

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU 343.211:343.343.6(478)(043)

COJOCARI ION

**ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A ORGANIZĂRII MIGRAȚIEI
ILEGALE**

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Teză de doctor în drept

Conducător științific

**BRÎNZA SERGHEI, doctor habilitat în drept,
profesor universitar**

Autor

COJOCARI ION

CHIȘINĂU, 2023

© COJOCARI ION, 2023

CUPRINS

ADNOTARE.	4
LISTA ABREVIERILOR	7
INTRODUCERE.	8
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRAȚIUNEA DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE	17
1.1 Analiza materialelor științifice publicate în Republica Moldova.....	17
1.2 Analiza materialelor științifice publicate în alte state.....	25
1.3 Concluzii la Capitolul 1.....	41
2. ELEMENTELE CONSTITUTIVE OBIECTIVE ALE INFRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE	44
2.1 Obiectul juridic al infracțiunii prevăzut de art.362 ¹ CP RM	44
2.2 Latura obiectivă a infracțiunii prevăzută de art.362 ¹ CP RM.....	72
2.3 Concluzii la Capitolul 2.....	96
3. ELEMENTELE CONSTITUTIVE SUBIECTIVE ALE INFRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE.	99
3.1 Subiectul infracțiunii prevăzut de art.362 ¹ CP RM	99
3.2 Latura subiectivă a infracțiunii prevăzută de art.362 ¹ CP RM	139
3.3 Concluzii la Capitolul 3.	151
4. REZULTATELE OBTINUTE ÎN URMA ANALIZEI JURIDICO-PENALE A ORGANIZĂRII MIGRAȚIEI ILEGALE	154
4.1 Rezultatele obținute în urma analizei elementelor constitutive obiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale	154
4.2 Rezultatele obținute în urma analizei elementelor constitutive subiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale	164
4.3 Concluzii la Capitolul 4.....	175
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	177
BIBLIOGRAFIE	183
ANEXE.	220
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	222
CV-UL AUTORULUI	223

ADNOTARE

Cojocari Ion „Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale”.
Teză de doctor în drept la specialitatea 554.01- Drept penal și execuțional penal.
Chișinău, 2023

Structura tezei: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 400 de titluri, 223 de pagini (182 de bază). Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice și utilizate în cadrul procesului de instruire a avocaților la Centrul de Instruire a Avocaților.

Cuvinte-cheie: organizare, migrație ilegală, migrant, rezident, cetățean, refugiat, solicitant de azil, persoană publică, funcționar internațional, persoană publică străină.

Domeniul de studiu: Drept penal, partea specială.

Scopul cercetării: Implementarea standardelor internaționale de protecție a drepturilor migranților în Republica Moldova, prin reconceptualizarea normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale.

Obiectivele cercetării: Identificarea principalelor probleme cu care se confruntă autoritățile din Republica Moldova atunci când aplică norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale; analiza juridică sistemică și comparativă a legislației și a literaturii de specialitate din Republica Moldova și a cadrului juridic internațional, a lucrărilor științifice publicate în alte state referitoare la conținutul tezei; stabilirea coraportului între organizarea migrației ilegale și alte fapte penale conexe.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novatoriu este caracterizat de conceptele, tezele și noțiunile elucidate din perspectiva protecției drepturilor migranților, adaptate la standardele internaționale de prevenire a traficului de migranți. Originalitatea științifică rezidă în analiza celor mai recunoscute și relevante lucrări științifice ale autorilor notorii în domeniu, pe dimensiunea infracțiunii care incriminează organizarea migrației.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante rezultă în elaborarea unor concepte, teze și noțiuni menite să stabilească o previzibilitate și claritate a normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale în conformitate cu standardele internaționale de protecție a drepturilor migranților.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a cercetării derivă din definirea bazelor conceptuale a studiului științific de drept penal privind protecția drepturilor migranților. La fel, identificarea anumitor perspective asupra cadrului științific care vizează limitele și condițiile răspunderii penale pentru organizarea migrației ilegale. În urma analizei efectuate, s-a stabilit că nu există suficiente cercetări pe dimensiunea analizei juridico-penale a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, iar norma juridică trebuie reconceptualizată în traficul de migranți. În vederea soluționării divergențelor apărute în practica judecătorească se propun concluzii și recomandări de perfecționare a cadrului normativ.

Implementarea rezultatelor științifice. Aspectele teoretice ale tezei vor avea un impact la unificarea practicii judiciare; în activitatea practică a organelor de ocrotire a normelor de drept, atunci când vor aplica sau interpreta dispoziția art.362¹ CP RM; la elaborarea publicațiilor științifice atât pentru studenți și cercetători științifici, cât și pentru mediul academic în general.

АННОТАЦИЯ

**Кожокарь Ион "Уголовно-правовой анализ организации незаконной миграции".
Диссертация на соискание ученой степени доктора права, по специальности 554.01-
Уголовное право и уголовно-исполнительное право. Кишинэу, 2023 г.**

Структура диссертации: Введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 400 научных источников, 223 страниц (182 основных). Полученные результаты опубликованы в 10 статьях и используются в процессе обучения адвокатов в Центре Обучения Адвокатов.

Ключевые слова: организация, незаконная миграция, мигрант, резидент, гражданин, беженец, лицо ищущее убежище, публичное лицо, международное должностное лицо, иностранное публичное лицо.

Область исследования: Уголовное право, особенная часть.

Цель исследования: Внедрение международных стандартов защиты прав мигрантов в Республике Молдова путем переосмысления уголовного законодательства, криминализирующего организацию незаконной миграции.

Задачи исследования: Выявить основные проблемы, с которыми столкнулись молдавские власти при применении уголовной нормы предусматривающей уголовную ответственность за организацию незаконной миграции; системный и сравнительно-правовой анализ законодательства и специальной литературы Республики Молдова и международно-правовой базы, научных работ, опубликованных в других государствах, по содержанию диссертации; установление связи между организацией незаконной миграции и иными связанными с ней преступными деяниями.

Научная новизна и оригинальность. Новаторский характер характеризуют концепции, положения и понятия, освещенные в свете защиты прав мигрантов, адаптированные к международным стандартам предотвращения торговли мигрантами. Научная новизна заключается в анализе наиболее признанных и актуальных научных трудов известных авторов в области масштабов преступления, криминализирующего организацию незаконной миграции.

Полученные результаты, способствующие решению важной научной проблемы, являются результатом разработки концепций, положений и понятий, призванных установить предсказуемость и ясность уголовно-правовой нормы, криминализирующей организацию незаконной миграции, в соответствии с международными стандартами защиты прав мигрантов.

Теоретическая значимость и прикладная ценность исследования вытекает из определения концептуальных основ научного исследования уголовного права по защите прав мигрантов. Кроме того, выявление определенных перспектив развития научной базы, рассматривающей пределы и условия уголовной ответственности за организацию незаконной миграции. В результате проведенного анализа было установлено, что исследований в аспекте уголовно-правового анализа преступления по организации незаконной миграции недостаточно, а правовая норма нуждается в переосмыслении при незаконном ввозе мигрантов. С целью разрешения разногласий, возникших в судебной практике, предлагаются выводы и рекомендации по совершенствованию правовой базы.

Апробация результатов диссертационного исследования. Теоретические аспекты диссертации окажут влияние на унификацию судебной практики; в практической деятельности правоохранительных органов, когда они будут применять или толковать положения статьи 362¹ Уголовного кодекса Республики Молдова; развитию научных публикаций как для студентов и научных сотрудников, так и для всей академической среды.

ANNOTATION

**Cojocari Ion " Juridico-penal analysis of the organization of illegal migration ".
Doctor in law thesis in the specialty 554.01- Penal and penal executional law. Chisinau, 2023**

Thesis structure: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 400 titles, 223 pages (182 basic). Obtained results are published in 10 articles and are being used within the Lawyers' Training Centre of the Bar Association of Moldova.

Keywords: organization, illegal migration, migrant, resident, citizen, refugee, asylum seeker, public person, international official, foreign public person.

Field of study: Penal law, special part.

The purpose of the research. Implementation of international standards for the protection of migrants' rights in the Republic of Moldova by rethinking the penal law that criminalizes illegal migration organization.

Research objectives. Identification of the main problems encountered by Moldovan authorities when applying the penal law that incriminating the organization of illegal migration; systemic and comparative legal analysis of the Republic of Moldova's legislation and specialized literature, as well as international legal frameworks, of scientific papers published in other countries, in relation to the dissertation's content; and establishment of the relationship between the organization of illegal migration and the penal law that incriminating it.

Scientific novelty and originality. The concepts, theses, and notions elucidated in the light of migrant rights protection, adapted to international standards of migrant trafficking prevention, define the innovative character. The scientific originality lies in the analysis of the most recognized and relevant scientific works by the field's most infamous authors, on the scale of the crime that criminalizes migration organization.

The results obtained that contribute to solving an important scientific problem as a result of the development of concepts, theses, and notions aimed at establishing predictability and clarity in the penal law that criminalizes the organization of illegal migration in accordance with international standards for the protection of migrants' rights

The importance and applicative value of the research derives from the definition of the conceptual basis of the scientific study of penal law on the protection of migrants' rights. Likewise, the identification of certain perspectives on the scientific framework that addresses the limits and conditions of penal liability for organising illegal migration. Following the analysis carried out, it was established that there is not enough research on the dimension of juridical-penal analysis of the crime of organising illegal migration, and the legal norm needs to be reconceptualised in migrant smuggling. With a view to resolving the divergences that have arisen in judicial practice, conclusions and recommendations for improving the legal framework are proposed.

The implementation of the obtained scientific results. The theoretical aspects of the dissertation will have an impact on the unification of judicial practice, the practical activities of law enforcement agencies when they apply or interpret the provisions of Article 362¹ of the Penal Code of the Republic of Moldova, and the development of scientific publications for both students and researchers, as well as the entire academic environment.

LISTA ABREVIERILOR

AC al UE	- Acordul Comun al Uniunii Europene
alin.	- alineat
art.	- articol
CRM	- Constituția Republicii Moldova
CC RM	- Codul civil al Republicii Moldova
CEDO	- Convenția Europeană pentru Drepturile Omului
CtEDO	- Curtea Europeană pentru Drepturile Omului
CEJ	- Curtea Europeană de Justiție
CIJ	- Curtea Internațională de Justiție
CPI	- Curtea Penală Internațională
CSJ	- Curtea Supremă de Justiție
CP RB	- Codul penal al Republicii Belarus
CP RK	- Codul penal al Republicii Kazahstan
CP FR	- Codul penal al Federației Ruse
CP RM	- Codul penal al Republicii Moldova
CPR	- Codul penal al României
CP RP	- Codul penal al Republicii Polonia
CPU	- Codul penal al Ucrainei
CPP RM	- Codul de procedură penală al Republicii Moldova
Convenția CTO	- Convenția ONU privind criminalitatea transnațională organizată
Ibidem	- Aceeași citare (de pe aceeași pagină)
Idem	- Aceeași citare (de pe altă pagină)
JO	- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
lit.	- literă
MO RM	- Monitorul Oficial al Republicii Moldova
OIM	- Organizația Internațională pentru Migrație
ONU/UN	- Organizația Națiunilor Unite
Protocol TIM/TIP	- Protocolul împotriva traficului de migranți/ființe umane
par.	- paragraf
pag.	- pagină
pct.	- punct
vol.	- volum

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate

Republica Moldova a semnat și a ratificat un șir de convenții internaționale în vederea respectării principiilor fundamentale inserate în Declarația Universală pentru Drepturile Omului. Semnarea acestor convenții presupune asumarea de către stat a anumitor angajamente pozitive și negative cu referire la promovarea, apărarea și respectarea drepturilor și libertăților omului. Convențiile în cauză:

- a) fie reglementează relațiile dintre stat și persoane (de exemplu: Convenția Europeană pentru Drepturile Omului – în continuare Convenție sau CEDO, Convenția ONU despre Drepturile Civile și Politice din 1966 și altele);
- b) fie reglementează angajamentele comune ale statelor cu privire la preocuparea comună asupra problemelor care țin de protecția valorilor fundamentale. Aceste convenții, de regulă, stabilesc standarde internaționale obligatorii cu referire la protecția unui interes public (de exemplu: securitatea publică sau sănătatea populației).

În jurisprudența art. 17 a CEDO, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (în continuare – CtEDO) a stabilit atât valorile fundamentale pe care le apără, cât și interdicțiile sau viciile fundamentale pe care CtEDO le combate în baza principiilor și valorilor democratice. Drept garanție, au fost instituite normele fundamentale ce stau la straja drepturilor omului. Or, unele drepturi sunt limitate, deoarece stabilesc protecția altor persoane și/sau a interesului public protejat de fiecare stat în parte. În această ordine de idei, CtEDO se ocupă de stabilirea unui echilibru între un drept fundamental limitat și un interes public protejat, pentru ca ambele să existe în armonie.

Odată cu universalizarea normelor privind protecția drepturilor omului, valorile umane fundamentale au fost concepute ca priorități ce ajută la formularea unei definiții a demnității umane. Dezvoltarea definiției oferă fiecărei persoane libertatea de a se implica în muncă și în alte sfere ale societății, având un impact pozitiv asupra situației economice, sociale și politice a statului. Totodată, acest fenomen are un impact negativ în dezvoltarea criminalității organizate.

Atunci când există o amenințare la adresa integrității teritoriale și a ordinii constituționale a statului, criminalitatea organizată este văzută ca un viciu fundamental stipulat în jurisprudența art.17 CEDO, iar protecția față de acesta trebuie să fie asigurată de fiecare stat în parte prin adoptarea normei care ar incrimina viciul fundamental. Protecția valorilor fundamentale nu este un proces simplu, deoarece și statul, și victimele acestui viciu fundamental, și făptuitorii se bucură de drepturi fundamentale prevăzute în CEDO. În această ordine de idei, orice stat are obligația să asigure

respectarea dreptului fiecăruia, iar CtEDO trebuie să caute un consens privind situația în care se va considera că aplicabilitatea normei penale este corespunzătoare protejării unui interes public. În lipsa unui astfel de consens, statele, urmărind scopul legal stipulat în CEDO, au o marjă de apreciere mai mare a normelor.

Actualitatea temei derivă din preocuparea comunității internaționale pentru protecția umanității de sclavie sau de condițiile ei de apariție și din depunerea efortului comun în vederea luptei împotriva traficului de ființe umane. Actualitatea mai este dictată de: situația existentă în cazul Republicii Moldova în regiunea transnistreană; semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană; liberalizarea regimului de vize; semnarea și ratificarea CEDO și multe altele. În contextul războiului din Ucraina, la data de 06 decembrie 2022, circa 4,8 milioane de refugiați sunt înregistrați în vederea obținerii protecției temporare pe teritoriul țărilor membre a Uniunii Europene și migrația este în permanență creștere.¹ Potrivit informației operative, la frontierele Republicii Moldova procesele imigraționiste neregulate s-au intensificat considerabil.² Astfel, potrivit datelor prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în anul 2021 au fost înregistrate doar 18 cazuri de organizare a migrației ilegale, comparativ cu anul 2022 cândau fost înregistrate 313 cazuri, ceea ce reprezintă o creștere bruscă a infraționalității cu circa 1583,3%.³ În virtutea garantării angajamentelor asumate, statul trebuie să-și respecte obligația pozitivă și să instituie o normă de protecție a victimelor și a interesului public protejat de stat pentru relațiile de intrare, ieșire, ședere sau tranzitare a teritoriului Republicii Moldova conform Protocolului împotriva traficului de migranți (în continuare – Protocol TIM). Această concluzie reiese și din datele statistice prezentate de către Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, care estimează că cel puțin 2,5 milioane de migranți au fost traficați în 2016 generând aproape 7

¹ Informația privind fluxul de refugiați din Ucraina în perioada 24.02.2022- 06.12.2022. Consiliul Uniunii Europene. Disponibilă la 05.01.2023:

<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/>

² Informația-operativă privind starea infraționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna mai 2021. Disponibil:

http://mai.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202021/mai_0.xls Informația-operativă privind starea infraționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna aprilie 2021. Disponibil:

<http://mai.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202021/aprilie.xls> Informația-operativă privind starea infraționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna martie 2021. Disponibil:

<http://mai.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202021/martie.xls> Informația-operativă privind starea infraționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna august 2022. Disponibil:

https://mai.gov.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202022/august_0.xls

³ Informația-operativă privind starea infraționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna noiembrie 2022. Disponibil:

<https://www.mai.gov.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202022/Noiembrie.xls>

miliarde de dolari pentru traficanții de migranți.⁴ Conform unui raport al Parlamentului European, majoritatea migranților din afara UE vin pe căi legale, dar mulți migranți încearcă să rămână sau să ajungă în UE prin mijloace ilegale: prin depășirea perioadei de ședere în UE sau prin trecerea ilegală a frontierelor externe.⁵ Acest lucru este inacceptabil pentru o societate democratică, iar actualitatea acestei probleme are impact asupra combaterii organizării migrației ilegale și a infraționalității transnaționale organizate.

Încadrarea temei în preocupările naționale și internaționale.

Investigațiile asupra subiectului abordat de noi pot avea impact asupra căutării consensului în definirea noțiunilor de migrant și de persoane care beneficiază de protecție umanitară internațională. De asemenea, importanța temei constă și în elucidarea tuturor aspectelor comparative cu referire la prioritățile statului pe dimensiunea relațiilor sociale stabilite la frontiera de stat. Deci valoarea analizei juridice penale a normei care incriminează organizarea migrației ilegale derivă din următoarele: dacă există o corespundere cu standardele internaționale de protecție a drepturilor omului; dacă este cuprinsă protecția drepturilor migranților sau a intereselor publice ale statului care reies din relațiile apărute cu privire la intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova; dacă victima infracțiunii este doar migrantul sau se apără dreptul celorlalte persoane (de exemplu: dreptul persoanelor care beneficiază de protecție umanitară internațională).

Rezultatele obținute în urma studierii tematicii stipulate pot duce la dezvoltarea științei dreptului penal, dreptului internațional public sau dreptului internațional al drepturilor omului. În teză vor fi elucidate legăturile cu aceste științe prin prisma standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului, care vor reflecta unicitatea sistemului de valori fundamentale și influența normei penale în cazul lor. Concluziile obținute vor avea, în științele menționate supra, o contribuție la căutarea consensului în stabilirea interesului public și la definitivarea sintagmei de trafic de migranți.

Teza va avea impact asupra cadrului legislativ în vederea introducerii modificărilor în CP RM, ceea ce va îmbunătăți cadrul legal și va asigura protecția valorilor fundamentale ale omului

⁴The information provided by INTERPOL on complex criminal networks facilitate the illegal passage of migrants across borders – for a price. Disponibil la 06.12.2022:

<https://www.interpol.int/Crimes/People-smuggling#:~:text=The%20United%20Nations%20Office%20on,7%20billion%20for%20people%20smugglers.>

⁵Luyten, K. Brenda-Smialowski, S. Understanding EU action against migrant smuggling. Briefing, EU policies – Insights. E 659.450 – January 2021. Disponibil:

<https://www.interpol.int/Crimes/People-smuggling#:~:text=The%20United%20Nations%20Office%20on,7%20billion%20for%20people%20smugglers.>

într-o măsură să asigure eficient protecția drepturilor migranților. Lucrarea poate servi drept reper pentru o Hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție (în continuare – CSJ) pe dimensiunea relațiilor care apar în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova de către persoanele care nu sunt rezidente și nici cetățeni ai Republicii Moldova. Astfel, jurisprudența instanțelor judecătorești va fi adaptată la condițiile standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului. Rezultatele obținute vor ajuta instanțele judecătorești la aplicarea corectă a normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale.

Scopul tezei cuprinde analiza juridico-penală comparată a doctrinei și legislației Republicii Moldova și a celei străine cu privire la răspunderea penală pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale, în vederea argumentării și formulării pe această bază a propunerilor de reconceptualizare a normei și de creștere a eficienței aplicării acesteia.

Pentru atingerea scopului trasat, au fost elaborate următoarele **obiective**:

1. Analiza juridico-sistemică a legislației Republicii Moldova și a cadrelor juridice internaționale relevante conținutului tezei;
2. Analiza jurisprudenței naționale și internaționale cu referire la aplicabilitatea normei care incriminează organizarea migrației ilegale și a definiției traficului de migranți stipulate în Protocolul TIM;
3. Identificarea principalelor probleme cu care se confruntă instanțele judecătorești din Republica Moldova atunci când aplică norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale;
4. Identificarea formulărilor și interpretărilor științifice și practice ale sintagmelor juridico-penale destinate analizării elementelor infracțiunii de organizare a migrației ilegale și a definiției traficului de migranți stipulate în Protocolul TIM;
5. Stabilirea coraportului dintre infracțiunea care incriminează organizarea migrației ilegale și definiția traficului de migranți stipulată în Protocolul TIM;
6. Identificarea semnelor obiective și subiective ale componenței de infracțiune de organizare a migrației ilegale;
7. Stabilirea coraportului dintre organizarea migrației ilegale, traficul de ființe umane și definiția traficului de migranți stipulată în Protocolul TIM;
8. Formularea de propuneri cu privire la reconceptualizarea faptei care incriminează organizarea migrației ilegale.

Obiectul cercetării constă în valorificarea temeiului real al răspunderii penale pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale prin prisma aspectului de încadrare a faptei juridice

penale.

Ipoteza de cercetare. Traficul de migrații afectează grav protecția drepturilor omului, în special ale străinilor, fapt ce este deosebit de îngrijorător pentru persoanele care au nevoie de protecție umanitară internațională în acea țară unde viața și/sau libertatea le-ar putea fi puse în pericol. Astfel, dacă norma juridică penală va fi precisă din punctul de vedere al protecției drepturilor omului, atunci vom putea îmbunătăți legea națională și jurisprudența instanțelor judecătorești, folosind verticalitatea legii naționale armonizată la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului la care Republica Moldova este parte. În consecință, se va putea stabili dacă infracțiunea de organizare a migrației ilegale protejează efectiv drepturile migraților.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Pentru realizarea obiectivelor propuse, au fost utilizate metode general-științifice de cercetare, metode specifice științelor juridice, clasice și moderne.

Metoda juridică-comparativă a fost utilizată atât pe verticală, cât și pe orizontală (în cazul altor sisteme) și pe diagonală (la alte state). Cu ajutorul metodei juridice comparative s-a stabilit coraportul dintre infracțiunea de organizare a migrației ilegale și traficul de migrații, după cum solicită standardele internaționale. Metoda juridică comparativă pe orizontală a fost aplicată în vederea elucidării deosebirilor teoretice și practice de formă și de conținut ale organizării migrației ilegale în legislația altor state.

Metoda filozofică a fost utilizată pentru a justifica necesitatea reconceptualizării normei care incriminează organizarea migrației ilegale în traficul de migrații. Conform metodei sa determinat legătura dintre drepturile fundamentale ale omului și știința dreptului penal, la bază fiind puse tezele lui Immanuel Kant cu referire la imperativul ipotetic și categoric. Tezele lui Kant au fost folosite pentru a căuta un consens național și internațional în legătură cu încălcarea sacralității demnității umane apărute în legătură cu traficul de migrații.

Metoda istorică, în conlucrare cu metoda sistemică și funcțională, ne-a servit la determinarea apariției faptelor prejudiciabile legate de trecerea frontierei de stat apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova. Metoda interpolară și extrapolară a fost corelată cu metoda statistică și cu metoda logică. Astfel, analiza și sinteza cercetării reprezintă un răspuns deductiv la unele probleme contradictorii ridicate în cercetare.

Pentru a demonstra ipoteza a fost folosită o metodă empirică prin observație. Prin urmare, definiția organizării migrației ilegale a fost comparată cu definiția traficului de migrații din Protocolul TIM adițional la Convenția CTO, precum și cu legislația altor țări, precum Belarus,

Kazahstan, Polonia, România, Federația Rusă, Ucraina etc. În urma cercetării s-a stabilit inexistența unui consens internațional cu privire la definirea corectă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. În cadrul cercetării empirice a fost identificată practica judecătorească relevantă folosindu-se pe verticală metoda comparativă și sistemică. În calitate de rezultat sa stabilit că definiția organizării migrației ilegale conform practicii judecătorești este neuniformă, deoarece este în contradicție cu definiția traficului de migranți din Protocolul TIM. Prin urmare, în vederea verificării și justificării rezultatelor obținute sintagmele stipulate în dispoziția infracțiunii de organizare a migrației ilegale au fost analizate prin prisma jurisprudenței CtEDO, stabilindu-se strânsa legătură cu art. 8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și de familie). În final, a fost modelat conceptul penal de trafic de migranți care reconceptualizează infracțiunea de organizare a migrației ilegale, și o tratează conform standardelor internaționale privind drepturile omului.

Sumarul compartimentelor tezei

Capitolul 1, intitulat: **Analiza situației în domeniul răspunderii penale pentru infracțiunea de organizarea migrației ilegale**, analizează materialele științifice publicate atât în Republica Moldova, cât și în străinătate. La baza examinării obiectului de cercetare au stat lucrările următorilor cercetători din țară: S. Agachi, G. Alecu, G. Avornic, A. Barbăneagră, V. Berliba, S. Brînză, V. Budeci, T. Carpov, R. Cojocaru, V. Cușnir, R. Cuciurcă, L. Gîrla, D. Gurev, M. Hadârcă, A. Marin, M. Megherea, T. Popovici, M. Răilean, V. Stati, I. Tabarcea, G. Ulianoschi, X. Ulianoschi, N. Ursu, V. Volcinski. Totodată, drept lucrări de bază publicate înalte țări sunt considerate cele ale autorilor: S. Abresheva, V. Andriushencov, E. Baiburina, I. Bantekas, E. Begalov, Y. Boretschi, K. Boyle, K. J. Brown, W. Butler, M. Chapman, J. F. Chacon, Ku Charlotte, N. Ceremnova, C. Cerna, B. Custers, S. Decker, Paul F. Diehl, J. Donnelly, M. Duguit, K. Dzehtsiarou, V. Fedoseev, K. Ferzan, N. Frolkin, F. De Londras, T. Gaicova, J. Gerards, S. Gingeras, G. Glonti, I. Goldin, F. Gordon, C. Gregory, P. Guyer, E. Guild, O. Iachimov, S. Iachimova E. Jurgens, V. Kozlov, K. Kernaghan, T. Kruessmann, M. Kuhnen, J. Langford, I. Larionov, A. Larry, S. Legomsky, J. Lougford, G. Lobjanidze, D. Luban, A. Madjlisi, Lida J. Maki, J. Malan, A. Mashabaev, O. Mihali, I. Miroslavovici, I. Mitrofanova, S. Morse, S. Muhametgalieva, A. Musabecov, B. Nabarro, C. Nunlist, L. Oette., I. Pohila, K. Polner, Mark A. Pollack, A. Pott, A. Pritula, M. Rahimov, C. Rodriguez, J. Rowles, A. Tanislav, Jens T. Theilen, G. Sanchez, D.L. Shelton, A. Shidlovshi, D. Sokolov, J. Stefanelli, E. Strelitsov, A. Suominen, F. Zimring, S. Zane ș.a. În concluzie, s-a stabilit că literatura de specialitate și legislațiile statelor sunt diferite. În acest context, pentru a putea evalua impactul asupra dezvoltării normei examinate, a fost analizată legislația mai multor state și literatura de specialitate din statele care se înscriu,

comparativ cu Republica Moldova, în aceeași familie de drept. Totodată, s-a observat că termenul de „migrant” este înțeles diferit, ceea ce înseamnă că nu există un consens internațional la subiectul respectiv.

În **Capitolul 2 Elementele constitutive obiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale** se studiază obiectul juridic generic și obiectul juridic special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Analiza juridico-penală a infracțiunii se efectuează în conjuncție cu definiția traficului de migranți oferită de Protocolul TIM. Prin urmare, se determină relevanța standardelor internaționale referitoare la protecția drepturilor omului și conexiunea acestora cu Convenția CTO în lupta cu traficul de migranți. În cadrul cercetării obiectului infracțiunii, concluziile cercetătorilor joacă un rol decisiv pentru argumentarea unei poziții justificate. Astfel, opiniile autorilor se iau în calcul și pentru stabilirea obiectului juridic special al infracțiunii raportat la scopul legal urmărit de autorități atunci când aplică prevederile CEDO, în vederea elucidării divergențelor existente atât în teorie, cât și în practică. Totodată, se analizează statutul victimei infracțiunii și importanța obiectului material al infracțiunii, care poate constitui și corpul migrantului. Prin urmare, se elucidează o oportunitate de reconceptualizare a infracțiunii de organizare a migrației ilegale prin amplasarea acesteia în Capitolul III intitulat: Infracțiuni contra libertății cinstei și demnității persoanei, Partea Specială a CP RM. În secțiunea destinată analizei obiectului juridic al infracțiunii se aduce în discuție și circumstanța agravantă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale săvârșită asupra a două sau mai multor persoane. Astfel, se constată inexistența unor lucrări științifice publicate atât în Republica Moldova, cât și în alte țări referitor la circumstanța agravantă în cauză. Se încearcă o analiză a infracțiunii în baza standardelor internaționale a drepturilor omului cu referire la pluralitatea de victime. În calitate de metodă se utilizează cea filozofică în identificarea definiției demnității umane, pentru a demonstra atitudinea similară a subiectului infracțiunii față de o pluralitate de victime, luându-se în considerare poziția literaturii de specialitate cu referire la infracțiunea de omor. Aspectele de comparare a infracțiunii de organizare a migrației ilegale cu cea a omorului sunt îndreptate spre determinarea regulilor generale de aplicabilitate a normei juridice atunci când infracțiunea presupune o pluralitate de victime. Investigația se efectuează pentru identificarea unei reguli comune în CP RM, în vederea utilizării acesteia în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

În capitolul 2 este cercetată și latura obiectivă a componenței infracțiunii de organizare a migrației ilegale, care se manifestă prin perfectarea ilegală a actelor destinate intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. O deosebită atenție se atrage momentului în care

infracțiunea se consideră consumată. Pentru a obține rezultate relevante, utilizăm metoda juridică și sistemică, ajungând la concluzia că și convențiile internaționale, și protocoalele lor adiționale prescriu modalități de creare a priorităților sociale în baza cărora Republica Moldova poate limita un drept fundamental, pentru a-l armoniza cu o altă valoare pe care o apără. Deci limitarea unui drept fundamental distinge acțiunile infracționale de perfectarea actelor destinate intrării, ieșirii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova față de cele de ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, se elucidează că în cadrul șederii ilegale nu este obligatoriu ca persoana să traverseze ilegal frontiera Republicii Moldova, deci se pledează ca, pentru șederea ilegală, să se impună perfectarea unui alt tip de documente față de cele pe care le cere traversarea frontierei. În capitol au fost examinate circumstanțele agravante de săvârșire a infracțiunii de organizare a migrației ilegale și condițiile în care s-au soldat cu daune în proporții deosebit de mari aduse intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice, ceea ce determină că, în esență, infracțiunea este formală, însă ea devine materială pe post de semne obligatorii.

Capitolul 3, intitulat: Elementele constitutive subiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale, este destinat analizei elementelor subiective ale infracțiunii: subiectului și laturii subiective. Astfel, în cadrul unui subcapitol se stabilesc condițiile în care migrantul este victimă și subiect al infracțiunii. Se arată că statutul făptuitorului de rezident și de cetățean al Republicii Moldova îi oferă o mai mare posibilitate de a obține informații sau de a prezenta informații false în declarații. Deci în lucrare se încearcă identificarea unei diferențe între migrantul ilegal, care este subiect al infracțiunii, și cetățeanul sau rezidentul Republicii Moldova, care de asemenea reprezintă un subiect al infracțiunii. În definirea statutului migrantului se ia în calcul și poziția autorilor care pledează pentru definirea subiectului pasiv al infracțiunii, și anume a victimei infracțiunii. În scopul identificării statutului victimei, se utilizează metoda extrapolară, cea statistică și cea logică, stabilindu-se claritatea și previzibilitatea legii ce trebuie să ofere suficiente garanții și imunități persoanelor care solicită protecție umanitară internațională (refugiaților și solicitanților de azil). În capitolul respectiv au fost examinate circumstanțele agravante de săvârșire a infracțiunii de organizare a migrației ilegale înfăptuite de două sau mai multe persoane; de către o persoană publică; de o persoană cu funcție de răspundere; de o persoană cu funcție de demnitate publică; de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional; de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală. Totodată, se analizează și sintagmele „asociație criminală” și „interese publice”.

Capitolul 4 Rezultatele științifice obținute asupra analizei infracțiunii de organizare

a migrației ilegale studiază rezultatele obținute în publicațiile științifice efectuate de autorul cercetării, în tezele și în expunerile relevante identificate în literatura de specialitate, examinate în capitolele 2 și 3. Scopul analizei materialelor științifice publicate constă în identificarea soluțiilor și elucidarea tuturor concluziilor pertinente și concludente pentru a fi aplicate în practică. În vederea obținerii rezultatelor științifice materiale, s-au folosit metodele interpolare și extrapolare. Prin urmare, au fost stabilite următoarele: s-a identificat inexistența consensului național și internațional asupra definirii traficului de migranți și a organizării migrației ilegale; s-a stabilit coraportul între obiectul infracțiunii și normele internaționale de protecție a drepturilor migranților; s-a clarificat momentul în care infracțiunea se consideră consumată și problemele aparente în legătură cu infracțiunea de organizare a migrației ilegale; s-a determinat statutul victimei și cel al subiectului infracțiunii; s-a stabilit că pentru șederea ilegală persoana poate perfectă acte de transportare și recrutare ilegală a migranților; s-au identificat condițiile în care este obținut ilegal consimțământul victimei și scopul determinat ascuns al subiectului infracțiunii.

În Capitolul 4 rezultate se obțin și în baza analizei jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale și internaționale. Astfel, se constată problema inexistenței unui consens intern asupra tratării anumitor chestiuni de ordin juridico-penal, precum definirea sintagmei de interes public, delimitarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale de alte fapte penale conexe. Prin urmare, infracțiunea se analizează multiaspectual, luându-se în considerare și poziția instanțelor ierarhic superioare, precum cea a Curții Constituționale a Republicii Moldova.

CAPITOLUL 1

ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRAȚIUNEA DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

1.1 Analiza materialelor științifice publicate în Republica Moldova

La 29 decembrie 2005 a fost introdusă în CP RM norma care incriminează organizarea migrației ilegale.⁶ Această prevedere legală are menirea de a îmbunătăți și de a consolida legislația Republicii Moldova cu privire la combaterea traficului de migranți, dar și de a o aduce în concordanță cu standardele internaționale.⁷ Totodată, din momentul adoptării normei în cauză, în literatura de specialitate au fost câteva încercări de a defini, de a trata și de a explica contextul ei. Totuși, până în prezent, nu găsim nicio cercetare științifică care ar elucida norma respectivă sub toate aspectele juridico-penale.

Evoluția materialelor științifice publicate în țară cu referire la norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale poate fi împărțită în două perioade:

1. publicații până la adoptarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale;
2. publicații după adoptarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale.

Materialele științifice care au fost publicate până la adoptarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale sunt greu de raportat la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului. În schimb, cele care au fost publicate după adoptarea ei au la bază analiza legii care prevede răspundere penală pentru organizarea migrației ilegale. În viziunea noastră, materialele științifice cu referire la norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale publicate în țară pot fi clasificate în: publicații ce se referă nemijlocit la aceasta și publicații ce o cuprind parțial, însă pot contribui la studierea mai amplă a tezelor expuse în norma penală.

Unul dintre articolele publicate până la adoptarea normei vizate, deși nu are cu aceasta o legătură strânsă, descrie istoricul apariției migrației ilegale în Republica Moldova. Este vorba de articolul „Istoricul apariției proceselor de migrație ilegală în Republica Moldova”,⁸ care poartă un caracter mai mult practic decât științific. Autorul folosește în calitate de surse Constituția Republicii Moldova (în continuare – CRM), Concepția Securității naționale pe anul 1995, Legea privind frontiera de stat a Republicii Moldova din 1994, materiale de arhivă a trupelor de

⁶ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova, nr. 376 din 29.12.2005. În: Monitorul Oficial, 31.01.2006, Nr. 20

⁷ GURBULEA, V. Proiect privind modificarea și completarea unor acte legislative, Disponibil: <http://www.procuratura.md/file/traficul%20de%20fiinte%20umane%20tim%20Guv.pdf>

⁸ AVORNIC, G., Istoricul apariției proceselor de migrație ilegală în Republica Moldova. În: Revista națională de drept, nr. 9, Chișinău, 2003.

grăniceri și a judecătoriilor de circumscripție a județelor Cahul, Ungheni și Edineț pe anii 1995-2002.⁹ Analiza efectuată reprezintă o primă încercare de identificare a problemei juridice în folosirea sintagmei „organizare a migrației ilegale”. Lexemul „organizare” este utilizat însă aici pentru a desemna acțiunile organizate ale grupărilor infracționale care aveau scopul să înlesnească trecerea frontierei de stat și mai puțin în calitate de concept juridico-penal. Autorul punctează asupra situației criminogene, operând cu statistici din sectoarele frontierei de stat. Aduce în discuție sintagma „marfă vie” și determină rutele migranților organizate ilegal de către organizațiile criminale.¹⁰

Al doilea articol publicat până la adoptarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale are titlul „Inițiative și măsuri legislative europene privind prevenirea și combaterea migrației ilegale” și a apărut sub redacția lui A. Cuciurcă și R. Cuciurcă.¹¹ În articol, se argumentează necesitatea adoptării unei norme care ar reglementa procesele imigraționiste în Moldova. Autorii constată că autoritățile moldovenești se bazează doar pe cooperarea cu UE și pierd legătura cu Rusia, Ucraina, alte țări CSI în ceea ce privește cooperarea pentru combaterea migrației forței de muncă, a traficului de ființe umane cu scopul de a fi exploatate în diferite forme.¹² În viziunea noastră, deja la o fază incipientă, articolul are rolul de a ridica probleme practice într-un moment când Republica Moldova încă nu dispunea de cadru legal privind atragerea la răspundere penală a persoanelor care organizează migrația ilegală, iar acest subiect nu se accentua nici în literatura de specialitate. Autorii au urmărit elucidarea problemelor protecției sociale a migranților în țara-gazdă și securitatea publică a acestora în perspectiva revenirii în Republica Moldova. Astfel, se conturează și primele analize ale legii cu privire la intrarea și ieșirea cetățenilor de pe teritoriul Republicii Moldova și ale statutului juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor etc.¹³ Același specific îl păstrează articolul publicat de S. Agachi – „Cauze și consecințe ale fenomenului migrația ilegală”, unde, pentru prima dată, se vorbește despre necesitatea îmbunătățirii cadrului normativ pentru a contracara faptele de organizare a migrației ilegale.¹⁴

Un alt articol publicat după adoptarea normei analizate este „Problemele controversate la

⁹ Ibidem

¹⁰ Ibidem

¹¹ CUCIURCĂ, A., CUCIURCĂ, R., Inițiative și măsuri legislative europene privind prevenirea și combaterea migrației ilegale. În: *Legea și viața*, nr. 4, 2013, pag. 30

¹² Ibidem, pag. 23.

¹³ Lege cu privire la intrarea, ieșirea în Republica Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 09.11.1994. În: *Monitorul Oficial*, 26.01.1995. Nr. 6.; A se vedea și Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 10.11.1994. În: *Monitorul Oficial*, 29.12.1994, Nr. 20. Abrogată prin LP 244 din 03.11.16, MO 453-458/23.12.16 art.895; în vigoare 23.12.16.

¹⁴ AGACHI, S. Cauze și consecințe ale fenomenului migrația ilegală. În: *Analele științifice. Științe juridice*, Chișinău, 2005, nr. 8, pag.72

încălcarea infracțiunii de organizarea migrației ilegale”.¹⁵ Considerăm că autorul își accentuează poziția critică față de ineficiența adoptării normei care incriminează organizarea migrației ilegale și o compară cu trecerea ilegală a frontierei de stat. Este necesar de remarcat faptul că bibliografia utilizată aici include articole publicate și în Republica Moldova, și în Federația Rusă, pe timpul când în Republica Moldova această normă încă nu era adoptată. Se mai observă și folosirea în acest material a termenului de „migrațiune”¹⁶ anterior exclus, prin termenul „migrație” urmărindu-se unificarea terminologiei în actele legislative în contextul modificărilor operate prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 137-XVI din 21.06.2007.¹⁷ Articolul atrage atenție asupra statutului persoanei care comite fapta prejudiciabilă menționată și ridică probleme importante în viziunea autorului privind concursul ideal între infracțiunea prevăzută de art.362 și cea prevăzută la art.362¹ CP RM.¹⁸ Se insistă și asupra consumării infracțiunii de organizare a migrației ilegale, subliniindu-se că rămâne neclar din care moment faptic infracțiunea se consideră ca atare. Constatăm că M. Răilean îndreptățește pozițiile autorilor ruși O. Iachimov și S. Iachimova, care consideră că organizatorul poate fi atras la răspundere penală doar dacă a realizat acțiunile laturii obiective de intrare, ședere, tranzitare ilegală a teritoriului statului sau ieșire de pe acest teritoriu a altor persoane, fără ca el personal să traverseze teritoriul statului.¹⁹

O lucrare importantă, dar care nu a fost folosită de autorul analizat mai sus, este „Infracțiunea de organizare a migrațiunii ilegale: analiză juridica-penală”, publicată în 2007 de S. Brînză și V. Stati. Comentariile din articolul vizat poartă un caracter juridic-comparativ.²⁰ Articolul este bine structurat și conține o descriere vastă a prevederilor internaționale luate în calcul la adoptarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale. Autorii investighează punctele-cheie ale infracțiunii transnaționale și combaterea criminalității organizate. Acest studiu se axează pe analiza elementelor componente de infracțiune, și anume obiectul material al faptei, care este văzută prin prisma standardelor internaționale. La origine este pusă descrierea obiectului material al infracțiunii de organizare a migrației ilegale: materialele din care sunt

¹⁵ RĂILEAN, M. Problemele controversate la încălcarea infracțiunii de organizarea migrației ilegale. În: Conferința științifico-practică internațională: *Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene*, Chișinău, 2010, pag. 81-85.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.06.2007. În: Monitorul Oficial, 03.08.2007. Nr. 112-116. art. 504.

¹⁸ RĂILEAN, M. Problemele controversate la încălcarea infracțiunii de organizarea migrației ilegale. În: Conferința științifico-practică internațională: *Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene*, Chișinău, 2010, pag. 85.

¹⁹ ЯКИМОВ, О., ЯКИМОВА, С., Организация незаконной миграции/ проблемы уголовной ответственности: În: Уголовное право, 2005 г., nr. 1, pag. 78.

²⁰ BRÎNZĂ, S., STATI, V., Infracțiunea de organizare a migrațiunii ilegale (art.362¹ CP RM): analiză juridico-penală. În: Revista națională de drept, 2007, nr. 11, pag. 2.

efectuate documentele oficiale false (în cazul în care infracțiunea presupune confecționarea documentelor oficiale false); documentele oficiale false (în cazul în care infracțiunea presupune deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale false) și documentele oficiale autentice (în cazul în care infracțiunea presupune eliberarea sau obținerea documentelor în mod ilegal ori printr-o declarație falsă, sau folosirea documentelor oficiale de către o altă persoană decât titularul legitim).²¹

În articol se întreprinde o analiză aprofundată a sintagmei „orice document de călătorie ori de identitate” și a corespunderii lui cu prevederile art. 3 din Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare (Anexa III la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate). Autorii arată că documentele oficiale, având calitatea de obiect material (produs) al infracțiunii de organizare a migrațiunii ilegale, pot fi clasificate în documentele destinate intrării pe teritoriul unui stat și documentele destinate șederii pe teritoriul unui stat a persoanei care nu este cetățean sau rezident al acestuia.²² Totodată, în articol se evidențiază că „nu pot constitui obiectul material (produsul) infracțiunii de organizare a migrațiunii ilegale documentele necesare în vederea eliberării pașapoartelor sau a documentului de călătorie”.²³ În felul acesta, articolul analizat constituie o primă încercare de delimitare a articolelor 362 și art.362¹ din Codul penal al Republicii Moldova.

O altă clasificare stabilită în articol vizează tipizarea victimei. S. Brînză și V. Stati identifică victima infracțiunii drept persoana care nu e cetățean sau rezident al statului pe al cărui teritoriu i se organizează intrarea și/sau șederea ilegală. Astfel, în contextul infracțiunii prevăzute la art.362¹ CP RM, migrantul ilegal apare în calitate de victimă în două condiții: în calitate de persoană care nu este cetățean al statului pe al cărui teritoriu i se organizează intrarea și/sau șederea ilegală și persoană care nu este rezident al statului pe al cărui teritoriu i se organizează intrarea și/sau șederea ilegală.²⁴ În articol se definesc termenii de cetățean al țării, cetățean străin, rezident și apatrid. Autorii propun ca în introducerea la alin.4 art. 362¹ CP RM să se stabilească următoarele: „nu se extinde asupra persoanelor care nu sunt cetățeni sau rezidenți ai statului pe al cărui teritoriu li s-a organizat intrarea și/sau șederea ilegală”.²⁵ Este important de evidențiat că recomandarea propusă poartă mai mult un caracter particular decât universal. De asemenea, este de subliniat că în studiu sunt delimitate victimele migrației ilegale care nu sunt cetățeni sau rezidenți ai statului pe al cărui teritoriu li s-a organizat intrarea și/sau șederea ilegală de cei care

²¹Ibidem.

²²Idem, pag.4

²³Ibidem.

²⁴Idem, pag.8

²⁵Ibidem.

sunt rezidenți ai statului pe al cărui teritoriu li s-a organizat intrarea și/sau șederea ilegală. În lucrarea de față ne propunem să analizăm această recomandare mai pe larg, atunci când vom defini sintagma „victimă” a migrației ilegale sub aspectele standardelor internaționale. În anul 2009 vede lumina tiparului manualul „Comentariul Codului penal al Republicii Moldova”, încare se oferă o scurtă analiză a normei prevăzute de art. 362¹ CP RM, văzută în comparație cu Comentariul apărut în 2003.²⁶ Manualele se deosebesc puțin, cu excepția suplinirii anumitor articole adoptate de legiuitor (de exemplu: organizarea migrației ilegale). Ambele lucrări nu fac deosebirea între organizație criminală și asociație criminală a art. 47 CP RM. A. Barbăneagră precizează că grupul criminal organizat este constituit în baza statorniciei (timpului) membrilor, conține o reuniune stabilită de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni pe o durată de timp. În viziunea autorului, nu fiecare participant la infracțiune este membru la faptele săvârșite de organizația criminală sau de grupul criminal organizat și invers.²⁷ Este de remarcat faptul că nu se face distincție între organizarea migrației ilegale și alte fapte asemănătoare. În Comentariu nu se descrie caracterul transnațional al faptei prejudiciabile sau momentul consumării acesteia și nu sunt analizate circumstanțele agravantele infracțiunii.

Manualul „Combaterea traficului de ființe umane (Drept material și procesual penal)”, publicat în 2009, sub redacția lui M. Vidaicu și I. Dolea, este o lucrare la care ne propunem o analiză comparativă.²⁸ Aceste note de curs, elaborate pentru Institutul Național al Justiției, fac referire la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului. Prezintă interes pentru noi interpretarea în lucrarea citată a termenului de „trafic” și raportarea standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului la situațiile privind traficul de migranți sau a organizării migrației ilegale, care este obiectul cercetării noastre. O deosebită atenție merită viziunea autorilor privind statutul și consimțământul victimei, în vederea raportării la actualitatea componenței de infracțiune în comparație cu fapta care incriminează traficul de migranți în România.²⁹ În lucrare se insistă asupra următoarelor sintagme: „exploatarea sexuală comercială sau necomercială, exploatarea pentru muncă sau servicii forțate”.³⁰ M. Vidaicu și I. Dolea propun o analiză comparativă a traficului de ființe umane (art.165 CP RM) și a organizării migrației ilegale (362¹ CP RM). În principiu, aceeași poziție o susțin și S. Brînza și V. Stati în articolul „Delimitarea traficului de

²⁶ BARBĂNEAGRĂ, A. *et al.* Comentariu CP RM, Chișinău, 2009; BARBĂNEAGRĂ, A. ed. HADÂRCĂ, M., Comentariu CP RM, Chișinău, 2009: Cu modificările de până la 8 august 2003, Chișinău, 2003.

²⁷ BARBĂNEAGRĂ, A. *et al.* Cod Penal al Republicii Moldova / Comentariu, art. 47. Chișinău, 2009

²⁸ VIDAICU, M., DOLEA, I., *Combaterea traficului de ființe umane (Drept material și procesual penal)*. Seria suport de curs. Institutul Național al Justiției (ISBN 978-9975-9792-4-5). Cartea XXI. Chișinău, 2009

²⁹ A se vedea art. 263 CPR.

³⁰ VIDAICU, M., DOLEA, I., *Combaterea traficului de ființe umane (Drept material și procesual penal)*. Seria suport de curs. Institutul Național al Justiției (ISBN 978-9975-9792-4-5). Cartea XXI. Chișinău, 2009

ființe umane și a traficului de copii de infracțiuni conexe”.³¹ În viziunea noastră, aceste studii au relevanță pentru analiza juridico-penală a infracțiunii de organizare a migrației ilegale în comparație cu infracțiunea de trafic de migranți în ediția art.263 CPR.³²

În 2010 este publicată, în limba rusă, o altă lucrare care merită atenție, și anume manualul „Drept penal, partea specială”, volumul II, sub redacția lui L. Gîrla și I.Tabarcea.³³ Este printre primele manuale de drept penal în care se face o analiză a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Autorii descriu noțiunea de „migrație” și oferă o clasificare a termenilor de „emigrație” și „imigrație”³⁴, ceea ce este binevenit, deoarece acest clasificator determină acțiunea laturii obiective a componenței de infracțiune în cauză. Atestăm aici utilizarea sintagmei „pericolul social” și argumentarea ei, pe care o considerăm oportună în contextul analizei libertății de circulație, atunci când organizarea migrației ilegale limitează dreptul prevăzut de art.2 din Protocolul 4 CEDO (dreptul la libera circulație).³⁵ Manualul descrie pe larg latura obiectivă a componenței de infracțiune, dar mai puțin analizează latura subiectivă și obiectul infracțiunii.³⁶

Este merituos în contextul discuției noastre și manualul „Drept penal”, publicat în 2011, sub redacția lui S. Brînză S. și V. Stati. Lucrarea este una didactico-științifică, fiind destinată atât pentru teoreticieni, cât și pentru practicieni.³⁷ Autorii ilustrează pe deplin elementele componenței de infracțiune de organizare a migrației ilegale. Lucrarea conține o gamă de generalizări, concluzii și soluții ale problemelor de aplicare concretă a organizării migrației ilegale și a distingerii acesteia de alte năme penale. De asemenea, se utilizează metoda de analiză juridico-penală comparativă, având grad de compatibilitate cu actele internaționale referitoare la subiectul în cauză. Astfel, se observă tendința autorilor de a defini documentul de călătorie de identitate frauduloasă în corespundere cu prevederile art.3 Protocol TIM, realizată în trei categorii: documentele care au fost contrafăcute și modificate de orice persoană/persoană abilitată; care sunt obținute prin declarație falsă, corupție sau constrângere sau prin alt mijloc ilegal; care sunt utilizate de către o altă persoană decât titularul legitim.³⁸ De relevanță este și concluzia asupra faptului că organizarea

³¹BRÎNZĂ, S., STATI, V. Delimitarea traficului de ființe umane și a traficului de copii de infracțiuni conexe / Sugestii pe marginea hotărârilor Plenului CSJ a Republicii Moldova. În: Revista Institutului Național al Justiției nr.4, Chișinău, 2008. Disponibil la 24.01.2002:

https://www.researchgate.net/publication/346107654_DELIMITAREA_TRAFICULUI_DE_FIINTE_UMANE_SI_A_TRAFICULUI_DE_COPII_DE_INFRACTIUNILE_CONEXE

³²A se vedea art.263 CPR.

³³ГЫРЛА, Л., ТАБАРЧА, Ю., Уголовное право, часть особенная. / Учебник с изменениями и дополнениями на 10 октября 2010 г., том.2, Кишинэу, 2010.

³⁴Ibidem.

³⁵European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Disponibilă: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

³⁶ГЫРЛА, Л., ТАБАРЧА, Ю., Уголовное право, часть особенная. / Учебник с изменениями и дополнениями на 10 октября 2010 г., том.2, Кишинэу 2010.

³⁷BRÎNZĂ, S., STATI, V., Drept penal, partea specială. Volumul II, Chișinău, 2011. pag. 1025.

³⁸Idem, pag.1125

dezinteresată sau neremunerată a migrației ilegale în lipsa scopului obținerii direct sau indirect a unui folos financiar sau material nu intră subincidența art.362¹ CP RM.³⁹

În teza noastră vom acorda o deosebită atenție manualului „Tratat de drept penal”, publicat în 2015, sub redacția lui S. Brînza și V. Stati,⁴⁰ care propune o abordare științifico- practică. Autorii cercetează gradul de compatibilitate dintre reglementările internaționale în materie cu cele interne și se înlătură divergențele de interpretare; contribuția studiului fiind: clarificarea statutului juridic al infracțiunii migrației ilegale a statutului victimei migrației ilegale; argumentarea oportunității exprimării consimțământului victimei la delimitarea traficului de ființe umane, a traficului de copii, trecerea ilegală a frontierei de stat și de organizarea migrației ilegale. Autorii identifică scopurile finale care pot fi urmărite la comiterea infracțiunii ce se dovedește a fi problematică în literatura de specialitate, fiind determinată de caracterul ambiguu și neexhaustiv al textului incriminator, și utilizează practica judiciară. Astfel, considerăm oportună concluzia de divizare a tipurilor de documente în contextul activității organizate de către subiectul infracțiunii prevăzute la art.362¹ CP RM: documente oficiale emise pe teritoriul RM; documente emise de alte state (altele decât RM și statutul de intrare; altele decât statul de intrare – în cazul în care documentul e destinat tranzitării prin teritoriul RM).⁴¹ Totodată, este relevantă și concluzia că folosirea documentelor oficiale false depășește limitele componenței prevăzute la art. 165 (traficul de ființe umane) și art. 206 (traficul de copii) CP RM și se califică potrivit art. 361 (confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false) CP RM.⁴² Deoarece în acest context se utilizează termenul „înșelăciune”, care se răsfrânge asupra victimei traficate, în cazul dat documentele sunt contrafăcute în mod fraudulos, fiind cunoscute victimei traficante. Așadar, în articolul menționat supra este susținută și teza că nu poate fi considerată infracțiunea de organizare a migrației ilegale în scop de exploatare sexuală.⁴³ Astfel, autorii menționează că, dacă legiuitorul ar fi vrut să-l specifice, cu siguranță acest lucru ar fi fost introdus în conținutul art. 362¹ CP RM.⁴⁴ În manual se indică criteriile subsidiare de delimitare a infracțiunii de organizare a migrației ilegale prevăzute la art. 362¹ de infracțiunile prevăzute la art. 165 (traficul de ființe umane) și 206 (traficul de copii) CP RM.⁴⁵ În manualul „Tratat de drept penal” mai puțin se descriu circumstanțele agravante ale organizării migrației ilegale și stabilirea similitudinilor și deosebirilor sub aspect comparat cu referire la răspunderea penală stabilită de

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ BRÎNZA, S., STATI, V., Tratat de drept penal, partea specială. Volumul II, Chișinău, 2015.

⁴¹ Ibidem, pag.1150.

⁴² Idem, pag. 1155.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Idem, pag. 1156

legislația altor state. Totuși este remarcabil că, prin rezultatele sale științifice, reprezintă una dintre primele tentative de a trata multiaspectual problemele răspunderii penale pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale și deci este necesar să fie luat în calcul în vederea studierii mai ample a tezelor pe care le formulează.

Vom lua în considerare și concluziile formulate în teza de doctor în drept „Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova”, susținută în 2018 de M. Megherea.⁴⁶ Autorul analizează juridico-penal două infracțiuni: trecerea ilegală a frontierei de stat și organizarea migrației ilegale. Acesta nu raportează însă norma care incriminează organizarea migrației ilegale la standardele internaționale ale drepturilor omului, nici la Protocolul TIM. Autorul face o primă încercare de a introduce în dispoziția art. 362¹ CP RM sintagmele folosite de legiuitor în dispozițiile art. 165 și 206 CP RM, și anume: recrutarea, transportarea, adăpostirea, transferul și primirea migrantului, precum și modificarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale în traficul de migranți.⁴⁷ Viziunile expuse de el au valoare și pentru teza noastră, deoarece reprezintă unica lucrare științifică care propune modificări de *lege ferenda* asupra normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale.

Încă un studiu la care ne vom opri este „Vulnerabilitatea migranților la trafic de ființe umane și exploatare pe teritoriul Republicii Moldova”, publicat în 2019, sub egida Norwegian Ministry of Foreign Affairs și La Strada Moldova.⁴⁸ Lucrarea nu are pentru noi relevanță științifică, dar reflectă analizele juridico-penale ale infracțiunii prin prisma standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului. În viziunea noastră, studiul capătă semnificație atunci când infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde un spectru larg de relații sociale, adică și „*Soft Law*”.⁴⁹

Constatăm, așadar, că o bună parte din lucrări se ocupă de identificarea definițiilor pentru noțiunile de migrant, emigrant sau imigrant.⁵⁰ Altele se referă la analizele termenilor de trafic, transportare sau vulnerabilitatea victimelor.⁵¹ Aceste interpretări au menirea de a dezvolta

⁴⁶MEGHEREA, M. Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor în drept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău 2018. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf

⁴⁷Ibidem.

⁴⁸CHEIANU-ANDREI, D., Raport: Vulnerabilitatea migranților la trafic de ființe umane și la exploatare pe teritoriul Republicii Moldova. A. Norwegian Ministry of Foreign Affairs și La Strada Moldova. Chișinău, 2019. Disponibil: http://lastrada.md/pic/uploaded/Raport_migratie_ro_2019.pdf

⁴⁹DEMIAN, A., Soft Law Concept in a Globalized World: Issues and Prospects. Disponibil la 24.01.2022: <https://law-journal.hse.ru/data/2019/01/14/1146823287/%D0%94%D1%91%D0%BC%D0%B8%D0%BD.pdf>

⁵⁰ГЫРЛА, Л., ТАБАРЧА, Ю., Уголовное право, часть особенная. / Учебник с изменениями и дополнениями на 10 октября 2010 г., том.2, Кишинэу 2010.

⁵¹VIDAICU, M., DOLEA, I., Combaterea traficului de ființe umane (Drept material și procesual penal). Seria suport de curs. Institutul Național al Justiției (ISBN 978-9975-9792-4-5). Cartea XXI. Chișinău, 2009. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Combating_Trafficking_-_Moldova.pdf?fbclid=IwAR1CJ15qlxvJUI_Qp_R7C9QV5N484PuCWpqVyYlpSF8dnv9nSa5hdeKxN60

societatea spre stabilirea unui consens intern, care protejează atât victimele infracțiunii, cât și infractorii de eventualele abuzuri din partea autorităților. Viziunile expuse în literatura de specialitate din Republica Moldova sunt necesare în căutarea consensului intern asupra protecției drepturilor migranților raportat la jurisprudența instanțelor judecătorești naționale.

1.2 Analiza materialelor științifice publicate în alte state

Literatura de specialitate are un rol semnificativ atunci când nu există o claritate în lege sau în standardele internaționale de protecție a drepturilor omului: pentru experți, la formarea criticii, atunci când la identificarea soluției este necesar de a raporta legislația internă a statului la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului aplicabile de către CtEDO.⁵² Studiile de specialitate au o relație strânsă cu jurisprudența instanțelor judecătorești naționale și internaționale. Prin urmare, legătura dintre norma care incriminează organizarea migrației ilegale și protecția drepturilor omului o găsim în ecuația protejării interesului public al societății și a interesului privat al persoanei prevăzut de lege.⁵³

La curțile internaționale de protecție a drepturilor omului se află multe cazuri care balansează aceste interese publice ale societății. De exemplu, cauza *Lehideux și Isorni contra Franței*, unde CtEDO face referire la așa-zisul interes public de prevenire a politicii pro-nazise.⁵⁴ Cu alte cuvinte, și infracțiunea de organizare a migrației ilegale joacă un rol important în prevenirea faptelor prejudiciabile care nu sunt tolerate de o societate democratică. Așadar, unul din viciile fundamentale ale omului este crima transnațional organizată. În vederea respectării protecției drepturilor omului, Republica Moldova a ratificat Convenția Internațională ONU împotriva crimei transnațional organizate (în continuare – Convenția CTO).⁵⁵ Astfel, Conform Convenției CTO, părțile semnatare colaborează pe dimensiunea prevenirii traficului de ființe umane, copii, femei și de migranți.⁵⁶ Prin urmare, Convenția CTO cuprinde:

- a) Protocolul Adițional pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane,

⁵²DZEHTSIAROU, K., *European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights* (ISBN 978-1-107-04103-5), University Printing House, Cambridge University Press CB2 8BS, United Kingdom, 2015, pag. 55.

⁵³DE LONDRAS, F., DZEHTSIAROU, K., *Great Debates on the European Convention on Human Rights* (ISBN 978-1-137-60731-7), Palgrave Macmillan Education, London 2018, pag. 98.

⁵⁴Case of *Lehideux and Isorni v. France* (55/1997/839/1045). Judgment, Strasbourg, 23 September 1998, pct.53. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58245%22%5D%7D>

⁵⁵Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei transnaționale organizate. Rezoluția adoptată de Adunarea Generală [fără referire la o comisie principală (A / 55/383)] 55/25.

Disponibilă: https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf A se vedea și Convenția CTO din 15.11.2000, Ratificată prin Legea R.Moldova nr.15-XV din 17.02.2005, Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 333.

⁵⁶A se vedea Preambulul Convenției CTO.

în special de femei și copii (în continuare – Protocol TIP);⁵⁷

b) Protocolul Adițional TIM.⁵⁸

Ținem să menționăm că ambele protocoale adiționale la Convenția CTO sunt ratificate de către Republica Moldova. Totodată, infracțiunea care incriminează organizarea migrației ilegale a suplinit CP RM ca urmare a ratificării Protocolului TIM la Convenția CTO.⁵⁹ Între protocoalele adiționale sunt asemănări în sensul că ambele completează Convenția CTO și conțin modalitatea faptică de „transportare” a persoanei.⁶⁰ În același context, sunt și deosebiri: Termenul „organizarea” nu este cuprins de conținutul expresiei „traficului de migranți” conform Protocolului TIM; sintagma „asigurarea” nu este cuprinsă de dispoziția art. 362¹ CP RM; Infracțiunea „organizarea migrației ilegale” nu cuprinde nici în titlu și nici în dispoziția infracțiunii sintagma „trafic”; Infracțiunea de „organizarea migrației ilegale” nu cuprinde nici în titlu nici în dispoziția infracțiunii termenul „migranți”, precum că fapta este săvârșită asupra migranților; Termenul „tranzit” se referă la asistența tehnică statelor care sunt frecvent folosite ca țări de origine sau de tranzit pentru persoanele care au făcut obiectul faptelor prevăzute de art. 6 Protocolul TIM; Sintagma „migrația ilegală” nu se regăsește în Protocolul TIM.⁶¹

În legătură cu cele menționate, analiza juridico-penală a normei penale în cauză cuprinde două tipuri de materiale științifice:

- a) materialele științifice străine ce analizează norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale;
- b) materialele științifice care analizează standardele internaționale de protecție a drepturilor migrantului.

Astfel, în baza studierii materialelor științifice străine, se constată că opiniile cercetătorilor converg pe dimensiunea existenței unui consens european și internațional cu privire la protecția, promovarea, îndeplinirea și respectarea drepturilor și libertăților omului în lupta cu traficul de migranți. Considerăm că Republica Moldova este un stat suveran și independent și de aceea impunerea anumitor condiții exterioare prin ratificarea Convenției CTO și a protocoalelor

⁵⁷Resolution A/RES/55/25 adopted by the UN General Assembly: Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 15 November 2000. Disponibil: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/united_nations_protocol_on_thb_en_4.pdf

⁵⁸Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Disponibil: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.act_text?id=38602

⁵⁹A se vedea art.1 Protocolul TIM.

⁶⁰COJOCARI, I., Asemănările și deosebirile dintre infracțiunea de organizarea migrației ilegale și traficul ilegal de migranți. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională: „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a X-a, organizată de Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, în data de 08.10.2021, pag. 159-163, Centrul universitar al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2022. ISBN 978-9975-50-270-2

⁶¹Ibidem.

adiționale poate contravine principiului subsidiarității în aspectul său material.⁶² Republica Moldova se află într-o poziție mai bună la definirea noiei penale care incriminează organizarea migrației ilegale conform Protocolului TIM.⁶³ Or, conform CEDO, statul are prioritate să-și stabilească singur regulile cu privire la trecerea frontierei de stat, astfel orice relație poate atinge interese de securitate națională.⁶⁴ Totodată, conform jurisprudenței CtEDO, statul are o marjă mai mare de interpretare a legii, deoarece poate pune restricții asupra unui drept fundamental dacă el contravine unui interes public, cu condiția că acesta va fi bine echilibrat și se va baza pe o nevoie socială necesară într-o societate democratică.⁶⁵ Explicația vine din faptul că norma privind interesul legitim al legiuitorului național poate fi destul de interpretativă, iar unele explicații sunt prevăzute de norme care descriu o limitare specifică.

Per initio, se prezumă că norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale prevăzută la art. 362¹ CP RM corespunde cu prevederile standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului.⁶⁶ Fiecare stat are obligația pozitivă de a crea un sistem intern care va proteja un interes public. Acest sistem poate cuprinde fie un interes public, precum securitatea națională sau publică, fie un interes privat, individual al migrantului. Una din ideile de bază ce se referă la statutul juridic al migrantului presupune că mișcarea persoanelor dintr-un stat în altul este exercitată în scopul angajării în muncă.⁶⁷ Totodată, este necesar de menționat că prin sintagma „reședință efectivă” se înțelege țara în care migrantul este efectiv naturalizat.⁶⁸ Astfel, migrantul este o persoană care își schimbă țara de reședință. Este o altă situație atunci când cineva este persecutat în țara de origine pe motiv de rasă, religie, apartenență la un grup social sau opinie

⁶²Constituția Republicii Moldova, din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial, Data intrării în vigoare 27.08.1994. Nr. 1. Disponibilă: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro

A se vedea : Interhandel Case (Switz. v. U.S.), 1959 I.C.J. 6 (Mar. 21) Disponibil:

http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1959.03.21_interhandel.htm

Protocol No. 15 amending the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, in force August 01, 2021. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_ENG.pdf

⁶³A se vedea pct.2 al art.6 din Protocolul TIM la Convenția CTO.

⁶⁴Case of Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. United Kingdom (Application no. 9214/80; 9473/81; 9474/81), Judgment, Strasbourg. 28.05.1985, pct. 67. Disponibil:<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57416%22%5D%7D> A se vedea și Case of Boujlifa v. France (Application no. 22/1996/741/940), Judgment, Strasbourg. 21.10.1997, pct.42. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58106%22%5D%7D>

⁶⁵DE LONDRAS, F., DZEHTSIAROU, K., Great Debates on the European Convention on Human Rights (ISBN 978-1-137-60731-7), Palgrave Macmillan Education, London 2018.

⁶⁶Hotărârea Curții Constituționale privind incriminarea organizării migrației ilegale/ Comunicatul prezentat la 0702.2017. Disponibilă: <http://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=946&t=/Media/Noutati/Prevederile-privind-incriminarea-organizarii-migratiei-ilegale-constitucionale>

⁶⁷COJOCARI, I., Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). În: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019. A se vedea și International Organization for Migration of the United Nations. International Organization for Migration/Glossary on Migration, ISSN 1813-2278, pag. 14-16. Geneva 2019.

Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf

⁶⁸Case of Nottebohm, Liechtenstein versus Guatemala/International Court of Justice, second phase judgment of april 6th, 1955, Disponibil: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-EN.pdf>

publică, o astfel de persoană se numește refugiat.⁶⁹ Norma care incriminează organizarea migrației ilegale constituie un tip de infracțiune, care în majoritatea statelor ex-sovietice nu se regăsește. Această normă penală o putem identifica în Federația Rusă, Kazahstan, Belarus și în Republica Moldova. În Tadjikistan și în Kârgâzstan aceasta a fost abrogată.⁷⁰

Ținând cont de specificul normei penale menționate (caracterul transnațional), analiza materialelor științifice publicate în străinătate se face prin raportare la țară și la sistemul ei juridic. Știința juridică identifică în acest sens sistemul romano-german; sistemul juridic anglo-saxon; sistemul juridic islamico-evreiesc, care este unul de origine religioasă, iar datorită comunității mari islamice și iudaice se vorbește despre o singură familie; sistemul juridic-socialist etc.⁷¹

O metodă de selectare a materialelor științifice presupune modelul *nomen iuris*, care are relevanță atunci când infracțiunea este distinctă. O altă modalitate este modelul combinat, folosit atunci când norma care incriminează organizarea migrației ilegale face parte dintr-o alta, luând forma concurenței dintre parte și întreg.⁷² De exemplu, Codul penal al Poloniei (în continuare – CP RP) prevede infracțiunea care incriminează organizarea migrației ilegale ca parte componentă a trecerii ilegale a frontierei de stat.⁷³ Unele concepte sunt descrise în recomandări internaționale de tip „Soft Law”.⁷⁴ Totodată, noi analizăm și literatura de specialitate din sistemul de drept romano-germanic care a avut influență în Europa de Est.⁷⁵ Din acesta fac parte unele țări din fosta Uniune Sovietică⁷⁶ ce au un trecut comun și o bază normativă asemănătoare cu cea din Republica Moldova. O trăsătură a sistemului amintit este că dominația actelor juridice de reglementare face posibilă formularea unor norme extrem de generale, iar o altă trăsătură specifică de interpretare a normei este caracterul său deductiv – de la norma generală la cea specială.⁷⁷

⁶⁹Convenția și Protocolul ONU privind statutul refugiaților. / Definiția completă este mai lungă și mai tehnică, dar este în linii mari conformă cu definiția dată la art.1. Disponibilă:

<http://www.unhcr.org/protection/travaux/4ca34be29/refugee-convention-1951-travaux-preparatoires-analysed-commentary-dr-paul.html>

⁷⁰COJOCARI, I., Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). În: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul în 2019, pag. 52.

⁷¹ПОПОВ, С., УЛЬЯНОВНА, Н., Правоведение: учебное пособие / . Барнаул: Изд-во АГАУ, 2006. 323 с. 2006 Disponibil: <http://scicenter.online/osnovyi-prava-pravovedenie-scicenter/osnovnyie-pravovyye-sistemyi-102421.html>

⁷²GUREV, D. Răspunderea penală pentru răpirea unei persoane. Monografie, recenzenti S. Brînza, V. Stati. Chișinău: ÎS Tipografia Centrală, 2018.

⁷³Kodeks karny, Dz.U.2020.1444 t.j. | Akt obowiązujący, Wersja od: 22 czerwca 2021 r. do: 31 grudnia 2021 r. USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. Disponibil: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-karny-16798683>

⁷⁴DEMIN, A., (2018) Soft Law Concept in Globalized World: Issues and Prospects. Pravo. In: Zhurnal Vysshey shkoly ekonomiki, no 4, pag. 49-73.

⁷⁵MUHAMETGALIEVA S.H. et al. Influence of the Roman Law on Formation of the Romano-Germanic Legal Family. In: Review of European Studies; Vol. 7, No. 6; 2015 ISSN 1918-7173 E-ISSN 1918-7181. Disponibil: <https://pdfs.semanticscholar.org/4961/79536be5244b996d686897a23a23eb14635f.pdf>

⁷⁶BUTLER, W. Russian Law in Comparative Legal Studies. In: Вестник университета: юридическое наследие, pag. 202-223. Disponibil: <https://vestnik.msal.ru/jour/article/viewFile/1106/1127>

⁷⁷Sistemul juridic Romano-German. Disponibil pe Răsfoiesc.com:

În Republica Belarus norma care incriminează organizarea migrației ilegale la art. 371¹ din Codul penal al Republicii Belarus (în continuare – CP RB) are următorul conținut: organizarea, îndrumarea ori asistența în activitățile legate de intrarea ilegală în Republica Belarus, șederea pe teritoriul Republicii Belarus, tranzitul tranzitului pe teritoriul Republicii Belarus sau plecarea din Republica Belarus a cetățenilor străini sau a apatrizilor.⁷⁸

În literatura de specialitate din Republica Belarus nu am înregistrat multe lucrări științifice asupra acestui subiect. A. Shidlovschi,⁷⁹ în articolul „Organizarea migrației ilegale a cetățenilor altor state și a apatrizilor”, nu face diferență între norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale și alte fapte conexe. La fel, observăm că acesta este axat mai mult pe interesele teritoriale ale statului decât pe interesele migranților conform Protocolului TIM. Autorul nu elucidează clar distingerea normei care incriminează organizarea migrației ilegale de traficul de ființe umane, prevăzută de dispoziția art.181 CP RB, în articol menționându-se că motivul săvârșirii infracțiunii de organizare a migrației ilegale poate fi chiar și răzbunarea.⁸⁰ Astfel, în literatura de specialitate a Republicii Belarus nu se identifică absolvirea de răspundere penală a migranților. Norma penală nominalizată nu prevede condiții speciale privind statutul victimelor conform Protocolului TIM.

În viziunea noastră, legislația penală a Republicii Belarus nu poate constitui interesul dreptului comparat. Republica Belarus nu este membră a Uniunii Europene și a Consiliului Europei, deci nu a semnat CEDO și alte standarde internaționale la acest subiect. Republica Belarus se bazează pe experiența sa comună cu Federația Rusă și cu Kazahstan, membre ale Comunității Statelor Independente (în continuare: CSI). Or, acest mecanism nu reflectă o mare încredere în legitimarea scopului legal urmărit, deoarece legiuitorul moldav îl privește pe orizontală.

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale este prevăzută și la art. 394 din Codul penal al Kazahstanului (în continuare – CP RK) și are următorul conținut: organizarea migrației ilegale prin furnizarea de vehicule sau documente falsificate sau a unor spații rezidențiale sau de altă natură, precum și acordarea către cetățeni, străini și apatrizi a altor servicii de intrare ilegală, ieșire, circulație pe teritoriul Republicii Kazahstan.⁸¹ Totodată, principalele acte normative care

<https://www.rasfoiesc.com/legal/drept/SISTEMUL-ROMANO-GERMAN73.php>

⁷⁸Уголовный кодекс Республики Беларусь, принят Палатой представителей 9 июля 1999 г. № 275-3, одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года. Disponibil: http://xn_ctbcgfviccvibf9bq8k_xn--90ais/

⁷⁹ШИДЛОВСКИЙ, А. Организация незаконной миграции иностранных граждан и лиц без гражданства в республике Беларусь. In: Белорусская юридическая энциклопедия: В 4 т., Т. 2. Минск, 2009. pag. 510-511. Disponibil: <http://www.elib.bsu.by/handle/123456789/91138?mode=full>

⁸⁰СОЈОCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 51.

⁸¹Уголовный Кодекс Республики Казахстан от 03.07.2014 N 226-V ЗPK. Disponibil:

reglementează relațiile în acest domeniu sunt următoarele prevederi legale: Legea cu privire la migrația populației; Legea cu privire la statutul juridic al străinilor; reglementările privind intrarea și șederea cetățenilor străini aprobate prin Decretul Guvernului din 28 ianuarie 2000 nr. 136.⁸² Așadar, norma care incriminează organizarea migrației ilegale în Kazahstan conține două circumstanțe agravante prevăzute la alin.2 și respectiv alin.3 al art. 394 CP RK: același act săvârșit de o persoană care folosește calitatea oficială sau un grup de persoane printr-o înțelegere anterioară; aceleași fapte săvârșite de un grup criminal organizat.⁸³

Un studiu științific al normei care incriminează organizarea migrației ilegale, apărut sub ediția S. Ambresheva, este intitulat „Despre îmbunătățirea legislației penale naționale în domeniul combaterii traficului de ființe umane și a sclaviei”. Articolul nu cuprinde în întregime analiza juridico-penală a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, iar autoarea atrage atenție, în special, asupra caracterului transnațional al organizării migrației ilegale și al traficului de ființe umane.⁸⁴

Articolul „Diferențierea traficului de ființe umane de alte fapte penale conexe”, scris de A. Mashabaev⁸⁵, se referă la modalitatea normativă a traficului de ființe umane cu transportarea victimei peste frontiera de stat a Republicii Kazahstan. Autorul constată că norma care incriminează traficul de ființe umane se diferențiază de organizarea migrației ilegale prin fapta de „amenințare”.⁸⁶ În viziunea noastră, afirmațiile lui au un caracter „distinctiv” și, ținând cont de prevederile legale adoptate, sunt încă la faza incipientă de studiere mai amplă a normei care incriminează organizarea migrației ilegale. Anterior, CP RK din 1997 a prevăzut la art. 330-2 CP RK „răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale”, având doar o singură circumstanță agravantă, cea din 2014, care prevedea două circumstanțe agravante, probabil, aceasta este una din

<https://pavlodar.com/zakon/index.html?dok=00087&oraz=08&noraz=330-2>

⁸²Незаконная миграция в СНГ. Проблемы, пути решения. Disponibil: <http://cis.minsk.by/page.php?id=13734>⁸³
Уголовный Кодекс Республики Казахстан от 03.07.2014 N 226-V ЗПК. art. 394 alin.2 Disponibil: <https://pavlodar.com/zakon/index.html?dok=00087&oraz=08&noraz=330-2>

⁸³Уголовный Кодекс Республики Казахстан от 03.07.2014 N 226-V ЗПК. art. 394 alin.2 Disponibil: <https://pavlodar.com/zakon/index.html?dok=00087&oraz=08&noraz=330-2>

⁸⁴АБРЕШЕВА, С. К вопросу о совершенствовании национального уголовного законодательства в сфере противодействия торговле людьми и рабству. In: Вестник КазНУ, Алматы, 2017. Disponibil: <https://articlekz.com/article/18916>; COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 52.

⁸⁵МАШАБАЕВ, А. Ограничение торговли людьми от смежных составов преступлений. In: Вестник КазНУ, Караганда, 2014

⁸⁶Уголовный кодекс Республики Казахстан. Практ. пособие. Алматы: Норма-К, 2014. 240 с.; COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică „Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ”, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 51.

evoluțiile CP RK.⁸⁷

Un alt material științific publicat în Kazahstan – „Legătura dintre traficul de ființe umane de migrația ilegală”, scris de A. Musabekov – poate fi luat în considerare sub aspect comparativ. Autorul analizează norma care incriminează traficul de ființe umane mai mult decât organizarea migrației ilegale. Acesta caracterizează statutul victimei și condițiile în care migranții pot fi subiecți ai infracțiunii. După părerea autorului, migranții complici la săvârșirea faptei prejudiciabile de organizarea migrației ilegale pot fi atrași la răspundere penală.⁸⁸

Un alt articol științific la care ne oprim, semnat de A. Boretski, „Caracteristicile promovării versiunilor în investigarea traficului de ființe umane”, ca și în cazul studiului lui A. Mashabaev, are tangențe cu analiza juridico-penală a infracțiunii „traficului de ființe umane”. A. Boretski distinge norma care incriminează traficul de ființe umane de organizarea migrației ilegale prin acțiunea adiacentă de aplicare a violenței fizice și psihice.⁸⁹

În concluzie, autorii din Republica Kazahstan admit conținutul normei care incriminează organizarea migrației ilegale. Totodată, ei percep infracțiunea de organizare a migrației ilegale mai mult ca o circumstanță atenuată la infracțiunea de trafic de ființe umane. Ca și în cazul Republicii Belarus, legislația penală a Republicii Kazahstan nu poate avea relevanță asupra legislației Republicii Moldova, din motiv că strategia Republicii Moldova pe dimensiunea promovării și apărării drepturilor migranților are o anumită certitudine raportată la valorile europene.⁹⁰

Republica Tadjikistan și Republica Kârgâzstan au abrogat normele penale care incriminau organizarea migrației ilegale. Astfel, aici faptele prejudiciabile erau analogice celei din Republica Kazahstan și din Federația Rusă.⁹¹ În literatura de specialitate din Tadjikistan și din Kârgâzstan

⁸⁷Уголовный Кодекс Республики Казахстан, от 16 июля 1997 года N 167 Ведомости Парламента Республики Казахстан, 1997 г., N 15-16, ст. 211 Disponibil:

https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1008032#pos=436;-35

⁸⁸МУСАБЕКОВ, А., Связи торговли людьми и незаконной миграции/Вестник КазНУ, Алматы 2012; COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică „Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ”, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 51.

⁸⁹БОРЕЦКИЙ, А. Особенности выдвижения версий при расследовании торговли людьми. In: Вестник Казахского национального университета. Серия юридическая. 2010. № 3 (55). pag. 103-106; COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică „Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ”, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 52.

⁹⁰Hotărîrea Guvernului nr.468 din 22.05.2018 Strategia Națională privind combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023. Disponibil: http://www.antitrafic.gov.md/public/files/anexa_nr.1_461.docx

⁹¹COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019, pag. 52; Уголовный кодекс Республики Таджикистан, ст.335² Организация незаконной миграции, Ахбори Маджлиси Оли Республики Таджикистан, 1998 год, № 9, ст. 68; №22, ст. 306; 1999 год; Уголовный Кодекс Киргизской Республики, г.Бишкек, от 1 октября 1997 года N 68. (В редакции Законов КР от 21 сентября 1998).

pot fi semnalate câteva materiale științifice publicate: „Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale”, autor K. Djaianbaev;⁹² „Răspunderea penală pentru trecerea ilegală a frontierei de stat” de I. Miroslavocici;⁹³ lucrarea lui M. Rahimov „Delimitarea traficului de ființe umane de alte fapte penale conexe”.⁹⁴

K. Djaianbekov încearcă să facă o analiză generală a normei care incriminează organizarea migrației ilegale în conformitate cu legislația penală veche a Republicii Kârgâzstan și studiază.⁹⁵ obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă a infracțiunii în cauză; generalizări de opinii cu privire la problema existentă în literatura de specialitate din Kârgâzstan; noțiunea „organizare” definind-o ca pregătire de infracțiunea de „organizare a migrației ilegale”. Rezumând opiniile existente în literatura de specialitate, autorul ajunge la concluzia că răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale, prevăzută în CP RK vechi, trebuie înțeleasă nu numai ca furnizare de vehicule sau documente false, ci și drept comiterea, gestionarea directă a infracțiunii.⁹⁶ K. Djaianbekov menționează că noțiunea „conducere” nu poate fi inclusă în cea de „organizare” și că infracțiunea cuprinde acțiuni pregătitoare pentru trecerea ilegală a frontierei de stat a Republicii Kârgâzstan. Astfel, el ajunge la concluzia că acest termen include orice acțiune care contravine legislației Republicii Kârgâzstan. Totodată, pentru a confirma nelegalitatea, este necesară prezența unei sentințe judecătorești valabile împotriva cetățenilor străini și apatrizilor.⁹⁷

Teza de doctor „Răspunderea penală pentru trecerea ilegală a frontierei de stat” scrisă de I. Miroslavocici⁹⁸ este una bine structurată, propunând unele analize referitoare la organizarea migrației ilegale. Se menționează că organizarea migrației ilegale acoperă o gamă mai largă de relații publice decât trecerea ilegală a frontierei de stat. În viziunea noastră, autorul sugerează că și latura subiectivă a celor două componente nu este suficient definită în legislația kârgâză, iar în practică, interesele făptuitorilor constau în tragerea de foloase. Nu se analizează infracțiunea sub aspect juridico-penal, însă se atenționează asupra faptei prejudiciabile, operându-se cu aspecte

⁹²ДЖАЯНБЕКОВ, К. Уголовно-правовая характеристика, организации незаконной миграции. In: Вестник ном.1, 2015 г. Disponibil la 20.02.2021: https://www.ksla.kg/media/vestnik/2015_1/dzhayanbaev_k_i.pdf

⁹³МИРОСЛАВОВИЧ, И. Уголовная ответственность за незаконной пересечение государственной границы. На правах рукописи УДК 343.3 (575.2) (043.3), Disponibil: <http://lawtheses.com/ugolovnaya-otvetstvennost-za-organizatsiyu-nezakonnoy-migratsii>

⁹⁴РАХИМОВ, М. Разграничение торговли людьми со смежными составами преступлениями. In: Государство и Право, 2008, № 10, с. 97-100

⁹⁵ДЖАЯНБЕКОВ, К. Уголовно-правовая характеристика, организации незаконной миграции. In: Вестник ном.1 2015 г. Disponibil la 20.02.2021: https://www.ksla.kg/media/vestnik/2015_1/dzhayanbaev_k_i.pdf

⁹⁶СОЈОСАРИ, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politic-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019. pag. 52

⁹⁷ДЖАЯНБЕКОВ, К. Уголовно-правовая характеристика, организации незаконной миграции. In: Вестник ном.1, 2015 г.

⁹⁸МИРОСЛАВОВИЧ, И. Уголовная ответственность за незаконной пересечение государственной границы. На правах рукописи УДК 343.3 (575.2) (043.3).

criminologice. El susține că infracțiunea de organizare a migrației ilegale poate exista și pe teritoriul țării.⁹⁹

O altă lucrare de menționat este cea scrisă de M. Rahimov „Delimitarea traficului de ființe umane de alte fapte penale conexe”,¹⁰⁰ care se bazează pe vechea legislația penală a Tadjikistanului, unde norma care incriminează organizarea migrației ilegale era încă inclusă în Codul penal al Republicii Tadjikistan. În opinia noastră, articolul poartă un caracter comparativ, deși nu face o investigație a circumstanțelor agravante ale infracțiunii și nu stabilește similitudinile și deosebirile cu referire la răspunderea penală stabilită de legislația altor state.

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale este prevăzută la art.322.1 Cod Penal al Federației Ruse (în continuare – CP FR), care cuprinde următorul text: „organizarea intrării ilegale în FR a cetățenilor străini sau a apatrizilor, șederea lor ilegală în FR sau tranzitul ilegal pe teritoriul FR”.¹⁰¹ Totodată, norma conține și două circumstanțe agravante prevăzute la alin. 2, și anume: „aceleași fapte comise: de către un grup de persoane într-o conspirație preliminară sau de către un grup organizat; pentru săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul FR”.¹⁰²

În urma cercetării efectuate, am identificat următoarele materiale științifice relevante publicate în Federația Rusă: V. Andriushenkov este autorul lucrării „Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale”;¹⁰³ E. Baiburina a susținut teza „Organizarea migrației ilegale: Aspecte juridica-penale și criminologice”;¹⁰⁴ N. Cermnova și O. Mihali sunt autorii cercetării „Semnele calificative a organizării migrației ilegale”;¹⁰⁵ O. Iachimov și S. Iachimova au publicat studiul „Organizarea migrației ilegale: problemele răspunderii penale”;¹⁰⁶ V. Kozlov și N. Fronklin au scris despre „Organizarea migrației ilegale: Analiza juridico-penală și criminalistică”;¹⁰⁷ I. Larionov a publicat „Analiza juridica-penală și criminologică a organizării

⁹⁹ Ibidem.

¹⁰⁰ РАХИМОВ, М. Разграничение торговли людьми со смежными составами преступлениями. In: Государство и Право, 2008, № 10, pag. 97-100.

¹⁰¹ Уголовный кодекс Российской Федерации, от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 29.07.2018)

¹⁰² A se vedea art. 322.1 CP FR.

¹⁰³ АНДРИУШЕНКОВ, В. А. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции. Специальность 12.00.08. – Уголовное право и криминология; уголовно исполнительное право. Дисс. на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Омск, 2016.

¹⁰⁴ БАЙБУРИНА, Э. Р. Организация незаконной миграции/уголовно-правовые и криминологические аспекты”, специальность: 12.00.08 - уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право, Дисс. на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2010. Disponibil: <http://www.disscat.com/content/organizatsiya-nezakonnoi-migratsii>

¹⁰⁵ ЧЕРЕМНОВА, Н., МИХАЛЬ, О. Квалифицирующие признаки организации незаконной миграции. In: Юридическая наука и правоохранительная практика 4 (38), 2016.

¹⁰⁶ ЯКИМОВ, О., ЯКИМОВА, С. Организация незаконной миграции. Проблемы уголовной ответственности. In: Уголовное право, 2005 г., № 1.

¹⁰⁷ КОЗЛОВ, В., ФРОЛКИН, Н. Организация незаконной миграции. Уголовно-правовая и криминалистическая характеристика: Монография. М.: Юрлитинформ, 2011, pag. 151-153.

migrației ilegale”;¹⁰⁸ D. Sokolov – „Analiza criminologică a organizării migrației ilegale”.¹⁰⁹

Lucrarea științifică „Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale”,¹¹⁰ elaborată de către V. Andriushenkov, este una importantă pentru cercetarea noastră în mai multe privințe. Potrivit autorului, migrația ilegală dăunează nu numai procedurii stabilite de lege pentru intrarea și ieșirea de pe teritoriul Federației Ruse a cetățenilor străini și apatrizilor, ci și economiei și securității țării, precum și pieței forței de muncă, care poate fi suprasaturată. Autorul acordă, de asemenea, o atenție deosebită problemei conflictelor apărute pe bază interetnică, care sunt rezultatul unui surplus al migranților în anumite regiuni ale Rusiei.¹¹¹ În lucrarea menționată se analizează semnele obiective și subiective ale organizării migrației ilegale. Lucrarea conține și aspecte criminologice care analizează conceptul de organizație criminală sau asociație criminală și propune o serie de recomandări cu privire la amplasarea normei în capitolul contra securității publice. Toate aceste constatări ne pot permite să observăm rolul și locul infracțiunii în CP RM.¹¹²

Menționăm și teza de doctor la tema: „Organizarea migrației ilegale: aspecte juridico-penale și criminologice”, scrisă și apărută de E. Baiburina,¹¹³ pe care am analizat-o și în articolul științific „Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state”, unde am constatat că E. Baiburina descrie situația migrației din Federația Rusă, care la ora actuală resimte o influență negativă permanentă, consolidându-se în continuare factorii care afectează societatea rusă din cauza crizei economice mondiale. Articolul se bazează pe analiza juridico-penală și criminologică a normei care incriminează organizarea migrației ilegale.¹¹⁴

O altă publicație științifică care merită atenție este cea scrisă de N. Cermnova și O. Mihali

¹⁰⁸ ЛАРИОНОВ, И.А. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика организации незаконной миграции. Статья представлена научной редакцией «Право» 11 мая 2012 г. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/ugolovno-pravovaya-i-kriminologicheskaya-harakteristika-organizatsii-nezakonnoy-migratsii>

¹⁰⁹ СОКОЛОВ, Д.А. Криминологическая характеристика организации незаконной миграции. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Академия Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2013 Disponibilă: <https://www.twirpx.com/file/1916966/>

¹¹⁰ АНДРЮШЕНКОВ, В.А. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции”, Специальность 12.00.08. – Уголовное право и криминология; уголовно исполнительное право. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Омск, 2016.

¹¹¹ Ibidem, pag.177.

¹¹² COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019. pag. 54.

¹¹³ БАЙБУРИНА, Э.Р., Организация незаконной миграции/уголовно-правовые и криминологические аспекты”, специальность: 12.00.08 - уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право, Дисс. на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Челябинск 2010. Disponibil: <http://www.disserscat.com/content/organizatsiya-nezakonnoi-migratsii>

¹¹⁴ COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4) In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 54.

„Semnele calificative ale organizării migrației ilegale”,¹¹⁵ a cărei analiză ne-a permis următoarea concluzie: „Articolul examinează semnele calificative ale organizării migrației ilegale, analizează realitățile aplicării articolului 322.1 CP FR, identifică problemele și sugerează modalități de soluționare a acestora”.¹¹⁶

Concluzionând, articolul prezintă interes pentru analiza circumstanței agravante a organizării migrației ilegale săvârșite de un grup criminal sau organizație criminală. El se oprește asupra perspectivei științifice pentru a o aplica la combaterea criminalității organizate în domeniul migrației ilegale. Investigația, care are la bază peste 150 de cazuri penale inițiate în temeiul art. 322.1 CP FR (organizarea migrației ilegale), arată că execuția este tipică pentru infracțiunile de acest tip și că cel puțin o treime din astfel de infracțiuni sunt comise de un grup de persoane aflate într-o conspirație preliminară.¹¹⁷ Astfel, articolul propune abordări teoretice ale sintagmelor: „comunitate criminală” și „organizație criminală”, prin care este formulată dispoziția art. 210 CP FR. Poziția autorului se face vizibilă prin intermediul analizei etimologice. Acesta pune accent pe cauzele și condițiile care contribuie la creșterea amenințărilor din partea grupurilor criminale organizate. Datorită unei analize critice a legislației actuale, sunt aduse argumente care indică necesitatea optimizării normei dreptului penal, stabilește baza răspunderii penale pentru organizarea sau participarea la activitățile comunității criminale (organizarea criminală).¹¹⁸

Este de interes în contextul nostru și studiul „Organizarea migrației ilegale: problemele răspunderii penale”, scris de O. Iachimov și S. Iachimova, care problematizează în privința neclarităților tragerii la răspundere penală a persoanelor vinovate de săvârșirea faptei prejudiciabile de organizare a migrației ilegale și ridică o serie de întrebări cu privire la consumarea infracțiunii.¹¹⁹ În viziunea noastră, interpretarea de aici este similară cu cea a autorilor din Kazahstan, identificându-se noțiunea „organizare” cu pregătirea infracțiunii. Aceștia își pun întrebarea din ce moment ar trebui să se accepte acțiunile drept organizatorice pentru intrarea ilegală pe teritoriul Federației Ruse și când ar trebui considerate consumate.¹²⁰ Se constată că rămâne neclar de ce subiectul poate efectua toate acțiunile organizatorice pentru intrarea ilegală

¹¹⁵ ЧЕРЕМНОВА, Н.А., și Михаль О.А. Квалифицирующие признаки организации незаконной миграции. In: Юридическая наука и правоохранительная практика, 4 (38), 2016.

¹¹⁶ COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 54.

¹¹⁷ ЧЕРЕМНОВА, Н.А., și МИХАЛЬ, О.А. Квалифицирующие признаки организации незаконной миграции. In: Юридическая наука и правоохранительная практика, 4 (38), 2016, pag. 71.

¹¹⁸ COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 54.

¹¹⁹ ЯКИМОВ, О., ЯКИМОВА, С. Организация незаконной миграции/ проблемы уголовной ответственности. In: Уголовное право, 2005 г., № 1.

¹²⁰ Ibidem, pag.5-6.

pe teritoriul Federației Ruse a altor persoane, dar intrarea lor poate să nu urmeze. Or, dacă făptuitorul a întreprins toate acțiunile de organizare a intrării ilegale, există consumarea propriu-zisă a articolului 322.1 CP FR.¹²¹ Considerăm că O. Iachimov și S. Iachimova formulează o serie de necunoscute cu referire la cetățenii străini și apatrizii menționați în dispoziția părții 1 din CP FR la plural. Ei își propun să aducă anumite explicații și recomandări aplicabile în practică. Articolul nu este însă structurat prin raportare la elementele subiective și obiective. Nu se acordă atenție nici analizei juridico-penale comparative a faptei prejudiciabile de organizarea migrației ilegale.¹²² O. Iachimov și S. Iachimova încearcă explicarea afirmației că persoana respectivă organizează în mod simultan trecerea ilegală a frontierei de stat (partea 3 a art. 33, art. 322 CP FR), adică participă la aceasta.¹²³ În opinia autorilor, existența unui grup organizat este, probabil, cel mai greu de demonstrat în practică.¹²⁴ Autorii recomandă că ar fi mai corect să se utilizeze noțiunea de grup de persoane, așa cum s-a făcut, de exemplu, în partea doua a art. 322 CP FR.¹²⁵

Un alt articol de importanță la analiza normei care incriminează organizarea migrației ilegale este cel publicat de V. Kozlov și N. Fronklin: „Organizarea migrației ilegale: Analiza juridico-penală și criminalistică”.¹²⁶ În lucrare se examinează caracterul social-legal al organizării migrației ilegale, caracterul criminalității și criminalistica infracțiunilor prevăzute la art. 322.1 CP FR prevede situații tipice de analiză, versiuni ale fazei inițiale a anchetei organizațiile de migrație ilegală și listele de acțiuni de investigare și alte proceduri bazate pe acestea.¹²⁷ Studiul conține teze generale cu privire la calificarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale. Deși nu cuprinde toate aspectele de analiză juridică-penală a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, totuși prezintă un interes pentru cercetarea noastră.

¹²¹COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019. pag. 53. ЯКИМОВ, О., ЯКИМОВА, С. Организация незаконной миграции/ проблемы уголовной ответственности. In: Уголовное право, 2005 г., Nr 1. pag. 2.

¹²²Ibidem.

¹²³ЯКИМОВ, О., ЯКИМОВА, С., Организация незаконной миграции/ проблемы уголовной ответственности. In: Уголовное право, 2005 г., Nr 1, pag.4

¹²⁴Idem, pag.5

¹²⁵Ibidem.

¹²⁶КОЗЛОВ, В.Ф., ФРОЛКИН, Н.П., Организация незаконной миграции/ уголовно-правовая и криминалистическая характеристика: монография. М.: Юрлитинформ, С-151-153. 2011г. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/2013-01-047-kozlov-v-f-frolkin-n-p-organizatsiya-nezakonnoy-migratsii-ugolovno-pravovaya-i-kriminalisticheskaya-harakteristika-m>

¹²⁷COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019, pag. 54. КОЗЛОВ, В.Ф., ФРОЛКИН, Н.П. Организация незаконной миграции/ уголовно-правовая и криминалистическая характеристика: монография. М.: Юрлитинформ, С-151-153. 2011г. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/2013-01-047-kozlov-v-f-frolkin-n-p-organizatsiya-nezakonnoy-migratsii-ugolovno-pravovaya-i-kriminalisticheskaya-harakteristika-m>;

În continuare ne vom opri la o altă lucrare meritorie – „Analiza juridica-penală și criminologică a organizării migrației ilegale”, autor I. Larionov.¹²⁸ Examinarea acesteia ne-a permis să constatăm că analizele științifice abordate în articolul citat prezintă interes pentru a face o comparație cu cele din Republica Moldova referitor la analiza semnelor subiective și obiective ale componenței de infracțiune de organizare a migrației ilegale.¹²⁹

În ce privește teza de doctor scrisă de D. Sokolov la tema „Analiza criminologică a organizării migrației ilegale”,¹³⁰ rezultatele cercetărilor criminologice la care se ajunge au legătură strânsă cu conceptul de organizație criminală. Considerăm că acest articol este util la analiza circumstanței agravante a infracțiunii de organizare a migrației ilegale săvârșite de un grup criminal organizat de organizație criminală.¹³¹

Teza master a lui M. Makarov, cu tema „Organizarea migrației ilegale”, se referă exclusiv la experții și la jurisprudența Federației Ruse. Autorul nu oferă nicio analiză raportată la standardele internaționale referitoare la drepturile omului, astfel că cercetarea sa este importantă doar pentru o analiză comparativă, în contextul obiectului infracțiunii.¹³²

În sfârșit, teza de doctorat susținută de Darya Fomenko, intitulată „Organizarea migrației ilegale în contextul experienței rusești, internaționale și străine de incriminare”,¹³³ se limitează, în ansamblu, la izvoarele rusești și la studiile autorilor Y. Antonyan, M. Babaev, L. Bukalerova, R. Zhubrin, A. Dolgova, N. Kuznetsova, I. Karpets, V. Korobeev, V. Luneev, N. Lopashenko, I. Nikitenko, T. Pinkevich, D. Sokolov, I. Shcheblykin. Nu sunt prezentate standardele internaționale privind drepturile omului. Autoarea recomandă introducerea de sancțiuni pentru migrația ilegală,

¹²⁸ЛАРИОНОВ, И.А. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика организации незаконной миграции/ Статья представлена научной редакцией «Право» 11 мая 2012 г. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/ugolovno-pravovaya-i-kriminologicheskaya-harakteristika-organizatsii-nezakonnoy-migratsii>

¹²⁹COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică „Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politic-administrativ”, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 54.

¹³⁰СОКОЛОВ Д.А., Криминологическая характеристика организации незаконной миграции. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Академия Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2013 Disponibilă: <https://www.twirpx.com/file/1916966/>

¹³¹COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politic-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 54

¹³²МАКАРОВ, М. Организация незаконной миграции (ст.322.1). Сибирский Федеральный Университет, Юридический институт, кафедра уголовного права. Красноярск 2021. Disponibil: https://elib.sfu-kras.ru/bitstream/handle/2311/145336/makarov_diss.pdf?sequence=1&fbclid=IwAR1gwdMlcwuSd2FHq0epSrXmE07OhVo7CXIdmgzhzA1icZjIO4uCRgFUWo

¹³³ФОМЕНКО, Д. Организация незаконной миграции в контексте Российского, международного и зарубежного опыта криминализации. 12.00.08 – уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования. Кубанский государственный аграрный университет имени И.Т. Трубилина. Disponibil la 03.03.2023: <https://kubsau.ru/upload/iblock/b3b/b3b727c83ffd60dc18a3e3e45d987c8d.pdf?fbclid=IwAR2UbjJ8-BhmVn7WcbeA7y1vvw0RL21Xn-5TFVCg1S3kplRIHIGGIYN5-Vvo>

ceea ce, din punctul nostru de vedere, este inacceptabil. Totuși lucrarea este interesantă pentru că analizează tentativa de organizare a migrației ilegale.

În România norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale are titlul de „trafic de migranți” și este prevăzută de dispoziția art.263 Cod penal al României (în continuare – CPR), având conținutul: Racolarea, îndrumarea, călăuzirea, transportarea, transferarea sau adăpostirea unei persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României.¹³⁴ La alin. 2 al normei penale nominalizate, sunt prevăzute trei circumstanțe agravante: în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos patrimonial; prin mijloace care pun în pericol viața, integritatea sau sănătatea migrantului; prin supunerea migrantului la tratamente inumane sau degradante.¹³⁵ Norma dată puțin a fost modificată față de CPR din 1961. Se observă că ea se aseamănă cu infracțiunea prevăzută de dispoziția art.165 (Trafic de ființe umane) și cu cea prevăzută de art.206 (Trafic de Copii) CP RM, prin acțiunile laturii obiective a componenței de infracțiune, care sunt următoarele: „Transportarea, adăpostirea și primirea”. Noi, în teza de față, atragem o atenție sporită sensului și importanței termenului de „migrant”. Astfel, norma care incriminează traficul de migranți prevăzută de dispoziția alin.2 art.263 CPR, în sensul „obținerea directă sau indirectă a unui folos patrimonial”, cuprinde sensul constrângerii, ceea ce diferă de norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale prevăzută la art.362¹ CP RM și de definiția inclusă în Protocolul TIM.

Un material științific relevant publicat în România este și teza de doctorat „Aspectele teoretice și de practică judiciară privind infracțiunile de trafic de persoane”, autor A. Tanislav. Teza este susținută în 2009 și conține, inclusiv, idei generale privind norma penală care incriminează traficul de migranți. În lucrare se face interpretarea fenomenului migraționist similar cu cel al traficului de ființe umane. Autorul definește traficul de migranți ca o deplasare organizată a persoanelor în scopul obținerii unui profit.¹³⁶ Valoarea tezei rezidă în propunerea de modificări de *lege ferenda* și în expuneri asupra deosebirilor și asemănarilor între infracțiunea traficului de persoane și cel de migranți.

O altă teză de doctor în drept este „Respectarea drepturilor omului în domeniul migrației și azilului în contextul luptei împotriva terorismului”, susținută în 2014 de C. Bunea.¹³⁷ Aici este analizat statutul de migrant beneficiar de protecție umanitară internațională și cel de refugiat. Autorul definește noțiuni ca migrant ilegal și neregulat. Sunt elucidate problemele cu care se

¹³⁴ A se vedea art. 263 CPR.

¹³⁵ A se vedea alin.2 al art. 263 CPR.

¹³⁶ TANISLAV, A., Aspectele teoretice și de practică judiciară privind infracțiunile de trafic de persoane. Teză de doctor, București 2009. Disponibil:

https://www.univnt.ro/wp-content/uploads/doctorat/rezumat_e_doctorat/Tanislav_Adina.pdf

¹³⁷ BUNEA, C. DEACONU, Ș., Respectarea drepturilor omului în domeniul migrației și azilului în contextul luptei împotriva terorismului. Teză de doctor, București, 2014.

confruntă migrației și modalitățile prin care acestea sunt raportate la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului.

În Ucraina infracțiunea de organizare a migrației ilegale este diferită de cea din Republica Moldova. Ea este prevăzută de dispoziția art.332 a Codului penal al Ucrainei (în continuare – CPU), în următorul conținut: „Transferul ilegal de persoane de-a lungul frontierei de stat a Ucrainei”.¹³⁸ Infracțiunea are două agravante: alin. 2 prevede răspunderea penală pentru transferul ilegal de persoane de-a lungul frontierei de stat a Ucrainei săvârșită într-un mod periculos pentru viața sau sănătatea unei persoane, împotriva mai multor persoane, fie în mod repetat, fie printr-un acord prealabil al unui grup de persoane sau printr-un funcționar care folosește funcția sa oficială și alin.3 săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.¹³⁹

În literatura de specialitate ucraineană pot fi remarcate câteva materiale științifice publicate la subiect. Așadar, o primă lucrare este „Starea actuală a cercetării științifice a transferului ilegal de persoane de-a lungul frontierei de stat a Ucrainei”, sub ediția lui Y.Begalov.¹⁴⁰

Referitor la lucrarea „Circumstanțele care trebuie constatate în transferul ilegal de persoane peste frontiera de stat a Ucrainei”, scrisă de I. Pohila,¹⁴¹ în studiul nostru am constatat că în viziunea autorului latura obiectivă a infracțiunii poate fi mai largă decât sensul textului inclus de legiuitorul ucrainean”.¹⁴²

Cercetarea „Răspunderea penală a refugiaților pentru infracțiunea comisă”, scrisă de I. Mitrofanova și T. Gaitkova,¹⁴³ în opinia noastră, este o primă încercare de a se opune drepturilor și libertăților omului. Potrivit autoarelor, combaterea criminalității în rândul refugiaților este o problemă „complexă și necesită studii aprofundate în vederea delimitării persoanelor care au obținut și care nu au obținut statutul de refugiat”.¹⁴⁴ Totodată, ținem să menționăm că această ordine de idei vine în contradicție cu Convenția din 1951 privind statutul refugiaților.¹⁴⁵ Însă este

¹³⁸ Уголовный кодекс Украины, действующий с изменениями и дополнениями на 04.10.2018, от 05.04.2001 № 2341-III.

¹³⁹ A se vedea alin.3 al art. 332, CPU.

¹⁴⁰ BEGALOV, Y. The current state of scientific investigation of the investigation of illegal transfer of persons across the state border of Ukraine. In: Visegrad Journal on human rights, Applicant of the research laboratory on problems of expert-forensic provision National Academy of Internal Affairs, No 5, 2017.

¹⁴¹ ПОХИЛА, І.Б.. Обставини, що підлягають установленню, у справах про незаконне переправлення осіб через державний кордон України. In: Актуальні проблеми держави і права, <http://www.apdp.in.ua/v27/35.pdf>

¹⁴² SOJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2019, pag. 55

¹⁴³ МИТРОФАНОВА, І.І., ГАЙКОВА Т.В., Кримінална відповідальність біженців, які вчинили злочини. In: Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. Випуск 5/2009 (58). Частина 1.

¹⁴⁴ SOJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019, pag. 55

¹⁴⁵ Convenția cu privire la statutul de refugiat din 28 iulie 1951, Geneva, Disponibil: <http://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf>

remarcabilă și utilă interpretarea autoarelor cu privire la terminologia migrației în contextul analizei juridico-penale a incriminării faptei prejudiciabile de organizare a migrației ilegale.

O altă lucrare „Transferul ilegal de persoane de-a lungul frontierei de stat a Ucrainei – latura obiectivă a infracțiunii a art. 332 CPU”¹⁴⁶ este scrisă de V. Fedoseev și, de asemenea, este de importanță pentru cercetarea noastră. Autorul analizează terminologia migrației în contextul transferului și ajunge la concluzia că transferul ilegal de persoane de-a lungul frontierei de stat a Ucrainei ar trebui să fie înțeles ca acțiune care se manifestă prin trecerea directă, de către subiectul crimei, a frontierei de stat a Ucrainei, cu persoane (cu sau fără consimțământul lor) pe care le trimite fără documente sau fără permisiunea organismelor de stat corespunzătoare. Articolul nu oferă analiza circumstanțelor agravante și a faptelor conexe, dar totuși atrage atenția asupra laturii obiective a componenței de infracțiune, care, propriu-zis, caracterizează fapta penală în cauză.

Pentru comparație, vom analiza și studiul „Transferul ilegal de persoane peste granița de stat a Ucrainei: componența de infracțiune”, autori E. Strelitsov și E. Pritula.¹⁴⁷ În baza căruia am constatat următoarele: „Lucrarea are un nivel de abordare științifico-practic. Cercetează componența de infracțiune, obiectul generic și obiectul special”.¹⁴⁸

Unul din manualele pe care ne propunem să-l luăm în calcul la analiza-juridico penală a infracțiunii este „Consensul european și legitimitatea Curții Europene a Drepturilor Omului”, scris sub redacția lui K. Dzehtsiarou,¹⁴⁹ în care se elucidează spiritul CEDO prin prisma jurisprudenței CtEDO. Acesta propune analiza unor termeni ca: marja de apreciere a statului; principiul proporționalității; legitimitatea scopului legal urmărit și multe altele. În viziunea noastră, manualul ne permite corelarea drepturilor private ale migrantului cu interesele publice. Această balanță ne ajută să stabilim definiția dreptului restricționat atunci când este aplicată norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale.

O altă cercetare care poate avea tangență cu aplicabilitatea normei care incriminează organizarea migrației ilegale este „Mari dezbateri asupra CEDO”, ediția lui F. de Londras și K. Dzehtsiarou.¹⁵⁰ Aici se investighează: scopul moral ca bază a legitimității; subsidiaritatea ca bază a legitimității; efectele legitimității și multe alte aspecte ce țin de aprecierea legii naționale de către

¹⁴⁶ ФЕДОСЕЕВ, В.В., Незаконне переправлення осіб через державний кордон України як форма об'єктивної сторони злочину, перебаченого ст. 332 КК України, , pag. 970-974.

¹⁴⁷ СТРЕЛЬЦОВ, Є.Л. Причула А.М. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України: склад злочину. Одеса, 2011

¹⁴⁸ COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019, pag. 55

¹⁴⁹ DZEHTSIAROU, K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights, University Printing House, Cambridge University Press, 2015.

¹⁵⁰ DE LONDRAS, F. DZEHTSIAROU, K. Great Debates on the European Convention on Human Rights, page 98, PALGRAVE Macmillan Education, London 2018.

autoritățile statului. În viziunea noastră, lucrarea va deveni de referință atunci când vom studia obiectul material protejat de CEDO (Capitolul 2). Or, noi intenționăm să identificăm norma materială a CEDO (de exemplu, dreptul la respectarea vieții private și de familie) și s-o raportăm la standardele internaționale privind protecția drepturilor migranților în lupta cu infracțiunile organizate. În acest context, viziunile lui F. de Londras și K. Dzehtsiarou ne vor ajuta să stabilim definiția corectă a sintagmelor propuse de legiuitorul moldovean în baza principiilor stabilite de către CtEDO.

În final, constatăm că în țările studiate supra nu se atestă incriminarea faptei pentru „organizarea migrației ilegale”. Legislația penală și materialele științifice publicate în țările examinate, inclusiv în România, în soluționarea problemei migrației ilegale se bazează pe normele care reglementează răspunderea pentru trecerea frontierei de stat, traficul de ființe umane și de migranți.

1.3 Concluzii la Capitolul 1

În urma analizei juridico-penale a materialelor științifice publicate în Republica Moldova și în străinătate putem deduce următoarele:

- 1) Soluția problemei științifice a tezei noastre derivă din procesul de investigare și identificare a temeiului juridic de atragere la răspundere penală a migrantului conform normei care incriminează organizarea migrației ilegale. Printre cercetătorii care au analizat subiectul abordat i-am identificat pe următorii: S. Agachi S., G. Alecu, G. Avornic, A. Barbăneagră, V. Berliba, S. Brînză, V. Budeci, T. Carpov, R. Cojocar, V. Cușnir, R. Cuciurcă, L. Gîrla, D. Gurev, M. Hadârcă, A. Marin, M. Megherea, T. Popovici, M. Răilean, V. Stati, I. Tabarcea, G. Ulianoschi, X. Ulianoschi, N. Ursu, V. Volcinski. Totodată, drept lucrări de bază publicate în alte țări sunt considerate cele ale autorilor: S. Abresheva, V. Andriushencov, E. Baiburina, I. Bantekas, E. Begalov, Y. Boretschi, K. Boyle, K. J. Brown, W. Butler, M. Chapman, J. F. Chacon, Ku Charlotte, N. Ceremnova, C. Cerna, B. Custers, S. Decker, Paul F. Diehl, J. Donnelly, M. Duguit, K. Dzehtsiarou, V. Fedoseev, K. Ferzan, D. Fomenco, N. Frolkin, F. De Londras, T. Gaicova, J. Gerards, S. Gingeras, G. Glonti, I. Goldin, F. Gordon, C. Gregory, P. Guyer, E. Guild, O. Iachimov, S. Iachimova E. Jurgens, V. Kozlov, K. Kernaghan, T. Kruessmann, M. Kuhnen, J. Langford, I. Larionov, A. Larry, S. Legomsky, J. Lougford, G. Lobjanidze, D. Luban, A. Madjlisi, Lida J. Maki, J. Malan, A. Mashabaev, O. Mihali, I. Miroslavovici, I. Mitrofanova, S. Morse, S. Muhametgalieva, A. Musabecov, B. Nabarro, C. Nunlist, L. Oette., I. Pohila, K. Polner, Mark A. Pollack, A. Pott, A. Pritula, M. Rahimov, C. Rodriguez, J. Rowles, A. Tanislav, Jens T. Theilen, G. Sanchez, D.L. Shelton, A. Shidlovshi,

D. Sokolov, J. Stefanelli, E. Strelitsov, A. Suominen, F. Zimring, S. Zane.

- 2) Contribuția cercetătorilor analizați supra rezidă din interpretările art. 165, 205, 362 și 362¹ CP RM, cu referire la distingerile propuse asupra calificării corecte a infracțiunii aplicabile în practică. Astfel, am stabilit că, prin domeniile lor de cercetare, studiile pot fi grupate în: cele care au cercetat norma care incriminează organizarea migrației ilegale; cele care au cercetat norma care incriminează traficul de migranți; cele care au cercetat norme conexe (de exemplu: „trecerea ilegală a frontierei de stat); cele care au cercetat standardele internaționale de protecție a drepturilor migranților și de combatere a infracțiunii transnaționale organizate.
- 3) Analizând problema științifică de soluționat, am stabilit că nu există un consens internațional cu privire la corectitudinea definirii infracțiunii care combate traficul de migranți conform Protocolului TIM. Considerăm că inexistența unui consens internațional asupra subiectului abordat în lupta cu infracțiunile organizate diminuează protecția drepturilor migranților de a nu fi supuși torturii, discriminării, dreptului la libera circulație, la viața privată sau de familie. Astfel, am identificat că problema științifică constă în elaborarea cadrului conceptual al răspunderii pentru traficul de migranți conform Protocolului TIM, care va garanta și va asigura următoarele: va exclude aplicarea arbitrară a normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale atunci când vor fi atinse drepturile migranților, ale solicitanților de azil sau ale refugiaților, deoarece va corespunde principiului securității juridice și statului de drept; va armoniza prevederile dispoziției art. 362¹ CP RM la standardele internaționale privind prevenirea infracțiunilor transnaționale organizate, deoarece va asigura respectarea obligației pozitive a statului de a conferi caracterul de infracțiune traficului de migranți conform alin.1 art.6 a Protocolului TIM.
- 4) Rezultate științifice care au contribuit la soluționarea unei probleme științifice importante reies din formulările și interpretările științifico-practice expuse în definirea sintagmelor: abuz de încredere și înșelăciune; adăpostirea migrantului; aflarea și șederea migrantului pe teritoriul Republicii Moldova; asigurare; consens național și internațional în protecția drepturilor migranților și combaterea traficului de migranți; consimțământul victimei; dirijarea migrantului; documente false; emigrant, imigrant și migrant; funcționar internațional, persoană cu funcții de demnitate publică, persoană cu funcții de răspundere, persoană publică străină persoană publică; ieșirea, intrarea și tranzitarea teritoriului Republicii Moldova; manipularea migrantului; migrant ilegal sau neregulat; organizarea migrației ilegale; primirea, transferarea, transferul, racolarea, recrutarea, adăpostirea migrantului; scop și motiv unic; trafic de copii (minori), de ființe umane (persoane), de migranți; unicitatea intenției. Prin urmare, în baza materialelor științifice, la calificarea infracțiunii s-a format în practică o delimitare clară asupra

asemănărilor și deosebirilor între infracțiunea de organizare a migrației ilegale, traficul de ființe umane, de copii și alte infracțiuni, precum trecerea ilegală a frontierei Republicii Moldova. Deci aplicarea art.362¹ CP RM atribuie un consens intern al Republicii Moldova în problematica protecției eficiente a drepturilor migranților și justifică unificarea practicii judiciare.

- 5) Direcțiile de soluționare a problemei de cercetare constau în analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale prin prisma garantării și asigurării drepturilor migranților, care se va exprima în următoarele: identificarea oportunității denumirii infracțiunii ca organizare a migrației ilegale; stabilirea noțiunii de trafic de migranți conform protocolului TIM; stabilirea coraportului dintre norma care incriminează organizarea migrației ilegale și traficul de ființe umane, de copii de migranți; determinarea oportunităților încadrării faptei în capitolul III al părții speciale a CP RM infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei; determinarea compatibilității aflării într-un articol a faptelor de intrare, ieșire, ședere sau tranzitare a teritoriului Republicii Moldova; stabilirea statutului victimei infracțiunii de organizare a migrației ilegale.
- 6) Scopul nostru constă în cercetarea minuțioasă a tuturor prevederilor legale, a practicii judiciare naționale și internaționale, a celor mai notorii opinii în domeniu asupra normei care incriminează organizarea migrației ilegale și traficul de migranți. În urma investigării și monitorizării legislației relevante, se vor elabora recomandări de reconceptualizare a dispoziției art.362¹ CP RM, adaptată la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului.

CAPITOLUL 2

ELEMENTELE CONSTITUTIVE OBIECTIVE ALE INFRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

2.1 Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute la art. 362¹ CP RM

Organizarea migrației ilegale este o infracțiune tipică pentru puține state din lume. Această concluzie reiese din analiza juridico-penală a legislației Republicii Moldova comparată cu legislația Republicii Belarus, a Kazahstanului și a Federației Ruse.¹⁵¹ Norma penală în cauză nu are răspândire largă pe plan mondial, deoarece valorile pe care trebuie să le respecte sunt prevăzute de Protocolul TIM. Or, conform Protocolului menționat supra, statele își fortifică forțele în vederea prevenirii traficului de migranți. Astfel, norma în cauză reprezintă acordul statului pentru îndeplinirea obligației de incriminare a infracțiunii al cărei obiect este cuprins de Protocolul TIM.¹⁵² Totodată, scopul legal urmărit de legiuitorul unui stat atunci când limitează un drept fundamental constă în protejarea unui interes ce poate, conform Protocolului TIM, să se manifeste în două forme: interesul public, care transpare în protejarea relațiilor sociale apărute la frontiera de stat cu privire la intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova; interesul public de a proteja un interes privat, al migrantului, cu referire la prevenirea infracțiunilor pentru traficul acestuia.¹⁵³

În ultimii ani, tot mai mulți oameni de știință din diferite țări și-au îndreptat atenția spre norma care incriminează traficul de migranți: Statele Unite ale Americii, Federația Rusă, Republica Moldova etc.¹⁵⁴ Aceste incriminări sunt justificate prin acordarea unui anumit grad de protecție drepturilor omului, având interesul social de a menține securitatea de stat și o politică strategică care vizează stabilizarea populației per general și promovarea dezvoltării social-

¹⁵¹ COJOCARI, I., Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică: Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ, Ediția a IV-a, US Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2019; COJOCARI, I., Asemănările și deosebirile dintre infracțiunea de organizarea migrației ilegale și traficul ilegal de migranți: În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională: Tradiție și inovare în cercetarea științifică (ISBN 978-9975-50-270-2.). Ediția a X-a, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, pag. 159-163, Bălți, 2022.

¹⁵² Protocol nr.422 din 15.11.2000 publicat la 30.12.2006 în Tratatul Internațional Nr. 35 art. 422. În vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a Republicii Moldova, Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate; Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000, Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr.15-XV din 17.02.2005, publicată în ediția oficială, Tratatul internațional, 2006, volumul 35, pag. 333.

¹⁵³ A se vedea art. 6 din Protocolul TIM Adițional la Convenția CTO.

¹⁵⁴ CHACON J., Unsecured Borders: Immigration Restrictions, Crime Control and National Security. In: Conn. Law Review (2007), volumul 39, nr. 5.; КЕЧЕРУКОВ, Р. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.08 / КЕЧЕРУКОВ, Р. ; [Место защиты: Кубан. гос. аграр. ун-т]. Краснодар, 2007. 162 с.; BRÎNZĂ, S. STATI, V. Tratat de drept penal, Partea specială. Volumul II, Chișinău 2015, pag. 1143.

economice durabile a țării.

În articolul 2 al CP RM se stipulează apărarea drepturilor și libertăților omului.¹⁵⁵ Astfel, obiectul infracțiunii de organizare a migrației ilegale joacă un rol deosebit atunci când statul limitează un drept fundamental al migrantului. În baza acestuia, sunt elucidate prioritățile statului cu privire la apărarea drepturilor omului și eficiența în combaterea infracțiunii organizate. Astfel, analiza juridico-penală a obiectului general și special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale ține de caracterul transnațional al faptei.

Jens T. Theilen, în lucrarea „Consensul european între strategie și principiu”,¹⁵⁶ discută teoria „căutării consensului” la nivel internațional, reflectând situațiile ce au loc atunci când statele caută împreună o soluție comună în lupta împotriva violării drepturilor fundamentale ale omului. De aceea, este important să se creeze o practică judecătorească universală care va corespunde principiului legalității și previzibilității, ceea ce ar permite să fie respectat la nivel național principiul securității juridice.

În viziunea noastră, obiectul infracțiunii trebuie să acorde un grad suficient de protecție migrantului, refugiatului, solicitantului de azil etc. Această afirmație are la bază concluzia că aplicarea normei penale trebuie să fie justificată din punctul de vedere al legii naționale, care va urmări un scop legal de limitare a unui drept fundamental stipulat în convențiile internaționale (de exemplu, alin.2 al art.8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie CEDO). O atare concluzie este justificată de nevoia socială, de neintervenirea arbitrară în viața privată a omului fără un temei juridic și de garantarea respectării angajamentelor asumate, prin aplicarea clară și uniformă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

În viziunea lui M. Megherea, obiectul juridic generic al infracțiunii de trecere ilegală a frontierei de stat este identic cu cel al infracțiunii de organizare a migrației ilegale, deoarece se referă la regimul juridic al frontierei de stat.¹⁵⁷ În viziunea noastră, obiectul juridic generic trebuie să reiasă din definiția „traficului de migranți” stipulată în Protocolul TIM. Cu toate acestea, obiectul juridic generic există atunci când apare temei real de atragere la răspundere penală în raport cu încălcările garanțiilor fundamentale ale migranților, și anume libertatea acestora. Prin urmare, **obiectul juridic generic al infracțiunii (de grup)** cuprinde totalitatea relațiilor sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice și la securitatea de stat.

¹⁵⁵ A se vedea art. 362¹ CP RM.

¹⁵⁶ THEILEN Jens T. European Consensus between Strategy and Principle. The Uses of Vertically Comparative Legal Reasoning in Regional Human Rights. (ISBN 978-3-8487-8091-4) 2021; PANOS K., VASSILIS P. T., Building Consensus on European Consensus: Judicial Interpretation of Human Rights in Europe and Beyond. Cambridge University Press Online publication date, 2019. Disponibil: <https://www.cambridge.org/core/books/building-consensus-on-european-consensus/B6972F0C557B12712101F0E674A4B1AA>

¹⁵⁷ MEGHEREA, M. Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor în drept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău 2018. Pag. 82. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf

În principiu, aceeași poziție este regăsită și în jurisprudența națională. Astfel, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, cu referire obiectul juridic generic al infracțiunii de organizare a migrației ilegale, a specificat că obiectul juridic special al infracțiunii ține de relațiile sociale cu privire la reglementarea intrării, șederii, tranzitării legale a teritoriului statului, inviolabilitatea hotarelor RM, precum și ordinea stabilită de trecere a frontierei de stat.¹⁵⁸ Colegiul penal împărtășește aceeași poziție și în alte cauze penale, specificând că obiectul juridic special al infracțiunii îl formează relațiile sociale cu privire la condițiile de legalitate a organizării intrării, șederii sau tranzitării teritoriului statului.¹⁵⁹ Astfel, există o atitudine rezonabilă în jurisprudența Curții cu privire la obiectul juridic generic și la cel special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

În viziunea noastră, Curtea evită să dea o interpretare mai extinsă a obiectului infracțiunii în măsură să acopere definiția traficului ilegal de migranți conform Protocolului TIM. De aceea, considerăm că obiectul infracțiunii are tangență cu două aspecte fundamentale:

- a) Inviolabilitatea vieții private a migrantului (în sensul jurisprudenței CtEDO), care se referă la faptul că traficearea migranților, chiar și cu acordul lor, aduce atingere demnității umane;
- b) Inviolabilitatea regimului juridic al frontierei Republicii Moldova.

În secolul 21, valorile fundamentale ale omului sunt protejate de mai multe mecanisme: universale, regionale, naționale.¹⁶⁰ Acestea permit fiecărui individ sau grup să adreseze cereri în vederea restabilirii unui drept încălcat.¹⁶¹ În renumitul caz Interhandel (între Elveția și Statele Unite ale Americii), care a fost examinat la Curtea Internațională de Justiție (în continuare – CIJ),¹⁶² CIJ a statuat că toate circumstanțele privind reglementarea situațiilor de ordin intern trebuie să fie examinate inițial la nivel național, dând prioritate, conform principiului subsidiarității, unui anumit grad de suveranitate a statului, care ar decide, în funcție de propriile

¹⁵⁸ Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-975/18 din 07.12.2021.

Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a21e976c-ceaf-427c-ba77-3375d7aa6f22
Sentința Judecătorei Anenii Noi. Dosar nr. 1-58/16 din 20.04.2018.

Disponibil: https://jan.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/03797f75-8d44-e811-80d5-0050568b7027
Hotărîrea Colegiului penal CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-359/2022 din 16.05.2022.

Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=21175

¹⁵⁹ Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1698/21 din 09.11.2021.

Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/de8a9c04-9575-4ea5-bf08-984fd216a0ad
Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-1069/2021 din 09.11.2021.

Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/de8a9c04-9575-4ea5-bf08-984fd216a0ad

¹⁶⁰ CERNA, C.M. Regional Human Rights Systems (ISBN 13: 978-1-4094-3911-0). First published 2014 by Ashgate Publishing. Published 2016 by Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN 711 Third Avenue, New York, NY 10017, USA Georgetown University Law Centre, USA 2014; BANTEKAS, I., Oette, L. International Human Rights Law (ISBN 978-1-108-71175-3). Third edition. Cambridge University Press, 2020.

¹⁶¹ GERARDS, J., General Principles of the European Convention on Human Rights (ISBN 978-1-108-71828-8). University Printing House, Cambridge, 2019.

¹⁶² Interhandel Case (Switz. v. U.S.), 1959 I.C.J. 6 (Mar. 21). Noțiunea principiului subsidiarității pentru prima dată a fost examinată la CIJ în cauza menționată supra.

Disponibil: http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1959.03.21_interhandel.htm

interese sociale, cadrul său legal. Astfel, conferirea caracterului de infracțiune traficului de migranți sau organizării migrației ilegale este prerogativa statului. Prin urmare, statul trebuie să-și armonizeze legislația la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului, pentru a asigura respectarea angajamentelor asumate.

În viziunea lui V. Frumusachi migrația se bazează pe două componente: prima se referă la un spațiu general de libertate, securitate și justiție, în timp ce a doua abordare este orientată spre o noțiune socio-economică.¹⁶³ Din punctul nostru de vedere, deși afirmațiile autorului au o logică, totuși migrația ține de dezvoltarea unor dimensiuni ale statului, din care derivă un scop legitim fundamental – libertatea umană în sine, celelalte valori sociale necesare într-o societate democratică fiind parte integrantă a acesteia. În alt articol, autorul menționat supra ajunge la concluzia că norma care impune reguli de sancționare a organizării migrației ilegale are un caracter blanchetă.¹⁶⁴ Deși admitem că o atare afirmație poate fi justificată, totuși standardele internaționale privind drepturile omului ar trebui să se bazeze pe o lege care urmărește un scop legitim menționat în CEDO. În acest sens, norma juridică în sine ar trebui să descrie nevoile sociale ale statului atunci când funcționarii publici limitează drepturile fundamentale ale omului prin intermediul normei penale de organizare a migrației ilegale.

K. Dziahtsiarou menționează că subsidiaritatea trebuie înțeleasă și în substanța deciziei luate de instanțele judecătorești naționale. În viziunea autorului citat, acest tip de subsidiaritate este mult mai complex și controversat și necesită o atenție mai mare, deoarece sistemul în cauză ajută „CtEDO să vadă când poate ajusta direcția în care se dezvoltă un anumit stat în ceea ce privește protecția drepturilor omului și să o alinieze la evoluția comună europeană”.¹⁶⁵

Jens T. Theilen arată că valorile fundamentale sunt împărțite în: cele asupra cărora există deja un consens și cele asupra cărora nu există încă un consens la nivel internațional.¹⁶⁶ Totodată, statul dispune de o marjă largă de apreciere atunci când trebuie interpretată legea națională. Astfel, de la bun început, este greu de analizat jurisprudența țărilor doar la nivel internațional sau doar jurisprudența CtEDO, fără a avea o anumită analiză comparativă. De aceea, întâi de toate, se impune analiza obiectului infracțiunii care incriminează organizarea migrației ilegale, în comparație cu definiția traficului de migranți conform Protocolul TIM.¹⁶⁷

K. Dziahtsiarou identifică consensul în câteva forme: bazat pe analiza comparativă a legilor

¹⁶³ FRUMUSACHI V. Reglementările internaționale privind migrația. Revista națională de drept Nr.3 (245), a. 22 (2021). Disponibil: https://uspee.md/wp-content/uploads/2022/03/RND-nr.-3_2021_final.pdf

¹⁶⁴ FRUMUSACHI V. Standardele Europene privind migrația și particularitățile specific Republicii Moldova. Revista națională de drept, Nr.1 (247), a. 23 (2022).

Disponibil: https://uspee.md/wp-content/uploads/2022/08/RND-nr.-1_22.pdf

¹⁶⁵ DZEHTSIAROU, K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights (ISBN 978-1-107-04103-5) University Printing House, Cambridge University Press, United Kingdom, 2015, pag. 166

¹⁶⁶ THEILEN, Jens T., European Consensus between Strategy and Principle. The Uses of Vertically Comparative Legal Reasoning in Regional Human Rights. (ISBN 978-3-8487-8091-4), 2021. pag. 145-157.

¹⁶⁷ A se vedea art. 263 CPR.

și practicilor părților contractante; bazat pe tratate internaționale; intern, în partea contractantă reclamată; a experților.¹⁶⁸ Autorul descrie că determinarea consensului deseori depinde de percepția mai multor factori: intensitate; măsura în care subiectul limitării este popular în Europa și multe altele. De aici este formată o viziune comună cu referire la protecția unui drept fundamental. În cauza S. și Marper împotriva Regatului Unit, CtEDO a definit că amploarea marjei de apreciere depinde de următoarele: natura dreptului din convenție; importanța acestuia; natura ingerinței; obiectul de interferență și consensul european.¹⁶⁹

În viziunea noastră, factorii care demonstrează existența combaterii traficului de migrați la nivel internațional, regional european și intern al statului se elucidează prin Declarația politică de la Napoli și prin Planul global de acțiune împotriva criminalității transnaționale organizate. Crima internațională organizată, potrivit acestei declarații, afectează grav calitatea vieții umane, drepturile și libertățile acesteia. De asemenea, conform acesteia, infrațiunea organizată dezvoltă corupția care afectează toate instituțiile sociale, economice și politice fundamentale, reprezentând o provocare care solicită o cooperare internațională.¹⁷⁰ Uniunea Europeană a adoptat o strategie nouă de a combate a traficului de ființe umane și de migrați, recunoscută de Republica Moldova.¹⁷¹

Interpretarea și aplicarea legii deseori depinde de acest mecanism al subsidiarității de a echilibra normele legale la nivel de „principiu” și normele legale la nivel de „regulă”.¹⁷² Iar căutarea unui consens internațional justifică cursul european al Republicii Moldova și dorința de

¹⁶⁸DZEHTSIAROU, K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights (ISBN 978-1-107-04103-5). University Printing House, Cambridge University Press CB2 8BS, UK, 2015, pag. 39.

¹⁶⁹ Case of S and Marper v. the United Kingdom Applications nos. 30562/04 and 30566/04), Grand Chamber Judgement, Strasbourg, 4 December 2008. Pct.102. (Cu referire la K. Dzehtsiarou) Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22marper%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%5D%7D>;

DZEHTSIAROU, K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights (ISBN 978-1-107-04103-5). University Printing House, Cambridge University Press CB2 8BS, United Kingdom, 2015, pag. 135; Case of S and Marper v. the United Kingdom Applications nos. 30562/04 and 30566/04), Grand Chamber Judgement, Strasbourg, 4 December 2008. Pct.102. (Cu referire la K. Dzehtsiarou) Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22marper%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%5D%7D>;

¹⁷⁰COJOCARI, I., Asemănările și deosebirile dintre infrațiunea de organizarea migrației ilegale și traficul ilegal de migrați. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională: „Tradiție și inovare în cercetarea științifică” (ISBN 978-9975-50-270-2.) ediția a X-a, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2022, pag. 159-163; Council of the European Union General Secretariat, Berlin Declaration on Increased Co-operation in Combating Drug Crime and Organized Crime in Europe/ 08 September 1994 (press release: 9345/94); Resolution A/RES/49/159 adopted by the UN General Assembly, Naples Political Declaration and Global Action Plan against Organized Transnational Crime. 24 February 1995.

Disponibil: https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/1990-1999/1994/General_Assembly/A-RES-49-159.pdf

¹⁷¹Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.461: Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia. 22 mai 2018. În: Monitorul, nr.167-175, art.512, publicat la 25 mai 2018. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101736&lang=ro

¹⁷²DZEHTSIAROU, K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights (ISBN 978-1-107-04103-5). University Printing House, Cambridge University Press, United Kingdom, 2015, pag. 15.

a pleda pentru relațiile sociale a unui stat de drept.

Convenția CTO este un instrument care ajută la balansarea a două drepturi fundamentale. Cu alte cuvinte, această ecuație de balansare se efectuează între un drept fundamental al migrantului și un interes public protejat de lege.

Valorile fundamentale ale drepturilor omului sunt specificate în jurisprudența art.17 CEDO, după cum urmează: justiție și pace; democrație politică eficientă și alegeri libere; soluționarea pașnică a conflictelor internaționale și sfințenia vieții umane; toleranță, pace socială și nediscriminare; egalitatea de gen; coexistența membrilor societății liberi de segregarea rasială etc.¹⁷³ Totodată, jurisprudența CtEDO prin prisma art.17 CEDO identifică și așa-zisele „vicii fundamentale”, după cum urmează: violență; xenofobie și discriminare rasială; ură; terorism și crime de război; antisemitism; islamofobie, negarea și revizuirea unor fapte istorice clar stabilite, precum Holocaustul; disprețul față de victimele Holocaustului, ale unui război și / sau ale unui regim totalitar; ideologia totalitară și alte idei politice incompatibile cu democrația.¹⁷⁴

¹⁷³Decizia Dieudonné M'Bala M'Bala împotriva lui Franței, (Cererea nr. 25239/13). (a se vedea ce înseamnă „justiție și pace”, în sensul art.17 CEDO) Disponibilă:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-160358%22%7D>

Case of Romanov v. Ukraine, (Application no. 63782/11), Judgment. This version was rectified on 24 August 2020, under Rule 81 of the Rules of Court. Strasbourg. 16 July 2020. (a se vedea ce înseamnă „democrație” în sensul art. 17 CEDO) Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-203559%22%7D>

Decision. Hizb Ut-Tahrir and others against Germany (Application no. 31098/08). (a se vedea ce înseamnă „pace și sfințenia vieții umane”, în sensul art. 17 CEDO)). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-111532%22%7D>

Decision as to admissibility of Application no. 35222/04 by Pavel Ivanov against Russia. (a se vedea ce înseamnă „toleranță, pace și nediscriminare”, în sensul art. 17 CEDO) Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-79619%22%7D>

Case of Kasymakhunov and Saybatalov v. Russia (Applications nos. 26261/05 and 26377/06), (a se vedea ce înseamnă „egalitate” în sensul art. 17 CEDO) Judgment, Strasbourg, 14.03.2013. Final, 14.06.2013. Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-117127%22%7D>

Case of Vona v. Hungary, (Application no.35943/10), Judgment, Strasbourg, 09.07.2013. Final, 09.12.2013. (a se vedea ce înseamnă „coexistența membrilor societății” în sensul art. 17 CEDO). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-122183%22%7D>

¹⁷⁴Case of Perincek v. Switzerland (Application no. 27510/08). Judgment, Strasbourg. 15.10.2015. (a se vedea ce înseamnă „ura” în sensul art. 17 CEDO) Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-158235%22%7D>

Hizb Ut-Tahrir and others against Germany (Application no. 31098/08). (a se vedea ce înseamnă „violență” în sensul art. 17 CEDO) Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-111532%22%7D>

Case of Jersild v. Denmark (Application no. 15890/89), Judgment, Strasbourg. 23.09.1994. (a se vedea ce înseamnă „discriminare rasială” în sensul art. 17 CEDO). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-57891%22%7D>

Decision as to admissibility of Application no. 35222/04 by Pavel Ivanov against Russia. (a se vedea ce înseamnă „antisemitism” în sensul art. 17 CEDO). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-79619%22%7D>

Decision as to admissibility of Application no. 23131/03 by Mark Anthony Norwood against the United Kingdom. (a se vedea ce înseamnă „islamofobie” în sensul art. 17 CEDO). Disponibilă:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-67632%22%7D>

Affaire Orban Et Autres c. France(Requête no 20985/05), Arret, Strasbourg, 15.04.2009. (a se vedea ce înseamnă terorism și crime de război în sensul art. 17 CEDO) Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-90662%22%7D>

Case of Lahideux and Isorni v. France (Application no. 55/1997/839/1045), Judgment, Strasbourg, 23.09.1998. (a se

Valorile fundamentale sunt descrise și de prevederile art.2 CP RM, care sunt asigurate și menționate mai sus. Conducându-se de acestea, autoritățile Republicii Moldova pot limita în baza legii un drept fundamental al omului protejând un alt drept fundamental sau un interes public. Astfel, interesul public este divers în funcție de norma materială a CEDO. În calitate de exemplu putem aduce argumentul că norma care incriminează organizarea migrației ilegale are o relație strânsă cu art.8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și de familie).¹⁷⁵ Prin urmare, definiția vieții private în sensul CEDO este foarte largă. Ea include tot ce ține de demnitatea umană. De aceea nu există o definiție exhaustivă: „Ar fi dur să limităm acest cerc unde fiecare poate trăi conform vieții sale private, după cum el dorește”.¹⁷⁶ Așa, prin prisma jurisprudenței art. 8 CEDO, statul are dreptul să verifice procesele imigraționiste la frontierele sale, să controleze intrarea străinilor și șederea lor, în conformitate cu prevederile și responsabilitățile tratatelor la care face parte.¹⁷⁷

CtEDO a specificat că autoritățile statului nu au obligația să permită unui străin să se stabilească în țara lor.¹⁷⁸ Așadar, statul are toată libertatea să-și stabilească singur valorile și

vedea ce înseamnă „negarea faptelor istorice”, în sensul art. 17 CEDO). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-58245%22%5D%7D>;

Decision as to the admissibility of Application no. 7485/03 by Hans-Jürgen WITZSCH against Germany. (a se vedea ce înseamnă „război și regim totalitar” în sensul art. 17 CEDO). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-72786%22%5D%7D>

Decision as to the admissibility of Application No. 12194/86, by Michael Kuhnen against the Federal Republic of Germany. (a se vedea ce înseamnă „idei politice, incompatibile cu democrația” în sensul art. 17 CEDO).

Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-230%22%5D%7D>

¹⁷⁵ European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. (a se vedea legătura dintre art.2 CP RM și alin. Art.8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și de familie), prin prisma sintagmei „securității naționale”).

Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

¹⁷⁶ BRÎNZA, S. COJOCARI, I., Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii.

In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice pp. 83-88 (11(01)) (ISSN 2587-4233). Disponibil:

<https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; LUBAN D. Legal Ethics and Human Dignity// Cambridge

Studies in Philosophy and Law (ISBN-13: 978-0-511-35551-6), page. 65. Cambridge University Press, Year: 2007.

A se vedea și Case of Niemietz versus Germany, (Application no. 13710/88), Chamber, Judgment, Strasbourg. 16 December 1992. (a se vedea definiția „vieții private”, pentru a face concluzii asupra sintagmei: demnitate umană.)

Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22niemietz%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-57887%22%5D%7D>

Case of Niemietz v. Germany (Application no. 13710/88) Judgment, Strasbourg 16 December 1992. (A se vedea în ce măsură este largă sintagma „viața privată” în sensul art.8 CEDO). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-57887%22%5D%7D>

¹⁷⁷ Case of Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom (Application no. 9214/80; 9473/81; 9474/81), Judgment, Strasbourg 28 May 1985, pct. 67. (Art.8 CEDO (Dreptul la respectarea vieții private și de familie), are legătură cu relațiile sociale apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova).

Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-57416%22%5D%7D>;

Boujlifa v. France (122/1996/741/940), Judgment, Strasbourg, 21 octobrie /October 1997, pct.42. (a se vedea marja de apreciere a statului, în legătură cu traversarea frontierei stat). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-58106%22%5D%7D>

¹⁷⁸ BRÎNZA, S. COJOCARI, I., Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii.

In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice pp. 83-88 (11(01)) (ISSN 2587-4233). Disponibil:

<https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; Case of Jeunesse v. the Netherlands (Application no. 12738/10),

Judgment, Strasbourg, 3 October 2014. Pct.103. (A se vedea ce obligație are statul în legătură cu stabilirea migrantului pe teritoriul statului). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-147117%22%5D%7D>

prioritățile sale social-economice și politice, care stau la baza interesului public. Totodată, specificul art.8 CEDO constă în faptul că procesele de control țin de interesul public, iar atunci când victima infracțiunii este și făptuitor, poate fi luată în considerare situația precară a acesteia din perspectiva noțiunii de viață privată, la fel ca drepturile ei la azil sau alte drepturi fundamentale de a nu fi extrădată într-o țară în care poate fi supusă torturii sau altor rele tratamente.¹⁷⁹

Potrivit Dispoziției alin.2 art.8 CEDO, nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.¹⁸⁰ În același context, statul poate urmări și alte interese publice atunci când limitează drepturi fundamentale ca dreptul la viață atunci când protejează viața victimelor, dreptul de a nu fi expulzat, libertatea, libertatea de exprimare sau când le protejează de a nu fi supus sclaviei, dar și alte norme materiale fundamentale a CEDO, care prevăd situații când statul trebuie să intervină sau să se abțină de la intervenire în scopul protejării unui drept fundamental.

Dispoziția art. 362¹ CP RM prevede că organizarea infracțiunii are ca scop obținerea unui folos material sau financiar.¹⁸¹ Norma care incriminează organizarea migrației ilegale este amplasată în Capitolul XVII al Părții speciale CP RM: Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat, având obiectul generic respectiv.¹⁸²

S. Brînză și V. Stati disting în Capitolul XVII 10 tipuri de infracțiuni, iar obiectul juridic special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale, potrivit acestora, trebuie să fie atribuit la infracțiuni cu impact asupra regimului de trecere a frontierei de stat sau asupra regimului de intrare, ședere, tranzitare a teritoriului statului ori de ieșire de pe acest teritoriu.¹⁸³ Obiectul juridic special cuprinde relațiile sociale cu privire la desfășurarea în condiții de legalitate a organizării intrării, șederii sau tranzitării teritoriului statului.¹⁸⁴ O asemenea interpretare credem că este logică și convingătoare, deoarece conținutul subiectului vizează protejarea tuturor normelor privind regimul special de trecere a frontierei Republicii Moldova și nu contravine definiției traficului de

¹⁷⁹B.A.C. c. Grece, (Requête no 11981/15), Judgment, Strasbourg, 13 octobre 2016, DÉFINITIF pct.46. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#%7B%22itemid%22:%5B%22001-167805%22%5D%7D>; Case of Soering v. the United Kingdom (Application no. 14038/88), Judgment, Strasbourg, 07 July 1989. (dreptul de a nu fi extrădat, deoarece este o „victimă potențială”). Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng/#%7B%22fulltext%22:%5B%22soering%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRAND%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-57619%22%5D%7D>

¹⁸⁰European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

¹⁸¹A se vedea art. 362¹ CP RM.

¹⁸²A se vedea capitolul XVII din Partea Specială a CP RM.

¹⁸³BRÎNZĂ, S., STATI, V., Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II, Chișinău, 2015 p. 994.

¹⁸⁴Idem, pag. 1145.

migranți din Protocolul TIM.

În literatura de specialitate există mai multe păreri, care au următoarele caracteristici: un interes public împotriva căruia este îndreptată infracțiunea; valori sociale și materiale; relații sociale cărora li se cauzează un prejudiciu prin săvârșirea infracțiunii.¹⁸⁵ Opiniile științifice menționate supra, diferite de poziția lui S. Brînză și V. Stati, converg mai mult spre concluzia că obiectul juridic special al infracțiunii cercetate are un conținut interpretativ. În viziunea noastră, afirmația precum că obiectul juridic special al infracțiunii cuprinde „un interes public împotriva căruia este îndreptată infracțiunea” nu aduce claritate asupra scopului legal urmărit. Totodată, accepțiunea că infracțiunea nu protejează efectiv un interes public nici ea nu poate fi luată în considerare, deoarece în asemenea situații valorile sociale se îngustează până la protecția unuia sau a mai multor interese publice. Considerăm că o astfel de concluzie este inadmisibilă și acest lucru face ca obiectul juridic special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale să fie limitat. Din punctul nostru de vedere, obiectul infracțiunii trebuie privit sub un unghi care protejează toate relațiile sociale.

Această normă trebuie să aibă un grad sporit de protecție a principiilor și regulilor generale. Astfel, nu suntem de acord cu părerea că în calitate de obiect juridic special trebuie să fie considerate „valorile sociale și materiale”. Credem că o astfel de abordare are un conținut prea vast ca să fie utilizată în relațiile sociale pentru a le proteja de infracțiunea de organizare a migrației ilegale. O asemenea afirmație are la bază constatarea precum că sensul previzibil al legii ar putea crea anumite dificultăți atunci când norma penală va fi aplicată în practică. Totodată, există și o mare rezervă la următoarea formulare a obiectului juridic generic: relațiile sociale cărora li se cauzează un prejudiciu prin săvârșirea infracțiunii. Noi considerăm că suntem în situația de a accepta că infracțiunea de organizare a migrației ilegale protejează doar valorile sociale cărora li se cauzează un prejudiciu prin săvârșirea infracțiunii. Lucru ce nu poate fi luat în considerare, deoarece obiectul juridic special are un sens mai larg și protejează nu doar interesele victimei, ci și pe cele ale făptuitorului, interesele statului, ale societății care sunt necesare într-un mediu democratic. Așadar, ajungem la concluzia că obiectul juridic special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale este mai larg decât semnificația care i se acordă de autorii specificați mai sus.

În viziunea noastră, poziția adoptată de S.Brînză și V.Stati este cea mai potrivită. Ea se bazează pe ideea că obiectul juridic special al infracțiunii reglementează relațiile sociale cu privire

¹⁸⁵ BRÎNZĂ, S., COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii. In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice, (11(01)), (ISSN 2587-4233), pag. 83-88. Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; АНДРЮШЕНКОВ, В. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции. Диссертация на соискание учебной степени кандидата юридических наук, Омск 2016 г., pag. 78; ФРОЛОВ, Е. Объект уголовно-правовой охраны и его роль в организации борьбы с посягательством на социальную собственность: Автореферат. Диссертация на соискание учебной степени кандидата юридических наук. Свердловск 1971, pag. 20-22; ЗАМОСКОВЦЕВ, П. Проблема уголовно-правовой охраны в свете марксистско-ленинской теории ценностей. Автореферат, 1973, pag.7-9.

la desfășurarea în condiții de legalitate a organizării intrării, șederii sau tranzitării teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat.¹⁸⁶ Această accepțiune trebuie luată în considerare, deoarece autorii arată că este greu să cauți o formulă unică pentru toate raporturile sociale. În același context, dacă admitem că o astfel de formulă ar putea fi găsită, ea va limita aplicabilitatea normei juridice, din motivul că va apăra un singur interes public și nu le va cuprinde pe celelalte. O altă concluzie ce poate fi dedusă este că o atare formulare nu este satisfăcătoare pentru a specifica scopul pe care trebuie să-l urmărească autoritățile când invocă protecția unui interes social. Prin urmare, aplicând norma care incriminează organizarea migrației ilegale sub pretextul alin.2 art.8 CEDO, autoritățile pot motiva arbitrar restricția dreptului la respectarea vieții private sau de familie, invocând securitatea națională. În acest context, obiectul juridic special al organizării migrației ilegale are un rol de protecție a relațiilor tuturor. Într-o astfel de formulare pozițiile lui S. Brînză și V. Stati sunt suficient de clare, deoarece autorii atrag atenția nu doar asupra faptului că autoritățile trebuie să urmeze scopul legal conform intereselor publice, dar și condițiile stipulate de lege: intrare, ședere sau tranzitarea teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu.

Așadar, atunci autoritățile vor urmări un scop legal (securitatea națională) prevăzut în art.8 al.2 al CEDO, limitând un drept fundamental în protecția unui interes public, la invocarea art.362¹ CP RM ele vor aplica și alte legi speciale. În atare condiții, formulăm următoarele constatări: norma care incriminează organizarea migrației ilegale va trebui să fie aplicată în conjuncție cu alte norme speciale pentru justificarea scopului legal urmărit; obiectul juridic special reglementează relațiile sociale ale condițiilor legale de intrare, ședere sau tranzitare a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu. Totodată, interesele securității naționale statul le prevede la art.30 alin.2 (Secretul corespondenței) și la art. 54 alin.2 CRM (Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți).¹⁸⁷ Din conținutul acestor prevederi legale nu reiese vreo contradicție a CRM cu CEDO. Secretul corespondenței în sensul art. 30 al Constituției cuprinde de de către stat asigurarea secretul scrisorilor sau a mijloace legale de comunicare care este necesară în interesele securității naționale, a bunăstării economice a țării, ordinii publice.¹⁸⁸ La fel, statul poate prevedea și integritatea teritoriului, siguranța publică etc. Astfel, infracțiunea de organizare a migrației ilegale în contextul obiectului juridic special poate fi pusă în conjuncție cu una din valorile sale protejate de Constituție și urmărite prin scopul legal de protecție din CEDO (protecția securității naționale).

¹⁸⁶ BRÎNZĂ, S. STATI, V. Tratat de Drept penal. Partea specială. Vol. II, p. 1145.

¹⁸⁷ Constituția Republicii Moldova. Publicat la 29.03.2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art Nr : 140. Data intrării în vigoare : 27.08.1994, art. 30 alin.2.

Disponibilă: <http://parlament.md/CadrulLegal/Constitution/tabid/151/language/ro-RO/Default.aspx>

¹⁸⁸ A se vedea art.30 din Constituția Republicii Moldova.

M. Megherea consideră că obiectul infracțiunii ține de legătura dintre dreptul fundamental al persoanei și securitatea națională și, în special, cea europeană.¹⁸⁹ Autorul susține că obiectul juridic generic (de grup) al infracțiunilor contra autorităților publice și a securității de stat este constituit din ansamblul de relații sociale a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de protecția activității autorităților publice și securității de stat.¹⁹⁰ Astfel, el constată că obiectul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, în calitate de subgrup, cuprinde și relațiile sociale care vizează activitatea normală a autorităților publice și a securității de stat.¹⁹¹ Ceea ce, în viziunea noastră, ar însemna că infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde și protecția intereselor victimei de a nu fi traficată, comparativ cu infracțiunea de trecere ilegală a frontierei Republicii Moldova.

În jurisprudența art.362¹ CP RM, instanțele judecătorești fac referire la prevederile art.2 CP RM, menționând în calitate de interes public și protecția securității omenirii. Astfel, potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, liberarea de pedeapsă ar putea determina desconsiderarea scopului Legii penale prevăzut de art.2 din Codul penal.¹⁹²

În jurisprudența sa, CtEDO a explicat că statele trebuie să abordeze conceptele „securitate națională” și „siguranță publică” în sens restrâns, fără a avea recurs numai atunci când s-a demonstrat că a fost necesară împiedicarea publicării unor astfel de informații în scopul protejării securității naționale și a siguranței publice.¹⁹³ Excepțiile ar trebui marcate clar, pentru a evita interpretarea lor largă și includerea informațiilor care nu aduc atingere intereselor legitime. Pentru a determina dacă un document constituie un secret, este necesar să se porceadă de la informațiile pe care le conține și nu de la tipul documentului. La fel, restricțiile ar trebui să fie limitate în timp, deoarece protecția securității naționale nu este justificată după ce amenințarea deja a trecut.¹⁹⁴

Organizația Națiunilor Unite (în continuare – ONU) atrage atenție statelor că, pentru buna

¹⁸⁹ MEGHEREA, M. Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor în drept, Chișinău 2018, pag. 13. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf

¹⁹⁰Idem, pag. 83.

¹⁹¹Ibidem.

¹⁹²Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1343/20 din 18.12.2020. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7575e7f6-daa4-4fc0-9ccb-a4f2ca0d33ed

¹⁹³BRÎNZA, S. COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii. In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice pp. 83-88 (11(01)) (ISSN 2587-4233). Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; Case of Stoll v. Switzerland (Application no. 69698/01), Judgment, Strasbourg, UDGMENT, STRASBOURG. 10.12.2007, para 54. (A se vedea sintagmele „siguranța națională” în sensul CEDO). Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%5D,%22appno%22:%5B%2269698/01%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-83870%22%5D%7D>

¹⁹⁴BRÎNZA, S. COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii. În: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice, (11(01)) (ISSN 2587-4233), pag. 83-88. Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; European Commission. The use of confidentiality rings in antitrust access to file proceedings. Disponibil la 01.08.2021: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/conf_rings.pdf

funcționare a unui drept fundamental, este necesară respectarea bunelor practici la prevenirea infracțiunilor sau dezordinilor elaborate în următoarele documente: Compendiu de standarde și norme ale Națiunilor Unite în prevenirea criminalității și justiția penală; Rezoluția ECOSOC 2008/24, Consolidarea prevenirii criminalității urbane: o abordare integrată; Rezoluția ECOSOC 2005/22, Acțiune pentru promovarea prevenirii eficiente a criminalității.¹⁹⁵ Totodată, ONU descrie condițiile în care strategia națională de prevenire a infracțiunii trebuie să se dezvolte: prevenirea criminalității prin politici sociale și economice, integrarea socială a comunităților cu risc, resurse adecvate pentru susținerea programelor de finanțare ș.a.¹⁹⁶ Astfel, securitatea națională a statului în chestiunile de criminalitate internațională organizată trebuie privită ca un ansamblu de relații sociale a statului având ca scop protecția intereselor publice. Și în acest context este justificată poziția că statul trebuie să protejeze interesele publice urmărind scopul legal stipulat în CEDO, din următoarele considerente: integritatea Republicii Moldova este recunoscută conform principiilor fundamentale de drept internațional consacrate în: Carta ONU; Actul Final al CSCE din Helsinki (1 august 1975); Carta de la Paris pentru o Europa Nouă (1990), Declarația Mileniului adoptată de AG a ONU (septembrie 2000).¹⁹⁷

În vederea susținerii poziției lui Brînza S., și Stati V., trebuie subliniate circumstanțele în care se săvârșește fapta prejudiciabilă, valorile sociale care necesită protecție, fiind reglementate de normele speciale prin conjuncție, pentru a urmări scopul legal stipulat în CEDO. În cauza Schenck împotriva Statelor Unite ale Americii, CSJ a Statelor Unite ale Americii a declarat că cele mai stricte măsuri de protecție pot proteja pe cineva nu de un strigăt fals în teatru, ci de provocarea panicii. Astfel, persoana nu va fi protejată prin ordonanța de a nu fi pronunțate în anumite circumstanțe cuvinte care provoacă un pericol clar și prezent pe care Congresul are dreptul să-l prevină. Caracterul fiecărui act depinde de circumstanțele în care se face.¹⁹⁸ Cazul citat ilustrează faptul că obiectul juridic special al normei care incriminează organizarea migrației ilegale, în mare parte, va depinde de relațiile care apar în legătură cu elementele obiective ale intrării, șederii, tranzitării sau ieșirii de pe teritoriu, iar limitarea acestor circumstanțe va depinde de scopul legal

¹⁹⁵BRÎNZA, S. COJOCARI, Ibidem

¹⁹⁶United Nations, Office on Drugs and Crime. Prevention is the first imperative of justice. (United Nations document S/2004/616, par. 4)

Disponibil: <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/CrimePrevention.html>

¹⁹⁷Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice, San Francisco, California, on June 26, 1945. Disponibil: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>; The Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe, Aug. 1, 1975, 14 I.L.M. 1292 (Helsinki Declaration). Disponibil: <http://hrlibrary.umn.edu/osce/basics/finact75.htm>; Nünlist C. et al. The Road to the Charter of Paris Historical Narratives and Lessons for the OSCE Today/ OSCE Network of Think Tanks and Academic Institutions. Vienna December 2017. Disponibil:

https://osce-network.net/file-OSCE-Network/Publications/Road_to_the_Charter_of_Paris_final_report.pdf;

¹⁹⁸Case of Schenck v. United States 249 U.S. 47 (1919). (A se vedea că securitatea publică ține de un pericol care trebuie să aibă o nevoie socială. Acest caz este ilustrativ cu privire la libertatea de exprimare, atunci când limitarea dreptului este lărgită ca și în cazul dreptului la respectarea vieții private și de familie). Disponibil: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/249/47/#tab-opinion-1928047>

urmărit (securitatea națională). Totodată, scopul legal urmărit de autorități, atunci când limitează un drept fundamental, nu trebuie confundat cu obiectul juridic special al infracțiunii, care acordă o legitimitate de protecție unui interes public.

Literatura de specialitate caracterizează ilegalitatea migrației în Republica Moldova prin trei indicatori: trecerea ilegală a frontierei prin diferite metode și trasee, caracteristică în special celor care pleacă în statele europene; aflarea ilegală în statul-gazdă; munca ilegală peste hotare.¹⁹⁹ În viziunea lui A. Schilav, migrația ilegală este înțeleasă ca mișcarea teritorială a populației în spațiul fizic, cauzată de factori social-economici, politici, legali și național-demografici, încălcând normele actuale ale dreptului internațional și ale legislației naționale.²⁰⁰

A. Jerebtsov înțelege migrația ilegală drept mișcarea persoanelor care încalcă regimurile legale de migrație stabilite și procedurile legale de migrație, adică încălcă regulile de migrație stabilite. Un migrant ilegal este o persoană care, în mod intenționat sau din neglijență, a încălcat regulile de migrație stabilite în stat.²⁰¹ Iar A. Suharnicova atribuie noțiunea de „migrație ilegală” la ceada „migrant ilegal”, explicând că definiția „migrant ilegal” trebuie să aibă următorul conținut: persoană care a trecut frontiera unui stat străin în afara punctelor de control specificate; se află pe teritoriul unui stat străin, încălcând normele legislației naționale privind imigrația; obține un permis de intrare sau de ședere într-un stat străin prin mijloace ilegale frauduloase.²⁰² Stephen H. Legomsky a teoretizat natura asimetrică a încorporării unor metodologii de drept penal în domeniul de executare a imigrației civile și de judecare. Autorul explică că incriminarea migrației remodelează domeniul de imigrație în procedurile civile. În contrast cu aceasta, persecutările infracționale legate de migrație evidențiază modalitățile în care reglementarea migrației devine tot mai mult un subiect de drept penal.²⁰³ Cu alte cuvinte, autorul încearcă să explice că migrația este un proces simplu civil și un drept inalienabil fundamental al omului. Ceea ce ne duce la concluzia că statutul migrantului în cazul migrației ilegale are un aspect civil. Totodată, fapta pe care acesta o săvârșește ține de alte împrejurări. De aceea și statutul de „migrație ilegală” trebuie să se delimiteze de „migrantul ilegal”. În acest context, nu putem susține opinia expusă de A. Suharnicova, deoarece sintagma „migrant ilegal” poate îngrădi dreptul la viața

¹⁹⁹ ȚĂRĂLUNGĂ, V., FRANGULEA, S. Colaborarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în domeniul prevenirii și combaterii migrației ilegale și a traficului ilegal de migranți/ Realizări și perspective. În: Conferința Științifică Internațională anuală a tinerilor cercetători. Ediția a VII-a, Chișinău. 30 mai 2013.

²⁰⁰ ШКИЛЕВ, А. Миграция: уголовно-правовые и криминологические аспекты. Автореферат дисс. на соискание кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2006, pag. 12.

²⁰¹ ЖЕРЕБЦОВ, А. Административно-правовой статус незаконных мигрантов в Российской Федерации нуждается в законодательном закреплении/ Общество и право. 2009 г. № 2. pag. 241.

²⁰² СУХАРНИКОВА, А. Незаконная миграция и миграционный контроль в России. In: Административное право и административный процесс в России. № 2, 2013.

²⁰³ LEGOMSKY, S.H., RODRIGUEZ C.M., Immigration and refugee law and policy 1294–95 (5th ed. 2009) (referencing a table by Robert A. Mautino, Acquisition of Citizenship, Immigration Briefings, 5, 8, 12–13 (1990)) Disponibil: <https://epdf.pub/immigration-and-refugee-law-and-policy-5th-university-casebooks.html>

privată a persoanei, în sensul că valorile fundamentale trebuie să se asimileze pentru dezvoltarea demnității umane (migrantul cu ilegalitate), ceea ce contravine valorilor fundamentale ale omului de a promova interesele migrantului, ca acesta să se poată dezvolta și să stabilească relații cu cei din jur.²⁰⁴ În aceeași ordine de idei, nu suntem de acord nici cu poziția lui A. Jerebtsov că „un migrant ilegal este o persoană care, în mod intenționat sau din neglijență, a încălcat regulile de migrație stabilite în stat”.²⁰⁵ Accepțiune ce nu poate fi luată în calcul, deoarece asociază ilegalitatea faptei statutului persoanei imigrante. Această concluzie nu are scopul de a oferi explicații asupra faptei prejudiciabile, și anume în ce circumstanțe ea a fost săvârșită.

În baza concluziilor autorilor menționați supra, deducem că obiectul juridic al infracțiunii de organizare a migrației ilegale cuprinde relațiile sociale cu privire la desfășurarea în condiții de legalitate a organizării intrării, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova, precum susțin S.Brânză și V.Stati.²⁰⁶ În viziunea noastră, această poziție cuprinde un spectru mai larg de protecție juridică a relațiilor sociale. Totodată, poziția adoptată de M. Megherea este deosebit de relevantă în extinderea relațiilor sociale, care se manifestă în interesul social de protecție a relațiilor sociale apărute în legătură cu trecerea frontierei de stat, dar și a drepturilor omului.²⁰⁷ Acest interes cuprinde relațiile sociale, inclusiv pe cele care manifestă inviolabilitatea persoanei și a vieții private a acesteia. Considerăm că poziția lui M. Megherea trebuie luată în calcul, deoarece, conform Protocolului TIM, definiția traficului de migranți vizează mai întâi drepturile migrantului: de a nu fi torturat; de a nu se încălca drepturile private ale acestuia sau de a nu fi supus unui risc privind viața și sănătatea migrantului apărut în legătură cu traversarea teritoriului unui anumit stat. M. Megherea nu a extins definiția traficului de migranți și asupra relațiilor sociale privind inviolabilitatea migrantului, limitându-se exclusiv la libertatea de circulație. În viziunea noastră, această definiție este de valoare prin faptul că ea cuprinde în calitate de obiect material și corpul uman. Iar de aici infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde protecția intereselor sociale apărute în cadrul infracțiunii de trafic de ființe umane, de copii și al infracțiunii de trecere ilegală a frontierei Republicii Moldova.

V. Andriușenkov evidențiază că, în organizarea migrației ilegale, obiectul material reiese din spectrul doctrinei penale clasice, prin faptul că în cazul infracțiunilor materiale sunt puse în discuție relațiile sociale cu privire la circulația legală a bunurilor, iar în cazul organizării migrației

²⁰⁴BRÎNZA, S. COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul Juridic și victima infracțiunii. În: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice, (11(01)) (ISSN 2587-4233), pag. 83-88. Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>

²⁰⁵ЖЕРЕБЦОВ, А. Административно-правовой статус незаконных мигрантов в Российской Федерации нуждается в законодательном закреплении/ Общество и право. 2009 г. № 2. pag.241.

²⁰⁶BRÎNZA, S., STATI, V., Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II, Chișinău 2015, pag. 1145.

²⁰⁷MEGHEREA, M. Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor îndrept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău 2018. pag. 83. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf

ilegale este vorba despre oameni. Astfel, el ajunge la două concluzii: prima ține de recunoașterea restrânsă a înțelegerii obiectului material al infracțiunii dominante în teoria dreptului penal și o depășește prin recunoașterea unei persoane ca obiect material; a doua ține de evaluarea organizării migrației ilegale drept infracțiune fără obiect material, analiza juridică neavând valoare pentru dreptul penal.²⁰⁸ Autorul motivează prin următoarele argumente relevanța obiectului material (a corpului uman): organizarea mișcării doar a migranților care se află într-un statut strict definit – străin sau apatrid. În orice caz, impactul asupra migranților este întotdeauna realizat, iar obiectul suferă indirect prin obiectul (al migranților înșiși) încălcării infracționale. Deci, în viziunea autorului citat, organizarea migrației ilegale, deși este o infracțiune formală, nu poate fi totuși comisă prin inacțiune. Aceasta este o formă activă de manifestare a comportamentului uman întotdeauna asociată cu impactul asupra cuiva. Este imposibil să comiți o infracțiune legată de obiect fără a influența nimic sau pe nimeni.²⁰⁹

V. Andriușenkov vede o legătură strânsă între obiectul imediat și mediat al infracțiunii.²¹⁰ El consideră că este bine a utiliza corpul uman ca pe un obiect material determinat al infracțiunii de organizare a migrației ilegale atunci când este stabilit statutul victimei. Dacă legea va prevedea statutul victimei, se vor clarifica toate discuțiile la acest subiect, deoarece obiectul material (cel care-l presupune autorul – corpul migrantului) nu ar încurca realizarea celorlalte acțiuni prejudiciabile la săvârșirea infracțiunii.²¹¹ Considerăm că V. Andriușenkov încearcă să dezvolte discuția de trecere la examinarea unui obiect complex.²¹²

În jurisprudența art.362¹ CP RM, infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde următoarele: „entitatea materială a documentelor imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor”.²¹³

Potrivit lui S. Brînză și V. Stati, norma care incriminează organizarea migrației ilegale nu are obiect material. Astfel, autorii acceptă că „infracțiunea de organizare a migrației ilegale poate presupune organizarea unor activități de manipulare asupra unor documente false sau autentice”, dar consideră că „aceste activități se întreprind nu în contextul infracțiunii prevăzute la art. 362¹ CP RM și nu de către subiectul acestei infracțiuni”.²¹⁴

În legătură cu analiza semnului nominalizat, este relevant să discutăm acest subiect prin prisma practicii judiciare moldovenești. Ca exemplu, o persoană juridică S.A. a organizat, prin participare, transportarea emigranților la Consulatul Statului Israel, unde emigranții au depus

²⁰⁸АНДРИЮШЕНКОВ, В. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции. Диссертация на соискание учебной степени кандидата юридических наук,. Омск, 2016, pag. 82

²⁰⁹Idem, pag. 86

²¹⁰BRÎNZĂ, S. COJOCARI, I. Ibidem.

²¹¹АНДРИЮШЕНКОВ, В. Ibidem.

²¹²BRÎNZĂ, S. COJOCARI, I. Ibidem.

²¹³Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1698/21 din 09.11.2021. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/de8a9c04-9575-4ea5-bf08-984fd216a0ad

²¹⁴BRÎNZĂ, S., STATI, V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II, Chișinău 2015, pag. 1145.

seturi de acte falsificate, în baza cărora le-au fost perfectate vize de intrare și ședere, iar în temeiul acestora emigranții în mod ilegal au intrat pe teritoriul statului Israel. Acțiunile respective au fost încadrate în baza art. 362¹ alin. (2) lit. b), c) CP RM.²¹⁵

Potrivit speței, făptuitorul nu este tras la răspundere penală pentru confecționarea sau deținerea documentelor false, care este în strânsă legătură cu latura obiectivă a componenței de infracțiune, de aceea norma juridică este formală, considerându-se consumată din momentul săvârșirii faptei. În acest context, suntem de acord cu poziția lui S. Brînza și V. Stati că persoanele care îndeplinesc acțiunile de falsificare a documentelor trebuie să fi fost dirijate de autorul infracțiunii, deoarece cel care falsifică documentele supuse condițiilor de traversare a teritoriului Republicii Moldova contribuie la realizarea faptei prin participație.²¹⁶

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale și definiția traficului de migranți conform Protocolului TIM diferă de traficul de ființe umane atunci când este pusă în pericol viața și integritatea umană. Legiuitorul face distincție nu doar prin modalitatea de constrângere a acesteia, dar și prin faptul că obiectul de protecție îl constituie relațiile sociale de interes public privind protecția securității naționale în raport cu făptuitorii. Este evident că migranții sunt victime ale acestei infracțiuni, doar că făptuitorii nu atentează la valoarea corpului uman. De aceea atentarea la viața și sănătatea migranților trebuie calificate și examinate în conformitate cu alte infracțiuni prevăzute de Partea specială a CP RM.

Alin. 1 al art. 362¹ CP RM prevede în calitate de victimă persoana care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat. Alin. 4 al aceluiași articol prevede că victima migrației ilegale este absolvită de răspundere penală pentru faptul intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau al ieșirii de pe acest teritoriu, precum și pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false în scopul organizării migrației sale ilegale.²¹⁷ Totodată, ieșirea unei persoane din țara sa de origine este un drept inalienabil al persoanei.²¹⁸ Astfel, victima este absolvită de răspundere, pentru că statul are angajamente universale de a respecta libertatea de circulație a migranților. În aceste condiții, victima trebuie să respecte condițiile naționale ale statului concret cu referire la regimul de ședere, tranzitare și ieșire de pe teritoriul statului respectiv.

Potrivit Hotărârii Plenului CSJ a RM, cu privire la la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii, victime ale infracțiunii sunt: persoane care au

²¹⁵ Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosarul nr. 1ra-710/2021.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19049

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-660/20 din 12.10.2020.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integratiune/pdf/b13519e7-8a1a-418f-925e-c44e9d22c085

Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 12-1-73818-03112017 din 21.06.2018. Disponibilă:

https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?pdf_content=Sofroni%20Aliona&type=Any&apply_filter=1

²¹⁶ BRÎNZĂ, S. STATI, V. Ibidem, pag. 1147.

²¹⁷ A se vedea alin.4 art.362¹ CP RM.

²¹⁸ A se vedea art. 13 alin.2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, și art. 12 alin.2 și 3 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice.

suferit fie individual, fie colectiv prejudicii, inclusiv, vătămări psihice sau mintale, pierderi materiale sau morale, încălcări esențiale ale drepturilor și libertăți lor fundamentale.²¹⁹

Astfel, considerăm că aceeași definiție trebuie să fie acceptată și pentru victimele infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Or, ambele norme fac parte din protocoalele adiționale la Convenția CTO și ambele corespund cu definiția traficului de ființe umane și a traficului de migranți.

C. Bunea, acceptând că nu există un termen internațional de „migrant”, definește emigrarea drept un act de plecare sau ieșire dintr-o țară cu intenția de stabilire într-o altă țară, iar imigrarea ca pe un proces de mutare cu intenția de stabilire într-o altă țară.²²⁰ Totodată, autoarea înțelege termenul de „migrant neregulat” ca „persoană care, datorită intrării neautorizate, violării condițiilor de intrare sau expirării vizei, nu are statut legal într-o țară de tranzit sau țară gazdă”, dar include aici și persoane care au intrat într-o țară de tranzit sau de destinație în mod legal, dar au stat pentru o perioadă mai lungă decât cea autorizată sau au început să lucreze fără autorizație, clandestin, fără documente sau ca migrant într-o situație neregulată.²²¹

În jurisprudența art.362¹ CP RM, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău s-a pronunțat asupra statutului victimei în felul următor: „Victimă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale este migrantul ilegal.”²²² În viziunea noastră, această interpretare este neclară, deoarece sunt elucidate condițiile în care migrantul ilegal, asociat cu subiectul infracțiunii, obține statutul de victimă a infracțiunii. Așadar, suntem de acord că utilizarea termenului de „migrant ilegal”, nu se referă atât la fapta prejudiciabilă, cât la statutul persoanei. În jurisprudența sa, CtEDO nu s-a pronunțat direct cu privire la sintagma „migrant ilegal”, dând posibilitate statului să interpreteze conform marjei sale de apreciere terminologia menționată. Totodată, victime ale infracțiunii pot fi și persoanele care se bucură de protecție umanitară internațională. În cauza Ozdil și alții contra Republicii Moldova, persoanele îndepărtate de pe teritoriul Republicii Moldova aveau cererile depuse în vederea obținerii azilului politic.²²³ Prin urmare, printre victimele infracțiunii de organizare a migrației ilegale pot fi și persoane care nu intenționează să se stabilească cu locul de trai sau să se angajeze în câmpul muncii în Republica Moldova, ci persoane care caută să nu fie

²¹⁹Hotărârea Plenului CSJ a RM „Cu privire la la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii” nr.37 din 22.11.2004.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=230

²²⁰BUNEA, C. DEACONU, Ș., Respectarea drepturilor omului în domeniul migrației și azilului în contextul luptei împotriva terorismului. Teza de doctor București 2014. pag. 326.

²²¹BRÎNZA, S. COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul Juridic și victima infracțiunii. In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice pp. 83-88 (11(01)) (ISSN 2587-4233).

Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; BUNEA, C. DEACONU, Ș., Ibidem., pag. 327

²²²Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-345/20 din 31.05.2021.

Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/d6f38c7c-6855-4579-b176-454ea32696da

²²³Case of Opuz v. Turkey(Application no. 33401/02) Judgment, Strasbourg. 09.06.2009. Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168069454a>

supuse torturii sau unui tratament inuman în țara lor de origine.

În concluzie, statutul victimei infracțiunii cuprinde două elemente obligatorii:

- a) Să nu fie rezident sau cetățean al Republicii Moldova;
- b) Să fie obiect al infracțiunii în sensul art.5 al Protocolului TIM, și anume: „Migranții nu devin pasibili de urmăriri penale în temeiul prezentului Protocol pentru faptul căau făcut obiectul faptelor prevăzute la art. 6”.²²⁴ Astfel, legiuitorul se referă la fapta prejudiciabilă de trafic de migranți.

Săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale săvârșită asupra a două sau mai multor persoane este prevăzută la lit. b) alin.2 art. 362¹ CP RM.²²⁵ Nici literatura de specialitate din Republica Moldova, nici în cea din străinătate nu găsim o analiză suficientă a circumstanței agravantei a infracțiunii săvârșite asupra a două sau mai multor persoane. În legislația penală a Federației Ruse, a Kazahstanului și a Belarusului, care prevăd răspundere penală pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale, această circumstanță nu este există. Noi vom analiza literatura de specialitate și legislația Republicii Belarus și a Kazahstanului doar pe orizontală (în comparație), deoarece ele nu sunt membre ale Consiliului Europei.²²⁶ Nici în România nu există răspundere penală pentru „traficul de migranți” în circumstanță agravantă nominalizată.²²⁷ Deci nu se atestă nici opinii în literatura de specialitate cu privire la incriminarea faptei de organizare a migrației ilegale săvârșită asupra a două sau mai multor persoane.

În limba română în denumirea Protocolului TIM se regăsește sintagma „trafic de migranți”, care corespunde în engleză cu „smuggling of migrants”. Analizând conținutul protocolului, putem observa că în engleză „smuggling” înseamnă „a duce lucruri sau oameni într-un loc sau dintr-un loc, în secret și adesea ilegal”.²²⁸ Sintagma în cauză are același conținut și pentru substanțele narcotice.²²⁹ Însă este greu de afirmat că sintagmele „trafic de migranți” și „smuggling of migrants” au același conținut.

În literatura de specialitate din Republica Moldova noțiunea de „trafic” înseamnă „aplicarea violenței”²³⁰ sau reducerea consimțământului la zero.²³¹ Pe când cea de „smuggling” nu

²²⁴A se vedea art. 5 Protocolul TIM.

²²⁵A se vedea lit. „b” alin.2 art. 362¹ CP RM.

²²⁶Council of Europe/ Our member States/ Information about ratifications.

Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>

²²⁷A se vedea art. 263 CPR. Disponibil: <https://legeaz.net/noul-cod-penal/art-263>

²²⁸Cambridge Dictionary online. Disponibil: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/smuggle>

²²⁹DECKER, S.H. CHAPMAN, M. T. Drug smugglers on drug smuggling/ Lessons from the inside. Temple University Press. (ISBN 13: 978-1-59213-642-1). USA, 2008. Pag 3.

²³⁰BRÎNZĂ, S. et al, Drept penal, Partea Specială. Ed. a 2-a Ch.: Cartier, 2005. Vol. 2. 804 p. CZU 343(075.8) D 82 ISBN 9975-79-325-8, pag.142, Disponibil: <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>

²³¹TĂNASE, A. Infracțiunea de trafic de ființe umane (art.165 CP RM): obiectul juridic, obiectul material, victima. În: Revista Națională de Drept. Nr.9-10, 2010. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/6.Infracțiunea%20de%20trafic%20de%20ființe%20umane.pdf

presupune violență, ea se referă la obținerea ilegală, prin abuz de încredere sau înșelăciune, a consimțământului victimei. De aceea, sintagma „organizarea migrației ilegale” este mai aproape de „smuggling” decât de sintagma „trafic de migranți”.

Așadar, „smuggling” în engleză asimilează regimul de circulație a oamenilor și cu cel al bunurilor. „Smuggling” presupune în engleză introducerea de obiecte interzise, ceea ce se asociază și cu fapta prejudiciabilă de „contrabandă”.²³² În română, această semnificație nu poate apărea, deoarece aici ființa umană se asociază cu un patrimoniu. Or, standardele internaționale de protecție a drepturilor omului recunosc că „sclavia” sau „servitutea” este un viciu fundamental care afectează valoarea demnității umane.²³³ Astfel, legiuitorul a optat pentru sintagma „organizarea migrației ilegale” în locul celei de „trafic de migranți”. În viziunea noastră, sintagma folosită de Protocolul TIM, și anume „trafic de migranți”, este mai precisă din punctul de vedere al conținutului juridic internațional. Ne întrebăm oare termenul „trafic” nu ar presupune de fiecare dată constrângere sau aplicarea violenței? Dacă ne referim la CP RM, sintagma „trafic” are diferite conținuturi, care nu se referă la ființa umană. Deci, legiuitorul vrea să comunice că anume consimțământul victimei, de fapt, are valoare fundamentală. Prin acestea consimțământul ființei umane îl deosebește pe om de animale. Aceeași accepțiune figurează și în dihotomiile lui Immanuel Kant din Critica Gândirii, care definește însemnătatea demnității umane prin autonomia persoanei și scopul urmărit de o persoană față de altă persoană conform imperativului categoric.²³⁴

În viziunea noastră, termenul „trafic” este cel mai potrivit pentru protejarea obiectului Protocolului TIM, și anume protecția vieții și demnității umane a migrantului. O atare viziune este relevantă și pentru circumstanța agravantă a infracțiunii, atunci când aceasta este săvârșită asupra a două sau mai multor persoane. Or, la calificarea infracțiunii, autoritățile trebuie să ia în calcul și atitudinea făptuitorului față de fiecare victimă în parte, ca victima să nu fie asociată cu un bun. Considerăm că imperativul categoric al lui Immanuel Kant reflectă că fiecare persoană trebuie să aibă un caracter autonom la luarea deciziei.

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale este o infracțiune specifică, deoarece se săvârșește din interes material, iar atitudinea psihică a subiectului infracțiunii față de victime este, de regulă, aceeași. Prevederile art. 6 din Protocolul TIM explică clar că măsurile legislative au drept scop legal protecția dreptului persoanelor care au făcut obiect al art. 6 din Protocolul TIM.²³⁵ Așadar, dacă acțiunea adiacentă nu presupune violență, legiuitorul instituie această normă

²³²Dicționar online: Woordhunt. Disponibil: <https://woordhunt.ru/word/smuggling>

²³³A se vedea art. 3 din Protocolul TIP Adițional la Convenția CTO.

²³⁴GUYER, P., Kant's Critique of the power of judgment/ Critical essays. ISBN 0-7425-1418-8 (hardcover). Rowan & Littlefield Publishers, Inc. Lanham, Boulder, New York, Oxford. United Kingdom 2003. Pages.1-63 (Kant's principles); Stanford Encyclopedia of Philosophy Archive. Kant's Moral Philosophy/ First published Mon Feb 23, 2004; substantive revision Thu Jul 7, 2016. Disponibil: <https://plato.stanford.edu/entries/kant-moral/>

²³⁵A se vedea art.6 din Protocolul TIM.

din respect față de sacralitatea demnității umane. În acest context, relațiile apărute între două norme penale, de exemplu art. 165 (traficul de ființe umane) și art.206 (traficul de copii), pe de o parte, și art. 362¹ (organizarea migrației ilegale) CP RM, pe de alta, pot avea un coraport cu următoarele articole din CEDO: art. 165 (traficul de ființe umane) și art.206 (traficul de copii), care sunt norme asiguratorii pozitive ale statului de protecție a drepturilor victimelor atunci când fapta presupune violență. Iar norma care garantează protecția de violență și/sau munca forțată este art.4 din CEDO (interzicerea sclaviei); art. 362¹ (organizarea migrației ilegale). Ca normă asiguratorie a statului, ea nu presupune violență, ci obligația de a respecta demnitatea ființei umane. În acest caz, norma care garantează protecție pentru inviolabilitatea vieții private este art.8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și de familie). În viziunea noastră, cele menționate au importanță pentru respectarea principiului securității juridice atunci când infracțiunea este săvârșită asupra a două sau mai multor persoane. Această concluzie are justificarea precum că subiectul infracțiunii poate avea atitudini diferite față de victimele infracțiunii. Iar supunerea persoanei relelor tratamente poate constitui obiectul de protecție al altor infracțiuni, care pot pângări demnitatea umană. De aceea, statul are obligația pozitivă de a interveni în luarea măsurilor legislative în vederea prevenirii eventualelor scenarii de încălcare a drepturilor migranților. Suntem de părere că se profilează pe această dimensiune mai multe necunoscute: nu există o definiție clară a organizării migrației ilegale asupra a două sau mai multor persoane; nu e clar în ce mod această normă este calificată în raport cu alte norme penale asemănătoare; care sunt standardele internaționale cu privire la calificarea corectă a acestei norme; poate fi oare această normă previzibilă și clară din punctul de vedere al legislației și practicii Republicii Moldova; care este poziția literaturii de specialitate și care este impactul social asupra acesteia. Circumstanța agravantă a infracțiunii săvârșite asupra a două sau mai multor persoane are legătură cu apărarea, respectarea și promovarea drepturilor omului, deoarece există atât o nevoie socială de a proteja drepturile migranților, cât și una de a crea o previzibilitate cu privire la delimitarea clară a infracțiunii de alte fapte penale conexe.²³⁶ Considerăm că starea de fapt a legii naționale în corespundere cu principiul statului de drept și securității juridice, menită să stabilească ordine clară, previzibilă și admisibilă a legii naționale care apără persoana de arbitrariul din partea statului este necesară într-o societate democratică.²³⁷ Astfel, legalitatea impune niște reguli

²³⁶Declaration on Human Rights Defenders, General Assembly Resolution A/RES/53/144. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/issues/srhrdefenders/pages/declaration.aspx#:~:text=The%20Declaration's%20full%20name%20is,Declaration%20on%20human%20rights%20defenders%E2%80%9D.>

²³⁷FRANK LA RUE. Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, 16 May 2011, A/HRC/17/27, par 84. Article International Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance. Final Version 10 July 2013. Disponibil: <https://www.eff.org/files/necessaryandproportionatefinal.pdf>; Declarația Universală pentru drepturile omului din 1948, Preambula și art. 11, was proclaimed by the United Nations General Assembly in Paris on 10 December 1948 (General Assembly resolution 217 A). Disponibil: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf,

adiacente cu caracter obligatoriu și de recomandare.²³⁸ Ele sunt stabilite pentru a găsi soluții la problematica legii penale naționale conform raționamentului internațional la care Republica Moldova s-a alăturat, atunci când justificarea este absolut necesară la încadrarea juridică a faptei. Adoptarea normei care incriminează organizarea migrației ilegale este instituită în scopul protejării autorităților publice și a securității de stat.²³⁹ Această normă are menirea, prin protejarea relațiilor publice, să se abțină de a interveni în activitatea securității de stat și contra autorităților publice, stabilite în baza ideilor și principiilor democratice. Așadar, instituirea normei respective în legislația penală are ca scop protejarea intereselor societății în ce privește viața privată în detrimentul secretului corespondenței, al datelor cu caracter personal, al vieții persoanelor, al libertății față de sclavie, libertății de circulație, față de discriminare etc.²⁴⁰

Circumstanța agravantă „asupra a două sau mai multor persoane” are un sens de interpretare juridico-penal mai larg decât fapta prevăzută la alineatul 1 al art. 362¹ CP RM (organizarea migrației ilegale).²⁴¹ Iar nerespectarea regulilor stricte care se referă la calificarea corectă a normei penale poate crea duble standarde care vin în contradicție cu un drept fundamental în aspect material sau procesual (de exemplu: instanța reîncadrează fapta penală din oficiu, iar procurorul nu l-a pus pe învinuit sub învinuire, încălcându-se regula de autoapărare).²⁴² În scopul evitării încălcărilor drepturilor fundamentale ale omului, legalitatea normei juridice naționale trebuie să corespundă „standardului clarității”.²⁴³ Această concluzie are la bază justificarea că

<https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/> ; COJOCARI, I. Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infrațiunii asupra a două sau mai multor persoane. In: Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021) (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pages: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pag. 99; JURGENS, E. The principle of the Rule of Law, Report/ Committee on Legal Affairs and Human Rights URGENS Doc. 11343, 6 July 2007, Netherlands, Socialist Group. Disponibil: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=11593&lang=EN>; SUOMINEM, A. What Role for Legal Certainty in Criminal Law Within the Area of Freedom, Security and Justice in the EU? / Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice Volume 2, Issue 1, 2014, pp. 1-31. Disponibil: <https://www.legal-tools.org/doc/7d0cc5/pdf/>; LINDA J. MAKI 10Cal. General Principles of Human Rights Law Recognized by all Nations: Freedom from Arbitrary Arrest and Detention. W. Int'l L.J. 272 (1980). Disponibil:

<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/calwi10&div=17&id=&page=>

²³⁸SHELTON DINAH L. The role of Non-Binding Norms in the International legal System. P-7 Oxford University 2000.

Disponibil: http://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1228&context=faculty_publications

²³⁹BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de drept penal, Partea specială, Volumul II, ISBN 978-9975-53-479-3, Chișinău 2015. pag.1143.

²⁴⁰Council of Europe. European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Article 8. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf; ; International Covenant on Civil and Political Rights Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 23 March 1976, in accordance with Article 49.

²⁴¹COJOCARI, I. Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infrațiunii asupra a două sau mai multor persoane. In: Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021) (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pages: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pag.99.

²⁴²Case of Adrian Constantin versus Romania, ECHR., pct.23 (Cererea nr. 21175/03), Hotărâre, Strasbourg, 12.03.2011, Definitivă, 12.07.2011, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-123828%22%7D>

²⁴³Case of I.E.M. S.R.L. and others versus Italy, ECHR, pct. 242, (Applications nos. 1828/06 and 2 others – see

norma penală trebuie să cuprindă un singur sens, să nu fie interpretabilă, să excludă arbitrariul.

Așadar, încadrarea juridico-penală a faptei trebuie să ofere suficientă garanție persoanei cu privire la previzibilitatea consecințelor survenite pentru a respecta protejarea drepturilor omului.²⁴⁴ Acest lucru poate fi realizat doar prin identificarea consensului cu privire la căutarea vinovăției²⁴⁵ și conceptului infracțiunii.²⁴⁶ În jurisprudența articolului 6 CEDO, se arată că instanța de judecată, atunci când verifică încadrarea juridică și/sau recalifică fapta, trebuie să o facă în conformitate cu prevederile art.7 CEDO (Nicio pedeapsă fără lege), respectând următorul test: calificarea în legislația națională; natura infracțiunii și pedeapsa aplicabilă în funcție de individualizarea faptei. Deci, conform standardelor internaționale, statul trebuie să stabilească o previzibilitate a legii asupra subiectului care elucidează calificarea corectă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, în funcție de natura juridică a acesteia. Astfel, responsabilitatea statului va fi doar atunci când legea sau jurisprudența instanțelor judecătorești nu vor fi suficient de transparente, previzibile și clare.

În CP RM nu există o explicație clară ce înseamnă fapta prejudiciabilă săvârșită „asupra a două sau mai multor persoane”. Explicația o putem găsi în literatura de specialitate atunci când se examinează alte componente de infracțiune (de exemplu, pentru omor). Totodată, Dicționarul explicativ definește sintagma „cantitate mare de ființe” ca „pluralitate”.²⁴⁷ De aceea reiese că noțiunile „pluralitate” și „două sau mai multe” pot avea același sens. Pentru a explica acest lucru, vom atrage atenție la conținutul următoarelor componente de infracțiune: omorul săvârșit asupra a două sau mai multor persoane; omorul săvârșit prin mijloace periculoase pentru viața sau sănătatea mai multor persoane și omorul săvârșit de către o persoană care anterior a săvârșit un omor intenționat prevăzut la alin.(1).²⁴⁸ Toate componentele menționate mai sus presupun o pluralitate de victime. Însă legea penală nu dă explicație care este diferența dintre componentele de infracțiune nominalizate. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin „omor” arată că diferența omorului săvârșit „asupra a două sau mai multor persoane” de alte fapte penale conexe o constituie „unicitatea intenției”.²⁴⁹

appended list), Judgment, Strasbourg. 28.06.2018. Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-184525%22%5D%7D>

²⁴⁴Case of *Cantoni versus France*, pct. 29, (Application no. 17862/91), judgment, Strasbourg, 11.11.2019. Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-58068%22%5D%7D>

²⁴⁵Case of *Varvara versus Italy*, pct.71, (Application no. 17475/09), Judgment, Strasbourg, 24.03.2014. Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-128094%22%5D%7D>

²⁴⁶Case of *Engel and others versus the Netherlands*, pct.82 (Application no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72), JUDGMENT, STRASBOURG, 08.06.1976. Disponibil:

<https://ru.scribd.com/document/368931876/CASE-OF-ENGEL-AND-OTHERS-V-THE-NETHERLANDS>

²⁴⁷COMUȘLEA E., ȘERBAN V., TEIUȘ S., Dicționar explicativ al limbii române de azi, 2008. ISBN 978-973-675-397-8, pag. 673

²⁴⁸A se vedea art. 145 CP RM.

²⁴⁹Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la

În opinia lui S. Brînza și V. Stati, fapta săvârșită „asupra a două sau mai multor persoane” este o componentă consumându-se cu o „pluralitate de victime”. Iar diferența față de celelalte fapte penale asemănătoare o explică „unicitatea intenției” având „scopul” și compatibilitatea „motivului unic”.²⁵⁰ Totodată, pentru a răspunde ce înseamnă „scop și motiv unic” și care este compatibilitatea acestuia, este firesc să luăm în calcul raționamentul legiuitorului în abordarea acestui subiect la calificarea infracțiunii.

În CP RM nu există multe norme penale în baza cărora noi am putea ridica întrebări în ce privește delimitarea organizării migrației ilegale săvârșite asupra a două sau mai multor persoane de alte fapte penale care presupun o pluralitate de victime prevăzute la același articol, deoarece ele nu există.²⁵¹ Nici nu apare necesitatea de instituire a anumitor reguli cu privire la delimitarea acestora la încadrarea juridică a faptei.²⁵² Totodată, o comparație a infracțiunii „omor săvârșit asupra a două sau mai multor persoane” cu componentele asemănătoare pentru care fapta prejudiciabilă presupune o „pluralitate de victime” nu este clar abordată de legislația penală și practica judiciară. Ceea ce poate afecta în mod direct calitatea previzibilității normei juridice. După cum s-a menționat mai sus, literatura de specialitate dă unele explicații cu privire la unitatea intenției.²⁵³ Prin urmare, există necesitatea de a introduce în CP RM sintagmele: „fapta prejudiciabilă săvârșită asupra a două sau mai multor persoane” și „fapta care presupune o pluralitate de victime”.

Potrivit unei idei fundamentale a lui Immanuel Kant, comportamentul omului trebuie apreciat din punctul de vedere al autonomiei și al bunei sale credințe.²⁵⁴ Astfel, persoana nu este totalmente independentă de consecințele care survin și de fiecare dată procedează în funcție de motivația și interesul care-i sunt impuse de natură. Deci, omul trebuie apreciat după imperative „categorice și ipotetice”, care, în sine, ar descrie o echitate din punct de vedere moral.

Această ipoteză s-ar potrivi mai mult pentru fapta de omor săvârșit asupra a două sau mai multor persoane, deoarece legiuitorul face o diferență între fapta nominalizată și alte cazuri similare, încercând să explice modalitatea de distingere a infracțiunii de alte fapte penale conexe prin elementele sale subiective, în susținerea poziției, expuse mai sus, a lui S.Brînza și V.Stati.²⁵⁵

infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM)/ Buletinul CSJ a Republicii Moldova, 2013, nr.6, pag.4. Disponibilă http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=318

²⁵⁰BRÎNZA, S., STATI, V., *Tratat de Drept Penal, Partea specială/ volumul I*, ISBN 978-9975-53-479-3, Chișinău 2015, pag.215.

²⁵¹COJOCARI, I. *Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane*. In: *Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021)* (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pag: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pag.99.

²⁵²Ibidem, pag.99.

²⁵³BRÎNZA, S. STATI, V. *Tratat de Drept Penal, Partea specială, volumul I*, Chișinău 2015, pag.215.

²⁵⁴Stanford Encyclopedia of Philosophy Archive. *Kant's Moral Philosophy/ First published Mon Feb 23, 2004; revision 2016*. Disponibil: <https://plato.stanford.edu/entries/kant-moral/>

²⁵⁵BRÎNZA, S. STATI, V. Ibidem.

Astfel, atitudinea psihică a făptuitorului față de fiecare victimă în parte garantează că viața și demnitatea victimei au o valoare fundamentală. De aceea, autoritățile, la încadrarea juridică a faptei, trebuie să ia în considerare atitudinea făptuitorului față de fiecare victimă în parte, pentru a identifica intenția determinabilă a făptuitorului, în vederea excluderii condițiilor de rele tratamente, pe lângă fapta prejudiciabilă săvârșită.

Analizând sintagma „echitate” în contextul pedepsei echitabile pentru organizarea migrației ilegale care presupune o pluralitate de victime, am considerat relevantă opinia lui S. Titov, care afirmă că echitatea trebuie prevăzută în special sub aspect procesual, deoarece inspiră mai multe standarde internaționale, reflectate în diverse acte internaționale.²⁵⁶ Autorul rus A. Arendarenko, la rândul său, susține că echitatea penală se afirmă atunci când fapta este analizată prin prisma circumstanțelor atenuate sau agravante, evoluând mai mult spre o pedeapsă echitabilă.²⁵⁷ Viziunea autorilor ruși are un caracter îngust juridico-penal. Considerăm că „echitatea” va avea loc doar după ce vor fi respectate reguli minime cu privire la securitatea juridică și consensul intern privind respectarea drepturilor migranților. Este cert că respectarea regulilor minime este o cerință obligatorie care ajută cadrul legal național la urmărirea scopului legal prevăzut de către CEDO. În acest context, regulile minime vor consta în existența legii, a consensului intern în jurisprudența instanțelor judecătorești pentru ca pedeapsa echitabilă să corespundă preciziei legii, în măsură ca subiectul infracțiunii să nu fie arbitrar atras la răspundere penală, pentru o faptă care nu corespunde obiectivului propus de legiuitor.

În jurisprudență deseori se observă că nu se acordă importanță încadrării juridice a faptei de organizare a migrației ilegale săvârșită „asupra a două sau mai multor persoane” ca infracțiune distinctă și deseori acest lucru servește drept temei de atragere la răspundere penală în conformitate cu alte fapte sau pentru o înțelegere diferită. De exemplu: S.S. și G.I., împărțind rolurile, au organizat obținerea vizelor poloneze de tip „D” pentru un șir de persoane care urmăreau să ajungă, prin intermediul acestei vize, în Germania, aceste persoane ajungând astfel acolo ilegal. Aceeași metodă S.S. și G.I au încercat s-o repete și cu un alt grup de persoane, dar care au primit refuz pentru viza poloneză de tip „D”. Pentru serviciile lor, S.S., în calitate de fondator și administrator, iar G.I în calitate de consultant au primit diferite sume bănești de la fiecare dintre victime.²⁵⁸ Din speță se constată că atitudinea făptuitorilor este alta față de fiecare dintre victime,

²⁵⁶ТИТОВ, С. О справедливости в уголовном праве. In Журнал «Законодательство». Nr. 7, 2017 . pag.66-72.

²⁵⁷АРЕНДАРЕНКО, А. Принцип социальной справедливости в системе уголовного права Российской Федерации. In: Журнал «Адвокат», Nr. 5, 2007, pag. 100

²⁵⁸Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosarul nr. 4-1rre-141/2019, 2020. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1882

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr. 1a-208/18 din 01.10.2018. Disponibilă:

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/092dea1b-d6dc-e811-80d6-0050568b7027

Sentița Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-222/15 din 02.03.2015. Disponibilă:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/2b723938-13da-e411-a983-005056a5fb1a

ceea ce se reflectă în sumele diferite recepționate. Astfel, făptuitorul a organizat o destinație cu un singur transport, însă modalitatea tragerii de foloase diferă. Acest lucru ar însemna că făptuitorul organizează diferit pregătirea documentelor pentru fiecare emigrant și suportă cheltuieli care diferă. În legătură cu cele relatate, poate să rezulte că și atitudinea este diferită.

Așadar, presupunem că se organizează migrația ilegală a două sau mai multor persoane în timpuri și locuri diferite, victimele între ele nu se cunosc și făptuitorul le-a identificat și transportat diferit. Cum am menționat mai sus, tragerea de foloase este diferită, astfel, putem ajunge la concluzia că aceste persoane au diferite raporturi cu făptuitorul. Deci, rezultă că între victimă și făptuitor, la prima vedere, există o înțelegere care poate îmbrăca forma unui act juridic civil. Acest lucru îi oferă făptuitorului posibilitatea de a selecta victimele separat, iar legiuitorului – de a distinge infracțiunea unică de o pluralitate de infracțiuni sau de o altă infracțiune conexasă.

M. Megherea afirmă că organizarea migrației ilegale este săvârșită asupra a două sau mai multe persoane în cazul în care vizează două sau mai multe persoane (pluralitate de victime, subiecte pasive), dar în cazul în care infracțiuni diferite implică persoane diferite este vorba de concurs de infracțiuni.²⁵⁹ Autorul, în continuare, pledează pentru rolul pasiv al subiectului infracțiunii examinate. Totodată, considerăm că nu prin varietatea persoanelor implicate în săvârșirea faptelor prejudiciabile se caracterizează concursul de infracțiuni, ci dacă sunt întrunite elementele constitutive obiective și subiective ale infracțiunii corespunzătoare.

Totodată, este importantă poziția lui S. Brînza, care evidențiază că organizarea migrației ilegale trebuie să aibă interes material, în caz contrar, fapta trebuie calificată conform art.42 și 362 CP RM.²⁶⁰ Concluzia este relevantă la calificarea faptei, atunci când aceasta este săvârșită asupra a două sau mai multor persoane, interesul material fiind generalizat. În viziunea noastră, generalizat ar fi interesul material atunci când are importanță nu originea provenienței banilor de la persoană, ci suma bănească care ar servi drept plată pentru realizarea faptei ilegale de organizare migrației ilegale. Astfel, sintagma „asupra a două sau mai multor persoane” ar însemna pentru făptuitor că motivele pot fi absolut diferite, însă scopul este același. Așa cum am menționat și mai sus, prin lit. „b” alin.2 al art. 362¹alin.2 CP RM, legiuitorul nu impune anumite condiții specifice, necesare de a distinge norma penală de alte fapte penale conexe. Totodată, se impune următoarea concluzie: „în cazul omorului săvârșit asupra a două sau mai multor persoane, legiuitorul dă de înțeles că fapta prejudiciabilă trebuie mai mult analizată ca un delict dintre făptuitor și victimă. Prin urmare, în condițiile li. „b” alin.2 art. 362¹ CP RM mai mult ca o relație civilă contractuală. În legătură acest fapt, legiuitorul nu acordă importanță asupra motivului faptei, ci asupra scopului

²⁵⁹MEGHEREA, M. Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor îndrept, Chișinău, 2018, pag.130. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf

²⁶⁰BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de drept penal, Partea specială. vol. II, ISBN 978-9975-53-479-3, Chișinău, 2015.

urmărit”.²⁶¹ Astfel, nu se cere o analiză a situației pentru delimitarea organizării migrației ilegale de alte fapte penale conexe conform unicității intenției prin scop și motiv unic. În acest context, întrebările ridicate trebuie să clarifice dacă există o diferență între sintagma „asupra a două sau mai multor persoane” de o infracțiune unică cu o „pluralitate de victime”.²⁶² Circumstanța agravantă „asupra a două sau mai multor persoane” este apriori extinsă în interpretarea sa. Această interpretare depinde de atitudinea psihică a făptuitorului față de o pluralitate de victime.²⁶³ Introducerea în CP RM a sintagmei „infracțiune săvârșită asupra a două sau mai multor persoane” ar ridica nivelul de previzibilitate a legii asupra diferențelor faptelor asemănătoare care presupun o „pluralitate de victime”.²⁶⁴

În CP RM nu există o definiție a noțiunii „persoană”. Explicația acesteia o putem găsi în CC RM, care o definește și o delimitează în două forme: ca o persoană fizică și juridică.²⁶⁵ Termenul „persoană” are însemnătate atunci când subiectul infracțiunii are un caracter special.²⁶⁶ Astfel, legiuitorul vrea să spună că termenul de „persoană” utilizat în cadrul art. 362¹ CP RM este mai precis și mai clar decât cel de victimă sau migrant. Or, conținutul normei penale a faptei săvârșite asupra a două sau mai multor persoane este mai potrivit decât dacă ar fi asupra a două sau mai multor victime sau migranți.²⁶⁷

Sintagma „unicitatea intenției” nu este o noutate în literatura de specialitate și în jurisprudența instanțelor judecătorești din Republica Moldova. În același context, considerăm „la fel ca termenul de „infracțiune săvârșită asupra a două sau mai multor persoane” și „intenția unică” nu s-a regăsit în terminologia CP RM. Acest termen trebuie diferențiat de cel de infracțiune unică prevăzut la articolul 28 CP RM prin faptul că este o parte componentă a acesteia. În CP RM se menționează doar o singură dată termenul de „intenție unică”. Această mențiune o putem găsi în textul termenului de infracțiune unică prelungită”.²⁶⁸ Totodată, potrivit Dispoziției art.30 CP RM, se consideră infracțiune prelungită „fapta săvârșită cu intenție unică, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni infracționale identice, comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o infracțiune”.²⁶⁹

A. Popov, în cunoscuta sa lucrare „Atentarea la omor săvârșit asupra a două sau mai multor

²⁶¹ COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. În: *Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021)* (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum. pl, issue 8(42). Pag: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pag.101.

²⁶²Ibidem.

²⁶³Ibidem.

²⁶⁴Ibidem.

²⁶⁵A se vedea art.23 și 71 CC RM.

²⁶⁶A se vedea alin.2 al art.145 CP RM.

²⁶⁷COJOCARI, I. Op.cit.

²⁶⁸ Ibidem.

²⁶⁹ A se vedea art.30 CP RM.

persoane”,²⁷⁰ s-a pronunțat asupra subiectului și a precizat că nu există o opinie comună în literatura de specialitate cu privire la determinarea „intenției unice”.²⁷¹ A. Popov consideră că sunt trei puncte de vedere cu privire la posibilitatea recunoașterii drept „infrațiune unică” a omorului săvârșit asupra a două sau mai multor persoane în timpuri diferite având motive diferite.²⁷² Aceste explicații ne ajută să înțelegem spiritul legii atunci când fapta este săvârșită asupra a două sau mai multor persoane. Poziția lui este că fapta săvârșită asupra a două sau mai multor persoane în diferite momente de timp trebuie considerată o infrațiune unică; iar cercetătorii fie admit o astfel de calificare; fie neagă această viziune.²⁷³ A. Popov arată că „cea de a treia viziune este de balansare și este corectă, aducând o claritate mai mare asupra autonomiei de infrațiune unică”.²⁷⁴ În lucrare este folosită metoda comparativă cu o faptă analogică, iar motivul făptuitorului este diferit, studiindu-se momentul când apare intenția de săvârșire a infracțiunii „asupra a două sau mai multor persoane” până la săvârșirea infracțiunii, în timpul săvârșirii, și imediat după. A. Popov concluzionează că intenția unică poate depăși anumite limite de timp și, dacă făptuitorul are două motive diferite, atunci vom fi în prezența a două infracțiuni diferite. Astfel, ideea principală este că „intenția unică” este caracterizată de „scopul și motivul unic”.²⁷⁵ În viziunea noastră, pentru a respecta regulile adiacente în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, fapta prejudiciabilă trebuie să prevadă o eventuală atentare la viața migrantului, supunerea relor tratamente, discriminarea acestora și atentarea la demnitatea umană. De aceea, considerăm că atitudinea psihică a subiectului infracțiunii față de victime trebuie să fie realizată din motive asemănătoare. Or, dacă motivele sunt diferite, suntem în prezența a două componente diferite. Deci, dacă identificăm intenția făptuitorului care are un scop comun însă atitudini diferite, atunci putem fi în prezența a două infracțiuni diferite. Ca exemplu: X organizează pentru A și B traversarea frontierei Republicii Moldova perfectând actele corespunzătoare. A are actele legale de traversare a frontierei Republicii Moldova și are dreptul de aflare pe teritoriul statului de până la 3 luni. B nu are acte legale de traversare a teritoriului Republicii Moldovei. Prin urmare, X contraface pentru A documentele destinate șederii, iar pentru B documentele destinate intrării.

În urma examinării speței menționate supra, considerăm că A nu a avut nevoie de

²⁷⁰ ПОПОВ, А. Посягательство на жизнь двух и более лиц (пп. “а”, “н” ч. 2 ст. 105 УК РФ). СПб., 2001. Санкт-Петербургский юридический институт Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2001. pag 10: cu referire la Кондрашова Т. В. Проблемы уголовной ответственности за преступления против жизни, здоровья, половой свободы и половой неприкосновенности. Екатеринбург, 2000. С. 53. Disponibil: http://www.procuror.spb.ru/izdaniya/2001_01_03.pdf; COJOCARI, I. Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. In: Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021) (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pages: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021.

²⁷¹ Ibidem.

²⁷² Ibidem.

²⁷³ Ibidem.

²⁷⁴ Ibidem.

²⁷⁵ Ibidem.

traversarea frontierei Republicii Moldova. Astfel, realizarea infracțiunii lui A este diferită de cea a lui B, de timp, loc etc. Deoarece, în cazul șederii ilegale, subiectul infracțiunii poate profita și de o muncă ilegală a victimei, perfectând în acest sens actele necesare șederii.

În general, infracțiunea se săvârșește din interes material. Totodată, subiectul infracțiunii poate avea mai multe interese materiale față de un migrant decât față de altul. Această abordare diferită a faptuitorului, în situații când motivele sunt diferite, poate duce la concluzia că, de fapt, a fost consumată nu o infracțiune în circumstanța agravantă asupra a două sau mai multor persoane, dar au fost comise mai multe infracțiuni. Astfel, distingerea infracțiunii de organizarea migrației ilegale în timp este strâns legată de elementele asemănătoare indispensabile ale laturii obiective a componenței de infracțiune.²⁷⁶ La baza acestei concluzii stă afirmația că dispoziția art.30 din CP RM impune anumite concluzii, și anume: în sensul articolului, în sintagma „acțiunile identice”, adică cea „comparabilă” cu cea „comparată”, nu există o precizare a apariției timpului săvârșirii faptei (imediat după săvârșirea primei acțiuni sau după o anumită perioadă). Totodată, în literatura de specialitate nu există o poziție fermă cu privire la apariția timpului săvârșirii infracțiunii. În viziunea noastră, în vederea respectării principiului legalității, autoritățile trebuie să țină seama de prevederile art.30 din CP RM, deoarece dispoziția normei prevede că unicitatea intenției presupune aceleași elemente obiective și subiective, care nu și-au pierdut componentele esențiale dintre acțiunea comparabilă și cea comparată în timp.²⁷⁷ Afirmăm că, dacă totuși elementele obiective sunt caracterizate de schimbările exterioare, atunci elementul subiectiv motivul unic este dependent de timpul săvârșirii infracțiunii. Astfel, A.Popov vrea să indice că „timpul” și „locul” săvârșirii faptei explică momentul apariției intenției de a săvârși a doua infracțiune, iar „motivul unic” ar însemna că subiectul infracțiunii are aceeași atitudine față de ambele victime, chiar întrerupte în timp. În opinia autorului, sintagma „timpul diferit” este determinată în funcție de „scurgerea anumitei perioade de timp” sau „imediat după” săvârșirea primei acțiuni identice.²⁷⁸ În altă ordine de idei, autorul analizează timpul diferit ca un timp care caracterizează momentul apariției intenției la săvârșirea celei de-a doua acțiuni prejudiciabile, identică primei.²⁷⁹ În a treia poziție, autorul se pronunță că săvârșirea acțiunii „imediat după prima” nu este întreruptă în timp, deoarece este săvârșită într-un singur „loc” și trebuie înțeleasă ca fapta care este săvârșită „în același timp”.²⁸⁰ Autorul nu dă o explicație fermă sintagmei „în

²⁷⁶ COJOCARI, I. Ibidem.

²⁷⁷ Ibidem, pag.103

²⁷⁸ ПОПОВ, А. Посягательство на жизнь двух и более лиц (пп. “а”, “н” ч. 2 ст. 105 УК РФ). СПб., 2001., pag 14. Disponibil: http://www.procuror.spb.ru/izdaniya/2001_01_03.pdf; COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. In: Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021) (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pages: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pag.103

²⁷⁹ COJOCARI, I. Ibidem.

²⁸⁰ ПОПОВ, А. Ibidem.

același timp”, arătând că fapta asemănătoare, având motiv și scop unic, săvârșită în același loc, ar fi trebuit considerată „în același timp”. Astfel, constatăm că A. Popov insistă în a delimita infracțiunile de omor care presupun o pluralitate de victime în CP RM, deoarece, dacă se scurge o anumită perioadă, suntem într-o situație deja de pluralitate de infracțiuni.²⁸¹

Dicționarul explicativ (nejuridic) arată că „două sau mai multe acțiuni săvârșite într-un timp” se exprimă prin conjuncție (ca, în timp ce, când etc.).²⁸² Astfel, dacă a doua acțiune este caracterizată de timpul săvârșirii primei, atunci suntem în prezența unei singure infracțiuni. Or, elementele indispensabile subiective cu referire la motivul și scopul unic sunt în strictă dependență de elementele obiective.

Concluzionând, elementele subiective își vor pierde însemnătatea, dacă cele obiective își vor modifica semnele sale exterioare, de exemplu: făptuitorul a părăsit locul săvârșirii infracțiunii, însă peste o perioadă acesta a decis să se întoarcă și să finalizeze o altă acțiune prejudiciabilă. În viziunea noastră, apariția intenției săvârșirii celei de-a doua acțiuni este strâns legată de locul săvârșirii faptei. Or, dacă subiectul infracțiunii s-a întors la locul săvârșirii faptei, atunci apariția acestei intenții a avut loc după săvârșirea primei acțiuni și în loc diferit, de unde deducem că făptuitorul are alt motiv pentru care s-a întors la locul comiterii infracțiunii. În acest caz, suntem deja în prezența pluralității de infracțiuni, și nu a infracțiunii unice săvârșită asupra a două sau mai multor persoane. De aceea, viziunea lui A. Popov este potrivită infracțiunii de omor.

Totodată, în viziunea noastră, în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale nu sunt reguli stricte de delimitare a infracțiunii în timp. Unica regulă impusă de legiuitor este reflectată în spiritul conținutului art. 30 CP RM și al literaturii de specialitate cu privire la faptele prejudiciabile săvârșite asupra a două sau mai multor persoane. Acest spirit trebuie să aibă înțelegerea că intenția făptuitorului poate apărea și în locuri diferite cu privire la săvârșirea faptei (ținând cont de recrutorii-traficantși, în mediul online etc.), însă apariția acestei intenții de a săvârși infracțiunea asupra a două sau mai multor persoane, între subiectul infracțiunii și victima infracțiunii, va fi caracterizată de momentul obținerii consimțământului victimelor. În viziunea noastră, consimțământul poate fi indicat expres din momentul „semnării actelor” sau „înțelegerii” dintre două sau mai multe părți, caracterizate de același timp, scop și motiv unic, în condițiile enunțate mai sus.

2.2 Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.362¹ CP RM

Prevederile dispoziției art. 362¹ CP RM cuprind organizarea infracțiunii în scopul obținerii

²⁸¹ COJOCARI, I. Ibidem, pag. 98-106.

²⁸²Dicționarul Inuktut Tusaalanga. Two actions happening at the same time. Disponibil: <https://tusaalanga.ca/node/2592> ; COJOCARI, I. Ibidem, pag. 98-106

unui folos financiar sau material.²⁸³

S. Brînza și V. Stati au descris acțiunile laturii obiective a infracțiunii de organizare a migrației ilegale conform Protocolului TIM ca acțiuni de confecționare a documentelor ce țin de o modalitatea ilegală sau de o declarație falsă.²⁸⁴

V. Andriușenkov susține că organizarea migrației ilegale se manifestă prin fapta social periculoasă, care este îndreptată la intrarea ilegală a cetățenilor străini sau apatrizi, sosirea sau tranzitarea teritoriului Federației Ruse.²⁸⁵ În viziunea noastră, autorul identifică problematica pericolului social, prin prisma art.322¹ CP FR, care cuprinde: organizarea intrării ilegale în FR a cetățenilor străini sau apatrizilor, șederea ilegală a acestora în FR sau tranzitul ilegal pe teritoriul FR.²⁸⁶ Ținem să menționăm că CP RB prevede modalitatea normativă de săvârșire a infracțiunii prin acțiunea de ieșire de pe teritoriul țării și de tranzitare, similare celor prevăzute de CP RM.²⁸⁷ Așadar, CP FR nu prevede modalitatea săvârșirii infracțiunii prin acțiunea de ieșire de pe teritoriul țării. Legislația rusă are mai mult efect asupra reglementării acțiunilor neregulate ale imigranților decât ale emigranților. În acest context, nu există o formulă internațională unică care ar defini infracțiunile ca organizare a migrației ilegale sau ca trafic de migranți. Cert este că statul trebuie să respecte drepturile inalienabile ale omului prin a preveni traficul de migranți. Legea internă trebuie să ofere o distincție clară între acțiunile de tranzitare și ieșire de pe teritoriul țării. Or, interpretarea lărgită a legii nu va corespunde cu regulile principiului legalității și poate contravine scopului legal urmărit stipulat în CEDO. Prin urmare, tranzitarea teritoriului statului se referă la cadrul internațional care reglementează relațiile dintre state, persoane fizice și juridice. Acest cadru este distinct de cel intern, deoarece cadrul intern are impact asupra condițiilor de intrare, ieșire sau ședere pe teritoriul statului. Astfel, regulile tranzitării pot depinde chiar și de tipul de transport naval, aerian, feroviar sau terestru. Iar modalitățile faptice de realizare a laturii obiective a infracțiunii, expuse de către S. Brînza și V. Stati, pot fi aplicate în conjuncție cu legislația cu privire la tipul de transport și modalitatea de intrare, ședere, ieșire sau tranzitarea teritoriului statului, care reglementează tipurile de documente necesare pentru persoana care nu este rezident și care nu este cetățean al statului respectiv. Însă realizarea laturii obiective a

²⁸³ A se vedea art. 362¹ CP RM.

²⁸⁴ BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept penal, Partea specială/ volum II, Chișinău 2015, pag. 1146.

²⁸⁵ АНДРЮШЕНКОВ, В.А., Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции/ Диссертация на соискание учебной степени кандидата юридических наук, Омск 2016, pag. 91

²⁸⁶ Уголовный кодекс Российской Федерации" от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 01.07.2021) УК РФ Статья 322.1. Организация незаконной миграции. Disponibil:

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/42d9c8d66e7f43d449b0fb8ec66a566a488dbbc9/

²⁸⁷ Уголовный Кодекс Республики Беларусь, 9 июля 1999 г. № 275-3, Принят Палатой представителей 2 июня 1999 года Одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года, Закон Республики Беларусь от 26 мая 2021 г. № 112-3 (Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь, 08.06.2021, 2/2832)

<N12100112> - внесены изменения и дополнения, вступившие в силу 19 июня 2021 г., за исключением изменений и дополнений, которые вступят в силу 9 сентября 2021 ст.371¹.

infracțiunii este strâns legată de legislația Republicii Moldova și a altor state.

Așadar, o bună parte din documente se pot prezenta respectând principiului bunei credințe sau a unor declarații sub răspundere cu privire la modalitatea faptică de realizare a infracțiunii.²⁸⁸

În jurisprudența instanțelor judecătorești naționale cu referire la aplicarea art.362/1 CP RM putem identifica documente ale statelor străine, ca exemplu: Procesul-verbal de examinare a copiilor pachetelor de documente parvenite de la reprezentantul ambasadorului statului Israel nerezident în R. Moldova, care au servit ca temei la deschiderea vizei turistice de intrare/ședere pe teritoriul Israelului.²⁸⁹

V. Kozlov și N. Frolkin, în lucrarea „Organizarea migrației ilegale: analiza juridico-penală și caracteristica criminalistică”, ajung la concluzia că nu există un consens în literatura de specialitate cu privire la noțiunea de „organizare”, de aceea se creează dificultăți în aplicarea legii atunci când subiecții infracțiunii sunt aduși în fața justiției, utilizând principiul legalității (nici o pedeapsă fără lege).²⁹⁰ V. Kozlov consideră că organizarea intrării ilegale în Federația Rusă se manifestă prin dezvoltarea unei intenții infracționale (formarea unei intenții unice pentru toți membrii grupului, dacă un astfel de act este efectuat de mai multe persoane); selectarea de către organizator a complicilor în activitatea infracțională; căutarea persoanelor care doresc să migreze din diverse motive; șederea ilegală a migranților pe teritoriul Federației Ruse; crearea condițiilor pentru intrarea ilegală pe teritoriul Federației Ruse.²⁹¹ Considerăm că autorul folosește noțiunea „organizare” *lato sensu*. În viziunea noastră, ar fi greșit să asimilăm noțiunea de „organizator” cu „organizare” prevăzut la art.362¹ CP RM. Credem că o sintagmă se referă la latura obiectivă a infracțiunii, iar cealaltă la participație, stipulată la dispoziția art.42 din CP RM. Astfel, sintagma prevăzută la art. 362¹ CP RM face parte din așa zisele „organizări, instigări sau complicități calificate”, adică organizatorul nu este participant la săvârșirea infracțiunii ci este autor. Iar modalitățile faptice ale organizării, menționate mai sus, vor determina când infracțiunea se va considera consumată. Totodată, în ciuda diversității noțiunii de „organizare”, participantul la infracțiune care îndeplinește condițiile de organizare (art.42 alin.3 al CP RM) poate fi manipulat de autor îndeplinind funcția complicelui.²⁹²

²⁸⁸ Cojocari, I. *et al.* Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infracțiunii/ Studia Universitatis de Moldaviae. In: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01). Pag.212-219. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU

²⁸⁹ Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-280/14 din 19.05.2015.

Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154 Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-691/2015 din 11.06.2015.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/462f8918-cc2a-e511-b888-005056a5d154 Decizia Colegiului penal CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-44/2016 din 15.03.2016.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6010

²⁹⁰ КОЗЛОВ, В. ФРОЛКИН, Н. Организация незаконной миграции/ уголовно-правовая и криминалистическая характеристика. М., 2011, pag. 33–34.

²⁹¹ Ibidem, pag. 35.

²⁹² HADÎRCĂ, I., COPETCHI, S., Calificarea acțiunilor/inacțiunilor participanților la infracțiune/ drept penal și

O ilustrare a celor menționate o putem elucida prin următoarea speță: E.P. a organizat migrația ilegală în statul Israel a mai multor migranți, asumându-și angajamentul de a le perfecta actele obligatorii pentru deschiderea vizei, iar pentru aceasta a falsificat certificate care atestă absolvirea cursurilor specializate de îngrijire a bătrânilor.²⁹³ Așadar, instanțele judecătorești naționale au calificat faptele infracționale ale lui L.A conform art. 46, 362¹ alin. (3) lit. a) CP RM (organizarea migrației ilegale): adică organizarea, în scopul obținerii, directe, a unui folos financiar, a intrării, șederii și tranzitării ilegale a teritoriului unui stat, a persoanei care nu este nici cetățean și nici rezident al acestui stat, săvârșită de un grup criminal organizat.

S. Brînza și V. Stati menționează că în această conjunctură persoana care a organizat contrafacerea documentelor oficiale false, fiind dirijată de autorul infracțiunii, trebuie să fie trasă la răspundere nu conform prevederilor art. 361, ci conform art.362¹ CP RM, deoarece a realizat acțiunile complicei la săvârșirea infracțiunii.²⁹⁴ Această accepțiune este potrivită cazului nostru, deoarece instanța judecătorească îl asimilează pe autor cu complicele infracțiunii. Așadar, în vederea conformității celor menționate, considerăm oportun să raportăm situația dată la cadrul normativ național și internațional care asigură protecția unui drept fundamental sau interes public. Astfel, la 26 februarie 2006 Republica Moldova a ratificat protocolul care prevede incriminarea faptei prejudiciabile de trafic de migranți.²⁹⁵ Articolul 3 al Protocolului TIM are următorul conținut: „faptul de a asigura, în scopul obținerii, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material, intrarea ilegală într-un stat”.²⁹⁶ De aici concluzionăm că legislația penală a Republicii Moldova asimilează noțiunile de „organizare a migrației ilegale” cu cea de „traficul ilegal de migranți”. Această concluzie reiese din conținutul prevederilor art.6 pct.1, care au fost descrise mai sus, și au următorul conținut: „Fiecare stat parte adoptă măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune, atunci când faptele au fost comise intenționat și pentru a obține, direct ori indirect, un folos financiar sau un alt folos material: a) traficului ilegal de migranți;”.²⁹⁷ Astfel, articolul nominalizat, prevede și modalitatea de săvârșire a infracțiunii, care are următorul conținut: „intrare ilegală desemnează trecerea frontierelor atunci

contravențional. Disponibil:

<https://juridicemoldova.md/7064/calificarea-actiunilor-inactiunilor-participantilor-la-infractiune.html>

²⁹³ Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosarul nr. 1ra-802/2021 din 17 martie 2021. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18302

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr. 1a-401/20 din 06.10.2020. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/45a48956-ffce-41a6-b69f-738840948ab4
Sentința Judecătorei Chișinău. Dosarul nr. 1-348/2018. Disponibilă:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1e02e5fb-55ea-e811-80d5-0050568b021b

²⁹⁴ BRÎNZA, S., STATI, V., Tratat de Drept penal, Partea specială/ volum II, Chișinău 2015, pag. 1147.

²⁹⁵ Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime New York, 15 November 2000. Disponibil:

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-b&chapter=18

²⁹⁶ A se vedea art.3 lit ”a” din Protocolul TIM. ²⁹⁷ A se vedea lit. „a” art.6 din Protocolul TIM. ²⁹⁸ A se vedea lit. „b” art.3 din Protocolul TIM.

²⁹⁷ A se vedea lit. „a” art.6 din Protocolul TIM.

când condițiile necesare intrării legale în statul primitor nu sunt satisfăcute”.²⁹⁸ Totodată, analizând jurisprudența instanțelor judecătorești naționale cu privire la aplicarea art.362¹ CP RM, observăm că infracțiunea de organizare a migrației ilegale este destul de previzibilă și nu este asimilată cu traficul ilegal de migranți. Astfel, instanța ajunge la concluzia că înlocuirea unei fotografii inițiale de pe pașaport cu o altă fotografie, perfectată de către persoane necunoscute, constituie infracțiune, iar persoanele vinovate trebuie atrase la răspundere penală potrivit dispoziției art.362¹ CP RM.²⁹⁹ O altă sentință se referă la perfectarea pașaportului în scopul folosirii documentelor destinate intrării, șederii sau tranzitării Uniunii Europene.³⁰⁰ Deci, instanțele judecătorești naționale aplică prevederile dispoziției art.362¹ CP RM atunci când se organizează contrafacerea actelor destinate intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. În cazul contrafacerii actelor care nu sunt destinate traversării teritoriului Republicii Moldova, fapta va fi calificată conform art.361 CP RM.

Așadar, jurisprudența instanțelor naționale cu privire la aplicarea art.361 CP RM este destul de previzibilă. Instanțele judecătorești naționale recunosc că persoana poartă răspundere penală pentru confecționarea, deținerea și folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, adică infracțiunea prevăzută de art.361 CP RM. Deci instanța specifică faptul că „folosirea aparatelor computerizate multiplicative nu la întreprinderea specializată în confecționarea blanchetelor de documente de acest tip” este o activitate care contravine prevederilor art.361 CP RM.³⁰¹ Însă literatura de specialitate subliniază că diferența între art.361 și art.362¹ CP RM constă în aceea că în cadrul art.362¹ CP RM victima infracțiunii este dirijată de către subiectul infracțiunii.³⁰² Prin urmare, prevederile art.362¹ CP RM rezidă în organizarea perfectării documentelor pentru persoana considerată victimă a infracțiunii în urma manipulării.

Potrivit lui D. Fomenko, acțiunile organizatorice premergătoare trecerii frontierei de stat – selectarea participanților, diseminarea informațiilor, pregătirea relocării și altele – pot constitui fie pregătire, fie tentativă de comitere a unei infracțiuni, în funcție de amploarea și conținutul acțiunilor pregătitoare.³⁰³ În viziunea noastră, există tentativă atunci când se urmărește în mod

²⁹⁸ A se vedea lit. „b” art.3 din Protocolul TIM.

²⁹⁹ Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr. 1-691/2018 din 05.03.2019. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/9ebdd7f9-1040-e911-80d7-0050568b021b

³⁰⁰ Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr.138/2014 din 16.10.2014.

Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ffd64bcf-3955-e411-8956-005056a5fb1a

³⁰¹ Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-358/22 din 06.07.2022.

Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/c2f938f8-ffd0-4091-beaa-f80a8d5ccf7e

Sentința Judecătoriei Strășeni. Dosar nr.1-170/2021 din 28.12.2021.

Disponibilă: https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0adfce9a-6224-43cf-b5c2-f22fc9e1e803

³⁰² BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept Penal, Partea specială/ volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.1145-1156.

³⁰³ ФОМЕНКО, Д. Организация незаконной миграции в контексте Российского, международного и зарубежного опыта криминализации. 12.00.08 – уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования Кубанский государственный аграрный университет имени И.Т. Трубилина, pag.89. Disponibil la 03.03.2023:

direct săvârșirea unei infracțiuni și aceasta nu se consumă din motive independente de voința autorului. În această privință, pot exista diferite motive, de obicei legate de organizarea documentelor necesare pentru trecerea frontierei de stat. Având în vedere acest lucru, legislația Republicii Moldova este specifică, deoarece însăși norma prevede pedepse pentru organizarea migrației ilegale, care cuprinde și șederea ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Argumentele lui D. Fomenko privind tentativa sau pregătirea unei infracțiuni pentru a trece frontiera de stat nu sunt convingătoare, deoarece, în anumite situații, migrantul se află deja pe teritoriul statului. Din perspectiva noastră, tentativa la săvârșirea infracțiunii de organizare a migrației ilegale ar trebui să fie legată de Protocolul TIM, care presupune că migrantul însuși trebuie să consimtă și să semneze documente ilegale relevante pentru trecerea frontierei de stat. Prin urmare, nu este vorba de o tentativă de trecere a frontierei, ci de eliberarea de documente în scopul trecerii frontierei. Din acest motiv, numai în cazul în care consimțământul a fost obținut prin înșelăciune, iar documentele nu au fost livrate migrantului, se poate discuta despre o tentativă de comitere a unei infracțiuni de organizare a migrației ilegale. Pregătirea infracțiunii survine în cazul pregătirii pentru interogatoriu a migrantului sau în cazul pregătirii materialelor pentru infracțiune, al acordului prealabil de a comite infracțiunea, căutării, fabricării, furnizării de mijloace, instrumente ori la crearea în mod deliberat a condițiilor pentru săvârșirea infracțiunii.

Cu referire la ieșirea de pe teritoriul țării, Protocolul TIM reglementează relațiile de colaborare între state și organizațiile internaționale în vederea îmbunătățirii procedurilor de descoperire, la punctele de intrare și de ieșire tradiționale și netradiționale, a migranților ce fac obiectul unui trafic ilegal de migranți. Astfel, această dispoziție este menținută și pentru tranzitare și ședere. Iar noțiunea „organizare” în sensul celor menționate este în conformitate cu prevederile lit. „c” art. 3 al Protocolului TIM.³⁰⁴

În viziunea noastră, Protocolul TIM impune statului responsabilitatea de a incrimina fapta „traficului de migranți”. Totodată, statului îi aparține marja de apreciere de a interpreta Protocolul TIM și de a introduce răspunderea penală și pentru acțiunile prejudiciabile de intrare, ședere, ieșire și tranzitare, asupra cărora convenția nu se expune. La baza acestei afirmații este concluzia că statului îi revine responsabilitatea de a conferi capacitatea de infracțiune faptei de „traficul de migranți”. Însă statul poate include și alte prevederi la propria sa discreție. La aceeași concluzie a ajuns și CtEDO, arătând că statul are dreptul să-și stabilească singur prioritățile sale de a securiza relațiile sociale apărute la frontiera de stat. În cauza Amuur împotriva Franței, străinii nu au primit permisiunea de intrare pe teritoriu țării, iar autoritățile franceze au argumentat că aceștia au

<https://kubsau.ru/upload/iblock/b3b/b3b727c83ffd60dc18a3e3e45d987c8d.pdf?fbclid=IwAR2UbJ8-BhmvN7WcbeA7y1vww0RL21Xn-5TFVCg1S3kplRIHIGGIYN5-Vvo>

³⁰⁴A se vedea lit. „c” art.3 din Protocolul TIM.

traversat frontiera de stat încălcând legislația națională a Franței.³⁰⁵ Elucidarea celor menționate aduce la concluzia că statul poate reglementa și anumite activități specifice prevăzute în Protocolul TIM, însă ele nu trebuie să contravină scopurilor standardelor internaționale de protecție a drepturilor migranților. Iar scopul principal este de a incrimina „traficul de migranți”.

În opiniile lui S. Brînză și V. Stati, documentele care pot fi contrafăcute de către făptuitori cu referire la intrarea, șederea, ieșirea și tranzitarea statului sunt: documentele statelor străine sau celor emise pe teritoriul Republicii Moldova; cele de ședere, de regulă se referă doar la documentele oficial emise pe teritoriul Republicii Moldova; cele de tranzitare se referă la statele altele decât statul de intrare; iar cele de ieșire se referă la documentele emise pe teritoriul Republicii Moldova și statelor de ieșire.³⁰⁶ În viziunea noastră, documentele destinate intrării pe teritoriul Republicii Moldova pot fi și documentele statelor străine, însă ele trebuie să corespundă condițiilor privind regimul străinilor în Republica Moldova. Astfel, legislația Republicii Moldova (Legea privind regimul străinilor) reglementează regimul de intrare, aflare și ieșire a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova, precum și acordarea și prelungirea dreptului de ședere a persoanei.³⁰⁷

În conformitate cu prevederile 3 ale legii menționate supra, „intrarea” în Republica Moldova se face conform unei autorizații sub forma unei vize (inclusiv electronice), în alte condiții folosind pașaportul, atunci când este regimul liberalizat de vize. Totodată, legea prevede și interdicția de a intra în țară: decizia autorității competente pentru străini prin care se interzice intrarea, șederea și aflarea pe teritoriul Republicii Moldova.³⁰⁸

Așadar, conform art.6 al legii privind regimul străinilor, intrarea pe teritoriul Republicii Moldova este permisă persoanelor care posedă un document de călătorie valabil, viză sau permis de ședere valabil ori buletin de identitate pentru refugiați sau pentru beneficiarii de protecție umanitară.³⁰⁹ Nu este permis străinilor să intre pe teritoriul Republicii Moldova dacă aceștia nu îndeplinesc condițiile prevăzute la alin.1 art.6¹ din Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.³¹⁰

În jurisprudența instanțelor judecătorești cu privire la aplicarea dispoziției art.362¹ CP RM

³⁰⁵Case of Amuur versus France, (Application no. 19776/92), Judgment, Strasbourg, 25 June 1996. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22CASE%20OF%20AMUUR%20v.%20FRANCE%22%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%22%22itemid%22:%5B%22001-57988%22%22%22%7D>

³⁰⁶ BRÎNZĂ, S., STATI, V., *Tratat de Drept penal, partea specială/ volum II* p. 1154, Chișinău 2015.

³⁰⁷ Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova. Publicat la 24.09.2010 în Monitorul Oficial Nr. 179-181 art. 610.

³⁰⁸ A se vedea art.3 din legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

³⁰⁹ A se vedea art.6 din legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

³¹⁰ A se vedea art.6¹ din legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

observăm că, pe lângă documentele de intrare, ieșire, tranzitare sau ședere pe teritoriul țării, traficanții utilizează și alte tipuri de documente, și anume de angajare în câmpul muncii. Așadar, potrivit Deciziei Curții de Apel, „M.I în condiții necunoscute a obținut de la angajatorul polonez T.A., director al companiei „Abdank”, o mostră (blanc) de contract de angajare în câmpul muncii a persoanelor, în care ulterior au fost introduse false privind angajarea în câmpul muncii la această companie în Polonia a cetățeanului M.I.”.³¹¹ Un alt caz se referă la o persoană care, prin intermediul unei agenții, și-a perfectat invitația originală, ca să obțină o viză la ambasada României, pentru a pleca Italia.³¹²

Din spețele enunțate, rezultă că documentele perfectate destinate șederii pe teritoriul statului corespunzător pot fi susținute de circumstanțe care nu corespund adevărului, or unor declarații sau contracte false. În atare condiții, șederea se va considera ilegală. Aceasta ne permite să concluzionăm că, pentru a intra pe teritoriul unui stat, nu este obligatorie traversarea ilegală a frontierei Republicii Moldova. Migrantul poate trece frontiera utilizând documente perfect legale, încălcând ulterior dreptul la aflare. În asemenea context, documentele perfectate destinate șederii ilegale se deosebesc de cele de intrare, ieșire sau traversarea frontierei Republicii Moldova. Considerăm că aceasta este distincția esențială între organizarea migrației ilegale și traficul de migranți. Or, documentele perfectate destinate șederii ilegale pot fi perfectate și în țara de origine, și în conjuncție cu cele de intrare, ieșire sau traversare a frontierei Republicii Moldova.

În jurisprudența națională există un consens asupra momentului când infracțiunea de organizare a migrației ilegale se consideră consumată. O părere susținută este că infracțiunea este consumată atunci când s-a consumat acțiunea de intrare, ieșire, ședere sau tranzitare a teritoriului Republicii Moldova, greșit interpretată de instanțele naționale, iar ulterior corectată de CSJ al RM, cu explicația că, pentru consumarea infracțiunii, nu contează dacă s-a reușit sau nu intrarea, șederea, tranzitarea ilegală sau ieșirea de pe teritoriul statului a persoanei care nu este cetățean sau rezident al RM.³¹³ Cert este că infracțiunea este formală, ceea ce presupune că acțiunea se va

³¹¹ Decizia Colegiului penal al CA al RM. Dosarul nr.1a-1628/16 din 01.12.2015. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4d4da19a-c8bd-e511-a1ab-005056a5d154

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-737/16 din 19.07.2016.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6876

³¹² Decizia Colegiului penal al CA al RM. Dosarul nr.1a-2070/2014 din 08.07.2015.

Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/09899f40-ac2e-e511-b888-005056a5d154 Sentința Judecătorei Chișinău. Dosarul nr. 1-71/2014 din 24.10.2014.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/09899f40-ac2e-e511-b888-005056a5d154

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-31/2016 din 26.01.2016.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5560

³¹³ Decizia de admisibilitate a Colegiului penal al CSJ al RM. Dosarul nr. 1ra-496/2017 din 04.04.2017.

Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8623

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-737/16 din 19.07.2016.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6876

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr.1a-1577/2016 din 02.11.2016.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0df4d0fd-d5c2-e611-9a6d-005056a5d154

consideră consumată din momentul perfectării documentelor destinate intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. Deci, se impune concluzia lui S. Brînză și V. Stati, precum că are importanță nu dacă persoana a traversat frontiera Republicii Moldova, dar când aceasta a organizat activitatea infracțională prin contrafacerea documentelor destinate intrării, ieșirii, tranzitării sau șederii pe teritoriul Republicii Moldova.³¹⁴ Condițiile de legalitate sunt descrise de condițiile incluse în norme speciale, care sunt destul de interpretative. Acțiunile faptice au legătură în mai puțină măsură cu prevederile Protocolului TIM. La baza acestei afirmații este concluzia că noțiunea de „asigurare”, utilizată de legiuitor în scopul obținerii consimțământului victimei, are legătură cu relațiile apărute între subiectul infracțiunii și victimă. În cazul organizării migrației ilegale, acțiunile prejudiciabile sunt legate mai mult de noțiunea de „organizare”, ceea ce presupune condițiile formale de traversare a frontierei Republicii Moldova. Deci rezultă că traficul de migranți presupune înșelăciune sau obținere prejudiciabilă a consimțământului victimei.

Sintagma „ședere ilegală” este reglementată de dispoziția art. 3 a Legii privind statutul străinilor în următoarea formă: „prezența pe teritoriul Republicii Moldova a unui străin care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește condițiile privind intrarea, aflarea sau șederea în Republica Moldova”.³¹⁵ Astfel, dacă intenția persoanei a apărut deja după intrarea pe teritoriul Republicii Moldova, iar șederea este ilegală, atunci condiția legii impune că, pentru a fi considerată infracțiune de organizare a migrației ilegale, victima trebuie să fie dirijată de făptuitor în condițiile de ședere ilegală.³¹⁶ Or, în caz contrar, suntem în prezența altor norme penale conexe. În viziunea noastră, sintagmele de „ședere ilegală” și cea de „aflare ilegală” sunt destul de interpretative. Condiția săvârșirii infracțiunii de organizare a migrației ilegale constă în faptul că documentele oficiale sunt false, perfectate până la sau după intrarea în țară. În acest context, este greu de a-l atribui pe migrant la condițiile similare unui rezident care obține documentele oficiale false sau semnează declarații ce nu corespund adevărului.

Dispoziția art. 3 a Legii privind regimul străinilor cuprinde următoarele: „dreptul de ședere, de a-și stabili reședința sau domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova, este acordat străinului, în

³¹⁴ BRÎNZĂ, S. STATI, V. *Tratat de Drept penal, partea specială/ volum II* p. 1154, Chișinău 2015

³¹⁵ A se vedea art.3 din Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

³¹⁶ Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosarul nr. 1ra-1193/2020 din 21.10.2020.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16953;

Decizia Colegiului penal al CA a RM. Dosarul nr.1a-1254/18 din 21.05.2019.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/b52e6c12-5c93-e911-80d8-0050568b7027

Sentința Judecătorei Chișinău. Dosarul nr.1-944/2017 din 30.01.2018.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4454828c-f005-e811-80d4-0050568b021b;

Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosarul nr. 1ra-1246/2021.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19691

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1a-894/19 din 30.06.2020. Disponibilă: 955bfe46-2f3a-4039-85cc-e48ef2c6d192 (justice.md)

Sentința judecătorei Chișinău. Dosar 1-649/2018 din 21.09.2018.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/c7c8bbc9-a6bd-e811-80d5-0050568b021b

condițiile prezentei legi, de către autoritatea competentă pentru străini”.³¹⁷ Totodată, dreptul de ședere apare în urma permisului de ședere sau a buletinului de identitate pentru apatrizi: „act de identitate care atestă dreptul de ședere legală pe teritoriul Republicii Moldova”.³¹⁸ Astfel, străinii care intră în Republica Moldova pot rămâne pe teritoriul ei numai în perioada stabilită în viză, cu excepția cazurilor când li s-a acordat drept de ședere provizorie sau de ședere permanentă, cu condiția că șederea neîntreruptă sau mai multe șederi nu vor depăși 90 de zile calendaristice în decursul oricărei perioade de 180 de zile calendaristice.³¹⁹

Este important de specificat că „dreptul la ședere” nu trebuie asimilat cu „dreptul la aflare” menționat mai sus. În accepțiunea legiuitorului, dreptul la aflare înseamnă că persoana deține permis de ședere pe un termen cumulativ mai mare de 90 de zile calendaristice, dar care nu depășește un an calendaristic.³²⁰ În viziunea noastră, organizarea confecționării sau a altor acțiuni nu poate fi încadrată în condițiile art.362¹ CPRM dacă victima infracțiunii nu este dirijată, întru respectarea principiului securității juridice. Or, legea clar explică că sintagmele sunt diverse și, respectiv, relațiile social-economice sunt dezvoltate diferit, deoarece statutul de rezident și/sau cetățean al Republicii Moldova oferă alte avantaje patrimoniale și nepatrimoniale în comparație cu statutul celor care se află pe teritoriul țării. În acest context, faptele prejudiciabile ilegale pentru obținerea documentelor false și/sau prezentarea informațiilor false, care acordă dreptul la aflare în țară, trebuie calificate potrivit altor norme speciale prevăzute de CP RM. Or, infracțiunea de organizarea migrației ilegale presupune doar acțiunea formală de săvârșire a faptei prejudiciabile de ședere ilegală a migrantului. În contextul traficului de migranți, infracțiunea ar avea un impact asupra migrantului, adică migrantul este manipulat de către traficant, pentru ca acesta să presteze un serviciu și să se afle pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, migrantul nu trebuie să aibă un scop personal de a se afla ilegal pe teritoriul țării. În caz contrar, prevederile legii vor contravine spiritului Protocolului TIM. Or, migrantul, în cazul traficului de migranți, este ca obiect la săvârșirea infracțiunii. Totodată, reieșind din prevederile art. 362¹ CP RM (organizarea migrației ilegale), acest lucru nu este clar, deoarece „șederea ilegală” presupune o vinovăție inițială imputabilă vinovatului, astfel migrantul este văzut în calitate de subiect al infracțiunii.

Condițiile de ieșire a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova sunt reglementate de dispoziția art.11 a Legii privind statutul străinilor. Norma juridică include următoarele: „străinii pot ieși de pe teritoriul Republicii Moldova în baza unui document de călătorie valabil în al cărui temei au intrat în țară”.³²¹ În același context, art. 12 al Legii stipulează condițiile în care nu se

³¹⁷ A se vedea art.3 din Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova

³¹⁸ Ibidem.

³¹⁹ A se vedea art.3 și 14 din Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

³²⁰ A se vedea art.3 din legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

³²¹ A se vedea art.11 din legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

admite ieșirea din țară ca urmare a suspendării dreptului la libera circulație în străinătate dacă execută o pedeapsă penală privativă de libertate sau în alte condiții stipulate de lege.³²² Totodată, în conformitate cu alin.3 al art.12 al Legii menționate, autoritățile pot aplica în actele de identitate ștampila privind nepermiterea ieșirii din Republica Moldova. În viziunea noastră, condițiile de ieșire de pe teritoriul Republicii Moldova trebuie să fie în strictă conformitate cu dispoziția art.362¹ (organizarea migrației ilegale) CP RM. Astfel, norma în cauză este aplicată doar față de persoanele care nu sunt rezidenți și cetățeni ai Republicii Moldova.³²³ Această afirmație are la bază concluzia că, în caz contrar, spiritul legal își pierde sensul, deoarece va veni în contradicție cu standardele internaționale de protecție a drepturilor omului și Protocolul TIM, care îl consideră pe migrant obiect al infracțiunii de trafic de migranți.³²⁴

Tranzitarea teritoriului Republicii Moldova se reglementează prin două legi speciale: Legea privind regimul străinilor³²⁵ și Legea privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sunt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova.³²⁶

Potrivit dispoziției art. 2 al Legii privind resortisanții statelor terțe, obligativitatea deținerii unei vize nu se răsfrânge asupra persoanelor care solicită protecția umanitară internațională (refugiați sau solicitanți de azil). Astfel, legea enunță că persoanele străine ale țărilor care sunt impuse regimului de viză trebuie să prezinte la intrare documentele străine oficiale emise pe teritoriul acestor țări, cu condiția acceptării intrării, ieșirii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. Aceștia trebuie să dispună de un document de călătorie cu obligația de a deține o viză de tranzit aeroportuar la trecerea prin zona de tranzit internațional a unui aeroport situat pe teritoriul Republicii Moldova.³²⁷ În același context, potrivit Legii privind regimul străinilor,

³²² A se vedea art.12 din legea privind regimul străinilor în Republica Moldova.

³²³ Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosarul nr. 1ra-241/2020.

Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15276;

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr. 1a-2404/18 din 02.04.2019.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/52da3c2b-5d7d-e911-80d8-0050568b7027

Sentința Judecătorei Chișinău. Dosarul nr. 1-699/2014 din 13.07.2018.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7b5c0063-8989-4e93-851f-6cbae6f4f578

Decizia Colegiului penal al CSJ al RM nr. 1ra-279/21.

Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18616

Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosar nr. 1a-130/20 din 14.07.2020.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/89e71f90-7925-4943-ac47-2bd2a1e2ee65

Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-3280/2019 din 04.12.2019.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/202541f5-0815-4213-961d-a163a83a4f8b

³²⁴ A se vedea art.6 din Protocolul TIM.

³²⁵ Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova. Publicat la 24.09.2010 în Monitorul Oficial Nr. 179-181 art. 610.

³²⁶ Legea Nr. 257 din 01-11-2013 „privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sînt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova”. Publicat : 03-01-2014 în Monitorul Oficial Nr. 1-3 art. 02.

³²⁷ A se vedea art. 2 din Legea privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sînt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova.

personalului navigant care călătorește și se permite, pentru a se îmbarca pe navă, intrarea, șederea și tranzitarea teritoriului Republicii Moldova, în intervalul de timp necesar îmbarcării pe navă.³²⁸ În rest, condițiile de tranzitare sunt similare celor de intrare, ședere sau ieșire de pe teritoriul Republicii Moldova.

În viziunea noastră, legiuitorul moldav face o diferență dintre tranzitare, ieșire și intrare. Considerăm că obiectivul prevederii legale în cauză sunt documentele oficiale străine, care oferă o posibilitate de a intra sau ieși din țară, în condițiile internaționale de tranzitare. Această prevedere legală este neclară din punctul de vedere al intenției făptuitorului. Or, legea prevede clar condițiile de intrare, ieșire sau ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Suntem de părerea că migrația este un proces permanent, care constă în emigrare și imigrare. De aceea, în vederea migrării ilegale, legiuitorul clar expune că migrantul nu poate fi pedepsit prin norma penală decât dacă acesta nu este subiect al infracțiunii. Astfel, odată cu emigrarea din țara sa de origine, acesta este manipulat de către făptuitor, de aceea nu poate exista o atare intenție, dacă norma juridică se referă la migrant. Or, documentele care sunt perfectate în scopul tranzitării teritoriului unui stat sunt făcute pe teritoriul altui stat de către persoanele care deseori nu migrează, pot fi persoane juridice și persoane fizice cu statut special, condiția lor fiind doar interesul material. În redacția actuală a normei penale de răspundere penală pentru „tranzitarea ilegală” tot poate fi migrantul. Sau, în cazuri și mai grave, persoanele care sunt victime potențiale în dreptul umanitar internațional (solicitanții de azil sau refugiații). Noi credem că această acțiune poate contraveni spiritului legal cu privire la protecția drepturilor migranților instituit prin Protocolul TIM.³²⁹

În contextul liberalizării regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova, ca urmare a Acordului de Asociere încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană, tot mai multe persoane din Republica Moldova își caută o viață mai bună în afara țării, emigrând în regiunea Uniunii Europene.³³⁰ Evident este că majoritatea pot deține doar pașaportul Republicii Moldova, chiar dacă o bună parte a populației deține cetățenia românească. Astfel, potrivit studiului efectuat de „Eurostat Statistics”, populația migrantă a Uniunii Europene este de cca 23 de milioane de cetățeni non-UE care locuiesc în UE la 1 ianuarie 2020, reprezentând 5,1% din populația UE, adică: Germania (10,4 milioane de persoane), Spania (5,2 milioane), Franța (5,1 milioane) și Italia (5,0 milioane). Cetățenii din aceste patru state membre au reprezentat per ansamblu 71% din

³²⁸Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova. Publicat la 24.09.2010 în Monitorul Oficial Nr. 179-181 art. 610. Art. 4¹.

³²⁹A se vedea art.6 din Protocolul TIM Adițional la Convenția CTO.

³³⁰Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Anuarul statistic al Republicii Moldova/ Статистический ежегодник Республики Молдова/ Statistical Yearbook of the Republic of Moldova. Chișinău: 2020 ISBN 978-9975-53-418-5. Disponibil:

https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2020/Anuar_statistic_editia_2020.pdf; ASSOCIATION AGREEMENT between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830(01)&from=EN)

numărul total al cetățenilor străini care trăiesc în toate statele membre ale UE, în timp ce aceleași patru state membre au avut o cotă de 58% din populația UE.³³¹ Făcând referire la statistica menționată supra, este greu să tragem o concluzie câte procente din numărul total de moldoveni au intrat, stau, ies sau tranzitează Republica Moldova spre regiunea Uniunii Europene. Analiza legislației Uniunii Europene, în contextul liberalizat de vize, este absolut necesară, deoarece Republica Moldova are un angajament de a asigura că persoanele emigrante vor traversa granițele respectând condițiile imputabile.

Tratatul Uniunii Europene (în art. 79) stipulează condițiile de intrare, ieșire, ședere, normele privind acordarea de vize și permise de ședere pe termen lung, precum și definirea drepturilor resortisanților țărilor terțe care locuiesc legal într-un stat membru. Regulamentul Parlamentului European din 09 iulie 2008 precizează regulile pentru documentația emisă privind actele de identitate și dreptul acordat de intrare, ieșire, tranzitare și/sau ședere.³³² Astfel, prin Directiva Consiliului 2004/81/CE, se instituie un permis de ședere destinat victimelor traficului de persoane sau, în cazul în care un stat membru decide extinderea sferei de aplicare a prezentei directive, un permis de ședere destinat resortisanților țărilor terțe care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale, pentru care obținerea permisului de ședere reprezintă o incitare suficientă pentru a coopera cu autoritățile competente, supunându-se în același timp unor condiții în vederea evitării abuzurilor. În acest context, dreptul la ședere pe teritoriul Uniunii Europene apare în baza unei decizii care conferă condițiile de eliberare a unui permis de ședere conform pct.13 al Directivei citate.³³³ Prin urmare, Uniunea Europeană prin sintagma „ilegalitatea imigrației”, conform art.1 al Directivei 2002/90/CE a Consiliului Europei definește răspunderea persoanelor care intenționat ajută o persoană să stabilească ilegal pe teritoriul unui stat membru

³³¹ Eurostat Statistics Explained "Migration and migrant population statistics". Accesibil la 01.08.2021. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migrant_population:23_million_non-EU_citizens_living_in_the_EU_on_1_January_2020

³³² BUNEA, C., DEACONU, Ș., Respectarea drepturilor omului în domeniul migrației și azilului în contextul luptei împotriva terorismului/ Teza de doctor. București 2014. Pag. 327; COJOCARI, I. et al. Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infrațiunii. In: Studia Universitatis de Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01). Pag. 212-219. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU; Office for Official Publications of the European Communities This publication reproduces the text of the Treaty on European Union, as signed in Maastricht on 7 February 1992 Cataloguing data can be found at the end of this publication., tgg2 (ISBN 92-824-0959-7) ECSC-EEC-EAEC, Brussels Luxembourg, 1992 Printed in Germany; Regulamentul (CE) Nr. 767/2008 Al Parlamentului European și al Consiliului din 9 iulie 2008, privind Sistemul de informații privind vizele (VIS) și schimbul de date între statele membre cu privire la vizele de scurtă ședere (Regulamentul VIS). Disponibil:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A02008R0767-20190611>

³³³ COJOCARI, I. et al. Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infrațiunii. In: Studia Universitatis de Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01). Pag.212-219. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU; Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004, privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente, 19/vol. 7 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, pag.35.

Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0081&from=RO>

al UE, ceea ce înseamnă că traficul de migranți presupune o faptă formală care poate cuprinde inclusiv și relațiile migrantului cu rudele apropiate, care-l ajută să se adăpostească într-o altă regiune a Europei, neavând interes material în acest sens.³³⁴

Actele cu privire la permisele de ședere a cetățenilor, emise de către statele terțe, sunt reglementate prin Directiva Consiliului 2004/81/CE.³³⁵ În acest context, victimei traficului de ființe umane, conform pct.9, i se acordă protecție, după cum urmează: „Prezenta directivă instituie un permis de ședere destinat victimelor traficului de persoane”.³³⁶ La fel, condițiile de obținere a actelor de ședere, intrare, tranzitare sau ieșire vor fi reglementate și de Directiva 2004/38/CE²³⁸ privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, și Directiva 2009/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului cu privire la standardele minime pentru sancționarea și măsurile împotriva angajatorilor cetățenilor statelor terțe cu ședere ilegală.³³⁷ Astfel, actele oficiale și condițiile de valabilitate a acestora vor fi raportate la legislația țării al cărei cetățean este persoana care pretinde un drept pe teritoriul Uniunii Europene. În aceste condiții prezentarea informațiilor false sau a documentelor oficiale false este punctul sigur de realizare a faptei infracționale. Astfel, examinarea faptei prin prisma legii care reglementează emiterea documentelor oficiale ale Republicii Moldova și a faptei care se manifestă în forma unei prezentări a informațiilor false sau a documentelor oficial false, în scopul obținerii un permis de ședere care oferă un drept la libera circulație, este absolut necesară. Astfel, considerăm că trebuie să se identifice sensul sintagmei „informații false” și să se raporteze la acțiunile de organizare a confecționării, deținerii, vânzării sau folosirii documentelor oficiale false ori printr-o declarație falsă.

S. Brînza și V. Stati menționează că acțiunea de confecționare, deținere, vânzare sau folosire este parte a infracțiunii prevăzute la art.361 CP RM.³³⁸ Totodată, ținând cont de formele de realizare a laturii obiective a componenței de infracțiune prevăzute la art.362¹ CP RM, diferența obținerii acestor documente o constituie manipularea (dirijarea) de către autor a complicelui. S. Brînza și V. Stati au ajuns la concluzia că acțiunea prejudiciabilă poate să se manifeste în șase

³³⁴Ibidem.

³³⁵Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004, privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente, 19/vol. 7 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, pag.35. Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0081&from=RO>

³³⁶A se vedea Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004.

³³⁷Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004, privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente, 19/vol. 7 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, pag.35. Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0081&from=RO>; Directiva 2009/52/CE a Parlamentului European și a din 18 iunie 2009, de stabilire a standardelor minime privind sancțiunile și măsurile la adresa angajatorilor de resortisanți din țări terțe aflați în situație de ședere ilegală.

Disponibilă: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=celex%3A32009L0052>

³³⁸BRÎNZA, S. STATI, V., Tratat de Drept penal, partea specială. Volum II, Chișinău 2015, pag. 1125.

forme: confecționarea documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații; deținerea documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații; vânzarea documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații; folosirea documentelor care acordă drepturi și eliberează obligații; confecționarea imprimantelor, ștampilelor sau sigiliilor false ale unor întreprinderi, instituții, organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.³³⁹

Prevederile Legii privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte reglementează raporturile juridice a statului cu persoanele fizice care conferă o legitimitate a condițiilor de obținere a actelor oficiale care conferă un drept la libera circulație.³⁴⁰ Astfel, „declarația falsă” sau „documentul oficial fals” se efectuează cu referire la legea nominalizată.

În accepțiunea lui S. Brînza și V. Stati, sintagma „declarație falsă” înseamnă declarația care este necorespunzătoare sau care nu corespunde adevărului.³⁴¹ În acest caz cel care eliberează informația poate să nu cunoască despre adevăr, eliberând informația din imprudență. În atare context, el este absolvit de răspundere, deoarece infracțiunea prevăzută la art.362¹ CP RM este săvârșită din intenție.³⁴² Totodată, considerăm că această concluzie trebuie luată în considerare, deoarece fapta poate să se asocieze cu infracțiunile prevăzute la art.324-326, 332 CP RM. Angajamentul care oferă solicitantului de a obține informația simplistă acordă o anumită încredere cu referire la informația prezentată. În acest context, factorul decisiv va consta în verificabilitatea informației obținute a persoanei care a compromis un interes public încredințat prin procedura simplă de obținere a informației. Totodată, fiecare faptă va fi raportată la baza de datele oficiale înregistrate despre statutul persoanei cu referire la dreptul acestuia de a intra, sta, tranzita sau ieși de pe teritoriul Republicii Moldova.

Norma care incriminează organizarea migrației ilegale se regăsește în legislația mai multor state precum Republica Belarus, Kazahstan sau Federația Rusă. În ciuda faptului dat, chiar dacă infracțiunile sunt intitulate la fel, aceste infracțiuni au și deosebiri. Astfel, analizând legislația acestor state, am stabilit că, deși în Federația Rusă nu este prevăzută modalitatea săvârșirii infracțiunii prin acțiunea de „ieșire” de pe teritoriul țării, aceasta din urmă se asimilează cu tranzitul.³⁴³ În studiul nostru am constatat că, deoarece în legislația penală internațională pentru

³³⁹Ibidem.

³⁴⁰Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, publicat la 09.02.1995 în Monitorul Oficial Nr. 9 art. 89.

³⁴¹BRÎNZA, S. STATI, V., Ibidem.

³⁴²Idem, pag. 1123-1130.

³⁴³COJOCARI, I. et al. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infracțiunii. In: Studia Universitatis de Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01). Pag.212-219. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU; Уголовный кодекс Российской Федерации" от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 01.07.2021) УК РФ Статья 322.1. Организация незаконной миграции. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/42d9c8d66e7f43d449b0fb8ec66a566a488dbbc9/; Уголовный Кодекс Республики Беларусь, 9 июля 1999 г. № 275-З, Принят Палатой представителей 2 июня

fapte similare se aplică răspunderea penală pentru trafic de ființe umane sau pentru trafic de migranți, accețiunea din legislația Federației Ruse este una îngustă.³⁴⁴

În opinia lui A. Tănase, în cazul normei care incriminează traficul de ființe umane, consimțământul victimei este redus la zero.³⁴⁵ Totodată, în cazul normei care incriminează organizarea migrației ilegale, persoana este folosită în calitate de marfă, ceea ce aduce la aceeași atitudine ca în cazul traficului de ființe umane, cu excepția aplicării violenței.³⁴⁶ Prin urmare, ființa umană nu poate fi asociată cu marfa, de aceea se impune protecția drepturilor fundamentale ale migrantului conform Protocolului TIM. În viziunea noastră, infracțiunile menționate se referă la așa-zisele norme care asigură protecția drepturilor omului de „viciile fundamentale”, care pot îmbrăca forma sclaviei, violenței sau acțiuni îndreptate spre desprețuirea demnității și însemnătății umane. Prin urmare, statul, semnând și ratificând CEDO, își asumă răspunderea cu privire la respectarea și îndeplinirea obligațiilor de a preveni săvârșirea faptului care ar atenta la violarea prevederilor art.4 (interzicerea sclaviei) și art.8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din CEDO.

În acest sens, considerăm oportun să analizăm art. 263 CPR care incriminează traficul de migranți în raport cu infracțiunea de organizare a migrației ilegale prevăzută de CP RM. Analiza comparativă a legislației penale a României și Republicii Moldova este bine-venită din următoarele considerente: identificarea nivelului de protecție a drepturilor fundamentale ale migranților conform Protocolului TIM; căutarea consensului în lupta cu infracțiunea organizată și traficul de ființe umane, migranți, copii și femei; compararea terminologică a noțiunilor „trafic” cu „organizarea” și respectiv „migrant” cu „migrația ilegală”.

În conformitate cu prevederile art.263 CPR, norma care incriminează traficul de migranți cuprinde următoarea dispoziție: Racolarea, îndrumarea, călăuzirea, transportarea, transferarea sau adăpostirea unei persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României, amplasată în Capitolul II „infracțiuni privind frontiera de stat” Titlul III „infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat” a Părții Speciale a CPR.³⁴⁷ Totodată, infracțiunea de trafic de persoane prevăzută

1999 года Одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года, Закон Республики Беларусь от 26 мая 2021 г. № 112-3 (Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь, 08.06.2021, 2/2832) <H12100112> - внесены изменения и дополнения, вступившие в силу 19 июня 2021 г.

³⁴⁴ Ibidem.

³⁴⁵ COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: Consimțământul victimei. In: Academia de Administrare Publică: Conferința internațională științifico-practică a studenților-doctoranzi: Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative, juridice și economice din 19 noiembrie 2022. Pag.236-240. Chișinău, 2022. ISBN 978-9975-3418-2-0. Disponibil: <https://aap.gov.md/files/conferinte/19.11.21/19.11.21.pdf>

TĂNASE, A. Infracțiunea de trafic de ființe umane (art.165 CP RM): obiectul juridic, obiectul material, victima/ Revista Națională de Drept. Nr.9-10, 2010.Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/6.Infracțiunea%20de%20trafic%20de%20ființe%20umane.pdf

³⁴⁶ COJOCARI, I. et al. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infracțiunii. In: Studia Universitatis de Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01). Pag.212-219. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU

³⁴⁷ A se vedea Capitolul II „infracțiuni privind frontiera de stat” Titlul III „infracțiuni privind autoritatea și frontiera

de art.210 CPR (similară cu infracțiunea de trafic de ființe umane prevăzută de art.165 CP RM) și traficul de minori (similară cu infracțiunea de trafic de copii prevăzută de art.206 CP RM) respectiv sunt amplasate în Capitolul VII „traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile” al Titlului I „Infracțiuni contra persoanei” al Părții Speciale a CPR. Ținem să menționăm că acțiunile laturii obiective a infracțiunii de trafic de persoane sau de minori sunt asemănătoare celor din Republica Moldova și se manifestă în următoarele forme: recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea și primirea unei persoane.³⁴⁸

Soldarea infracțiunii cu daune în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice. Răspunderea penală pentru infracțiunea de „organizare a migrației ilegale soldată cu daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice” este prevăzută de dispoziția lit. „b” alin.3 art. 362¹ CP RM.³⁴⁹ Această infracțiune este formală, însă ea devine materială după cauzarea prejudiciului material, deoarece legătura de cauzalitate dintre faptă și urmarea prejudiciabilă se află pe post de semne obligatorii. În viziunea noastră, legiuitorul a introdus această agravantă pentru a proteja în mai mare măsură interesele publice ale statului decât interesele private ale migrantului. Or, infracțiunea de organizare a migrației ilegale nu corespunde în întregime regulilor definiției „traficului de migranți” prevăzută de Protocolul TIM. Astfel, conform Protocolului TIM, interesele migrantului se referă la următoarele circumstanțe: de a nu fi supus sclaviei; discriminării; încălcării vieții private ale acestuia; libertății de circulație sau relexelor tratamente. Iar în calitate de consecință agravantă la drepturile fundamentale încălcate pot surveni consecințele sub forma unui prejudiciu al intereselor ocrotite de lege adus persoanelor fizice și juridice. Deci, legiuitorul dă de înțeles că drepturile enunțate supra sunt cuprinse de sintagma „interesul legii”. Este important de remarcat că alin.1 și alin.2 al art.362¹ CP RM prevede răspundere penală pentru intrare, ieșire, ședere sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova. Deci infracțiunea se va considera consumată din momentul survenirii consecințelor materiale conform faptei prejudiciabile prevăzută de alin.1, luându-se în calcul survenirea consecințelor prevăzute de lit. „b” alin.3 art. 362¹ CP RM. La baza acestei concluzii este justificarea faptului că circumstanța agravantă analizată are obiectivul de a apăra securitatea relațiile sociale apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova.

În jurisprudența instanțelor naționale cu privire la aplicarea lit. „b” alin.3 art.362¹ CP RM există situații când norma examinată este delimitată de infracțiunea de escrocherie (art.195 (Înșușirea în proporții deosebit de mari a bunurilor) CP RM- abrogat). Astfel, Colegiul penal al

de stat” a Părții Speciale a CPR.

³⁴⁸A se vedea art. 165 și/sau art. 206 CP RM.

³⁴⁹A se vedea lit. „b” alin.3 art. 362¹ CP RM.

Curții de Apel Chișinău a ajuns la următoarea concluzie: „[...]acțiunile lui C.V. au fost greșit calificate de către organul de urmărire penală [...]. Or, nici în cadrul urmăririi penale, nici în cadrul cercetării judecătorești n-a fost probat faptul că inculpații D.O. și C.V. au dobândit prin înșelăciune sau abuz de încredere de la părțile vătămate sumele indicate”.³⁵⁰

În speța enunțată mai sus rezultă că abuzul de încredere și înșelăciunea sunt obligatorii la delimitarea infracțiunilor art.190 (escrocheria) de art.362¹ (organizarea migrației ilegale) CP RM. În viziunea noastră, această diferență se aseamănă și cu noțiunea traficului de migranți oferită de Protocolul TIM, conform căreia acțiunea de asigurare în scopul obținerii consimțământului victimei este ilegală. Astfel, se prezumă că victima și-a dat consimțământul prin abuz de încredere sau înșelăciune, ea fiind manipulată de subiectul infracțiunii. Prin urmare, escrocheria trebuie să fie îndreptată împotriva patrimoniului activ al victimei, cauzându-i un prejudiciu în proporții deosebit de mari. Așadar, este o viziune contradictorie în situația când subiectul infracțiunii perfectează documente care în viziunea victimei sunt legale, deci ea nu cunoaște despre ilegalitate, considerând că acționează legal, sau este indusă în eroare de subiectul infracțiunii, ținând cont de obiectul contractului. În acest context, scopul subiectului infracțiunii constă nu în tragerea de foloase, dar în sustragerea bunurilor persoanei.

O altă speță este expusă de Colegiul penal al CSJ, în care nu a fost demonstrată intenția inculpatului de a nu-și realiza promisiunile la momentul primirii banilor.³⁵¹ Prin urmare, la delimitarea infracțiunilor, considerăm oportun de a lua în calcul poziția susținută de S. Brînza și V. Stati că escrocheria este o infracțiune materială. Autorii susțin că infracțiunea de escrocherie se va considera consumată „din momentul din momentul în care făptuitorul obține posibilitate reală de a se folosi sau dispune de bunurile altuia la propria sa dorință”.³⁵² În viziunea noastră, concluzia elucidată prezintă diferența dintre escrocherie și organizarea migrației ilegale, care este o infracțiune formală, dar devine materială anume în contextul urmăririi prejudiciabile. Totodată, același context va fi și în cazul delimitării infracțiunii prevăzute de dispoziția art.196 (Cauzarea de daune materiale prin înșelăciune și abuz de încredere) și art.362¹ (organizarea migrației ilegale) CP RM, cu condiția să nu se opereze cu o normă specială a CP RM.³⁵³ În viziunea lui S.Brînza și

³⁵⁰ Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr.1a-2114/2014 din 14.07.2015. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/906066c3-7b2c-e511-b888-005056a5d154
Sentința Judecătorei Chișinău din 20.03.2009.

³⁵¹ Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosar nr. 4-1rre-141/2019 din 10.09.2019.

Disponibil:http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1882

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-208/18 din 01.10.2010.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/092dea1b-d6dc-e811-80d6-0050568b7027

Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr.1-222/15 din 02.03.2015.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/2b723938-13da-e411-a983-005056a5fb1a

³⁵²BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de drept penal, Partea specială/ volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.913

³⁵³Idem, pag.946.

V.Stati, infracțiunea de cauzare a daunelor materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere sunt modalități faptice prin care sunt folosite sau dobândite ilicit bunurile proprietarilor. Prin urmare, se impune aceeași concluzie ca în cazul escrocheriei, deci infracțiunea de organizare a migrației ilegale este o infracțiune formală în esență, care se deosebește de infracțiunea de cauzare a daunelor materiale prin înșelăciune și abuz de încredere.

În viziunea lui A. Dikhtyar și A. Rogojin, interesele publice sunt interesele societății și ale statului, iar interesele private sunt interesele anumitor persoane fizice și juridice.³⁵⁴ Totodată, ținem să menționăm că legiuitorul moldav nu a prevăzut expres scopul legal protejat prin utilizarea sintagmei „interes public”.

Așadar, potrivit Legii integrității, prin interes public se înțelege următoarele: „interes general de dezvoltare a bunăstării societății în ansamblu și de realizare a intereselor private legitime”.³⁵⁵ În viziunea noastră, legiuitorul a prevăzut expres că, potrivit dispoziției art.362¹ CP RM, consecințele survin pentru persoanele fizice sau juridice. Totodată, infracțiunea de organizare a migrației ilegale trebuie examinată prin prisma următoarelor interesului public prevăzut de CEDO din următoarele considerente:

- a) CEDO garantează drepturile private ale fundamentale ale migrantului (fie subiect al infracțiunii, fie victimă);
- b) Protocolul TIM, care asigură respectarea drepturilor omului prevăzute de CEDO, de așa zisele „vicii” care nu sunt tolerate de o societate democratică. În calitate de „viciu fundamental” considerăm traficul de migrați care atentează la valorile umane. dispoziția alin.1 și lit. „b” alin.3 al art. 362¹ CP RM, elucidează în ce măsură Republica Moldova respectă angajamentul asumat prin ratificarea Protocolului TIM. Astfel, prin semnarea acestui protocol, statul garantează și respectarea drepturilor migraților.

La cele menționate supra de către A. Dikhtyar și A. Rogojin, precum că există interesele private ale migraților, trebuie să menționăm că această sintagmă este mai îngustă decât sintagma legiuitorului moldovenesc „interesele protejate de lege”. Totodată, K. Dzehtsiarou observă că, datorită cunoașterii directe a societății lor și a nevoilor acesteia, autoritățile naționale sunt în principiu mai bine plasate decât judecătorul internațional pentru a aprecia ceea ce este „în interesul public”.³⁵⁶ Deci, „interesul public” ține nu atât de lege cât de spiritul legal intern al statului, care este definit de către instanțele judecătorești naționale. De aceea, care sunt drepturile și interesele ocrotite de lege rămâne o ecuație neclară.

³⁵⁴ДИХТЯР, А. РОГОЖИН, Н.А. Обеспечение баланса частных и публичных интересов в судебных решениях Конституционного Суда РФ. In: Закон и право, № 12. 17.12.2002. Articol online. Disponibil (accesat la 07.02.2022): http://www.echr.ru/news/msg.asp?id_msg=97

³⁵⁵Legea integrității Nr. 82 din 25.05.2017. Publicat : 07-07-2017 în Monitorul Oficial Nr. 229-243 art. 360.

³⁵⁶DE LONDRAS, F. DZEHTSIAROU, K. Great Debates on the European Convention on Human Rights (ISBN 978-1-137-60731-7), p.a.e 105-106, PALGRAVE Macmillan Education, London 2018.

Pentru a da răspuns la aceste întrebări, este necesar a face referire la legătura dintre norma care incriminează organizarea migrației ilegale și CEDO. În teză noi am elucidat legătura dintre obiectul infracțiunii și art.8 a CEDO (a se vedea Capitolul 2, subcapitolul 2.1), în baza principiului proporționalității. Totodată, examinarea sintagmei „interes public” este o discuție ce ține de dreptul internațional al drepturilor omului. Deci, CtEDO nu a definit această sintagmă, lăsând interpretarea acesteia pe umerii judecătorilor a instanțelor judecătorești naționale. În viziunea noastră, CtEDO a acționat conform principiului care stabilește limita competenței jurisdicției instanțelor judecătorești naționale atunci când legea are legătură strânsă și face corp comun cu nevoile sociale ale statului (marja dintre piatră și sol). Totodată, în cauza James și alții împotriva Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Curtea a stabilit că: Comisia și Guvernul au fost de acord în a considera că un transfer obligatoriu de proprietate de la o persoană la alta poate fi considerat, în principiu, „în interes public”, dacă preluarea este efectuată în conformitate cu politici sociale legitime.³⁵⁷ Astfel, interesul public apare atunci când există o nevoie socială de a aplica infracțiunea de organizarea migrației ilegale. În viziunea noastră, acest interes social nu trebuie să fie iluzoriu, nevoile sociale trebuie să existe în practică și bazată pe anumite politici sociale legitime. Aplicarea acestei sintagme are mai mult o conotație a realității sociale cu condițiile largite ale legii. În viziunea CtEDO subiectul este unul extins asupra cărora nu există un consens comun cu privire la identificarea definiției asupra subiectului abordat. Ea comentează sintagma „interes public” prin prisma dreptului de proprietate (art. 1 Protocolul 1 Adițional la CEDO- în continuare P1-1) în felul următor: la folosirea unor „expresii precum „pentru uz public” nu poate fi identificat niciun principiu comun în constituțiile, legislația și jurisprudența statelor contractante[...]”.³⁵⁸ În opinia Curții, chiar dacă ar putea exista diferențe între noțiunile de „interes public” și „interes general” din articolul 1 (P1-1), în ceea ce privește punctul în discuție, nu poate exista nicio distincție fundamentală de tipul celor susținute de reclamanți.³⁵⁹ În urma celor enunțate, Curtea ajunge la concluzia că „[...]o preluare a proprietății efectuată în temeiul unor politici sociale, economice sau de altă natură legitime poate fi „în interesul public”.”³⁶⁰

CSJ a Federației Ruse explică următoarele: interesele publice sunt înțelese ca interesele unui cerc nedefinit de persoane, asigurând siguranța vieții și sănătății cetățenilor, precum și apărarea și securitatea statului și protecția mediului. Tranzacțiile încheiate cu încălcarea unei

³⁵⁷ Case of James and Others v. The United Kingdom. (Application no. 8793/79) Judgement, Strasbourg, 21 February 1986. Pct. 39. Disponibil:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22James%20and%20Others%20v%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-57507%22%5D%7D%7D>

³⁵⁸ A se vedea pct.40 din hotărârea CtEDO pe cauza James și alții v. Regatul Unit al Marii Britanii.³⁵⁹ A se vedea pct.43 din hotărârea CtEDO pe cauza James și alții v. Regatul Unit al Marii Britanii.³⁶⁰ A se vedea pct.45 din hotărârea CtEDO pe cauza James și alții v. Regatul Unit al Marii Britanii.

³⁵⁹ A se vedea pct.43 din hotărârea CtEDO pe cauza James și alții v. Regatul Unit al Marii Britanii.

³⁶⁰ A se vedea pct.45 din hotărârea CtEDO pe cauza James și alții v. Regatul Unit al Marii Britanii.

interdicții explicite ar trebui, de asemenea, să fie clasificate ca fiind nule. În sine, nerespectarea tranzacției cu normele legislației actuale nu implică recunoașterea ei ca fiind nulă.³⁶¹ Totodată, aceasta este o încercare de a explica anumite aspecte de ordin civil, și nu este o poziție oficială a Curții. În aceeași ordine de idei, nici CSJ a Republicii Moldova nu are vreo definiție a sintagmelor nominalizate.

În viziunea noastră, instanțele judecătorești utilizează formal sintagma „interese publice”, care are un rol de a balansa două sau mai multe priorități sociale, îngrădind în acest sens dreptul fundamental al migrantului la respectarea vieții private și de familie sau libertatea de circulație. Cu toate acestea, de exemplu, în sentințele judecătorești observăm cazuri când infracțiunea de organizare a migrației ilegale este soldată cu daune în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege.³⁶² Deci constatăm lipsa unei jurisprudențe clare asupra sintagmei de „interes public”, deoarece instanțele judecătorești nu pun în exercițiu balansarea interesului public și dreptul fundamental al persoanei. În viziunea noastră, interesul public este asigurat de dispoziția art.362¹ CP RM, protejând relațiile sociale apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea și tranzitarea teritoriului Republicii Moldova. Or, aplicând norma de organizare a migrației ilegale, instanțele judecătorești îngrădesc drepturile fundamentale (de exemplu, dreptul la respectarea vieții private și de familie sau dreptul la libera circulație) ale victimei și ale subiectului infracțiunii. De aceea, considerăm absolut necesar că această definiție să nu fie neglițată, căci în esență ea reprezintă previzibilitatea și claritatea legii.

V. Gorbunov încearcă să explice diferențele aspectelor constituționale, ale valorilor fundamentale pe care le apără Constituția Federației Ruse prin prisma termenului „public”. Autorul vine cu afirmația că prin interes public poate fi înțeles „un set semnificativ de interese private” care ar include interesele naționale ale unor grupuri sociale (mari și mijlocii).³⁶³ Astfel,

³⁶¹ ПОМАНОВСКИ, С. Comentariu la legea federală nr. 100 din 1 septembrie 2013 care introduce modificări semnificative în Codul civil al Federației Ruse. Disponibil: <https://pravo.ru/news/view/119600/>

³⁶² Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosarul nr. 1-551/2012, din 21 ianuarie 2013.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fb33ce31-b567-e211-8c81-00215ae00343

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-859/13 din 10.06.2013.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df409bf3-2fe9-e211-9393-005056a5d154 Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-1245/2013 din 18.03.2013.

Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1025

Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosar nr. 4 - Ire -133/14, din 13.03.2014.

Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=373

Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosar nr. 4 - Ire -133/14, din 13 martie 2014.

Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=373

Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosarul nr. 1-551/2012 din 21.01.2013.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fb33ce31-b567-e211-8c81-00215ae00343 Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-859/13 din 10.06.2013.

Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df409bf3-2fe9-e211-9393-005056a5d154

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-1245/2013 din 18.03.2013. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1025

³⁶³ ГОРБУНОВ, В. Соотношение частного и публичного интереса в конституционном законодательстве Российской Федерации/ Тюмень, Россия. 2007 г. Disponibil:

el atenționează că aceste interese sunt nedeterminate, iar legitimitatea scopului urmărit va depinde de legile speciale care sunt menite să asigure protecție drepturilor garantate de Constituție. Și E. Kremneva, făcând o analiză a practicii judecătorești din Federația Rusă, propune o interpretare a termenului „public”. Ea face referire la dicționarul explicativ rusesc editat de D. Ushakova, unde termenul citat este asociat cu prezența deschisă, vocală a societății, a publicului. De aici se ajunge la concluzia că noțiunea cuprinde un număr nelimitat de valori protejate de lege, inclusiv interesele societății, ale statului, ale municipalităților, precum și ale unui cerc nedefinit de persoane.³⁶⁴

S. Brînza și V. Stati s-au pronunțat sumar asupra faptului că la definirea noțiunii „interes public” se folosesc noțiuni neclare, care, la rândul lor, necesită o clarificare și au specificat următoarele: „Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface nevoile colectivității ”.³⁶⁵ În același context, Curtea Constituțională a Republicii Moldova s-a pronunțat asupra previzibilității sintagmei de „interes public”. Astfel, potrivit cazului care s-a aflat pe rol la aceasta, Curtea a concretizat că legea penală nu conține criterii clare și previzibile pentru aprecierea, în mod concret, a impactului acțiunilor unei persoane în privința unei valori abstracte cum este interesul public.³⁶⁶ Astfel, Curtea a făcut referire la jurisprudența Curții Europene, menținând următoarele: din cazul *Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, §§ 100-101, în care s-a reținut că criteriile utilizate de instanțele naționale în vederea stabilirii provocării unui prejudiciu considerabil intereselor statului de către reclamant și a incompatibilității acțiunilor cu interesul general al dreptății erau prea vagi.³⁶⁷ În viziunea noastră, CtEDO nu a fost convinsă că persoana ar fi putut să prevadă în mod rezonabil riscul de a fi acuzată și condamnată pentru faptul că prin acțiunile sale a provocat daune semnificative intereselor statului, de vreme ce norma penală implica utilizarea unor noțiuni largi și a unor criterii vagi. De aceea, Curtea a ajuns la concluzia că persoana împotriva căreia este pornită o cauză penală se află într-o incertitudine cu referire la previzibilitatea normei în cauză, și cunoașterea sensului vinovăției sale. Cu referire la accepțiunile menționate supra, putem ajunge la concluzia că legea penală a Republicii Moldova rămâne a fi neclară atunci când este aplicată. Or, alin.3 lit. ”b” al art. 362¹ CP RM, prevede în calitate de

https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2007/25/vgorbunov@utmn.ru.pdf

³⁶⁴КРЕМНЕВА, Е. Защита прокурором публичных интересов в арбитражном процессе: пособие / Е.В. Кремнева, Ю.В. Малышева, В.С. Выскуб; Акад. Ген. прокуратуры Рос. Федерации. М.,2015. Disponibil: <https://sci-lib.biz/hozyaystvennyiy-protsess-arbitrajnyiy/ponyatie-publichnogo-interesa-ego-48298.html>

³⁶⁵BRÎNZA, S., STATI, V. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016, 14.09.2020. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/9959/observatii-critice-pe-marginea-proiectului-de-lege-nr-268-din-2016.html>

³⁶⁶Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 33 din 7 decembrie 2017, § 108 privind controlul constituționalității unor prevederi legale; Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, privind controlul constituționalității unor prevederi legale. Disponibilă:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118717&lang=ro#

³⁶⁷Case of *Liivik v. Estonia* (application no. 12157/05). Judgment, Strasbourg, 25.06.2009. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22fulltext%22:%5B%22Liivik%22%5D,%22itemid%22:%5B%22003-2780947-3044226%22%5D%7D>

agravantă daunele unui interes public.

În viziunea noastră, interesul public și cel ocrotit de lege ale persoanelor fizice și juridice au o însemnătate fundamentală, la acestea noi ne-am referit în alte subcapitole, în legătură cu rolul „normei penale” în contextul protejării unor valori fundamentale protejate de convențiile internaționale. Astfel, înțelegerea sintagmei de „interes public” apare atunci când autoritățile unui stat, protejând valorile comune ale societății, limitează un drept fundamental al unui individ sau, protejând interesele unui individ, limitează o valoare fundamentală a societății sau a unui altui individ. Astfel de situații pot apărea atunci când autoritățile sunt cele care balansează două valori fundamentale: valoarea pe care o protejează și valoarea pe care o limitează în baza nevoii sociale.

La baza balansărilor menționate supra stau mai mulți factori stabiliți în calitate de criteriu prin consens de către CtEDO în baza practicii judecătorești. De regulă, acest consens apare atunci când valorile fundamentale sunt interpretabile. Atunci statul se află într-o poziție mai bună decât CtEDO, deoarece lui îi revine aplicabilitatea legii conform marginii de apreciere. Astfel statul acordă o prioritate unui drept fundamental față de celălalt, folosindu-se de două circumstanțe: nu există un consens la nivel internațional și statul are mai mare marjă de apreciere și balansarea (acordarea priorității) se efectuează în baza factorilor (criteriilor stabilite în jurisprudența CtEDO), care vor dezvolta prevederile drepturilor omului, conform principiul proporționalității. Astfel, restricționarea celui alt drept limitat, trebuie făcut în așa măsură, încât prejudiciul cauzat să atingă sfera drepturilor omului în măsură mai mică. La baza acestui raționament este criteriul fixat de principiul proporționalității și individualizării răspunderii penale, stabilite în CP RM.

Balansarea a două valori fundamentale este prevăzută de dispoziția art. 54 alin.2 CRM.³⁶⁸ În jurisprudența sa, CtEDO a ajuns la concluzia că, în urma angajamentelor asumate, statul trebuie să asigure că valorile fundamentale inserate în CEDO vor fi respectate asigurarea protecției lor.³⁶⁹ În acest context, putem afirma că statul asigură prin cadrul său legal garanțiile acordate de către CEDO. Garanțiile fundamentale ale migrantului sunt diverse, de exemplu art.8 al CEDO prevede în calitate de garanție „dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”.³⁷⁰ Totuși ce legătură are viața privată cu organizarea migrației ilegale? Mai întâi, trebuie să precizăm că viața privată are un conținut larg și deseori este apreciată într-o accepțiune extinsă, deoarece o societate democratică nu poate da o definiție îngustă a vieții private, pentru a nu limita definiția „demnității umane”. Astfel, viața privată trebuie privită în sens larg, în scopul de a dezvolta relațiile sociale, relațiile omului în cariera sa, activitățile sale profesionale pe

³⁶⁸ Constituția Republicii Moldova, Publicat: 29.03.2016 în Monitorul Oficial Nr. 78. Data intrării în vigoare: 27.08.1994.

³⁶⁹ Case of *Lozovyye versus Russia*(Application no. 4587/09), Judgment, Strasbourg, 24 April 2018, pct.36. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182452%22%7D>

³⁷⁰ European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

care fiecare individ are nevoie să le dezvolte într-o societate sănătoasă.

În viziunea noastră, scopul legal pe care trebuie să-l urmărească autoritățile în cazul infracțiunii de organizare migrației ilegale sunt prevăzute și la alte articole din CEDO. Ținând cont de faptul că CtEDO aplică legislația independent de cadrul intern al țării, terminologia acesteia cuprinde o universalitate de norme și de aceea „interesul privat al migrantului” poate fi legat de dreptul de proprietate al acestuia. Astfel, CtEDO poate ajunge și la concluzia că banii pe care migranții i-au dat făptuitorului constituie patrimoniu în sensul Protocolului 1 al art.1 din CEDO (dreptul de proprietate: sintagma este autonomă de legea internă a statului).³⁷¹

Considerăm că sintagma „interesul ocrotit de lege” nu este definită în legislația Republicii Moldova. Însă spiritul acesteia este strâns legat de protecția drepturilor omului și de scopul legal urmărit de CEDO. De aceea, pentru ca un drept fundamental să fie restricționat, norma penală care restricționează un drept fundamental trebuie să fie prevăzută în legea națională și să nu contravină consensului internațional (dacă e cazul).

Referindu-ne la sintagma „interes public”, considerăm că aceasta are legătură mai mult cu jurisprudența, în baza căreia instanțele judecătorești naționale acordă o anumită prioritate unei valori fundamentale în schimbul alteia, balansând-le în baza priorităților sociale și economice legitime. Astfel, această sintagmă este prea largă pentru a fi prevăzută în lege ca un scop legitim, de aceea recomandăm excluderea acestei sintagme din dispoziția lit. „b” alin.3 al art. 362¹ CP RM, ca oferind autorităților suficiente posibilități de a aplica arbitrar legea internă a statului. Or, dacă vorbim despre sintagma „interesele ocrotite de lege”, atunci norma face trimitere la alte norme speciale. Totodată, în contextul sintagmei „interes public”, nu putem face referire la alte legi speciale, deoarece sintagma presupune un proces de legitimizare a unei hotărâri judecătorești naționale.

Modul în care urmează a fi înțeleasă sintagma „daune în proporții deosebit de mari” este importantă din punctul de vedere al interesului necesității sociale într-o societate democratică, al normei în cauză, al intereselor sociale pe care le apără. Există o diferență dintre cele două interese menționate supra pe care dispoziția le apără. Elucidarea acestui subiect prin prisma principiului legalității este absolut necesar.

Dispoziția alin.1¹ art. 126 CP RM prevede drept proporții deosebit de mari situațiile în care valoarea pagubei depășește 40 de salarii medii lunare prognozate pe economie.³⁷² Astfel,

³⁷¹ Case of Anheuser-Busch Inc. versus Portugal (Application no. 73049/01), Judgment, Strasbourg, 11 January 2007. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-78981%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-78981%22]})

Conceptul de „proprietate” și „posesiune” are o semnificație autonomă, care este independentă de clasificarea formală din dreptul intern și nu se limitează la proprietatea asupra bunurilor fizice: anumite alte drepturi și interese care constituie active pot fi, de asemenea, considerate drept „drepturi de proprietate” și ca „bunuri” în sensul Convenției. Problema care trebuie examinată în fiecare caz este dacă circumstanțele cauzei, considerate în ansamblu, conferă solicitantului titlul unui interes material protejat de articolul 1 din Protocolul nr. 1”.

³⁷² A se vedea alin.1¹ art. 126 CP RM.

pentru a determina gradul proporțiilor cauzate la încadrarea juridică a faptului, se ia în considerare poziția executivului care stabilește cuantumul anual al salariului mediu pe economie. Totodată, art. 126 din CP RM prevede expres modalitățile de săvârșire a faptei infracționale prin „sustragere, dobândire, primire, fabricare, distrugere, utilizare, transportate, păstrate, comercializare, trecute peste frontiera vamală”.³⁷³ În acest context, Legiuitorul atrage atenție că lit. „b” alin. 3 al art. 362¹ CP RM este o normă complinitoare, cum am menționat mai sus, adică se vor lua în calcul elementele constitutive ale componenței infracțiunii prevăzute la alin.1 al art. 362¹ a CP RM.³⁷⁴ Astfel, în această accepțiune, acțiunea laturii de obiective a componenței de infracțiune lit. „b” alin. 3 al art. 362¹ CP RM (obținerea directă sau indirectă a unui folos financiar sau material) poate fi realizată prin modalitățile de „dobândire” sau „primire” expuse la art.126 alin. 1¹ CP RM.³⁷⁵

În viziunea noastră, dacă, la prima vedere, în privința modului de calcul există un grad suficient de claritate asupra previzibilității normei penale generale în conjuncție cu cea specială, atunci în cazul sintagmelor „interesele publice” sau „interesele ocrotite de lege a persoanelor fizice și juridice” se ridică semne de întrebare. CP RM nu definește sintagma de „interes public” și cea de „interes ocrotit de lege al persoanelor fizice și juridice” cum am menționat supra. Deci, estimarea prejudiciului cauzat va reieși din măsura în care subiectul infracțiunii a cauzat un prejudiciu drepturilor fundamentale ale persoanelor fizice (migranților) și juridice.

2.3 Concluzii la Capitolul 2

În urma analizei elementelor obiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale, am ajuns la următoarele concluzii:

- 1) Infracțiunea de organizare a migrației ilegale are o strânsă legătură cu garanțiile stipulate în standardele internaționale de protecție a drepturilor omului și cu lupta cu infracțiunile organizate, în special cu definiția traficului de migranți stipulată în Protocolul TIM. Deci există interdependențe între obiectul juridic special al infracțiunii și prevederile art.8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) CEDO.
- 2) Dispoziția art. 362¹ CP RM nu cuprinde sintagmele „traficul de migranți” și acțiunea de „asigurare” care este prevăzută de definiția traficului de migranți stipulată în Protocolul TIM. Iar sintagmele „migrațiune ilegală” și acțiunea de „organizare” nu sunt cuprinse de Protocolul TIM. Prin urmare, noțiunea „trafic de ființe umane” diferă de „trafic de migranți” și de

³⁷³ A se vedea art. 126 din CP RM.

³⁷⁴ A se vedea lit. „b” alin.3 art.362¹ din CP RM.

³⁷⁵ A se vedea alin.1¹ art.126 CP RM.

- „organizarea migrației ilegale” prin constrângere;
- 3) Noțiunea „trafic de migranți” diferă de „organizarea migrației ilegale”, prin faptul că în cazul traficului de migranți victima este înșelată sau făptuitorul abuzează de încredere, prezentând o realitate falsă a lucrurilor în viitor. În cazul organizării migrației ilegale, de fapt, victima cunoaște despre ilegalitate și dorește survenirea consecințelor, însă aceasta este dirijată de făptuitor.
 - 4) Sintagma „dirijarea” identificată în doctrină este prea interpretativă atunci când sunt contrafăcute documentele destinate intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova;
 - 5) În cazul definiției „trafic de migranți”, corpul uman poate fi considerat obiect material al infracțiunii;
 - 6) În cazul în care consimțământul victimei a fost obținut prin înșelăciune, iar documentele nu au fost livrate migrantului, acest lucru ar putea fi considerat o tentativă de comitere a unei infracțiuni de organizare a migrației ilegale. Despre pregătirea infracțiunii se poate vorbi în cazul pregătirii de interogatoriului a migrantului sau în cazul pregătirii materialelor pentru infracțiune, a acordului prealabil de a comite infracțiunea, în cazul căutării, fabricării sau furnizării de mijloace, instrumente ori la crearea în mod deliberat condițiilor pentru săvârșirea infracțiunii;
 - 7) Documentele destinate intrării și tranzitării teritoriului Republicii Moldova pot fi și documente ale statelor străine, însă ele trebuie să corespundă condițiilor privind regimul străinilor în Republica Moldova;
 - 8) În practică, autoritățile, atunci când aplică norma care incriminează organizarea migrației ilegale, urmăresc scopul legal al legiuitorului de protecție a securității frontierei teritoriale a Republicii Moldova. Totuși, conform Protocolului TIM, scopul legal urmărit este protecția drepturilor migranților;
 - 9) Sintagma „migrant ilegal” nu se referă atât la fapta prejudiciabilă, cât la statutul victimei. De aceea, sintagma „migrant ilegal” poate fi echivalată cu calitatea făptuitorului. Iar pentru a evita acest lucru, „migrarea ilegală” trebuie să se refere la fapta prejudiciabilă, și nu la statutul victimei;
 - 10) În calitate de victimă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale poate fi doar migrantul. Iar solicitanții de azil sau refugiații sunt exonerati de pedeapsă pentru faptele prevăzute de dispoziția art.362¹ CP RM;
 - 11) Șederea ilegală pe teritoriul Republicii Moldova diferă de aflarea ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Prin urmare, aceasta nu corespunde definiției traficului de migranți conform Protocolului TIM. Deci legiuitorul trebuie să confere pentru șederea ilegală un alt tip de

infracțiune, similar celei din România sau Polonia;

- 12) Sintagma „trafic de migranți” stipulată în Protocolul TIM nu contravine strategiei naționale de a combate fenomenul traficului de migranți;
- 13) Există necesitatea introducerii în Partea generală a CP RM a noțiunii de „faptă prejudiciabilă săvârșită în același timp”: Două sau mai multe acțiuni prejudiciabile conjugate între ele de aceeași perioadă de timp; „Unitatea intenției”: Fapta prejudiciabilă săvârșită cu vinovăție având scop și motiv unic; „Scop unic”: obiectivul identic propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale asupra a două sau mai multor victime; „Motivul unic”: Atitudinea psihică identică a persoanei față de două sau mai multe victime;
- 14) Infracțiunea de organizare a migrației ilegale este una formală, ea devine materială, întrucât urmarea prejudiciabilă și legătura de cauzalitate dintre faptă și urmarea prejudiciabilă apar pe post de semne obligatorii;
- 15) Sintagma „interesele ocrotite de lege” se referă la două aspecte: scopul legal urmărit de CEDO și principiul legalității, care, prin prisma alin.2 art. 7 CEDO, se referă la două accepțiuni: Prima, la aspectul procedural – principiul statului de drept și al securității juridice); A doua, la aspectul material al legii – consensul legal internațional, opiniile savanților recunoscuți, precum și la jurisprudența instanțelor judecătorești naționale și internaționale.

CAPITOLUL 3

ELEMENTELE CONSTITUTIVE SUBIECTIVE ALE INFRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

3.1 Subiectul infracțiunii prevăzute la art. 362¹ CP RM

Protecția, promovarea și respectarea valorilor fundamentale ce țin de drepturile și libertățile omului, descrise în capitolul II, sunt sarcina primordială a unui stat care îndeplinește angajamentele asumate prin semnarea și ratificarea convențiilor internaționale. Statul are obligația de a respecta drepturile celor care fac parte din jurisdicția sa și de a crea un anumit grad de protecție (a se vedea art. 1 CEDO), raportându-și legislația la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului. Până în 1998 (până la adoptarea Protocolului 11 CEDO), relațiile dintre stat și persoană erau văzute mai mult pe verticală, adică statul, practic, avea doar obligația de neintervenire în dreptul fundamental prevăzut de CEDO. Obligațiile statului erau concepute drept negative, adică statul avea mai multă responsabilitate dacă intervenea în limitarea unui drept fundamental, deci nu trebuia să o facă. După semnarea Protocolului 11 și ratificarea decătre Republica Moldova a CEDO, precum și prin instituirea mecanismului care oferă persoanelor fizice sau juridice un remediu de adresare către CtEDO, relațiile sociale au început să se dezvolte spre așa-zisa „obligație pozitivă” a statului. Astfel, el trebuie să intervină în conflictele iscate între două persoane civile. Au apărut astfel priorități ale statelor cu referire la libertatea de circulație și/sau viața privată, cu impact și asupra domeniului de reglare strictă a traversării frontierei de stat. În acest context, statul are un scop legitim și interesul public de a securiza frontiera de stat în lupta cu infracțiunile transnaționale organizate.

În condițiile enunțate, se cere să se identifice subiectul infracțiunii, deoarece în cazul organizării migrației ilegale acesta poate fi asimilat cu cel al victimei.³⁷⁶ Or, infracțiunea de organizare a migrației ilegale joacă un rol important în respectarea obligației pozitive a statului în protecția drepturilor migranților.³⁷⁷

Noțiunea de „subiect al infracțiunii” nu este cuprinsă de prevederile Părții generale a CP RM. Semnele distinctive ale „subiectului infracțiunii” le putem însă identifica în baza alin.1 al art. 21 CP RM. Chestiunile privind stabilirea condițiilor de atragere la răspundere penală a

³⁷⁶BRÎNZA, S. COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii. In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice. (ISSN 2587-4233). pag. 83-88 (11(01)). Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>

³⁷⁷COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: subiectul infracțiunii. În: Revista națională de drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.138 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

persoanei sunt strâns legate de legislația internă a statului. Astfel, persoana trebuie să îndeplinească vârsta corespunzătoare și să fie responsabilă, afirmație care se deduce din faptul căstatul deseori folosește propriile tendințe și măsuri în prevenirea infracțiunii. O altă explicație poate fi următoarea: cu referire la vârsta minimă și responsabilitatea subiectului infracțiunii nu există un consens internațional sau european care ar elucida condițiile în care persoana este pasibilă de a fi atrasă la răspundere penală. În majoritatea țărilor europene, vârsta de atragere la răspundere penală este de 14 ani.³⁷⁸ În Statele Unite ale Americii, până la 16 ani este vârsta „copilului delincent”.³⁷⁹ Responsabilitatea deplină a persoanelor fizice depinde de fiecare stat din SUA în parte. Cert este că pentru infracțiunile federale vârsta minimă este de 11 ani.³⁸⁰ În unele state, cum ar fi Carolina de Nord, cea mai mică vârstă de atragere la răspundere penală este de doar 6 ani. De fapt, vârsta privind atragerea la răspundere penală a persoanei este diferită în lume. În Pakistan, în Thailanda sau în Yemen, bunăoară, nimeni nu poate fi atras la răspundere dacă nu a împlinit 7 ani.³⁸¹ Țările de Jos, Singapore sau Sri Lanka folosesc în calitate de vârstă minimă 12 ani, în Siria sau Nepal vârsta minimă este de 10 ani.³⁸²

Deci nu există un consens internațional, regional sau european cu privire la vârsta minimă de atragere la răspundere penală. În Republica Moldova răspunderea penală pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale survine de la vârsta de 16 ani.³⁸³ În țări precum Belarus, Federația Rusă și Kazahstan condițiile privind vârsta subiectului infracțiunii pentru fapta vizată nu diferă

³⁷⁸ZIMRING, F., *Juvenile Justice in Global Perspective* (ISBN 9781479890446). NYU Press. 2015. Pag. 21

³⁷⁹ZANE, S. *Explaining variation in juvenile punishment/ The role of communities and systems*. Routledge studies in juvenile justice and Delinquency (ISBN 9780367471866). New York, NY: Routledge, 2021. Page 8.

³⁸⁰ The minimum age of criminal responsibility continues to divide opinion. *The Economist*. Internet article. Archived from the original on 20 May 2017. Retrieved 20 May 2017. Disponibil: <https://www.economist.com/graphic-detail/2017/03/15/the-minimum-age-of-criminal-responsibility-continues-to-divide-opinion>

³⁸¹Codul penal al Pakistanului. Act XLV of 1860. October 6th, 1860. Secțiunea 82-83.

Disponibil: <http://www.pakistani.org/pakistan/legislation/1860/actXLVof1860.html>;

Decretul Republican al Yemenului, Legea nr. 12 din 1994 privind infracțiunile și pedepsele, Secțiunea 31.

Disponibil: <https://www.refworld.org/docid/3fec62f17.html>;

Codul penal thailandez 1956. Secțiunile 73 și 74(1)-(5).

Disponibil: <https://www.samuiforsale.com/law-texts/thailand-penal-code.html#58>

³⁸²Cod de procedură penală al Țărilor de Jos. Secțiunea 486. Act on the Partial Amendment of a Number of Acts in the Area of Security and Justice [Verzamelwet Veiligheid en Justitie] (Bulletin of Acts and Decrees [Staatsblad] 2011, 500). Disponibil:

https://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafvordering_ENG_PV.pdf;

Codul penal al Sri Lanca. Secțiunile 75 și 76, modificate în mai 2018. Disponibil:

http://hrlibrary.umn.edu/research/srilanka/statutes/Penal_Code.pdf;

Codul penal al Singapore 1871. Ediție revizuită cu toate modificările până la 1 decembrie 2021 inclusiv și intră în funcțiune la 31 decembrie 2021 Secțiunile 82 și 83 Disponibil: <https://sso.agc.gov.sg/Act/PC1871>;

Children's Act of Nepal, 2048 (1992). Elimination of childlabour, protection of children and young persons. Recent Laws of Nepal, 1992-05, Vol. 4, No. 3, pp. 35-44. 1992-05-20. Secțiunea 11 alineatele (1) și (2). Disponibil:

http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=30034&p_country=NPL&p_count=117;

Criminaland penal law of Syrian Arab Republic. Legislative Decree No. 110 of 2011 amending Penal Code No. 148 of 1949. Juvenile Act 1974, Article 10 (as amended by Legislative Decree No. 52 of 2003).

Disponibil: http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=90201

³⁸³ A se vedea art.21 și 362¹ din Codul penal al Republicii Moldova.

de cele din Republica Moldova.³⁸⁴ De aici concluzia că există asemănări cu privire la prevederea faptelor prejudiciabile de organizare a migrației ilegale în legislația statelor menționate. Totodată, cert este că nu putem afirma despre existența sau inexistența unui consens internațional pe această dimensiune în lipsa unei jurisprudențe internaționale. Or, situația rămâne neschimbată și atunci când există acorduri între state cu privire la prevenirea infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

Între Republica Moldova și Republica Kazahstan este încheiat un Acord privind „readmisia persoanelor cu ședere ilegală”.³⁸⁵ Conform Preambulului, părțile sunt îngrijorate de creșterea semnificativă a activităților grupurilor infracționale organizate în traficul ilegal de migranți. Kazahstanul a încheiat un Acord pe aceeași dimensiune cu Republica Belarus și cu Federația Rusă.³⁸⁶ Așadar, statele au politici comune cu privire la asistența penală internațională în prevenirea comună a infracțiunilor transnațional-organizate și a organizării migrației ilegale. Adoptarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale și condițiile imputabile privind vârsta subiectului infracțiunii au drept consecință consolidarea forțelor comune ale statelor în combaterea traficului de migranți și securizarea fluxului de intrare și ședere legală pe teritoriului statului.

Responsabilitatea este a doua condiție obligatorie pe care trebuie să o întrunească subiectul infracțiunii. În viziunea lui A. Rarog, responsabilitatea ar trebui să fie recunoscută atunci când o persoană este capabilă să înțeleagă natura efectivă a acțiunilor efectuate și pericolul lor social, asumându-și consecințele.³⁸⁷ În același context, M. Liubavina, V. Sudenco și alții fac o diferență a responsabilității persoanei fizice de cea a persoanei juridice. Autorii pledează pentru delimitarea responsabilității medicale de cea juridică, luând în calcul criteriul intelectual și volitiv al intenției.³⁸⁸

În CP RM se definește noțiunea de responsabilitate în următoarea formă: „starea

³⁸⁴A se vedea art.27 și 371¹ din Codul penal al Republicii Belarus; art. 20 și 322.1 din Codul penal al Federației Ruse; art. 15 și 394 din Codul penal al Kazahstanului.

³⁸⁵Соглашение между Правительством Республики Казахстан и Правительством Республики Молдова о readmisии лиц с незаконным пребыванием и Исполнительного протокола по реализации Соглашения между Правительством Республики Казахстан и Правительством Республики Молдова о readmisии лиц с незаконным пребыванием. Disponibil: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1500000724>

³⁸⁶Соглашение между Правительством Республики Казахстан и Правительством Республики Беларусь от 4 октября 2013 года, о readmisии. Disponibil:

https://eec.eaeunion.org/upload/directions_files/71b/71b523ee2b2a109a2b66a06b8b8438f5.pdf;

Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Казахстан о readmisии от 7 июня 2012 года (вступило в силу 25 сентября 2015 года). Disponibil:

<http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201509250032?index=5&rangeSize=1>

³⁸⁷COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: subiectul infracțiunii. In: Revista Națională de Drept (ISSN 1811-0770). Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.138 Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf;

РАРОГ, А. Квалификация преступлений по субъективным признакам. СПб., 2002 г. С. 248–249.

³⁸⁸СУДЕНКО, В. Уголовное право. Общая часть : лекции / В. Е. Суденко ; под ред. Н. А. Духно. М. : Юридический институт МИИТа, 2016 г. Disponibil:

https://miit.ru/content/%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%BA%D0%B0.pdf?id_vf=107100;

BOTNARU, S. et al. Drept penal, Partea generală/ Ediția a II-a, septembrie 2005, Ch.: Cartier, 2005. pag. 196. Disponibilă: <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>; COJOCARI, I. Ibidem.

psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile”.³⁸⁹ Iar prin responsabilitate redusă se înțeleg tulburările psihice din cauza cărora subiectul infracțiunii nu-și putea da seama pe deplin de caracterul și legalitatea faptelor sale sau nu le putea dirija pe deplin.³⁹⁰

Dispoziția alin.3 art.21 a CP RM prevede răspundere penală și pentru persoanele juridice.³⁹¹ Răspunderea penală a persoanei juridice, potrivit articolul 362¹ CP RM, este des întâlnită în jurisprudența instanțelor naționale. Cu titlu de exemplu prezentăm următoarea speță: Directorul unei persoane juridice organizat intrarea, tranzitarea și șederea ilegală a unui cetățean al Republicii Moldova pe teritoriul Italiei, prin tranzitarea ilegală a teritoriului Poloniei.³⁹² Astfel, atragerea la răspundere penală a persoanei juridice se datorează prevederilor generale și speciale ale CP RM, luându-se în calcul și dispoziția alin.5 din art.21 CP RM, precum că persoanele juridice răspund penal doar pentru infracțiunile pentru a căror săvârșire este prevăzută sancțiune în partea specială din CP RM.³⁹³ În cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, subiectul infracțiunii poate avea și calitate specială (a se vedea Capitolul IV, pct.4.3). Potrivit lit. „d” alin.2 art.362¹ CP RM în calitate de subiect al infracțiunii poate fi persoana publică, cu funcție de răspundere, cu funcție de demnitate publică, persoana publică străină sau un funcționar internațional. Iar prin art. 122-123 CP RM sunt definite noțiunile pentru fiecare persoană publică în parte.

În viziunea lui V. Revina, subiectul special al infracțiunii posedă mai multe proprietăți specifice comparativ cu caracteristicile generale ale unui subiect. Acestea sunt conținute în normele din Partea specială din CP FR și includ atingerea unei vârste, o funcție oficială, starea de rudenie, sexul etc.³⁹⁴ Autoarea citată clasifică subiecții speciali după cetățenie; după caracteristicile demografice; vârstă; pe baza familiei, a relațiilor de rudenie; după funcția oficială: funcționari, persoane care administrează justiția; militari; persoane care fac parte din pază; manageri într-o organizație comercială sau de altă natură; lucrători medicali, muncitori de transport rutier, aerian, maritim sau fluvial; șoferi etc.³⁹⁵

În literatura de specialitate din Republica Moldova putem găsi condițiile care trebuie întrunite de subiecții speciali ai infracțiunii, și anume: vârsta; semnele care caracterizează statutul

³⁸⁹A se vedea art.22 CP RM

³⁹⁰A se vedea art. 23¹ CP RM

³⁹¹A se vedea art. 21 CP RM

³⁹² Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosar nr. 1ra-78/2016, din 20.01.2016. Disponibilă [:http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5555](http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5555)

³⁹³A se vedea alin.5 din art.21 CP RM

³⁹⁴РЕВИНА, В. Уголовное право России, Общая Часть/ Учебник для бакалавров образовательных учреждений, обучающихся по специальности «Юриспруденция/ Издание 4-е, исправленное и дополненное, Москва, Юстицинформ 2016 г. Disponibil: www.ipkiot.ru/doc/п.р.-Ревина-В.П.-Уголовное-право-России.-Общая-часть.pdf

³⁹⁵COJOCARI, I., Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: subiectul infracțiunii. În: Revista Națională de Drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22, Chișinău 2021. Pag.138. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

social și de drept al persoanei: cetățenia subiectului; profesia sau ocupație sa, conduce un mijloc de transport; participant la proces în instanța de judecată; funcția de răspundere a persoanei.³⁹⁶

Subiecții speciali ai infracțiunii de organizare a migrației ilegale nu poartă de fiecare dată răspundere penală. Astfel, persoanele indicate la art.122 CP RM, având calitatea specială la săvârșirea infracțiunii, se bucură de o protecție internațională.³⁹⁷ Norma juridică menționată supra, în viziunea noastră, este în concordanță cu Convenția de la Viena din 1964, care acordă privilegiu și imunități, relații consulare și diplomatice oficialilor de stat.³⁹⁸ Un alt subiect special al infracțiunii este descris de dispoziția art.124 CP RM (persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatal). Această dispoziție explică faptul că persoana trebuie să fie numită, aleasă în virtutea unei însărcinări, în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatoric-economice.³⁹⁹ Potrivit art.21 alin.3¹ CP RM, în calitate de subiect al infracțiunii poate fi și administratorul întreprinderii care reprezintă persoana juridică; care ia decizii în numele persoanei juridice; exercită supravegherea persoanei juridice.⁴⁰⁰ În calitate de subiecții speciali ai infracțiunii sunt considerate persoanele publice sau persoanele publice străine, care au o astfel de calitate oficial, prescrisă prin lege, în special CP RM. Astfel, ajungem la concluzia că răspunderea penală pentru încălcarea unui drept fundamental de către un subiect cu statut special, care deține o funcție publică sau o funcție publică străină, poate fi asigurată prin extinderea normelor penale conform principiilor internaționale.⁴⁰¹

I. Larionov susține că în literatura de specialitate nu există o opinie comună cum trebuie să fie definiția legală a subiectului infracțiunii prevăzute pentru organizarea migrației ilegale. El ajunge la concluzia că definiția legală are următorul conținut: „organizatorul unei infracțiuni fie organizează și dirijează infracțiunea, fie creează și dirijează un grup organizat sau o comunitate infracțională”.⁴⁰² În acest sens, unii cercetători îl echivalează pe organizatorul infracțiunii cu organizatorul migrației ilegale.⁴⁰³ În apărarea viziunii sale, I. Larionov aduce următoarele argumente: norma penală de organizare a migrației ilegale nu impută anumite condiții speciale

³⁹⁶BOTNARU, S. et al. Drept penal, Partea generală/ Ediția a II-a, septembrie 2005, Ch.: Cartier, 2005 (ISBN 9975-79-329-0 CZU 343.2(075.8) D 82 ISBN 9975-79-329-0, pag. 197. Disponibilă:

<http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>

³⁹⁷A se vedea art.122 CP RM.

³⁹⁸COJOCARI, I., Ibidem, pag.140; Vienna Convention on Diplomatic Relations, Vienna, 18 April 1961 Entry into force, 24 April 1964, in accordance with article 51. Registration: 24 June 1964, No. 7310 Status: Signatories : 60. Parties : 193 Text:Certified true copy, United Nations, Treaty Series , vol. 500, p. 95. Disponibil:

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=III-3&chapter=3&clang=en

³⁹⁹Ibidem.

⁴⁰⁰A se vedea alin.4 al art. 21 CP RM.

⁴⁰¹COJOCARI, I., Ibidem.

⁴⁰²ЛАРИОНОВ, И. Уголовно-правовая характеристика и криминологическая характеристика/ статья представлена научной редакцией «Право». УДК 343.343.6, 11 мая 2012 г. С. 111-114. Disponibil: <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/361/image/361-111.pdf>; COJOCARI, I. Ibidem.

⁴⁰³БЫШЕВСКИЙ, Ю. К вопросу о юридической природе уголовной ответственности за организацию незаконной миграции/ Российский следователь. 2005 г.; COJOCARI, I. Ibidem

privind săvârșirea faptei, de aceea subiect al infracțiunii poate fi oricine, inclusiv subiecții cu statut special, atât funcționarii, cât și angajații de stat și municipali care nu sunt funcționari, precum și persoanele care îndeplinesc funcții organizaționale și administrative sau economice în organizații comerciale și de altă natură.⁴⁰⁴ S. Brînza și V. Stati identifică calitatea specială a subiectului infracțiunii de organizare a migrației ilegale urmărind condițiile stricte prevăzute de lege: „persoană publică, persoană cu funcție de răspundere, persoană cu funcție de demnitate publică, persoană publică străină sau funcționarul internațional, stipulați la lit. „d” alin.2 art.362¹ CP RM”.⁴⁰⁵

În interpretarea lui M. Megherea, subiectul infracțiunii de organizare a migrației ilegale cuprinde două forme: cea pasivă (victima infracțiunii) și cea activă (subiectul infracțiunii).⁴⁰⁶ Considerăm că această abordare este nejustificată, deoarece nu este explicită din punctul de vedere al legii. Or, subiectul infracțiunii este persoana pasibilă de răspundere penală. În acest context, nu este clar de ce persoana care săvârșește infracțiunea trebuie să fie exonerată de răspundere penală.

În viziunea lui P. Oconitrillo există un consens internațional asupra statutului victimei, care poate fi uneori confundat cu cel al subiectului infracțiunii: „Înregistrările oficiale afirmă că a existat un consens că migranții sunt victime și, prin urmare, nu ar trebui să fie incriminați”.⁴⁰⁷ În acest context, decriminalizarea infracțiunii nominalizate are ca scop garanția care asigură că victima infracțiunii nu va fi atrasă la răspundere penală în situațiile când legea internă admite că aceasta a organizat săvârșirea infracțiunii. Astfel, în viziunea autorului citat, riscul cel mai înalt în aceste situații este că victima poate fi supusă tratamentelor rele.⁴⁰⁸

În concluzie, putem afirma că nu există o contradicție cu privire la calitatea subiectului infracțiunii per general. Observăm că infracțiunea de organizare a migrației ilegale este una admisibil modificată față de prevederile Protocolului TIM, care stipulează conferirea răspunderii penale pentru traficul de migranți. Aceste modificări, în esență, au justificare din punctul de vedere al legislației interne și al prerogativelor acordate statului de drept internațional public. Totodată, scopul legiuitorului moldav este de a afecta drepturile migranților în mai puțină măsură. Altfel,

⁴⁰⁴ ЛАПРЮНОВ, И. Ibidem; COJOCARI, I. Ibidem

⁴⁰⁵ BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de drept penal, Partea specială/ volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag. 1156.

⁴⁰⁶ MEGHEREA, M. Infracțiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor în drept, Chișinău 2018. Pag. 74. Disponibil:

http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf

⁴⁰⁷ PABLO RODRIGUEZ OCONTRILLO. Non-criminalization of smuggled migrants (Notes on the interpretation of article 5 of the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) UNHCR 2014. P.12.

Disponibil: <https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9791.pdf>; United Nations Office on Drugs and Crime, “Travaux Préparatoires of the negotiations for the elaboration of the United Nations Convention against Organized Crime and the Protocols thereto”, United Nations, New York, 2006 (emphasis added), (hereinafter UNODC. “Travaux Préparatoires...”), Notes by the Secretariat, p. 483. Disponibil:

http://www.unodc.org/pdf/ctoccop_2006/04-60074_ebook-e.pdf

⁴⁰⁸ Idem, pag.6

suntem în situația că, justificând urmărirea scopului legal prevăzut de convențiile internaționale, statul are un scop propriu contradictoriu. Acest lucru poate crea o incertitudine în aplicarea standardelor internaționale. Iar legislația și jurisprudența instanțelor judecătorești pot bloca consensul internațional de protecție a drepturilor omului. Considerăm că viziunea lui P. Oconitrillo cu privire la decriminalizarea infracțiunii are la bază protecția drepturilor omului, transmițând spiritul autentic al Protocolului TIM.

Așadar, ajungem la concluzia că statutul subiectului infracțiunii va depinde de calitatea (previzibilitatea și claritatea) legii cu privire la protecția drepturilor migranților. În viziunea noastră, dispoziția alin.4 al art.362¹ este o garanție că autoritățile nu vor interveni în drepturile migranților. Nu există o certitudine că statutul victimei nu va fi schimbat în statutul subiectului infracțiunii, dacă acesta a participat la realizarea activității infracționale având calitatea de autor al organizării migrației ilegale. În conformitate cu prevederile principiului securității juridice în sensul CEDO, se va considera „legalitate” doar în cazul în care legea va prevedea expres calitatea în care persoana este exonerată de răspundere penală. După prevederile alin.4 al art. 362¹, victima infracțiunii este migrantul, stipulându-se două circumstanțe în care aceasta este exonerată: „pentru faptul intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau al ieșirii de pe acest teritoriu; pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false în scopul organizării migrației sale ilegale”.⁴⁰⁹

În susținerea poziției menționate mai sus, analizând prevederile alin.1 și 4 al art.362¹ CP RM, putem ajunge la concluzia că diferența dintre „făptuitor” și „victima” infracțiunii constă în noțiunea de „organizare”. Astfel, observăm că imunitatea acordată de legiuitor nu este absolută. La fel și prevederile art. 5 din Protocolul TIM stipulează următoarele: „Migranții nu devin pasibili de urmăriri penale în temeiul prezentului Protocol pentru faptul că au făcut obiectul faptelor prevăzute la art. 6”.⁴¹⁰ În acest context, condiționalitatea depinde dacă este sau nu migrantul obiect al infracțiunii. Aceeași viziune o promovează Pablo Rodríguez Oconitrillo, care face referire la faptul că nu există un consens internațional asupra subiectului dacă migrantul poate fi subiect al infracțiunii. În argumentarea poziției sale el aduce argumentul că majoritatea statelor respectă prevederile Protocolului TIM, introducând în legislația lor infracțiuni care prevăd răspundere penală pentru intrarea pe teritoriul lor (similară cu infracțiunea de organizare a migrației ilegale).⁴¹¹ P. Oconitrillo ajunge la concluzia că o persoană nu poate fi acuzată de infracțiunea de

⁴⁰⁹A se vedea alin.4 al art. 362¹ CP RM.

⁴¹⁰Protocolul nr.422 din 15.11.2000 publicat la 30.12.2006 în Tratatul Internațional Nr. 35 art. 422. În vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a Republicii Moldova, Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, Adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117319&lang=ro

⁴¹¹PABLO RODRIGUEZ OCONITRILLO. Non-criminalization of smuggled migrants (Notes on the interpretation of article 5 of the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) UNHCR 2014. P.12. Disponibil:

trafic pentru că și-a permis propria sa traficare; totuși, o persoană poate fi urmărită penal pentru că a introdus prin contrabandă pe alții, cu excepția activității celor care oferă sprijin migranților din motive umanitare sau pe baza legăturilor de familie strânse.⁴¹² El atrage atenția că o persoană poate fi urmărită penal pentru săvârșirea de „orice alte” infracțiuni. În mod surprinzător, astfel de comentarii par să presupună că articolul 5 prevede doar neincriminarea uneia dintre cele mai multe infracțiuni descrise la articolul 6.1 din Protocolul TIM.⁴¹³

C. Bunea comentează că termenul folosit în documentele studiate în limba engleză, inclusiv terminologia folosită de OIM este de „irregular migration” sau „irregular migrant”, care este preferat celor de „illegal migration” sau „illegal migrant” pentru a se evita o posibilă conotație penală asociată acestei situații. Totuși, pentru a asigura unificarea terminologică și pentru a nu folosi termeni precum „migrant nereglementat” sau „migrant neregulat”, acesta folosește termenul de „migrant ilegal”, fără a-i da însă conotație penală sau negativă.⁴¹⁴

Totodată, este important de remarcat că norma care incriminează organizarea migrației ilegale trebuie să apere și alte categorii de victime, pe solicitanții de azil sau pe refugiați care se bucură de protecție umanitară internațională conform Convenției privind Statutul Refugiaților. Astfel, art.1 din Convenție stipulează că termenul „refugiat” se aplică oricărei persoane considerate ca atare în conformitate cu acordurile internaționale.⁴¹⁵ Alineatul 2 al Convenției stipulează următoarele condiții privind obținerea statutului de refugiat: „cauza temerii întemeiate de a fi persecutat din motive de rasă, religie, naționalitate, apartenența la un anumit grup social sau opinie politică”.⁴¹⁶ Totodată, CP RM nu cuprinde în Partea generală definiția pentru persoana care se bucură de protecție umanitară internațională.

În accepțiunea noastră, nu trebuie confundat statutul refugiatului sau al solicitantului de azil cu cel al migrantului. Acest lucru este irelevant, având însemnătate diferită și cadru legal special cu referire la nivelul de protecție a acestora. Cercetările din domeniu expuse mai sus demonstrează că deseori refugiații și/sau solicitanții de azil au documente perfectate. Iar riscul ce ține de tratarea egală a acestora poate cauza daune vieții sau chiar dreptului de a nu fi supuși torturii sau altor rele tratamente. În acest context, norma care incriminează organizarea migrației ilegale nu este relevantă cu privire la aplicabilitatea ei în cazul refugiaților și/sau solicitanților de azil.

<https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9791.pdf>

⁴¹²Ibidem.

⁴¹³Ibidem.

⁴¹⁴BUNEA, C. DEACONU, Ș., Respectarea drepturilor omului în domeniul migrației și azilului în contextul luptei împotriva terorismului. Teză de doctor. București, 2014.Pag.13

⁴¹⁵Convention relating to the Status of Refugees Adopted on 28 July 1951 by the UN Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons convened under General Assembly resolution 429 (V) of 14 December 1950 Entry into force: 22 April 1954, in accordance with article 43, Art.1 par.1 of the Convention. Disponibil:

https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.23_convention%20refugees.pdf

⁴¹⁶A se vedea art.1 par.2 din Convenția privind Statutul Refugiaților din 1951.

Astfel, statul trebuie să creeze un mecanism efectiv de prevenire a riscurilor ca un refugiat sau solicitantul de azil care se bucură de o protecție umanitară internațională să fie atras la răspundere penală și să fie expulzat în țara sa de origine. Legislația Republicii Moldova prevede un cadru legal care reglementează statutul lor. Însă acest cadru rămâne a fi în curs de racordare la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului.

Analizând prevederile alin.4 al art.362¹ CP RM (organizarea migrației ilegale), ajungem la concluzia că în calitate de victimă a infracțiunii este doar migrantul. Iar conform alin.1 al aceluiași articol, fapta prejudiciabilă, de organizare a migrației ilegale, se efectuează pentru persoana care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat. Adică statul definește în atare condiții că toate persoanele în afară de migrant vor fi atrase la răspundere penală. Or, principiul legalității stipulat în art. 3 al CP RM enunță că nimeni nu poate fi atras la răspundere penală decât în strictă conformitate cu legea, iar legea penală nu se aplică prin analogie.

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale apără un interes public de securitate națională (alin.2 art.8 a CEDO) și nu reglementează suficient de clar situațiile excepționale de limitare a drepturilor refugiaților și solicitanților de azil. În acest context, aplicabilitatea normei care incriminează organizarea migrației ilegale față de refugiați și/sau solicitanți de azil nu este suficient de clară și previzibilă, oferind posibilitate autorităților să o aplice arbitrar. Or, în CP RM nu se includ expres, nici în Partea generală, nici în cea specială, condițiile care îi exonerează pe refugiați și solicitanții de azil de răspundere penală. În jurisprudența sa, CtEDO definește mai multe categorii de victime: directă, indirectă și potențială.⁴¹⁷ În viziunea noastră, cea de-a treia categorie se potrivește statutului de victimă pentru refugiații și solicitanții de azil din speță. În cauza „Soering”, CtEDO precizează că victime potențiale sunt persoanele care, în țara de origine, sunt supuse riscului de a fi torturate sau unor tratamente inumane ori degradante.⁴¹⁸ În acest context, lit. „a” pct.2 a Convenției Internaționale a lucrătorilor migranți definește că migrantul este o persoană care trebuie, este sau a fost angajată într-o activitate plătită într-un stat al cărui cetățean nu este.⁴¹⁹ În schimb, refugiatul nu are un scop determinat de a emigra într-o țară străină. Se

⁴¹⁷BRÎNZA, S. COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul Juridic și victima infracțiunii. In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice pp. 83-88 (11(01)) (ISSN 2587-4233). Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>; Case of Tănase v. Moldova (Application no. 7/08), Judgment, Strasbourg, 27.04. 2010. Pct.104. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-98428%22%7D>

Case of Varnava and others v. Turkey (Applications nos. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90,16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 and 16073/90), Judgment, Strasbourg, 18 September 2009, pct.112.Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-94162%22%7D>

Case of Soering v. The United Kingdom(Applicationno. 14038/88), Judgment, Strasbourg, 07.07.1989. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#%7B%22fulltext%22:%5B%22soering%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRAND%22%2C%22CHAMBER%22%22%7D%2C%22itemid%22:%5B%22001-57619%22%7D>

⁴¹⁸Consiliul European, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Ghid practic cu privire la condițiile de admisibilitate / Actualizat la 30 aprilie 2020, pag.14. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_ROM.pdf

⁴¹⁹International Convention on Migrant Workers and its Committee Fact Sheet No. 24 (Rev.1) UNITED NATIONS,

admite că acesta este satisfăcut de valorile țării sale. În virtutea pericolului iminent pentru viața sa și/sau a apropiaților săi, el este impus să se deplaseze în altă țară pentru căutarea unei protecții umanitare internaționale. Aceleași condiții se referă și la diferențele între refugiat, solicitant de azil și migrant. Legea cu privire la azil în Republica Moldova definește clar noțiunile de refugiat și solicitant de azil. Astfel, solicitantul de azil este un străin care a depus o cerere de azil, însă cererea sa este încă nesoluționată. Totodată, statutul de refugiat reprezintă o formă de protecție a cetățeanului străin sau a apatridului.⁴²⁰ În conformitate cu prevederile art. 31 al Convenției de la Geneva din 1951, nu se aplică fapta penală față de persoanele care solicită protecție umanitară internațională.⁴²¹ În acest context, utilizarea sintagmei „victimă potențială” va avea efect în contextul ieșirii de pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, calitatea de „victimă potențială” nu o pot avea „migranții” care nu se bucură de aceeași protecție internațională umanitară de care se bucură refugiații sau solicitanții de azil.

Considerăm că legiuitorul trebuie să prevadă condițiile legale ale statutului victimei. Or, lipsa statutului de rezident sau de cetățean al Republicii Moldova nu este îndeajuns pentru exonerarea de răspundere penală. Prin urmare, CP RM trebuie să dea o definiție clară care ar reflecta prevederile legale stipulate în Protocolul TIM și ar elucida condițiile în care victima infracțiunii nu este asociată cu subiectul infracțiunii. Sunt greu de combătut argumentele menționate supra în condițiile în care chiar dispoziția art. 5 al Protocolul TIM prevede acest lucru. Rezultă că fiecare stat în parte asigură protecția drepturilor omului. Iar exonerarea migrantului de răspundere penală se explică prin faptul că el este obiect al infracțiunii. P. Oconitrillo ajunge la concluzia că, pentru a evita atragerea la răspundere penală a migrantului pentru incertitudine, ar fi mai bine să se decriminalizeze fapta prejudiciabilă.⁴²² În viziunea noastră, această poziție oferă mai mult o atenuare decât focusare pe anumite standarde internaționale de drept „Hard” cu privire la prevenirea încălcării drepturilor omului. La baza unei asemenea concluzii este argumentul că eficacitatea prevenirii infracțiunii va depinde de multe aspecte practice ale crimei transnaționale organizate. Astfel, apare întrebarea dacă, drept urmare a riscului, va fi oare dură sancțiunea contravențională în lupta cu traficul de migranți. Or, impunerea unei sancțiuni contravenționale unei organizații cu un flux bănesc mare nu va avea un efect sporit în prevenirea infracțiunii, ci, din

New York and Geneva, 2005. Disponibil:

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FactSheet24rev.1en.pdf>

⁴²⁰Legea privind azilul în Republica Moldova. publicat la 13.03.2009 în Monitorul Oficial Nr. 53-54 art. 145 modificată prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20.

⁴²¹Convention relating to the Status of Refugees, adopted on 28 July 1951 by the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons convened under General Assembly resolution 429 of 14 December 1950. Entry into force: 22 April 1954, in accordance with article 43. Disponibilă:

https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.23_convention%20refugees.pdf

⁴²²PABLO RODRIGUEZ OCONITRILLO. Non-criminalization of smuggled migrants (Notes on the interpretation of article 5 of the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) UNHCR 2014. P.12. Disponibil: <https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9791.pdf>

contra, va legaliza acțiunile infracționale ale subiecților infracțiunii, care vor eluda răspunderea penală printr-o sumă bănească neesențială acestora. În atare context, subiectul infracțiunii poate folosi pârghiile legale pentru a fi exonerat de răspundere penală. Astfel, migrantul care organizează migrația ilegală nu poate fi considerat victimă a infracțiunii și exonerat de răspundere printr-o clauză de impunitate absolută prevăzută de lege. Or, excepțiile impuse de legiuitor servesc drept pârgii legale pentru a proteja drepturile migranților care sunt victime ale infracțiunii. Prin urmare, migrantul poate fi și subiect al infracțiunii de organizare a migrației ilegale. În acest context, considerăm că eficiența legii în prevenirea infracțiunii de organizare a migrației ilegale ține de legislația internă a statului și de nevoile sociale imputabile în lupta cu viciile fundamentale. Respectarea drepturilor migranților va fi justificată prin prisma standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului și a jurisprudenței CtEDO.

Așadar, un migrant în anumite situații poate dirija procesul infracțional aflându-se în țara sa de origine. Fiind într-o poziție dominantă, acesta poate influența sau, după caz, convinge să obțină consimțământul celorlalți migranți, având un scop propriu, poate chiar și un interes material. Totodată, la acest capitol legislația apără primordial interesele adevărate ale migranților care sunt victime ale activităților infracționale, deoarece persoana imigrantă nu dispune de posibilități largite ale legii de a organiza o faptă prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale. Aceleași circumstanțe se referă și la persoanele cu statut de protecție umanitară internațională, care nu pot fi atrase la răspundere penală pentru fapta nominalizată. Iar lipsa statutului de rezident și/sau cetățean al Republicii Moldova face diferența dintre făptuitor și victimă.⁴²³ Prin urmare, condițiile care exonerează subiectul infracțiunii de răspundere penală, adică migranții, se referă strict la statutul de rezident și/sau cetățean al Republicii Moldova, cu excepția organizării faptei prejudiciabile.

Ajungem la concluzia că pentru demnitarii/funcționarii străini care ar organiza infracțiuni a fost concepută norma ce incriminează organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat, săvârșită de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional.⁴²⁴

Victima infracțiunii, considerăm noi, nu trebuie obligatoriu să întrunească calitatea de rezident și/sau cetățean al Republicii Moldova. Astfel, migrantul care realizează semnele laturii obiective a componentei de infracțiunii, și anume prin acțiunea de „organizare”, este pasibil de a

⁴²³COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: subiectul infracțiunii. In: Revista Națională de Drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.142. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

⁴²⁴ Ibidem.

fi atras la răspundere penală.⁴²⁵

Săvârșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale săvârșită de două sau mai multe persoane este prevăzută de lit. „c” alin.2 art. 362¹ CP RM. Nici această normă nu este suficient de clar definită în CP RM, din mai multe considerente: există confuziuni și păreri diferite referitoare la identificarea statutului special al făptuitorului; necesitatea stabilirii deosebirilor dintre fapta săvârșită „de două sau mai multe persoane” și „participarea la săvârșirea infracțiunii atunci când este săvârșită asupra a două sau mai multor persoane” etc.⁴²⁶

Încadrarea juridică a faptei este o nevoie socială. Calificarea corectă a infracțiunii este importantă pentru ca făptuitorul să nu fie tras la răspundere penală de două ori pentru aceeași faptă. CtEDO s-a pronunțat în cauza „Zigarella v. Italia din 3 octombrie 2002 că încălcarea art. 4 al Protocolului nr. 7 poate fi atunci când legea nu este clară și este larg interpretabilă”.⁴²⁷ Or, atunci când în lege sau în practica judiciară nu sunt semne distinctive ale infracțiunii de „organizare a migrației ilegale săvârșită asupra a două sau mai multor persoane” de alte fapte penale, există o mare probabilitate că legea nu va fi calitativă, deci persoana poate fi atrasă la răspundere de două ori pe aceeași faptă. Astfel, Potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 11.11.2013 Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, instanțele judecătorești, respectând principiul individualizării răspunderii penale, trebuie să respecte criteriile generale de individualizare a pedepsei: „Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării pedepsei penale”.⁴²⁸

Potrivit deciziei de inadmisibilitate privind excepția de neconstituționalitate a art.362¹ (organizarea migrației ilegale) CP RM, Curtea Constituțională a Republicii Moldova și-a expus părerea cu privire la respectarea principiului *ne bis in idem*, notând următoarele: „în conformitate cu prevederile alin.5 art. 21 din CP RM, răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea săvârșită.”.⁴²⁹

În urma analizei Deciziei menționate supra, ajungem la următoarea concluzie:

a) Instanțele judecătorești naționale au o mai mare marjă de interpretare a legii penale decât

⁴²⁵ Ibidem.

⁴²⁶ A se vedea lit. „c” alin.2 art. 362¹ CP RM

⁴²⁷ COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. In: Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021) (ISBN 978-83-949403-3-1). Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pages: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pag.99; Case of Zigarella versus Italy (Application nr. 48154/99) 03 October 2002 . Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%7B%22001-23428%22%7D>

⁴²⁸ Hotărârea Plenului CSJ a RM nr. 8 din 11.11.2013 „Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale”. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=127

⁴²⁹Decizia de inadmisibilitate a Curții Constituționale al Republicii Moldova din 14.05.2009, privind excepția de neconstituționalitate a art.362¹ CP RM. Sesizarea nr. 87g/2019. Disponibil: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_68_2019_87g_2019_rou.pdf

Curtea Constituțională a Republicii Moldova, deoarece previzibilitatea legii penale se va datora jurisprudenței aplicative;

b) Persoana fizică și persoana juridică sunt doi subiecți ai infracțiunii diferiți, care acționează prin coautorat sau participație.

În CP RM nu se explică însemnătatea conținutului faptei prejudiciabile săvârșite de două sau mai multe persoane. Acest concept al faptei este confundat atunci când fapta este săvârșită prin participație. Așadar, în conformitate cu prevederile art.41 CP RM, „se consideră participație cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni intenționate”.⁴³⁰ Potrivit art.42 CP RM, „Participantii sunt persoanele care contribuie la săvârșirea unei infracțiuni în calitate de autor, organizator, instigator sau complice”,⁴³¹ realizând obiectivele sale conform uneia din modalitățile prevăzute la art.43 CP RM: participație simplă, complexă, grup criminal organizat sau organizație (asociație) criminală.⁴³² Astfel, se consideră „infracțiunea săvârșită cu participație simplă dacă la săvârșirea acesteia au participat în comun, în calitate de coautori, două sau mai multe persoane, fiecare realizând latura obiectivă a infracțiuni”.⁴³³ Totodată, se consideră că infracțiunea este săvârșită cu participare complexă, atunci când la săvârșirea ei participanții au contribuit în calitate de autor, organizator, instigator sau complice.⁴³⁴ Legiuitorul prevede că latura obiectivă a infracțiunii cu participație complexă poate fi realizată de un singur autor sau de doi sau mai mulți autori.⁴³⁵

Fapta prejudiciabilă săvârșită de două sau mai multe persoane, atunci când este săvârșită prin participație, nu reprezintă o noutate în literatura de specialitate și în jurisprudență. Sursele științifice determină drept criterii de bază ale participației următoarele: activitate intenționată, de aceea aceasta semnificație nu poate fi aplicată față de componentele de infracțiune cu dubla formă de vinovăție; participanții la o infracțiune intenționată, care din imprudență a atras după sine consecințe grave, poartă răspundere penală doar pentru participația la componenta infracțiunii de bază; toți participanții la infracțiune, fără excepție care nu sunt pasibili de răspundere penală, poartă răspundere penală pentru componentele săvârșite din intenție, și asupra consecințelor produse din imprudență.⁴³⁶

În legătură cu cele relatate, se impune analiza juridico-penală a sintagmei „de două sau mai multe persoane” și calitatea persoanei ca subiect la săvârșirea infracțiunii nominalizate. Astfel, raționamentul includerii în CP RM al instituției participării se referă la aspectele care înlesnesc

⁴³⁰A se vedea art. 41 din CP RM

⁴³¹A se vedea art.42 din CP RM.

⁴³²A se vedea art.43 din CP RM.

⁴³³A se vedea art.44 din CP RM

⁴³⁴A se vedea art.45 CP RM.

⁴³⁵A se vedea alin.2 art.45 CP RM.

⁴³⁶GRAMA, M. BOTNARU, S. Participarea la infracțiunile săvârșite cu vinovăție dublă. În: Revista Națională de Drept nr.5, anul 2003, pag. 16 .

realizarea faptei de către autori, și nu la cele de executare nemijlocită a faptei. De aceea se impune insistent delimitarea faptei de organizare a migrației ilegale săvârșite „de două sau mai multe persoane” de cea săvârșită prin „participație”.

O ilustrare a încadrării juridice a faptei o putem deduce din decizia CSJ din 04 februarie 2020, cu referire la subiecții infracțiunii care, urmărind scopul obținerii unui folos financiar în mărime de 4 000 de euro, au organizat intrarea, tranzitarea și șederea ilegală pe teritoriul Marii Britanii a cetățenei Republicii Moldova.⁴³⁷ Din speță reiese că făptuitorii au realizat latura obiectivă de organizare, intrare, tranzitare și ședere ilegală a componenței de infracțiune de organizare a migrației ilegale săvârșită de două sau mai multe persoane. Totodată, instanța judecătorească utilizează termenul „coparticipație”, însă califică fapta fără a face referire la norma generală cu privire la „participație”. Or, termenul de „participare” instituie anumite reguli prevăzute de CP RM.⁴³⁸ Astfel, pentru a evita interpretarea divergențelor între termenii „participare” și „coparticipare”, se impune aplicarea lexemului de „coparticipare” în conjuncție cu cel de „autor” cu un conținut unic – „coparticiparea autorilor”. Această precizare va avea un impact în viitor pentru persoanele responsabile care vor aplica legea și vor putea determina cu ușurință sensul spiritual sau contextual al legii în care s-a realizat latura obiectivă a componenței de infracțiune. Astfel, putem ajunge la concluzia că încadrarea juridică este aplicată corect, fapta fiind realizată de doi autori, însă terminologia este folosită incorect.

O altă ilustrare a încadrării juridice a faptei este reflectată în decizia CSJ din 10 decembrie 2019: „B.D. acționând în complicitate cu persoane neidentificate, a organizat perfectarea unei invitații de intrare în țară și eliberării vizei pe numele lui M”.⁴³⁹ Potrivit speței, B.D. a fost condamnat în baza lit. „b” și „c” alin.2 art. art. 42, 362¹ CP RM, adică organizarea migrației ilegale săvârșite „de două sau mai multe persoane” asupra „a două sau mai multe persoane” cu participație prin „complicitate”. Astfel, B.D. conform speței a avut și calitatea de „complice” la săvârșirea infracțiunii și de „autor”. Considerăm că această poziție este greșită, ea contravine interesului legii cu privire la respectarea previzibilității unei legi clare. O atare concluzie o putem deduce din faptul că regula calificării infracțiunilor pentru speța dată este atribuită la așa-zisele „organizări, instigări

⁴³⁷Decizia Colegiului penal al CSJ al Republicii Moldova. Dosarul nr. 1ra-51/2020. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15408

Decizia Colegiului penal a CA Chișinău. Dosar nr. 1a-69/19 din 05.03.2019. Disponibilă:

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/cf597a4c-a065-e911-80d8-0050568b7027 Sentința Judecătoreiei Chișinău. Dosar nr. 1-102/2014 din 22.11.2018. Disponibilă:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/b89617d6-2af3-e811-80d5-0050568b021b

⁴³⁸A se vedea art.42 CP RM.

⁴³⁹Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova. Dosarul nr. 1ra 1180/2019. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15038

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-2125/18 din 04.02.2018. Disponibilă:

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e6468b05-6c3f-e911-80d8-0050568b7027

Sentința Judecătoreiei Chișinău. Dosar nr. 1-76/16 din 08.10.2018. Disponibilă:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fe943217-0acb-e811-80d5-0050568b021b

sau complicități calificate” și de aceea la încadrarea juridică a faptei nu este necesară calificarea suplimentară cu art.42 alin.5 CP RM. Când infracțiunea presupune în text termenul de „organizare”, în cazul nostru de „organizare a migrației ilegale”, atunci complicitatea la organizarea migrației ilegale nu trebuie înțeleasă sau confundată cu acțiunea autorului care realizează latura obiectivă a componenței de infracțiune.⁴⁴⁰ Pentru astfel de confuzii, fapta nu trebuie calificată în conformitate cu prevederile Părții generale a CP RM cu privire la participare, menținându-se doar dispoziția Părții speciale a CP RM. Astfel, putem ajunge la concluzia că încadrarea juridică este incorect folosită, deoarece fapta este realizată de autor și nu de complice.

O reflecție interesantă aparține autorilor I. Hadîrcă și S. Copețchi, precum că specificul participării îl constituie aplicabilitatea normei speciale în conjuncție cu norma generală, fiind în acord parțial cu poziția lui V. Stati, cu privire la teoria accesorieității.⁴⁴¹ Într-adevăr, putem afirma că poziția lui V. Stati cu referire la „teoria accesorie de participare”, care nu este universală, poate fi luată în considerare în speța noastră la încadrarea juridică a faptei, deoarece infracțiunea de organizare a migrației ilegale săvârșită de două sau mai multe persoane este o infracțiune care presupune acțiunile de complicitate ca acțiuni săvârșite de autor.⁴⁴² În viziunea lui I. Hadîrcă și S. Copețchi, organizatorul infracțiunii îndeplinește una din următoarele acțiuni: organizează săvârșirea infracțiunii; dirijarea realizării infracțiunii; creează grupul criminal organizat sau a organizației criminale; dirijează activității grupului criminal organizat sau a organizației criminale.⁴⁴³ Totodată, se ține cont de faptul că în infracțiunea de organizare a migrației ilegale săvârșită de două sau mai multe persoane unde în calitate de organizator este autorul trebuie delimitată participația de autorat prin acțiunea de operare. În acest context, suntem de acord cu poziția I. Hadîrcă și S. Copețchi precum că autorul trebuie să îndeplinească un alt rol juridic suplimentar.⁴⁴⁴ Ei nu exclud ipoteza contribuției participanților la săvârșirea infracțiunii, dar în acest caz infracțiunea trebuie calificată prin participație. Astfel, deducem că legiuitorul, încadrând norma penală specificată de dispoziția lit. „c” alin.2 art. 362¹ CP RM, a prevăzut activitatea infracțională prin coautorat, adică subiecții infracțiunii au pregătit în timp săvârșirea infracțiunii și rolurile suplimentare de participanți ai infracțiunii. În acest sens, se impută concluzia autorilor nominalizați mai sus precum că subiecții infracțiunii trebuie să întrunească calitatea de

⁴⁴⁰HADÎRCĂ, I. COPEȚCHI, S. Calificarea acțiunilor/inacțiunilor participanților la infracțiune 25.02.2020/Articol publicat online. Disponibil:

<https://juridicemoldova.md/7064/calificarea-actiunilor-inactiunilor-participantilor-la-infractiune.html>

⁴⁴¹Ibidem.

⁴⁴²STATI, V., Probleme actuale ale apărării penale a vieții copilului nou-născut, În: Revista Institutului Național al Justiției, 2007, nr.1-3.

⁴⁴³HADÎRCĂ, I. COPEȚCHI, S. Calificarea acțiunilor/inacțiunilor participanților la infracțiune 25.02.2020/Articol publicat online. Disponibil:

<https://juridicemoldova.md/7064/calificarea-actiunilor-inactiunilor-participantilor-la-infractiune.html>

⁴⁴⁴Ibidem.

autor mediat (prin intermediul unei persoane) și imediat (nemijlocit).⁴⁴⁵

I. Hadîrcă și S. Copețchi au descris ipoteza influențării asupra minorului: dacă autorul imediat a împlinit vârsta de 18 ani, atunci, pe lângă infracțiunea propriu-zisă, el va fi atras suplimentar la răspundere penală potrivit art.208 CP RM. Minorul va fi atras la răspunderea penală doar pentru norma propriu-zisă ca urmare a influenței autorului. O altă ipoteză descrisă de autorii citați se referă la coautorat. Astfel, dacă minorul a fost instigat la săvârșirea infracțiunii, însă este pasibil de a fi atras la răspundere penală, atunci minorul va fi atras la răspunderea prin coautorat, iar adultul va fi atras la răspundere pentru infracțiunea propriu-zisă și coautorat. O altă idee ilustrată de I. Hadîrcă și S. Copețchi este diferența dintre infracțiunea de organizare a migrației ilegale săvârșită de două sau mai multe persoane de participare, participantul îndeplinind mai multe roluri juridice, cu excepția autoratului.⁴⁴⁶ Pe de altă parte, ei nu se exclude că autorul poate să întrunească și alte roluri, inclusiv de organizator, instigator sau complice, însă la calificarea faptei nu se va lua în considerare art.42 CP RM, ci doar norma specială.⁴⁴⁷

În viziunea lui I. Krasikov, capacitatea deplină de exercițiu este un temei de a exclude minorul de la răspunderea penală. Totodată, faptele infractorului nu pot fi calificate potrivit regulii săvârșirii faptei prin grup.⁴⁴⁸ A.Piontkovskii menționează că minoratul nu este un temei de a exclude participarea în grup a făptuitorului, deoarece regulile participării nu prevăd circumstanțe care ar exclude rolul autorului sau complicelui de la fapta prejudiciabilă. Astfel, acesta menționează că CP RM nu indică astfel de semne ca participanți efectivi sau neefectivi care nu sunt capabili să poarte răspundere penală. Prin urmare, săvârșirea oricărei infracțiuni deliberate de către o persoană capabilă să poarte răspunderea penală împreună cu una sau mai multe persoane care nu posedă caracteristicile subiectului unei infracțiuni ar trebui calificată drept infracțiune comisă de un grup de persoane.⁴⁴⁹

R. Galiakbarov identifică câteva trăsături care caracterizează participarea minorului la săvârșirea infracțiunii: în primul rând, confluența mai multor subiecți la o singură infracțiune; în al doilea rând, doar unul dintre ei posedă caracteristicile juridice ale subiectului unei infracțiuni; în al treilea rând, subiectul săvârșește infracțiunea prin propriile sale eforturi; în al patrulea rând, el folosește în mod deliberat eforturile persoanelor care nu sunt supuse răspunderii penale în procesul săvârșirii unei infracțiuni.⁴⁵⁰

⁴⁴⁵Ibidem.

⁴⁴⁶Ibidem.

⁴⁴⁷Ibidem.

⁴⁴⁸ИГНАТОВ, А. КРАСИКОВ, Ю. Уголовное право России: Учебник для вузов: В 2-х т. /Т. 1: Общая часть. М., 1998. С. 228.

⁴⁴⁹ПИОНТКОВСКИЙ, А. Курс советского уголовного права / Ч.Ою Т. 2: Преступление. М., 1970. С. 456.

⁴⁵⁰ГАЛИАКБАРОВ, Р. Как квалифицировать убийства и изнасилования, совершенные групповым способом / Российская юстиция. 2000. № 10. С. 40.

În viziunea lui A. Popov, care analizează mai multe posibilități expuse de autorii menționați supra, nu putem pune pe același cântar două persoane diferite atunci când unul răspunde penal, iar altul nu.⁴⁵¹ Însă legislația Federației Ruse nu împiedică calificarea faptei prin participație sau de două sau mai multe persoane și de aceea autorul trebuie să poarte răspundere drept coautor. În același context, și I. Hadîrcă și S. Copețchi menționează că minorii sunt utilizați mai mult ca mijloace de săvârșire a infracțiunii. Astfel, în sursa citată se ajunge la concluzia că există autori imediați (adică cei care exercită fapta nemijlocit) și mediați (care exercită fapta mijlocit). Minorii sunt mediați de către autorii săvârșirii infracțiunii. Iar pentru acțiunile prejudiciabile aceștia trebuie să fie atrași la răspundere și potrivit art.208 din CP RM, pentru determinarea minorilor la activitățile infracționale.⁴⁵² În viziunea noastră, opiniile menționate mai sus sunt destule și convingătoare pentru a fi luate în calcul. Întrebarea principală care apare ține de modalitatea de apreciere a unei legi calitative și prin urmare de structura legii. Într-adevăr, problema atinge întrebări de ordin fundamental, care reies din cadrul legii penale. Asemenea întrebări apar atunci când există mai multe poziții formulate prioritar teoretic. Totodată, ele se regăsesc și în practică, iar pentru a defini corectitudinea aplicării legii, legiuitorul se preocupă de prioritățile fundamentale de protecție a drepturilor omului.

În viziunea noastră, nu există o prevedere legală națională, iar din sensul practicii judecătorești naționale nu poate fi dedus faptul că minorul nu poate fi considerat coautor, astfel calitatea legii este inefficientă și dăunătoare pentru drepturile fundamentale ale făptuitorului. Considerăm că teoria „accesorie” de participare propusă de V. Stati are menirea de a clarifica chestiunea privind dependența stării de participare a minorului la infracțiunea de bază săvârșită de către autorul care are capacitate deplină de exercițiu.⁴⁵³ Or, în ambele cazuri are loc conjuncția părții generale cu cea specială. Așadar, cine este autorul săvârșirii infracțiunii? În acest caz, în accepțiunea lui I. Hadîrcă și S. Copețchi, fiecare participant la infracțiune, inclusiv minorii, trebuie să răspundă în parte pentru modalitatea de realizare a faptei infracționale.⁴⁵⁴ Concluzia are la bază raționamentul că autorul trebuie să răspundă pentru că a realizat fapta, independent dacă este sau nu minor. În cazul minoratului, se vor aplica regulile Părții generale de neatragere a acestuia la răspundere penală. Dacă va fi oare egală tratarea faptului în cazul în care infracțiunea a fost realizată imediat sau mediat, autorii menționați supra consideră că este un subiect destul de complicat. Într-adevăr, acesta rămâne un subiect de dezbatere, însă credem că la calificarea faptei

⁴⁵¹ПОПОВ, А. Убийство совершенное преступной группой (п. “ж” ч. 2 ст. 105 УК РФ), 2002 г. Санкт-Петербург. С. 17-19

⁴⁵²A se vedea art.208 CP RM.

⁴⁵³HADÎRCĂ, I. COPETCHI, S. Calificarea acțiunilor/inacțiunilor participanților la infracțiune. 25.02.2020/Articol publicat online. Disponibil:

<https://juridicemoldova.md/7064/calificarea-actiunilor-inactiunilor-participantilor-la-infractiune.html>

⁴⁵⁴Ibidem.

este necesar a se lua în considerare și latura subiectivă a infracțiunii, atunci când se produce joncțiunea intenției, existând un scop unic bine determinat al autorilor. Este foarte complicată situația când este la fel atitudinea psihică a minorului și a persoanei care a împlinit capacitatea deplină de exercițiu, ca și posibilitățile lor fizice, morale și materiale. În orice circumstanță cel care are capacitate deplină de exercițiu este într-o situație mai favorabilă decât minorul, care se poate afla în condiție de servitute, fiind într-o o poziție socială și morală mult mai vulnerabilă. Legislația penală stipulează că, atunci când există un consimțământ al unui minor, el trebuie tratat având specificația că minoratul constituie o stare care înlesnește într-o măsură condițiile de atragere a acestuia la răspundere penală.

Săvârșirea infracțiunii de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional. Răspunderea penală pentru fapta prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere, de demnitate publică, străină sau de un funcționar internațional este prevăzută la lit. „d” alin.2 art.362 CP RM. Abordarea juridico-penală a acestui subiect este destul de complexă și relativ nouă. În Federația Rusă abia în 2019 au fost introduse modificări la art.322.2 CP FR, care prevede răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale de către o persoană care își folosește funcția oficială.⁴⁵⁵ În Republica Moldova, această prevedere legală a apărut cu mult înainte, însă modul în care o abordează legiuitorul și jurisprudența instanțelor judecătorești urmează a se analiza în acest subcapitol.

Lipsa unei poziții certe de protecție a demnitarilor la nivel național și internațional, prin stipularea cadrului legal clar, ridică multe întrebări asupra unui consens univoc al statelor care aplică legea penală în interesul protecției unui drept fundamental și poate crea multe dificultăți pentru comunitatea internațională. Aceasta pentru că fapta prejudiciabilă are un caracter transnațional și deci implică subiecți speciali de calitate oficială internațională. În acest context, obiectivul principal al subcapitolului dat este de a identifica diferențele terminologice existente și gradul de protecție a persoanelor atunci când se aplică legea fie asupra unei persoane publice; fie asupra unei persoane cu funcție de răspundere; fie asupra unei persoane cu funcție de demnitate publică; fie asupra unei persoane străine sau asupra unui funcționar internațional.

Conform legislației penale a Republicii Moldova, infracțiunea de „organizare a migrației ilegale” se consideră a fi o infracțiune transnațională. Aceasta pentru că infracțiunea are un obiect juridic multiplu, iar doctrina o denumește „infracțiune pluriobiectuală” sau „infracțiune pluriofensivă”.⁴⁵⁶ Nu ne putem imagina cum infracțiunea în cauză poate fi realizată fără a implica

⁴⁵⁵Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 01.07.2021), п. "в" введен Федеральным законом от 04.11.2019 N 354-ФЗ. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/42d9c8d66e7f43d449b0fb8ec66a566a488dbbc9/

⁴⁵⁶BRÎNZA, S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p.95;

persoane care ar favoriza, într-un fel sau altul, trecerea peste frontiera de stat a Republicii Moldova, persoane care sunt în același timp autor sau participant la săvârșirea infracțiunii de organizare a migrației ilegale. În cazul în care se constată că făptuitorul cu calitatea sa specială nu este autor sau nu a participant la infracțiunea de organizare a migrației ilegale, atunci acesta ar putea fi subiect la săvârșirea altor infracțiuni prevăzute de CP RM. În această ordine de idei, întâi de toate, este necesar a se determina cine este subiectul special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale și abia după a se analiza comparativ infracțiunea în cauză cu alte fapte conexe.

Necesitatea determinării subiectului special rezultă din faptul că voința legiuitorului este neclară, nefiind totdeauna expusă precis. Din aceste considerente se simte nevoia introducerii în cuprinsul CP RM a unor norme explicative obligatorii, care să clarifice înțelesul anumitor sintagme sau expresii utilizate de legiuitor, atât în CP RM, cât și în CPP RM. Or, un rol deosebit de important într-o societate democratică, îl constituie faptul de unificare a jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, deoarece astfel se ridică nivelul calității normei juridice și respectării principiului legalității, dependentă de legiuitor. De aceea, este necesar ca normele cu o terminologie specială să fie aplicate corect atunci când se urmărește un scop legal.

În conformitate cu art.123 CP RM și lit. „d” alin. 2 al art. 362¹ CP RM, infracțiunea de organizare a migrației ilegale este săvârșită și de către o persoană publică. În legătură cu cele enunțate putem determina că noțiunea de „persoană publică” este una exhaustivă, deoarece nu cuprinde alte categorii de persoane publice, în afara celor nominalizate. În acest context, ele pot fi aplicate arbitrar și de aceea se impune o analiză juridică-penală a acestor noțiuni, respectând ierarhia normelor juridice. În art. 4 CRM se specifică că, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, prioritate au reglementările internaționale.⁴⁵⁷ Însă, pentru a da claritate divergențelor iscate între normele internaționale și cele naționale, statul se obligă pozitiv să creeze o legislație pertinentă și să interpreteze minuțios și corespunzător orice colizie juridică apărută în legătură cu aplicarea legii, pentru a exclude arbitrariul, deoarece arbitrariul în sine prezintă o calitate rea a legii. De aceea, la aplicarea legii penale, CtEDO s-a pronunțat că statul urmează să adopte legi ținând cont de aspectele sale tradiționale, ca ulterior acestea să fie aplicate în practică cu precizie, în vederea excluderii oricărui dubii.⁴⁵⁸

MANTOVANI, F. Diritto penale. Milano: Cedan, 1992, p.222.; STRETEANU, F. Drept penal. Partea generală. București: Rosetti, 2003, p.312.

⁴⁵⁷Constituția Republicii Moldova, din 29.07.1994, Monitorul Oficial Nr. 1, Data intrării în vigoare : 27.08.1994. Disponibilă: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro

⁴⁵⁸Case of Kafkaris v. Cyprus (application no. 21906/04), Judgment, Strasbourg. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22fulltext%22:%5B%22Kafkaris%22%22itemid%22:%5B%22003-2266462-2424484%22%7D>

Constituția Ucrainei în dispoziția art. 38 are același text cu suplinirea următoarelor cuvinte „[...]precum și la serviciul în administrația locală”.⁴⁵⁹ Totodată, pe fundalul schimbărilor din țară, a fost specificat faptul că judecătorii nu pot cădea sub prevederile normei în cauză, deoarece ei nu pot fi funcționari publici, fiind adoptată o lege specială a funcționarilor publici, care exclude apartenența judecătorilor la ea.⁴⁶⁰ O tendință similară se dezvoltă și în Republica Moldova, potrivit căreia funcția judecătorului este văzută mai mult ca o prerogativă de armonizare a dreptului național cu cel internațional, garantat prin Constituție, decât ca o funcție a statului care aparține interesele statale la luarea deciziei. Considerăm că instituțiile statului sunt în permanentă schimbare, ele își folosesc instituțiile reprezentative ca organe independente față de celelalte organe ale statului (de exemplu: Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Uniunea Avocaților). Aceste schimbări se datorează mult schimbărilor care se produc în lume, în detrimentul implementării standardelor internaționale în vederea promovării, protecției și respectării drepturilor omului. Ca exemplu, în 2013 a fost adoptată o nouă lege privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, excluzându-i pe judecători (magistrați) din lista persoanelor care dețin funcții de demnitate publică și beneficiază de salarizare conform Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.⁴⁶¹ Astfel, funcțiile de stat în Republica Moldova sunt prea generale, fiind clasificate în funcții social-economice, juridice, politice.⁴⁶² Dintr-o altă perspectivă, se afirmă că funcțiile executive ale statului sunt mai largi decât cele legislative, deoarece legea le acordă autorităților administrative o putere discreționară.⁴⁶³ Acest lucru a fost enunțat și de savantul francez Leon Duguit, care certifică faptul că deținătorii puterii de stat nu vor putea presta servicii, dacă statul nu va crea o prevedere legală în vederea împuternicirii acestora pentru serviciul public.⁴⁶⁴ Argumentul este susținut prin faptul că dreptul public nu mai este fondat pe dreptul subiectiv al statului, ci pe funcția socială a guvernanților, având ca obiect organizarea și funcționarea serviciilor publice.⁴⁶⁵ Bineînțeles că serviciul public în sine reprezintă o prestare de servicii ce are ca scop protecția interesului public. Rezultă că fiecare persoană într-o societate democratică poate apăra interesul public, ceea ce se

⁴⁵⁹Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141), із змінами, внесеними згідно із Законами. Disponibil: <http://meget.kiev.ua/zakon/konstitutsia-ukraini/razdel-2/>

⁴⁶⁰Закон України о государственной службе 2016 (текст), опубликован в Ведомостях Верховной Рады (ВВР), 2016, № 4, ст.43. Введен в действие с 1 мая 2016 г. Disponibil: http://zib.com.ua/ru/print/120374-zakon_ukraini_o_gosudarstvennoy_sluzhbe_2016_tekst.html

⁴⁶¹Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, nr. 328 din 23.12.2013, publicat la 21.01.2014 în Monitorul Oficial Nr. 14-16 Nr : 32. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110542&lang=ro

⁴⁶²ПОПА, V. Drept parlamentar al Republicii Moldova: (monogr) / Univ. Liberă Intern. din Moldova. – Ch.: Complexul ed.- poligr. ULIM, 1999.

⁴⁶³ПОПА, V. et al. Drumul ascensiunii Studium in honorem/Chișinău: ULIM, 2009.

Disponibil: <http://library.ulim.md/pdf/2009/victor%20popa.pdf>

⁴⁶⁴DUGUIT, M. Internet Archive. Manuel de droit constitutionnel, Paris, 1923, pag.28.

Disponibil: <https://archive.org/details/manueldedroitcon00duguuoft>

⁴⁶⁵Ibidem.

datorează faptului că fiecare societate democratică primordială apără interesul persoanei, având drept prerogativă interesul societății. Astfel, putem observa că statul are două interese de ordin public, inițial stabilite ierarhic.

Însă se atestă situații când interesul public al societății prevalează asupra interesului public de apărare a persoanei (o situație fiind atunci când persoana a încălcat principiul bunei-credințe și a atras atenția publică asupra sa, creând astfel interesul public de intervenție în viața sa privată printr-o faptă care provoacă încălcarea unui interes public, de exemplu, printr-o faptă infracțională).⁴⁶⁶ În asemenea cazuri putem observa că, în vederea protecției interesului public, pot exista mai mulți actori – cum ar fi jurnaliști, activiști – care pot îndeplini servicii publice informând societatea și organele de drept despre fapta infracțională săvârșită sau despre unele acțiuni care au atras atenția și publicul, scontând continuitatea protecției interesului public și restabilirea liniștii în societate. De aceea, în vederea urmăririi scopului legal, este necesară instituirea termenului de funcție publică, iar persoana care nemijlocit va executa funcția dată va fi numită persoană publică.

În literatura de specialitate funcția publică este definită ca unitatea primară a autorităților publice, care determină locul și rolul cetățenilor în munca socială din sistemul public, iar funcționarul public ca persoana de stat care ocupă o funcție de stat remunerată.⁴⁶⁷ Ni se par aici relevante interpretările lui K. Kernaghan și J. Langford, care operează o diferență între „persoana publică” și „persoana politică”. În opinia acestora, foarte puținele cazuri de divergență între definițiile politice și cele ale serviciului public cu privire la interesul public reprezintă o problemă suficient de gravă care trebuie rezolvată cu instrumentele disponibile. Singura condiție prealabilă pentru judecățile serviciului public cu privire la interesul public este convingerea profundă că, atunci când ideile politice și cele de serviciu public nu coincid, judecata politică democratică prevalează asupra judecății serviciului public.⁴⁶⁸

Considerăm că noțiunea de „persoana publică” trebuie să corespundă cu alin.2 art.123 CP RM ce include două sensuri: de funcționar public și de persoană publică care nu are calitatea de funcționar public, dar care se asimilează cu acesta.⁴⁶⁹ În viziunea lui Negulescu P., funcționar public este cetățeanul numit și investit conform „cu prevederile legii de o autoritatea competentă, având o activitate permanentă, prestabilă în scopul funcționării unui serviciu public în schimbul unui salariu plătit periodic”.⁴⁷⁰ Prisăcaru V., în aceeași ordine de idei, înțelege prin funcționarul

⁴⁶⁶Case of Perna v. Italy (application no. 48898/99), Judgment, Strasbourg. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22fulltext%22:%5B%22perna%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22003-68400-68868%22%5D%7D>

⁴⁶⁷POPA, V. Funcția publică în contextul reformei serviciului public. In: Revista Politici Publici, nr.1, Ianuarie 2007

⁴⁶⁸KERNAGHAN, K. LANGFORD, J., The responsible public service/ Second Edition ((paper) ISBN: 978-1- 55061-000-0). Published by the Institute of Public Administration of Canada. Canada 2014. Pag.127. Cover and book layout by: Jennifer Dany Aubé. Disponibil: www.JenniferDany.ca

⁴⁶⁹A se vedea alin.2 art.123 CP RM

⁴⁷⁰NEGULESCU, P., Tratat de drept administrativ, Mărvan, București, 1934, p.540

public o „persoană fizică care întrunește condițiile cerute de lege, pentru a desfășura contra unui salariu o activitate continuă și ritmică într-un serviciu public administrativ”.⁴⁷¹ Iar Buzescu G. îl definește drept o persoană ce face, într-un serviciu public, o activitate „legată de realizarea unei anumite funcții, pe care o obține prin numire, alegere sau contract de către o autoritate publică centrală sau locală”.⁴⁷²

Sintagma de „funcționar public” are relevanță în planul elucidării esenței juridice a noțiunii de funcționar public. Totuși, aceste definiții doctrinare nu pot substitui definiția legislativă a noțiunii de funcționar public. De aceea, definiția stipulată în lege are o semnificație prioritară în contextul analizei noastre. În legătură cu aceasta, apelăm la art.2 al Legii Republicii Moldova privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și al unor persoane cu funcție de conducere, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 19.07.2002. În contextul acestei legi, prin „funcționar public” se înțelege o persoană fizică numită într-o funcție publică în conformitate cu Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.⁴⁷³

Așadar, dispoziția art.2 al Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public definește noțiunea de funcționar public în felul următor: „funcționarul public este persoana fizică numită, în condițiile prezentei legi, într-o funcție publică”.⁴⁷⁴ Este de interes că la alin. 1 art.13 al legii date se precizează că evidența la nivel național a funcțiilor publice și a funcționarilor publici se efectuează prin administrarea registrului funcțiilor publice.⁴⁷⁵ În acest mod, atunci când există dubii dacă o persoană sau alta este sau nu funcționar public, urmează a se verifica evidența acesteia în registrul funcționarilor publici. De asemenea, trebuie de menționat că în Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public se face o clasificare a funcțiilor publice și, implicit, a funcționarilor publici. Potrivit art.7 al legii, conform nivelului atribuțiilor titularului, funcțiile publice se clasifică în următoarele categorii: „funcții publice de conducere de nivel superior; funcții publice de conducere; funcții publice de execuție”.⁴⁷⁶ Detaliile referitoare la fiecare dintre cele trei clase sus-nominalizate le găsim în art.8-10 din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Așadar, categoria funcționarilor publici de conducere de nivel superior include persoanele care sunt numite în una din următoarele funcții publice de conducere de nivel superior: adjunct al conducătorului autorității administrative sau conducător și adjunct al conducătorului aparatului autorității.⁴⁷⁷

⁴⁷¹PRISĂCARU, V., *Funcționarii publici*, All Beck, București, 2004, p.74.

⁴⁷²BUZESCU, G. *Locul și rolul funcționarului public în aparatul de stat*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2008.

⁴⁷³Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, publicat la 23-12-2008 în Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840. modificat prin LP10 din 12.02.21, MO108-110/30.04.21 art.114; în vigoare 30.10.21.

⁴⁷⁴A se vedea art.2 a legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

⁴⁷⁵A se vedea art.13 a legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

⁴⁷⁶A se vedea art.7 a legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

⁴⁷⁷A se vedea art.art.8 a legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

În planul clasificării funcționarilor publici, nu trebuie să uităm nici de Clasificatorul unic al funcțiilor publice, aprobat prin Legea Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.07.2011.⁴⁷⁸ Din Anexa la acest act legislativ, aflăm care persoane pot ocupa funcții publice de conducere de nivel superior, funcții publice de conducere sau funcții publice de execuție. Totodată, nu trebuie să facem și abstracție de la faptul că, potrivit art.2 al legii în cauză, acțiunea ei nu se extinde asupra funcțiilor publice ocupate de funcționarii publici cu statut special. Așa cum vom putea vedea mai jos, în cazul funcționarilor publici cu statut special, gradele militare sau speciale reprezintă criteriul care stă la baza clasificării acestor funcționari. Considerăm că, în cazul infracțiunii prevăzute la art.362¹ CP RM, atunci când subiectul infracțiunii este o persoană publică sau funcționar public, calificarea infracțiunii trebuie să fie conform nivelului atribuțiilor titularului, fie conform gradelor militare sau speciale deținute, putând fi luată în considerare la individualizarea pedepsei.

În viziunea lui R. Popov este impropriu a utiliza sintagma „funcționarul public cu statut special” de exemplu în raport cu: soldatul serviciului intern; ostașul serviciului de salvare; ostașul de justiție etc.⁴⁷⁹ În același timp, autorul nu poate ignora nici faptul că, pentru definirea noțiunii „funcționarul public cu statut special”, legiuitorul utilizează definitivul „persoană care deține grade speciale sau militare”, fără a face vreo diferențiere a gradelor respective.⁴⁸⁰ Suntem de acord cu poziția expusă de către R. Popov că persoană publică este soldatul serviciului intern, general-colonelul serviciului intern; ostașul serviciului de salvare, general-maiorul serviciului de salvare; ostașul ele justiție, general-maiorul de justiție.⁴⁸¹

În afară de persoanele care dețin grade speciale sau militare, considerăm că mai pot fi asimilate funcționarilor publici persoanele din alte categorii specificate în alin.(2) art.123 CP RM: angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică; persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public.

Prevederile art.1 al Legii securității statului a Republicii Moldova stipulează că securitatea statului cuprinde protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei etc.⁴⁸²

⁴⁷⁸Legea privind Clasificatorul unic al funcțiilor publice, publicat la 04.10.2011 în Monitorul Oficial Nr. 164-165 art. 480. Modificat prin LP257 din 16.12.20, MO353-357/22.12.20 art.288; în vigoare 01.01.21.

⁴⁷⁹POPOV, R. Cercetări științifice privind subiectul infracțiunilor prevăzute în capitolele XV și XVI din partea specială a Codului penal. In: Studia Universitatis de Moldaviae/Seria științe sociale. ISSN 1814-3199, nr.8 (88), pag.129-143. Chișinău, 2015. Disponibil: <https://oaji.net/articles/2015/2053-1448354829.pdf>

⁴⁸⁰Ibidem.

⁴⁸¹Ibidem.

⁴⁸²Legea securității statului, publicată la 13.02.1997 în Monitorul Oficial Nr. 10-11 art. 117 MODIFICAT prin LP73

În conformitate cu prevederile dispoziției alin.1 al art.13 al Legii Republicii Moldova privind organele securității statului, sistemul organelor securității statului se constituie din: Serviciul de Informații și Securitate; Serviciul de Protecție și Pază de Stat; Departamentul Poliției de Frontieră; Serviciul Vamal.⁴⁸³ Astfel, potrivit legii securității statului și alin.2 din art.123 CP RM, că subiecții speciali sunt persoane publice, având anumite atribuții specificate în legea securității statului.⁴⁸⁴ Legea nu face o deosebire a atribuțiilor funcționale ale persoanelor publice. Totodată, potrivit art. 14 al Legii Serviciului de Informații și Securitate, personalul instituției este format nu numai din ofițeri, ci și din salariați civili sau care activează în bază de contract, iar activitatea acestora este reglementată de Codul muncii și alte acte normative.⁴⁸⁵ De aceea, este necesar ca la dispoziția art. 123 CP RM, angajații Serviciului de Informație și Securitate să fie atribuiți la categoria organelor securității naționale dacă desfășoară activități publice, în virtutea legii care reglementează activitatea specială a acestuia. Iar cei care nu sunt persoane publice să nu fie considerați colaboratori ai organelor securității naționale. Și această concluzie se referă la toate categoriile persoanelor publice ale căror atribuții presupun o activitate specială conform legii speciale.

O persoană cu statut special, în viziunea Curții Constituționale a Republicii Moldova, se presupune că „este reprezentant al statului, iar natura distinctă a acestei profesii impune condiții speciale de îndeplinire a sarcinilor de serviciu”.⁴⁸⁶ În viziunea Curții, articolul 4 al Legii, condițiile de îndeplinire a sarcinilor de serviciu ale funcționarului public cu statut special cuprind atribuții precum aplicarea forței fizice, a mijloacelor speciale și a armelor de foc, care duc la restrângerea unor drepturi fundamentale.⁴⁸⁷

În urma celor menționate supra, putem afirma că definiția persoanei publice cu statut special este destul de largă, iar în vederea stabilirii previzibilității aplicării ei, autoritățile care vor aplica legea va trebui să identifice calitatea publică specială a acesteia în funcție de atribuțiile sale funcționale și statutul special acordat de legea specială.

Plenul CSJ a Republicii Moldova specifică asupra faptului că „nu sunt subiecți ai infracțiunilor săvârșite de persoane cu funcție de răspundere lucrătorii întreprinderilor, instituțiilor,

din 05.07.19, MO223-229/12.07.19 art.279; în vigoare 12.07.19.

⁴⁸³A se vedea art.13 din Legea securității statului

⁴⁸⁴A se vedea alin.2 din art.123 CP RM

⁴⁸⁵Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, publicată la 31.12.1999 în Monitorul Oficial Nr. 156 art. 764, MODIFICAT, LP38 din 28.02.20, MO103/14.04.20 art.176; în vigoare 14.05.20.

⁴⁸⁶Decizia de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 161g/2020 și nr. 179g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 38 alin. (1) lit. c) și alin. (4) din Legea nr. 288 din 16 decembrie 2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (încetarea raporturilor de serviciu ale funcționarului public cu statut special după acumularea vechimii în muncă ce permite dreptul la pensie) pct. 28 (a se vedea, mutatis mutandis, DCC nr. 104 din 7 octombrie 2019, § 21). Disponibilă:

https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_136_2020_161g_2020_rou.pdf

⁴⁸⁷A se vedea pct.21 din Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolului 38 alin. (1) lit. c) și alin. (4) din Legea nr. 288 din 16 decembrie 2016.

organizațiilor (de stat) care exercită numai funcții pur profesionale sau tehnice”.⁴⁸⁸ Totodată, drept persoană cu funcție de răspundere trebuie să fie recunoscut acel subiect care, în virtutea atribuțiilor sale funcționale, are dreptul să emită, în numele unui organ sau al unei instituții a puterii publice centrale sau locale, acte oficiale și să îndeplinească și funcții ce poartă caracter administrativ. În aceste cazuri el va putea fi tras la răspundere penală în conformitate cu prevederile art. 123 și 362¹ în calitate de persoană cu funcție de răspundere.⁴⁸⁹

Pe marginea unui caz relevant din practică, cităm viziunea lui D. Ciuncan: „medicul nu este funcționar, deci nu poate avea calitatea de subiect activ al infracțiunii de luare de mită”.⁴⁹⁰ În acest context, și M. Lisov comentează susține că dacă un medic, exercitând atribuțiile sale profesionale, în timpul examinării pacientului, primește de la acesta un folos oarecare, nu trebuie să fie considerat persoană coruptă, fiindcă el nu activează în calitate de persoană cu funcție de răspundere. Acțiunile sale nu comportă elementul administrativ de dispoziție ori organizatorico-economic și nu sunt urmate de consecințe juridice. Însă, dacă același medic, primind de la pacienți un folos, ilegal le eliberează un certificat ce ține de atribuțiile sale de serviciu, atunci el va purta răspundere, deoarece acțiunile sale au efecte juridice.⁴⁹¹

A. Cvitsinia consideră că orice medic urmează a fi considerat drept persoană cu funcție de răspundere, pentru că același medic nu poate fi concomitent și persoană cu funcție de răspundere, și să nu fie în această calitate. Orice medic care lucrează într-o instituție medicală este persoană cu funcție de răspundere, deoarece el, în procesul activității sale, întotdeauna poate să îndeplinească funcții administrative de dispoziție ori organizatorico-economice cu urmări juridice (eliberarea certificatului de boală, a altor certificate).⁴⁹²

În opinia lui Negulescu P., funcționarii publici sunt cetățenii care, în schimbul unui salariu, fiind numiți de o autoritate, prestează, în mod permanent, o anumită activitate pentru a face să funcționeze un serviciu public.⁴⁹³ P. Negulescu, în raport cu D. Ciuncan și M. Lisov, susține că diferența dintre „funcționarul public” și „persoana cu funcție de răspundere” o constituie funcția administrativă de subiect special la săvârșirea infracțiunii. Cu P. Negulescu este de acord V. Prisăcaru, care arată că funcționarul public este persoana „investită prin numire într-o funcție publică, pentru a desfășura contra unui salariu o activitate continuă și ritmică într-un serviciu public administrativ”.⁴⁹⁴ Deci reiese că funcționarul public este o persoană publică. Aceeași idee

⁴⁸⁸Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova „Cu privire la judecarea de către instanțele judecătorești a plângerilor declarate împotriva actelor nelegitime ale organelor administrației publice și ale persoanelor cu funcții derăspundere ce lezează drepturile cetățenilor”, nr.6 din 23.02.1998 // Culegere de hotărâri explicative, 2000, p.192.

⁴⁸⁹СВЕТЛОВ, А. *Ответственность за должностные преступления*. – Киев: Наукова Думка, 1978, p.116.

⁴⁹⁰CIUNCAN, D. *Jurisprudență și doctrină penală în materia corupției*. – București: Lumina LEX, 2004, p.463.

⁴⁹¹ЛЫСОВ, М. *Ответственность должностных лиц по советскому уголовному праву*.Казань,72 г.р.130.

⁴⁹²КВИЦИНИЯ, А. *Взятничество и борьба с ним*. – Сухуми: Алатара, 1980 г. p.56-57

⁴⁹³NEGULESCU, P. *Tratat de drept administrativ*, Mârvan, București, 1934 г. p.540.

⁴⁹⁴PRISĂCARU, V., *Funcționarii publici*, All Beck, București, 2004 г. p.74.

este susținută de precedarea art.123 CP RM.

Articolul 123 CP RM face o distincție între „persoana cu funcție de răspundere” și „persoană publică”, care include și funcționarul public, prin caracterul său administrativ de dispoziție ori organizatorico-economic, și prin atribuțiile prevăzute în legea specială a funcționarului public. Deci persoana publică, sau în cazul nostru funcționarul public, diferă de persoana cu funcție de răspundere prin faptul că prima este angajată într-o sarcină de interes public, având ca activitate de bază protecția valorilor societății, reieșind din atribuțiile sale funcționale prevăzute expres de legea specială.

Totodată, suntem de acord și cu poziția lui D. Ciuncan și M. Lisov, precum că un medic poate comasa prin joncțiune două calități, administrative și profesionale. Totodată, considerăm că și abordarea propusă de către D. Melinte este relevantă, deoarece face o delimitare între „statutul de profesie” și „statutul de serviciu”: „există medici care au calitatea de funcționari publici și care, exercitându-și profesia, îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat”.⁴⁹⁵

În concluzie este important că legiuitorul stipulează în art. 123 CP RM că sunt două tipuri de persoane publice: primul tip sunt funcționarii publici și cel de-al doilea tip se asimilează cu aceștia, dar nu sunt persoane publice.

În conformitate cu prevederile alin.3 al art.123 CP RM, prin persoană cu funcție de demnitate publică se înțelege următoarele: „persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de CRM”.⁴⁹⁶ Așadar, potrivit art.2 din Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică: „funcțiile de demnitate publică se instituie în temeiul actelor emise de Parlament, de Președintele Republicii Moldova și de Guvern, în limitele competenței lor, stabilite de Constituție”.⁴⁹⁷

Potrivit lui S. Brînza, persoanele cu demnitate publică sunt subiecți speciali ai art.362¹ alin.2 lit. „d” CP RM.⁴⁹⁸ Totodată, deși multe s-au clarificat în baza proiectului de lege propus în 2010 cu privire la completarea unor acte legislative,⁴⁹⁹ controversa cea mai importantă rezultă din prevederile dispoziției art.123 CP RM, care nu este clară, deoarece admite așa-zisele „norme complinitoare”. Adică, sintagma „altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege” este una interpretabilă, dependentă de autoritățile care vor aplica legea specială. În această ordine

⁴⁹⁵MELINTE, D. Persoana cu funcție de răspundere în legislația penală Română. In: Revista națională de drept Nr.12 2010,/ Recenzent: VICTOR, M. doctor în drept, conferențiar universitar (USM)

⁴⁹⁶A se vedea alin.3 al art.123 CP RM.

⁴⁹⁷Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, publicată la 05.10.2010 în Monitorul Oficial Nr. 194-196 art. 637. Modificată prin LP257 din 16.12.20, MO353-357/22.12.20 art.288; în vigoare 01.01.21.

⁴⁹⁸BRÎNZA, S., Definiția legislativă a noțiunii ”persoană cu funcție de demnitate publică”: analiza evoluției/Revista de Drept. Universitatea de Stat din Moldova, CZU: 34.047:[342.53:342.55](478).

⁴⁹⁹Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.1176, (CP RM – art.123, 1231, 140 etc.), publicat la 06.05.2011 în Parlamentul Republicii Moldova).

de idei, suntem de acord cu S. Brînza asupra faptului că definiția noțiunii „persoană cu funcție de demnitate publică” s-a transformat din definiție exhaustivă în definiție exemplificativă: „legiuitorul sugerează că oricare persoană cu funcție de demnitate publică intră sub incidența definiției de la alin. 3 art.123 CP RM. Important este ca statutul unei asemenea persoane să fie confirmat prin lege”.⁵⁰⁰

În același context, R. Popov consideră că: până la intrarea în vigoare a legii cu privire la funcțiile de demnitate publică, prioritate are accepțiunea de persoană cu funcție de demnitate publică din alin.3 art.123 CP RM.⁵⁰¹ Cu alte cuvinte, legea penală continuă să fie interpretabilă, deoarece persoana cu funcție de demnitate publică nu trebuie înțeleasă într-un sens larg. Iar pentru a exclude această interpretare și ridicarea nivelului de protecție conform principiului securității juridice, art.123 CP RM trebuie să includă expres toate persoanele care pot fi subiecți speciali ai infracțiunii având calitatea de persoană cu demnitate publică și să poată fi aplicat inclusiv pentru fapta prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale prevăzută la lit. „d” alin.2 art.362¹ CP RM. Pentru aceasta, legiuitorul trebuie să modifice sintagma altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege și să specifice concret legea la care se face referire – legea persoanelor cu demnitate publică – sau rămânem în situația expusă de S. Brînza că legea întâi de toate este art.123 CP RM, care este complinitor și exemplificativ.

Dispoziția lit. „d” alin.2 al art. 362¹ CP RM prevede răspundere penală și pentru subiecții cu statut special internațional, și anume: organizarea migrației ilegale săvârșită de o persoană publică străină și funcționar internațional.⁵⁰² Este cert că legiuitorul moldav prin termenul „național” prevede funcționarul public ca parte componentă a persoanei publice. Iar persoana cu funcție de răspundere, prin prisma activității sale de numire cu caracter administrativ, o vede ca fiind separată de persoana publică. Totodată, în cazul oficialilor străini sau al funcționarilor străini, legiuitorul moldav îl prevede pe „funcționarul internațional” separat de „persoana publică străină”. Or, conjuncția „și” separă cele două sintagme.

În conformitate cu prevederile articolului 123¹ CP RM, persoana publică este numită sau aleasă legislativ, executiv sau de un organ administrativ sau judiciar al unui stat străin.⁵⁰³ Totodată, prin funcționar internațional se înțelege următoarele: funcționarul unei organizații publice internaționale ori supranaționale sau orice persoană autorizată de o astfel de organizație să acționeze în numele ei.⁵⁰⁴

Potrivit lui R. Popov, prin persoană publică străină se înțelege funcționarul internațional

⁵⁰⁰BRÎNZA, S. Definiția legislativă a noțiunii „persoană cu funcție de demnitate publică”: analiza evoluției. In: Revista de Drept. Universitatea de Stat din Moldova, CZU: 34.047:[342.53:342.55](478).

⁵⁰¹Ibidem.

⁵⁰²A se vedea lit. „d” alin.2 al art. 362¹ CP RM.

⁵⁰³A se vedea alin.1 art.123¹ CP RM.

⁵⁰⁴A se vedea alin.2 art.123¹ CP RM.

persoană care este împuternicit de o organizație străină să acționeze în numele acesteia.⁵⁰⁵ La fel, autorul face comparație cu sintagma „funcționarul public”, or, în conformitate cu dispoziția art.294 al CPR din 2009, se consideră funcționari străini „funcționarii sau persoanele care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori alte persoane care exercită atribuții similare în cadrul unei organizații publice internaționale”.⁵⁰⁶

Astfel, pentru a armoniza legislația Republicii Moldova, propunem ca în definiția de persoană publică străină să fie inclus și funcționarul public străin, iar sintagma „funcționar internațional” să fie schimbată prin „funcționar al organizațiilor internaționale și regionale”.

Săvârșirea infracțiunii de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.

Răspunderea penală pentru fapta prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală este prevăzută de dispoziția lit. „a” alin.3 art.362¹ CP RM. În viziunea legiuitorului moldav, agravanta menționată supra este mai semnificativă decât cele prevăzute de alin.2, ce ar însemna că astfel de fapte sunt tolerate în mai puțină măsură decât celelalte agravante în lupta împotriva criminalității organizate. Pe fundalul destrămării Uniunii Sovietice, criminalitatea organizată în Republica Moldova s-a intensificat. În urma destrămării, au apărut cca 300 de grupări criminale organizate, care promovau o destabilizare a dezvoltării drepturilor fundamentale ale omului.⁵⁰⁷ În această situație au fost afectate drepturile migranților și au apărut așa-zisele „sindicate” care erau gestionate de către liderii neoficiali ai organizațiilor criminale, numiți „hoți în lege”.⁵⁰⁸

În viziunea lui O. Rusu, în vederea combaterii crimei organizate, în contextul traficului ilegal de migranți, trebuie să fie aplicate diverse măsuri de bază, și anume: înăsprirea răspunderii pentru organizarea migrației ilegale; perfecționarea activității organelor vamale; limitarea cazurilor angajării la negru prin efectuarea controlului asupra pieței muncii, aplicarea sancțiunilor contravenționale, penale și civile împotriva angajatorilor; aplicarea sancțiunilor față de companiile de transport, care au transportat ilegal migranți pe calea terestră, a aerului sau pe mare; înăsprirea răspunderii cetățenilor străini pentru aflarea ilegală în țară; controlul numărului persoanelor cu statut ilegal prin intermediul deportării sau al amnistiei migratoare; utilizarea pe larg a căilor de migrație legală; amplificarea interacțiunii internaționale; acordarea ajutorului financiar economic țărilor de origine al migranților ilegali.⁵⁰⁹ Cu referire la cele menționate supra de autor,

⁵⁰⁵POPOV, R. Subiecții speciali ai infracțiunilor prevăzute în cap. XV din Partea specială a codului penal (alții decât persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică). In: Revista Națională de Drept, Nr. 10, 2013, pag.82.

⁵⁰⁶Ibidem.

⁵⁰⁷GUMENCO, A. Crima organizată în Republica Moldova. Catedra “Drept Public” al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI. „Științe sociumane, ediția a XII-a, nr-2”. Disponibil (accesat la 01.02.2022):

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Crima%20organizata%20in%20RM.pdf

COJOCARI, I. Criminalitatea Organizată- Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. In: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf

⁵⁰⁸Ibidem.

⁵⁰⁹ RUSU, O. Organizarea migrației ilegale ca formă de manifestare a criminalității organizate transnaționale. In:

observăm că, dacă se agravează pedeapsa, există un risc sporit că vor fi afectate drepturile migrantilor.

O viziune diferită promovează P. Oconitrillo, deoarece există riscul ca să fie atras la răspundere penală însuși migrantului. Acesta constată că statutul migrantului subiect al infracțiunii este un subiect de discuție destul de sensibil și aduce următoarele argumente: chiar și cele mai restrictive comentarii ale articolelor 5 și 6 din Protocolul TIM consideră că infracțiunile prevăzute la articolul 6 nu includ activitățile celor care acordă sprijin migrantilor din motive umanitare sau pe baza unor legături familiale strânse; un migrant care deține un document fals decălătorie sau de identitate pentru a permite propria sa traficare; un migrant care își permite propria traficare.⁵¹⁰

Așadar, considerăm că nu putem fi de acord cu poziția lui O. Rusu privind agravarea infracțiunii, din următoarele considerente: severitatea pedepsei poate cauza daune materiale și morale neproporționale interesului public; severitatea pedepsei poate îngusta definiția vieții private, dând prioritate interesului public; nu există un consens internațional cu privire la acest subiect, de aceea, aplicarea pedepsei poate să nu corespundă raționamentului și spiritului legal de protecție a drepturilor migrantilor, atunci când statul are mai mare marjă de apreciere a legii. În felul acesta, în vederea prevenirii și combaterii faptelor prejudiciabile de organizare a migrației ilegale (traficului de migranți) trebuie luate în calcul modalitățile în care poate fi săvârșită infracțiunea.

Cu referire la munca la „negru” despre care se pronunță O. Rusu, considerăm că nu putem folosi sintagma „la negru”, pe care o considerăm jignitoare și ofensatoare. De aceea, noi nu vom da caracteristici termenilor considerați discriminatorii și/sau care constituie vicii ce atentează la demnitatea umană și principiile statului de drept. Totuși, referindu-ne la munca acordată de către migranți, trebuie să recunoaștem că, deseori, aceasta nu corespunde condițiilor pentru care migrantul și-a dat consimțământul de a munci în străinătate. În Republica Moldova așa-zisa „muncă la negru” se consideră „munca nedeclarată”, adică exercitată ilegal. Conform poziției Serviciului Fiscal de Stat al Republicii Moldova, pot fi descrise două situații clasice de muncă la negru: situația în care lucrătorul muncește fără contract de muncă și situația în care angajatul are contract de muncă, dar acesta menționează un salariu mai mic decât cel real, diferența fiind achitată în mod neoficial și, prin urmare, rămâne nedeclarată („salariu în plic”).⁵¹¹ În viziunea noastră, „munca la negru” poate însemna și condițiile dezavantajoase de lucru sau ofensatoare (menționate

Materialele științifico-practice internaționale din 26 iunie 2018 paginile 181-187. Disponibil (accesat la 02.02.2022): https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/181-187_6.pdf

⁵¹⁰ Ibidem.

⁵¹¹ A se vedea Monitorul Fiscal al Republicii Moldova. 11.06.2016. Disponibil (accesat la 02.02.2022): https://monitorul.fisc.md/monitorul/munca_nedeclarata_intre_efecte_opportunitati_si_sanctiuni.html

mai sus). Este cert că aceste condiții sunt cu acordul migrantului, însă din start nu se cunosc toate circumstanțele în care tragerea de foloase are loc.

În conformitate cu prevederile art. 165¹ CP RM, persoana poate fi atrasă la răspundere penală pentru utilizarea rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane.⁵¹² Considerăm că astfel de servicii pot obține și făptuitorii în condițiile expuse de către legiuitor conform Protocolului TIM. Totuși, ținând cont de faptul că o astfel de normă penală care incriminează „traficul de migranți” nu există în legislația Republicii Moldova, ea nu este aplicabilă. Or, infracțiunea de organizare a migrației ilegale este formală. În viziunea noastră, o asemenea abordare este justificabilă din punctul de vedere al nevoii sociale de a incrimina traficul de migranți. Concluzia se justifică prin faptul că această normă ar acorda o protecție suplimentară drepturilor migranților, în sensul că produsul muncii lor este folosit contrar voinței. Proiectul cu privire la modificarea art.206 CP RM se pronunță pentru reducerea sintagmei „trafic de copii”, inclusiv din prevederile art.165¹ CP RM. Considerăm oportună o astfel de modificare, deoarece autorii legii propun o normă separată (art. 206¹ CP RM) care va avea următorul titlu: Utilizarea rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de copii.⁵¹³ În viziunea noastră, modificarea anunțată va preciza scopul legal urmărit de legiuitor și va îmbunătăți previzibilitatea legii și a jurisprudenței naționale, deoarece distingerea se face în baza obiectului material protejat de lege și de standardele internaționale de protecție a drepturilor omului.

Considerăm că munca ilegală prezintă atitudinea făptuitorului asupra consimțământului migrantului, în măsura în care îl lipsește pe ultimul de caracterul autonom al voinței sale. Astfel, făptuitorul prezintă o realitate falsă a produsului muncii migrantului și o folosește în scopuri personale, având interese materiale. Această norma ar combate crima organizată în domeniul în care se prestează servicii internaționale de transport prin intermediul companiilor sau a persoanelor juridice autorizate pe teritoriul țării. Ar ridica nivelul de control al serviciilor rutiere și ar obliga la frontierele de stat companiile de transport să prezinte documente justificative privind condițiile de transportare a migranților (inclusiv prețul biletului). Ar asigura protecția drepturilor migranților cu privire la condițiile legale de lucru și de ședere pe teritoriul țării. Controlul efectuat de autoritățile Republicii Moldova nu va afecta dreptul la respectarea vieții private a migrantului, dacă acesta nu a provocat un interes public și nu este subiect al infracțiunii de „traficul de migranți” în sensul Protocolului TIM și/sau al infracțiunii de „organizare a migrației ilegale” în sensul dispoziției art. 362¹ CP RM.

⁵¹²A se vedea art. 165¹ CP RM.

⁵¹³Proiect de Lege pentru modificarea și completarea CP RM nr.985-XV din 18.04.2002 elaborat de Procuratura Generală privind modificările asupra art. 165, 165¹, 206, 207 CP RM, și adaptarea art.206¹ CP RM. Disponibil: http://procuratura.md/file/2021-03-25_proiect%20lege%20modificare%20CP.pdf

Lupta împotriva criminalității organizate nu este un subiect nou în vizorul guvernului și al organizațiilor internaționale. Crima organizată are impact asupra destabilizării economiei țării, ea favorizează vicii fundamentale ca spălarea banilor, evaziunea fiscală, contrabanda, finanțarea terorismului și corupția.⁵¹⁴

Un studiu asupra acestui subiect arată că infracțiunea organizată se intensifică în fiecare an.⁵¹⁵ Mai mult, din septembrie 2015, în Uniunea Europeană mai multe țări aflate în regiunea Schengen precum Germania, Austria, Slovenia, Ungaria, Suedia, Norvegia, Danemarca și Belgia, au reintrodus controalele la frontierele interne din cauza unui presupus „aflux mare de persoane care solicită protecție internațională” sau „flux migrator neașteptat”.⁵¹⁶ Belgia a fost ultima țară care a reintrodus granițele interne (23 februarie 2016) în temeiul articolului 28, temându-se de sosirea refugiaților din tabăra de refugiați de la Calais.⁵¹⁷ Franța și Malta au reintrodus controalele la frontierele interne ale sale pentru a preveni o previzibilă „amenințare gravă la adresa ordinii publice sau a securității interne”.⁵¹⁸

În literatura de specialitate găsim opinii eterogene cu privire la controlul riguros la frontierele statului. În viziunea lui M. Polner, condițiile privind trecerea frontierei de stat nu trebuie înăsprite, ba chiar se cer ameliorate: într-o lume globalizată în care interconexiunea și integrarea sunt dinamica cheie care influențează creșterea economică și dezvoltarea socială, factorii de decizie politică realizează din ce în ce mai mult nevoia unei reforme de reglementare transfrontalieră accelerată pentru a elimina barierele și sarcinile inutile asupra comerțului.⁵¹⁹ Considerăm că, dacă documentele eliberate la cererea migrantului și în interesul acestuia sunt

⁵¹⁴MALAN, J., et al. The Impact of Schemes revealed by the Panama Papers on the Economy and Finances of a Sample of Member States. In: Study for the Panama Committee/ European Parliament. Policy Department D for Budgetary Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 572.717 - April 2017. Disponibil: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/572717/IPOL_STU\(2017\)572717_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/572717/IPOL_STU(2017)572717_EN.pdf)

KRUESSMANN T. Human rights in combating organised crime and the problem of «illegal» migration in Europe. Journal of the Belarusian State University and University of Graz, 15/C3 Universitätsstraße, Graz 8010, Austria. Law. 2020;3: 24–29. Disponibil: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/257905/1/24-29.pdf>

A se vedea și GINGERAS R. Heroin, Organized Crime, and the Making of Modern Turkey (ISBN 978–0–19–871602–0), page 7. Oxford Press, United Kingdom 2014;

GOLDIN I, PITT A., NABARRO B., BOYLE K., Migration and the Economy//Economic Realities, Social Impacts & Political Choices Citi GPS: Global Perspectives & Solutions, [E6GYB6412478], Oxford Martin School, University of Oxford, City, September 2018 Citigroup Global Markets Inc. M, pag.5. Disponibil: <https://www.citi.com/commercialbank/insights/assets/docs/2018/migration-economy.pdf>

⁵¹⁵United Nations, Office on Drugs and Crime. An Assessment of transnational organised crime in Central Asia. New York, 2007. Disponibil:

https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Central_Asia_Crime_Assessment.pdf

⁵¹⁶GUILD, E., et al. Justice, Freedom and Security/ Internal border controls in the Schengen area: is Schengen crisis-proof?/ European Parliament, European Union, 2016. Pag.15. Disponibil (accesat la 02.02.2022): http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571356/IPOL_STU%282016%29571356_EN.pdf

⁵¹⁷Ibidem, pag.16.

⁵¹⁸Ibidem.

⁵¹⁹POLNER, M. Coordinated border management: from theory to practice. In: World Customs Journal. Volume 5, Number 2.pag.49-64. Disponibil:

http://www.wcoomd.org/en/topics/research/activities-and-programmes/~/_media/799443EF399B48C0B18DA2285B034F36.ashx

ilegale din punctul de vedere al legii, atunci migrantul nu trebuie să poarte răspundere penală conform infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Dacă există un consens intern în jurisprudență că migrantul poate fi atras la răspundere penală, atunci acest consens contravine consensului internațional conform Protocolului TIM, care îl exclude pe migrant de răspundere penală dacă acesta este obiect al infracțiunii în sensul definiției „traficului ilegal de migrații”. De aceea, legiuitorul a prevăzut în Protocolul TIM condiționalitatea în care migrantul este exonerat de răspundere penală, descrisă minuțios de către P. Oconitrillo.

În viziunea noastră, legiuitorul național și cel internațional nu prevede expres dacă deținerea documentelor false de către migrant se referă doar la cele de intrare. Or, Protocolul TIM a prevăzut o altă sintagma a infracțiunii „traficului ilegal de migrații”, care este diferită de cea a „organizării migrației ilegale”. Astfel, legiuitorul moldav a prevăzut modalitățile de săvârșire a infracțiunii în forma de intrare, ieșire, ședere sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova (Capitolul II). Spiritul Protocolului TIM se referă la acțiunea de intrare. Iar celelalte acțiuni descrise supra se referă la acțiunile de colaborare între state. Astfel, acțiunile de ieșire, ședere și tranzitare a teritoriului Republicii Moldova sunt puse la discreția statului. În acest context, infracțiunea de organizare a migrației ilegale comasează două obiective diferite, după cum urmează: obiectivul internațional – care se referă la acțiunea de „intrare” pe teritoriul țării și obiectivul statului – care se referă la acțiunea de „ședere”, „ieșire” și tranzitare a teritoriului Republicii Moldova.

Așadar, referindu-ne la cele două componente de infracțiune menționate, ele au următorul conținut:⁵²⁰ art. 264 CP RP prevede răspundere penală pentru trecerea ilegală a frontierei de stat. Totodată, alin.3 al aceluiași articol prevede răspundere penală pentru organizarea migrației ilegale. Norma penală are următoarea dispoziție și sancțiune: „oricine aranjează ca alte persoane să treacă frontiera Republicii Polone cu încălcarea reglementărilor, va fi supus pedepsei privative de libertate pe un termen de la 6 luni la 8 ani”; art. 264a. CP RP prevede răspundere penală pentru permiterea „șederii ilegale” pe teritoriul Republicii Polone. Norma penală are următoarea dispoziție și sancțiune: „Oricine, pentru a obține beneficii materiale sau personale, permite sau înlesnește o altă persoană să rămână pe teritoriul Republicii Polone, cu încălcarea prevederilor, se pedepsește cu pedeapsa privativă de libertate pe un termen de la 3 luni și 5 ani”.⁵²¹ În viziunea noastră, raționamentul legiuitorului polonez este destul de justificat din punctul de vedere al respectării obligațiilor asumate prin ratificarea Protocolului TIM. Afirmația se bazează pe

⁵²⁰Kodeks karny, Dz.U.2020.1444 t.j. | Akt obowiązujący, Wersja od: 22 czerwca 2021 r. do: 31 grudnia 2021 r. USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. Disponibil:

<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-karny-16798683>

⁵²¹Ibidem.

următoarea idee: consensul intern al statului nu contravine celui internațional, deoarece migrantul nu este privit ca subiect al infracțiunii, toate circumstanțele se referă la făptuitor. Astfel, problematica CP RP se referă mai mult la neclaritatea statutului de migrant (el nu există, în comparație cu cel din Republica Moldova) decât la contradicțiile apărute pe fundalului ciocnirilor consensului intern cu cel internațional. De aceea, considerăm că legiuitorul polonez a instituit o astfel de abordare prin dispoziția alin.2 al art.264a CP RP: în cazuri excepționale, în care făptuitorul nu a obținut niciun câștig financiar, instanța poate aplica o atenuare extraordinară a pedepsei.⁵²² Justificarea raționamentului asupra acestei norme ne aduce la concluzia că intenția făptuitorului trebuie să fie caracterizată de interesul material, în caz contrar, nu există o infracțiune conform Protocolului TIM. În acest context, migrantul nu va fi subiect al infracțiunii, ci obiect al infracțiunii.

Cu referire la globalizarea crimei organizate, F. Cășuneanu a elucidat poziția lui Antonio Maria Costa, care a declarat că „crima organizată s-a globalizat și a devenit una dintre principalele puteri economice și armate ale lumii”.⁵²³ Iar Kofi Annan a specificat că „Numai o organizare mondială este capabilă să facă față provocărilor la nivel planetar”.⁵²⁴ În raportul „Globalizarea criminalității: Evaluarea pericolului crimei organizate transnaționale” Kofi Annan a declarat că globalizarea criminalității în regiunea europeană atrage atenția asupra rapidității dezvoltării criminalității organizate de organizațiile criminale specializate pe categoriile de infracțiuni ale traficului de ființe umane. Atrage atenție și procesul de dezvoltare a criminalității organizate. Potrivit acestuia, pe plan mondial, există milioane de sclavi moderni al căror preț este negociat la valori reale, practica nefiind mult diferită de cea utilizată în urmă cu secole”.⁵²⁵

Sensurile sintagmelor „grup criminal organizat” sau „organizație criminală” sunt definite potrivit prevederilor art. 46 și 47 a CP RM. Iar norma juridică nu face o diferență între organizație și asociație criminală.⁵²⁶

În susținerea celor enunțate mai sus, aducem următoarea claritate legală din punctul de vedere al CC RM. Potrivit art. 297 CC al RM, prin sintagma „asociație” înțelegem următoarele: „Asociație este organizația necomercială constituită benevol de fondatori, în modul prevăzut de

⁵²²A se vedea alin.2 art.264a CP RP.

⁵²³CĂȘUNEANU, F., Măsuri de combatere a grupului criminal organizat adoptate la nivelul Uniunii Europene, Revista Dreptul (Uniunea Juristilor) nr. 3/2012, 14 februarie 2012. Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/gm3tmmzyg44a/masuri-de-combatere-a-grupului-criminal-organizat-adoptate-la-nivelul-uniunii-europene>

COJOCARI, I. Criminalitatea Organizată- Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. In: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf

⁵²⁴DINICU, A. Globalizarea criminalității: Evaluarea pericolului crimei organizate transnaționale Kofi Annan. Disponibil (accesibil la 02.02.2022):<http://www.armyacademy.ro/biblioteca/anuare/2004/a28.pdf>

COJOCARI, I. Criminalitatea Organizată- Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. In: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf

⁵²⁵Ibidem.

⁵²⁶A se vedea art. 46-47 CP RM.

lege, pentru satisfacerea unor necesități necomerciale”.⁵²⁷ Totodată, potrivit art. 296 CC RM, prin termenul „organizație” poate fi înțeleasă organizația necomercială care „[...] este persoana juridică al cărei scop principal este altul decât obținerea de venit”.⁵²⁸ Deci dacă există organizații necomerciale, atunci există și cele comerciale. Astfel, legiuitorul dă de înțeles că noțiunea de „organizație” este mai largă decât cea de „asociație”.

În viziunea lui A. Adrianov, comunitatea criminală diferă de organizația criminală, asimilată cu „banda”. Autorul argumentează prin faptul că scopul și obiectul atentării; modelul de formare și structura organizației criminale; specificul funcționalității; mecanismul activității infracționale; măsuri de mușamalizare a urmelor infracționale.⁵²⁹ Tot el ajunge la concluzia că: funcțiile asociației criminale sunt importante și decisive la asigurarea colaborării dintre grupuri, bande, organizații criminale; la schimbul de informații dintre grupurile nominalizate; la concentrarea eforturilor comune în vederea centralizării utilizării sistemului de aplicare a legii.⁵³⁰ Considerăm că opiniile enunțate supra sunt justificate cât timp nu există o interpretare specifică a noțiunii de „asociație”. Or, asociația poate presupune și activitățile infracționale ale așa-zișilor „hoți în lege”.

În viziunea lui A. Barbăneagră, „grupul criminal organizat este constituit în baza statorniciei (timpului) membrilor. Adică acest termen în sine conține o reuniune stabilită de persoane”.⁵³¹ Suntem solidari cu poziția lui A. Barbăneagră care face o delimitare între organizația criminală și grupul criminal organizat. În același context, autorul „ne sugerează că articolul 47 CP RM nu face deosebire dintre „organizație criminală” și „asociație criminală”.⁵³² Cu referire la opinia lui A. Mondohonov asupra conceptelor de „asociație criminală” și „organizație criminală”, menționăm că, în conformitate cu CP FR, sintagmele sunt asociate în mod nerezonabil ca sinonime, deoarece „organizație” este un concept mai larg și mai complex decât „asociație”.⁵³³ Autorul consideră că este oportun să se utilizeze conceptul de „organizare criminală” ca singură denumire pentru o infracțiune sau să se introducă în dreptul penal denumirea de organizare a unei formațiuni

⁵²⁷ A se vedea art.297 CC RM

⁵²⁸ A se vedea alin.1 al art.296 CC RM

⁵²⁹ АНДРИАНОВ, А. Преступная организация и преступное сообщество - самостоятельные уголовно-правовые категории. In: Уголовное право. 2004 г., N 1, С. 7-8;

COJOCARI, I. Criminalitatea Organizată- Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. In: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf

⁵³⁰ Ibidem.

⁵³¹ Barbăneagră A. Comentariu Codului penal, art.47 pct. 6. Disponibil:

<https://ru.scribd.com/doc/120706654/Comentariu-Cod-Penal-al-RM-Partea-Generala>

⁵³² Ibidem.

⁵³³ МОИДОХОНОВ, А. Ответственность за организацию преступного сообщества (преступной организации) или участие в нем (ней): научно-практический комментарий: научная специальность 12.00.08 "Уголовное право, криминология, уголовно-исполнительное право / Москва. 2011 г. Disponibil: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/36708-prestupnaya-organizaciya-prestupnoe-soobshhestvo>

COJOCARI, I. Criminalitatea Organizată. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. In: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf

criminale, care ar reflecta mai exact esența crimei coorganizatoare.⁵³⁴

Având în vedere cele menționate supra, suntem de părere că CP RM nu face o deosebire transparentă între termenii „asociație” și „organizație”, deoarece conținutul noțiunii „asociație” se poate lărgi în sensul legii penale atunci când vorbim de „asociațiile organizațiilor criminale”.⁵³⁵ Într-adevăr, termenul „asociație” nu este privit ca parte componentă a termenului „organizație”. Există probabilitatea că legiuitorul a inclus spiritul civil în cel penal, care, după părerea noastră, contravine ideii de prevenire în măsură mai mare a criminalității organizate. Or, legiuitorul a vrut să introducă un concept („asociație”) universal, pentru a cuprinde ambele domenii, atât domeniului civil, cât și pe cel penal.

În viziunea lui G. Glonti și G. Lobjanidze, în trecut, organizațiile politico-criminale aveau anumite caracteristici: majoritatea unităților de partid din Georgia erau ocupate de grupuri de militanți înarmați cu trecut criminal; activitatea principală a unităților de partid a vizat activități infracționale: teroare, expropriere, extorcare și alte infracțiuni cu caracter pronunțat mercenar și violent; marea majoritate a fondurilor strânse au fost folosite de lideri și membri ai organizațiilor pentru propriile nevoi.⁵³⁶ Totodată, autorii fac diferență între „comunitatea (asociația) criminală” și „organizația criminală”. În viziunea lor, structura comunităților politico-criminale se caracteriza prin ierarhie organizațională clar definită; conspirație bună; folosirea retoricii politice pentru justificarea sau fundamentarea propriei; activitate criminală; orientare pronunțată mercenar-violentă; folosirea metodelor terorii pentru intimidare și supunere; bine înarmat și pregătit; disponibilitatea informațiilor și contra informațiilor; folosirea legii „Omertei” – tăcerea; conexiuni transnaționale.⁵³⁷

În același context, D. Obadă și A. Cazacicov atrag atenția asupra scopului pe care-l urmăresc subiecții grupului criminal organizat: cel primar – în comiterea mai multor infracțiuni și cel secundar – în tragerea de foloase în urma săvârșirii acestora.⁵³⁸ În viziunea noastră, deși afirmațiile

⁵³⁴Ibidem

⁵³⁵Ibidem.

⁵³⁶GLONTI, G., LOBJANIDZE, G. Professional Crime in Georgia (Thieves in the Law). Monograph. The Georgia Office of the American University's Transnational Crime and Corruption Center Printed in "Polygraph" Ltd. #2, May, Sq., Tbilisi, Georgia 2004. Disponibil:

https://www.ecoi.net/en/file/local/1005080/1329_1202462516_hl1072-thieves-2004.pdf

⁵³⁷ШТЁЛЬТИНГ, Э. Мафия как метод. Перевод Л. Макаровой. Рубеж. 1995. №6 - 7. с. 119-142. Германия 1995 г. (A se vedea însemnătatea sintagmei „Omerta”. În viziunea autorului: „Consolidarea universală și fermă a acestui tip de comportament exclude, în primul rând, o divizare clară între lumea mafiotă și cea non-mafioasă. Omerta înseamnă tăcere în fața polițiștilor, procurorilor, judecătorilor etc., dar deloc tăcere. Pe bună dreptate se spune: „Și unul cu altul, la fel ca între prieteni”. Totuși, fenomenul „mafiei” siciliene nu ar fi putut să apară dintr-o singură rădăcină. Prin urmare, înțelegerea sa este imposibilă fără o serie de clarificări”). Disponibil:

<https://ecsocman.hse.ru/data/975/439/1216/RUBEV6-7x20-x200119-142.pdf>
GLONTI, G., LOBJANIDZE, G. Professional Crime in Georgia (Thieves in the Law). Monograph. The Georgia Office of the American University's Transnational Crime and Corruption Center Printed in "Polygraph" Ltd. #2, May, Sq., Tbilisi, Georgia 2004. Disponibil:

https://www.ecoi.net/en/file/local/1005080/1329_1202462516_hl1072-thieves-2004.pdf

⁵³⁸OBADĂ, D. și CAZACICOC, A., Grupul infracțional organizat în contextul criminalității transnaționale. În: Revista

internaționale au un sens mai larg și cuprind un concept mai universal, nu putem fi de acord că termenul de „criminalitate” are o însemnătate diferită sau protejează drepturile fundamentale în mai mare măsură decât termenul „infraționalitate”, deoarece statele au găsit un consens asupra aplicabilității termenului de „infraționalitate” pe dimensiunea a multor violări fundamentale. Nu este motivat să accentuăm divergențele termenilor,, deoarece în măsura nevoii sociale și a principiului subsidiarității, statul are dreptul la o marjă de apreciere mai largă decât CtEDO cu referire la terminologia aplicabilă.⁵³⁹

Considerăm că termenul „infraționalitate” oferă o garanție asiguratorie pe faptele de organizare a migrației ilegale din următoarele considerente: CtEDO nu va atrage atenție la legea care are deja o practică tranșantă, ci va atrage atenție dacă statul îndeplinește scopul legal indicat în legea materială și art. 18 din CEDO asupra respectării valorilor fundamentale și măsurilor luate împotriva viciilor fundamentale.⁵⁴⁰ În acest context, sintagmele trebuie să nu contravină standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului.

Convenția CTO definește sintagma de „organizație criminală” și altele, după cum urmează. Prin „grup infrațional organizat” se înțelege „grupul structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiunii grave”.⁵⁴¹

Cu referire la standardele internaționale ale Uniunii Europene privind prevenirea criminalității organizate, țările membre au adoptat o decizie comună intitulată „Acțiunea Comună” a Uniunii Europene (în continuare – AC a UE), prin care recunosc că legea penală internă a statului trebuie să cuprindă comportamentul ilicit al oricărei persoane care, în mod intenționat, având scopul activității criminale generale a organizației, fie intenția organizației de a comite infracțiunile respective, participă activ la următoarele acțiuni infraționale ilegale prevăzute de acord”.⁵⁴²

Astfel, potrivit alin.1 menționat la lit. „a” supra și definiției „organizației criminală”, AC a UE cuprinde următorul conținut: „[...]„organizație criminală” înseamnă o asociere structurată a mai mult de două persoane, stabilită în timp, care acționează concertat în vederea comiterii de

Institutului Național al Justiției Nr. 2 (45), 2018, pag.28. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/24-31_2.pdf

⁵³⁹COJOCARI, I. Criminalitatea Organizată- Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. În: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf

⁵⁴⁰Ibidem.

⁵⁴¹Legea Republicii Moldova nr.15-XV din 17.02.2005 Convenția CTO, din 15.11.2000 Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag.333. (A se vedea sintagma „grup infrațional organizat”. Legiuitorul nu folosește sintagma „grup criminal organizat”). Disponibil:

http://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_UNU_crima_transdroguri.pdf

⁵⁴²Acțiunea Comună din 21 decembrie 1998 adoptată de Consiliu în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene” (98/733/JAI), În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 19/ Volumul 01, 31998F0733, L 351/1. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:31998F0733>

infracțiuni pasibile de o pedeapsă privativă de libertate sau de aplicarea unei măsuri de siguranță privative de libertate de maximum patru ani”.⁵⁴³

În opinia noastră, prevederile universale (Convenția CTO) și regionale (Acordul Comun a UE) au abordări diferite asupra noțiunii de organizație criminală. Aceste divergențe se manifestă nu atât în contradicerea definițiilor, cât în precizia scopului legal urmărit de legiuitor cu privire la prevenirea infracțiunilor săvârșite de către organizațiile criminale. Constatăm că în Convenția CTO se elucidează mai precis scopul infracțional urmărit de către subiectul infracțiunii. Considerăm că acest scop se manifestă într-un interes material care rezidă în obținerea directă sau indirectă a unui beneficiu financiar sau de altă natură materială, pe când AC a UE elucidează doar specificând „severitatea infracțiunii”. În viziunea legiuitorului UE, scopul subiectului infracțiunii este de a atrage anumite avantaje materiale.

Suntem de părere că legiuitorul UE specifică scopul legal urmărit pentru a păstra spiritul legal comun al statelor UE în conformitate cu principiul securității juridice a UE. Astfel, dacă o astfel de contradicție va avea loc, atunci consensul european va fi raportat la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. În viziunea noastră, această abordare lărgită este expusă de S. L. Dinah care susține că astfel de norme trebuie raportate la obligativitatea standardelor internaționale (adică la cele universale) și sunt în legătură strânsă cu natura dreptului internațional și a regulilor de recomandare (*Soft Law*).⁵⁴⁴

În concluzie, analizând subiectul abordat pe verticală (raportându-ne la Convenția CTO) și pe orizontală (raportându-ne la AC a UE), considerăm că acesta are importanță în detrimentul aplicabilității terminologice asupra normei care incriminează „organizarea migrației ilegale săvârșită de un grup criminal organizat de organizație criminală”, prevăzută de CP RM. Totodată, prevederile „Deciziei-cadru” clarifică și o definiție a asociației structurate: „asociație care nu este formată la întâmplare pentru comiterea imediată a unei infracțiuni și care nu prezintă în mod necesar roluri definite formal pentru membrii săi, continuitatea membrilor sau o structură dezvoltată”.⁵⁴⁵ Or, în conformitate cu prevederile Acordului de Asociere încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană, statul se obligă: „să prevină și să combată toate formele de criminalitate organizată, traficul de ființe umane și corupția, precum și să își intensifice cooperarea în lupta împotriva terorismului”. Astfel, dispoziția art. 16 al aceluiași Acord prevede următoarele: „Părțile cooperează în ceea ce privește prevenirea și combaterea tuturor formelor de activități

⁵⁴³A se vedea art.1 a Acțiunii Comune a Consiliului UE.

⁵⁴⁴SHELTON DINAH L. The role of Non-Binding Norms in the International legal System. P-7 Oxford University 2000. Pag.1. Disponibil (accesat la 04.02.2022):

http://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1228&context=faculty_publications

⁵⁴⁵Decizia-Cadru 2008/841/JAI a Consiliului, din 24 octombrie 2008, privind lupta împotriva crimei organizate, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 11.11.2008, L300/42. Disponibil:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0841>

infracționale și ilegale, organizate sau nu, inclusiv cele cu caracter transnațional, cum ar fi: «traficul de migranți și traficul de persoane»⁵⁴⁶. Reieșind din conținutul Acordului menționat supra, putem ajunge la concluzia că Republica Moldova asimilează sintagmele „traficul de migranți” cu „organizarea migrației ilegale”.

Așadar, Acordul de Asociere prevede că Republica Moldova se angajează să ajusteze legislația Republicii Moldova la legislația Uniunii Europene sub aspectul dreptului comparat. La acest moment, legislația Republicii Moldova nu prevede sintagma „traficul de migranți”, care în viziunea noastră diferă de infracțiunea de organizare a migrației ilegale. Or, Republica Moldova are propria viziune asupra reglementării infracțiunilor în cauză, deoarece nici în UE nu găsim un consens cum trebuie de intitulat infracțiunea. Totodată, Republica Moldova are un angajament al cărui raționament este de a adapta toate prevederile impuse de către Protocolul TIM. Astfel, dacă dispoziția infracțiunii de organizare a migrației ilegale nu cuprinde toate obiectivele Protocolului TIM înseamnă că angajamentele asumate prin semnarea acestui Acord nu vor putea fi îndeplinite? Totodată, sintagmele „grup criminal organizat” sau „organizație criminală” sunt mai mult utilizabile în situațiile contextuale ale infracțiunii de „trafic de migranți” sau de „ființe umane” decât de „organizare a migrației ilegale”.

Potrivit deciziei Curții Constituțională al Republicii Moldova asupra sintagmelor „grup criminal organizat” și „organizație criminală”, Curtea a enunțat următoarele: „prin Legea nr. 16 - XV din 17 februarie 2005 Republica Moldova a ratificat Protocolul TIM”⁵⁴⁷. Deci, Curtea Constituțională recunoaște pe verticală legalitatea acestei Convenții. Astfel, normele incluse în Convenția CTO sunt imperative. O altă specificare făcută de Curte se referă la caracterul transnațional al faptei: „organizarea migrației ilegale este o infracțiune transnațională, iar migrația presupune și trecerea teritoriilor altor state, decât doar a Republicii Moldova”⁵⁴⁸. În același context, Curtea atrage atenție asupra jurisprudenței internaționale, după cum urmează: „în cauza Jorgic vs. Germania, a reținut că norma penală națională trebuie interpretată și aplicată în lumina prevederilor din care își are originea”⁵⁴⁹.

⁵⁴⁶Preambul la Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele membre ale acestora. Disponibil: <https://mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>

⁵⁴⁷NICOARĂ, V. SPÎNU, I. Sesizările depuse către Curtea Constituțională (Sesizarea Nr.149g și Sesizarea 145g/2016), în cadrul unor cauze aflate pe rolul Curții de Apel. Disponibil: <https://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=946&t=/Media/Noutati/Prevederile-privind-incriminarea-organizarii-migratiei-ilegale-constitutionale>

⁵⁴⁸A se vedea sesizarea Nr.149g și Sesizarea 145g/2016 a Curții Constituționale al Republicii Moldova.

⁵⁴⁹NICOARĂ, V. SPÎNU, I. Sesizările depuse către Curtea Constituțională (Sesizarea Nr.149g și Sesizarea 145g/2016), în cadrul unor cauze aflate pe rolul Curții de Apel. Disponibil: <https://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=946&t=/Media/Noutati/Prevederile-privind-incriminarea-organizarii-migratiei-ilegale-constitutionale>;

Case of Jorgic versus Germany, (Application no. 74613/01), Judgment, Strasbourg, 12 July 2007, Final, 12.10.2007. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2274613/01%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-81608%22%5D%7D>

În jurisprudența instanțelor judecătorești naționale, cu privire la aplicarea lit. „a” alin.3 art.362¹ CP RM, această normă este destul de răspândită. Deseori, infracțiunea de organizare a migrației ilegale are legătură cu diverse situații, cum ar fi corupția sau declarațiile false. De aceea, la calificarea faptei, este important ca instanțele judecătorești să acorde o previzibilitate clară aplicabilității normei atunci când norma penală este distinsă de alte fapte penale conexe. În viziunea Colegiului penal al CSJ al RM, o reuniune stabilă de persoane din cadrul grupului criminal organizat avea rolul de a facilita verificarea actelor depuse și eliberarea vizelor solicitate.⁵⁵⁰ Astfel, reiese că instanțele judecătorești aplică lit. „a” alin.3 al art.362¹ CP RM, calificând norma penală ca organizare a migrației ilegale săvârșită prin coparticipație de un grup criminal sau de o organizație criminală, implicând și alte persoane oficiale. În viziunea lui S. Brînza și V. Stati, infracțiunea de corupție este o infracțiune formală.⁵⁵¹ Deci infracțiunea prevăzută de dispoziția art.324 CP RM se va considera consumată din momentul extorcării a remunerației ilicite. Totodată, în cazul art.324 CP RM nu există victimă.⁵⁵² Astfel, diferența dintre infracțiunea de organizare a migrației ilegale și corupere pasivă se manifestă și în contrafacerea documentelor false sau introducerea datelor eronate în documentele oficiale destinate șederii, ieșirii, intrării sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova, în cazul organizării migrației ilegale. Totodată, potrivit lit. „a” alin.3 al art.362¹ CP RM, este o normă care descrie statornicia infracționalității organizate, de aceea se consideră o agravantă complexă, care absoarbe și lit. „d” alin.2 art.362¹ CP RM.

Un alt caz se referă la diferența dintre noțiunea de trafic de migranți potrivit Protocolului TIM și organizare a migrației ilegale săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală potrivit lit. „a” alin.3 art.362¹ CP RM. În fața Colegiului penal lărgit al CSJ a RM a fost solicitată rejudecarea cauzei, motivându-se următoarele: „norma în cauză reglementează „traficul de migranți” dar nu „migrația ilegală”, faptă pentru care a fost condamnat D.N., astfel legiuitorul nu a stabilit în lege conceptul fenomenului de migrație ilegală”.⁵⁵³ Prin urmare,

⁵⁵⁰Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-1496/2014 din 25.11.2024. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=3356

Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1245/14 din 02.07.2014. Disponibilă:

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e926732f-2508-e411-8e3e-005056a5d154;

Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr.1-809/2014 din 17.05.2015. Disponibilă:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/169b6e45-4ddf-e311-844c-005056a5fb1a

⁵⁵¹BRÎNZA, S., STATI, V., Tratat de drept penal, partea specială/Tipografia Centrală, volumul II, Chișinău, 2015. pag. 872.

⁵⁵²Idem, pag.862.

⁵⁵³Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ a RM. Dosar nr. 4-1re-231/2016 din 10.11.2016. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1129

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-44/2016. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6010

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr.1a-691/2015 din 11.06.2015. Disponibilă:

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/462f8918-cc2a-e511-b888-005056a5d154 Sentința Judecătoriei

Chișinău. Dosar nr. 1-280/14 din 19.05.2015. Disponibil:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154

Colegiul lărgit al CSJ a RM a respins solicitarea, motivând că „în cazul acestor infracțiuni se aduce atingere relațiilor sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice și la securitatea de stat”.⁵⁵⁴

În viziunea noastră, instanța judecătorească a evitat să se pronunțe asupra diferenței între traficul de migranți și organizarea migrației ilegale. Considerăm că la baza acestei justificări este și decizia Curții Constituționale cu privire la inadmisibilitatea cererii de neconstituționalitate a art.362¹ CP RM, care a fost expusă *post factum*.⁵⁵⁵ În același context, este important că există deja la nivel național un consens intern cu privire la previzibilitatea aplicării lit. „a” alin.3 al art. 362¹ CP RM, și a art. 362¹ CP RM în general.

Analizând legislațiile altor state, observăm că în fiecare stat această normă este diferit intitulată. În Polonia ca o circumstanță agravantă a trecerii ilegale a frontierei stat sau în România definiția dispoziția normei art.263 CPR diferă de definiția Protocolului TIM conferită traficului de migranți. Astfel, nu există și un consens internațional care ar elucida cum trebuie să fie intitulată norma penală, în afară de definiția inclusă în Protocolul TIM. Rezultă că statul are o mai mare marjă de apreciere a legii, iar jurisprudența statului trebuie să relateze circumstanțele de previzibilitate a normei penale. De aceea, dispoziția art.362¹ CP RM nu contrazice definiția traficului de migranți. Totodată, aceasta nu corespunde deplin cu terminologia Protocolului TIM, de aceea infracțiunea de organizare a migrației ilegale trebuie reconceptualizată, așa ea va îmbunătăți cadrul legal de prevenire a traficului de migranți și va respecta libertățile fundamentale ale migrantului. În urma celor menționate supra, formulăm următoarele concluzii: infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde scopul legal infracțional al faptei și prevede circumstanța agravantă infracțiunii atunci când infracțiunea este săvârșită de către un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; legislația penală a Republicii Moldova nu contravine celei a UE în privința sintagmelor „grup criminal organizat” sau „organizație criminală”, sintagmele „grup criminal organizat” și „organizație criminală” nu contravin Convenției CTO și AC a UE; în CP RM este inclus și definit termenul „infracțiune”, însă nu este definit termenul „criminal” sau „crimă”. Or, în viziunea noastră, securitatea juridică va fi acceptabilă doar atunci când va fi

⁵⁵⁴ Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ a RM. Dosar nr. 4-1re-231/2016 din 10.11.2016. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1129

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-44/2016. Disponibilă:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6010

Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr.1a-691/2015 din 11.06.2015. Disponibilă:

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/462f8918-cc2a-e511-b888-005056a5d154 Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr. 1-280/14 din 19.05.2015. Disponibil:

https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154

⁵⁵⁵ Decizia de inadmisibilitate a Curții Constituționale al Republicii Moldova din 14.05.2009, privind excepția de neconstituționalitate a art.362¹ CP RM. Sesizarea nr. 87g/2019. Disponibil:

https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_68_2019_87g_2019_rou.pdf

utilizată o singură sintagmă. De aceea termenii „infracțional” sau „infracțiune” corespund criteriului calității. Ținând cont de pârghiile lărgite ale statului, utilizarea doar a termenilor „infracțiune” sau „infracțional” ar avea o justificare juridico-penală mai bună, deoarece statul va avea un consens clar asupra protecției drepturilor migranților în prevenirea infracțiunilor de trafic de ființe umane, în special traficul de copii, traficul de femei și traficul de migranți sau a organizării migrației ilegale.

3.2 Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.362¹ CP RM

Latura subiectivă este cel de-al patrulea element obligatoriu al componenței de infracțiune prevăzut de dispoziția art. 15 CP RM. Însă definiția acesteia nu este expres relatată de legiuitor. Principalele semne ale laturii subiective a componenței de infracțiune se regăsesc la art.14 CP RM, a cărui dispoziție stipulează că fapta prejudiciabilă trebuie să fie săvârșită cu vinovăție pentru ca persoana să fie pasibilă de pedeapsa penală.⁵⁵⁶ Astfel, vinovăția este principalul semn obligatoriu al laturii subiective și obiectul nostru de cercetare în acest subcapitol.

În literatura de specialitate găsim diferite opinii privind definiția vinovăției și a laturii subiective a componenței de infracțiune. În viziunea lui A. Larry, K. Kimberly Ferzan și S. Morse, modelul Codului penal revizuit reduce terminologia stării mentale a subiectului infracțiunii la patru concepte: scop, cunoaștere, imprudență și neglijență.⁵⁵⁷ Pentru a-și justifica poziția, ei observă că existența unei consecințe interzise este conștientizată de cineva sau că cineva speră ori crede că există o circumstanță interzisă (de exemplu, că proprietatea pe care o primește este furată). Cunoașterea consecințelor (de exemplu, moarte, rănire, distrugere) înseamnă că cineva înțelege că prin comportamentul său va ajunge la un anumit rezultat. Cunoașterea circumstanțelor înseamnă că cineva conștientizează existența lor. Imprudența înseamnă că cineva nu conștientizează existența unui risc substanțial și nejustificat drept rezultat iminent sau nu-i sunt clare circumstanțele acestuia. Neglijența presupune că cineva nu este destul de conștient că un risc substanțial și nejustificat poate să ducă la un rezultat interzis sau că există circumstanțe relevante pentru acesta. Aceasta ierarhie presupune ca scopul este mai grav decât cunoașterea consecințelor, cunoașterea circumstanțelor este mai gravă decât imprudența, iar imprudența este mai gravă decât neglijența.⁵⁵⁸ Autorii citați și-au propus să sublinieze gravitatea faptei săvârșite și mai puțin să identifice trăsăturile faptei prejudiciabile și elementele semnelor laturii subiective ale componenței de infracțiune.

În viziunea lui A. Rarog, vinovăția este un semn subiectiv asupra căruia se răsfrâng semnele

⁵⁵⁶A se vedea art.art.17-19 în CP RM.

⁵⁵⁷LARRY, A., FERZAN K., MORSE, S. Crime and culpability. In: Cambridge introductions to philosophy (ISBN-13 9780511507090). Cambridge University Press The Edinburgh Building, Cambridge CB2 8RU, UK 2009. pag.23

⁵⁵⁸Ibidem, pag.23-24

medicale și psihologice. Autorul citat consideră că vinovăția este principalul element subiectiv al componenței de infracțiune care servește pentru stabilirea barometrului economic al unei țări. El ajunge la concluzia că vinovăția este atitudinea psihică a persoanei față de fapta prejudiciabilă.⁵⁵⁹

Totodată, observăm că și la mijlocul secolului XX în literatura de specialitate erau analizate aceleași semne ale laturii subiective. Astfel, I. Lekshas era de părerea că vinovăția ca parte componentă a infracțiunii este un element democratic în lupta cu clasele sociale. Autorul susținea că doar în baza vinovăției se poate stabili intenția și imprudența⁵⁶⁰ și o aprecia drept un element-cheie în combaterea comportamentului infractorului obiectiv și social periculos pentru Republica Democrată Germană, de aceea, contrar legii, este în contradicție cu elementul politic.⁵⁶¹

În anii 70 ai secolului XX, în Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste viziunea menționată supra cu referire la semnele laturii subiective ale infracțiunii a rămas neschimbată. Astfel, în opinia lui P. Daghel și D. Kotov, componența de infracțiune se bazează pe dreptul socialist, argumentându-se prin faptul că principiul răspunderii numai în prezența vinovăției (principiul vinovăției) este unul dintre cele mai importante ale dreptului penal socialist sovietic. Principiile sectoriale ale dreptului penal reflectă într-o formă concentrată trăsăturile subiectului reglementării inerente a dreptului penal (adică, relațiile sociale care decurg din săvârșirea unor fapte periculoase pentru o societate socialistă) și metoda de reglementare juridică (faptele periculoase din punct de vedere social sunt penale și stabilește răspundere penală pentru săvârșirea lor). Principiul vinovăției reflectă trăsăturile subiectului de reglementare a dreptului penal, definind că vinovăția este semnul necesar al unui fapt juridic care dă naștere unui raport juridic penal în legătură cu săvârșirea infracțiunii. Acest principiu reflectă și trăsăturile modului de reglementare a dreptului penal, stabilindu-se că vinovăția unei persoane în săvârșirea infracțiunii este o condiție necesară a răspunderii sale penale.⁵⁶² Autorii se inspiră din viziunile lui V. Lenin care spunea: „Gândirea unei persoane se adâncește la infinit de la fenomen la esență și așa fără sfârșit”.⁵⁶³ În general, autorii susțin poziția comună sovietică cu privire la modalitatea clasică de identificare a semnelor laturii subiective a componenței de infracțiune, și anume că vinovăția cuprinde intenția și imprudența.⁵⁶⁴ În același context, ei susțin că motivul apare în procesul de motivare, în primul rând în procesul de înțelegere și comparare a nevoii cu obiectul ei. Motivația se poate baza nu pe o singură nevoie, ci pe mai multe. În procesul de motivare își găsește expresia

⁵⁵⁹РАРОГ, А. Субъективная сторона и квалификация преступлений. УДК 34, ББК 67.408,000 Профобразование. Москва 2001. Pag.13

⁵⁶⁰ЛЕКШАС, И. Вина как субъективная сторона преступного деяния. Государственное издательство юридической литературы. Перевод С. Л. Либермана. Москва 1958, pag. 12.

⁵⁶¹Idem, pag. 26

⁵⁶²ДАГЕЛЬ, П. КОТОВ, Д. Субъективная сторона преступления и ее установление. Издательство Воронежского Университета. Воронеж, 1974.

⁵⁶³Idem, pag.64.

⁵⁶⁴Idem, pag.118.

determinarea comportamentului uman prin realitatea obiectivă și nivelul predominant și natura nevoilor. În același timp, orice impact al realității care are valoare motivațională este reflectat prin întregul sistem de nevoi ale individului, prin caracteristicile individuale stabilite anterior ale psihicului uman și ale stării acestuia în momentul de față. În procesul de motivare, subiectul nevoii acționează ca o structură integrală.⁵⁶⁵ În concluzie, autorii citați definesc motivul infracțiunii ca un impuls conștient și evaluat, generat de sistemul de nevoi, care este baza ideală și justificarea unui act social periculos.⁵⁶⁶

O perspectivă importantă acești autori au propus-o cu privire la motivul infracțiunii. Astfel, în opinia lor, procesul de motivare a infracțiunilor poate fi împărțit convențional în două etape: 1) apariția, conștientizarea, evaluarea și acceptarea unui motiv ca bază ideală pentru o infracțiune și 2) acceptarea acestui motiv ca justificare a unei infracțiuni. La prima etapă a motivației ar exista aparent o explicație a motivului pentru care o persoană ar trebui să acționeze într-un anumit fel, adică apare motivul „singurul înțeles”. În a doua etapă, motivul devine necesitatea subiectivă a infracțiunii, adică mobilul înțeles se transformă într-un motiv „real”, care, de regulă, atrage după sine săvârșirea unei infracțiuni. Pentru dreptul penal sunt semnificative doar motivele care au depășit ambele etape de motivare. Motivele infracțiunii, ca orice lucru mental, nu reprezintă niște formațiuni statice, ci dinamice. Acest fapt se explică prin faptul că însăși determinarea motivelor acționează ca un proces. În cursul motivației, apar și se dezvoltă continuu din ce în ce mai multe condiții externe și interne noi pentru desfășurarea acesteia. Prin urmare, în procesul de activitate, motivele sunt transformate și schimbate.⁵⁶⁷

Cu referire la scopul infracțiunii, autorii susțin următoarele: „scopul infracțiunii este o imagine ideală a rezultatului viitor dorit, la care infractorul tinde prin săvârșirea unei fapte periculoase din punct de vedere social. Scopul infracțiunii nu poate fi redus la rezultatul ei efectiv. Rezultatul real al activității este întotdeauna diferit de scopul stabilit și nu este un scop „împlinit”. Prin urmare, ar trebui să vorbim despre o discrepanță sau o coincidență relativă a scopului și rezultatului. Relativitatea coincidenței scopului și rezultatului obiectiv al activității constă în faptul că, până și la o identificare completă cu scopul, acest rezultat mai are un conținut care nu este conținutul scopului și este dincolo de intențiile unui anumit subiect. Discrepanța dintre obiectiv și rezultatul real poate acționa ca un scop „subîmplinit” (din cauza cunoștințelor umane incomplete) și (ca un scop „supraîmplinit”, care se găsește în rezultatele neprevăzute ale activității”).⁵⁶⁸

În viziunea noastră, poziția literaturii de specialitate sovietice a rămas în vigoare până în prezent. Cunoștințele pe dimensiunea structurii laturii subiective a componenței de infracțiune nu

⁵⁶⁵Idem, pag.179.

⁵⁶⁶Idem, pag.180.

⁵⁶⁷Idem, pag.182.

⁵⁶⁸ Idem, pag.184.

sunt o noutate nici pentru literatura de specialitate din Republica Moldova.

În CP RM sunt determinate următoarele semne obligatorii: vinovăția, care este compusă din intenție directă și indirectă; imprudența, care este compusă din încrederea exagerată și neglijența; fapta săvârșită cu dubla formă de vinovăție sau fără vinovăție; semnele facultative, ca scopul și motivul săvârșirii infracțiunii.⁵⁶⁹

În teza de față încercăm să identificăm noțiunea de latură subiectivă a infracțiunii, care are la bază reguli generale cu referire la înțelegerea faptei de către făptuitor și la atitudinea psihică a acestuia față de fapta prejudiciabilă. Important este că există un consens intern cu privire la stabilirea criteriilor generale ale infracțiunii. Este evident că definirea noțiunilor de semne ale infracțiunii ajustează previzibilitatea și claritatea legii și scopul legal urmărit.

Analiza juridico-penală a infracțiunii de organizare a migrației ilegale joacă un rol important la identificarea trăsăturilor sale individuale. În baza acestor trăsături, putem cu certitudine face o deosebire între fapta prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale și alte fapte penale conexe. Astfel, nivelul de claritate este ridicat datorită certitudinii și previzibilității legii, atunci când există un consens intern în jurisprudența națională în raport cu literatura de specialitate.

În opinia noastră, claritatea interpretării și aplicării legii are menirea de a garanta că autoritățile vor urmări un scop legal prevăzut de standardele internaționale de protecție a drepturilor omului, atunci când vor limita un drept fundamental. Iar această garanție este bazată pe principiul securității juridice care asigură că normele penale nu vor fi aplicate arbitrar.

În literatura de specialitate putem găsi diferite opinii despre importanța laturii subiective a componenței de infracțiune, după cum urmează: „delimitarea comportamentului criminal de cel necriminal; determinarea temeiului răspunderii penale; calificarea infracțiunilor; delimitarea componențelor infracțiunilor omogene (adiacente); aprecierea caracterului prejudiciabil al faptei și infractorului; aplicarea răspunderii și pedepsei penale echitabile”.⁵⁷⁰ Aceste viziuni reflectă că obiectul discuției este importanța și actualitatea laturii subiective a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Totodată, noțiunile generale specificate în CP RM Partea generală sunt destul de teoretizate în literatura de specialitate. Este just că în vederea analizei infracțiunii de organizare a migrației ilegale analiza criteriilor generale ale infracțiunii sunt prea largi în raport cu elementele identificabile ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Totodată, în baza criteriilor speciale, observăm că în Partea generală a CP RM lipsesc anumite noțiuni care complică aplicabilitatea

⁵⁶⁹ COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii. În: Revista națională de drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22, Chișinău 2021. Pag.47 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

⁵⁷⁰ BOTNARU, S. et al. Drept penal, Partea generală/ Ediția a II-a, septembrie 2005, Ch.: Cartier, 2005 (ISBN 9975-79-329-0 CZU 343.2(075.8) D 82 ISBN 9975-79-329-0, pag. 200. Disponibil: <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>; COJOCARI, I. Ibidem. Pag.48 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

legii conform securității juridice.

În urma celor menționate supra, considerăm că infracțiunea „organizarea migrației ilegale” va fi în strânsă legătură cu norma generală din mai multe considerente: Există necesitatea de a distinge autorul organizator de participantul organizator la săvârșirea infracțiunii. Terminologia cu privire la grup criminal organizat sau organizație criminală este în strânsă legătură cu Partea generală a CP RM. Sintagma „asociație criminală” urmează a fi interpretată reieșind din prevederile CP RM. Motivul și scopul unic rămâne a fi încă o dispută pentru literatura de specialitate, și multe altele precum timpul săvârșirii faptei, acțiuni identice, statutul victimei, migrant sau persoană care se bucură de protecție umanitară internațională etc. În viziunea noastră, latura subiectivă a componenței de infracțiune joacă un rol crucial în acest caz, deoarece devine clar că atunci când există o lege calitativă, autoritățile pot asigura protecția unui interes public și pot combate fenomenele care atentează la valorile umane și interesele statului. Existența legii determină dacă aceasta corespunde spiritului internațional cu privire la protecția drepturilor migrantilor.

Așadar, în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, migrantul (fie emigrant, fie imigrant) poate acționa ilegal din punctul de vedere al legii, însă este exonerat de răspundere având condiționalitatea legii că el nu este organizator (adică autor) la săvârșirea infracțiunii. Analizând conținutul dispoziției art.362¹ CP RM, observăm că infracțiunea se consideră consumată din momentul falsificării documentelor destinate intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. Însă organizatorul infracțiunii este atras la răspundere penală nu pentru că l-a traficat pe migrant, ci pentru faptul că a organizat prin contrafacerea documentelor modalitatea legală de a se stabili pe teritoriul Republicii Moldova, în așa măsură încât migrantul este dirijat de făptuitor. Credem că aceste accepțiuni nu sunt clare. Or, făptuitorul trebuie să aibă un anumit interes material și o realitate subiectivă care l-a determinat să săvârșescă fapta prejudiciabilă. Această realitate nu este determinabilă, deoarece inițial pentru făptuitor este important să obțină consimțământul victimei de a migra (conform Protocolului TIM), iar ulterior va trage foloase. Accepțiunea descrisă mai sus pornește de la pericolul că migrantul nu-și va putea dirija acțiunile sale autonom. În așa caz, interesul public constă în protecția nu doar a migrantilor, ci a oricărei persoane supuse riscului de a fi atrasă la răspundere penală și de a fi expulzată de pe teritoriul Republicii Moldova, și poate contravine spiritului legii și sacralității demnității umane. Or, legea penală asigură protecția drepturilor migrantilor de o eventuală exploatare sau risc care ar agrava drepturile și libertățile migrantilor.

În jurisprudența sa CtEDO a notat că măsurile de imigrare pot fi justificate mai degrabă de scopul de menținerea bunăstării economice a țării, în sensul alin.2 art.8, decât de apărarea ordinii publice, dacă obiectivul guvernului era să reglementeze piața muncii, având în vedere

densitatea populației.⁵⁷¹ Autoritățile naționale au încălcat, timp de mai mulți ani, dreptul la respectarea vieții private a unui imigrant apatrid, nereglementând statutul său de rezident și lăsându-l astfel în situație de nesiguranță.⁵⁷² Astfel, în viziunea CtEDO măsurile de restricționare a dreptului de ședere, în anumite cazuri, pot fi considerate o încălcare a art. 8 CEDO.⁵⁷³ În general, în jurisprudența CtEDO există un consens că legăturile sociale dintre migranții stabiliți într-o țară și comunitatea în care trăiesc, indiferent dacă există sau nu o viață de familie, constituie o parte a identității sociale a unei persoane și intră sub incidența art. 8.⁵⁷⁴

Concluzionând, putem afirma că latura subiectivă a componenței de infracțiune joacă un rol important în identificarea situației când subiect al infracțiunii este chiar migrantul. Or, prevederile legale internaționale stipulează clar că migrantul este absolvit de răspundere penală în cazul în care este obiect al infracțiunii. Astfel, dacă statul a introdus norma care incriminează organizarea migrației ilegale, acest fapt este o prerogativă și o strategie justificată a sa. Însă, în vederea corespunderii textului CP RM cu prevederile Protocolului TIM, norma trebuie să cuprindă în calitate de obiect material al infracțiunii corpul uman al migrantului. Această concluzie are la bază afirmația că latura subiectivă a componenței infracțiunii este realizată cu consimțământul victimei. Astfel, scopul și motivul infracțiunii joacă un rol absolut necesar, fiind un element-cheie la stabilirea vinovăției și ajutând la soluționarea tuturor divergențelor legale aflate în legătură cu calificarea infracțiunii. Or, legea trebuie să fie clară și previzibilă atunci când statul respectă interesul public de protecție a relațiilor sociale apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova în raport cu drepturile fundamentale ale migranților.

În opinia lui S. Brînza și V. Stati migranții sunt manipulați de către făptuitori.⁵⁷⁵ La baza acestei concluzii este ideea că prin „manipulare” putem distinge infracțiunea prevăzută de dispoziția art. 362¹(organizarea migrației ilegale) de art.361 (Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false) CP RM. În viziunea noastră, migranții, alții decât cei care sunt obiect al infracțiunii în cauză, pot fi subiecți ai infracțiunii în cauză. De aceea, în cazul circumstanței agravante, atunci când infracțiunea este săvârșită de doi sau mai mulți autori, iar migranții participă în calitate de coautori, un rol important

⁵⁷¹Ghid privind art. 8 din CEDO. Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței. Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Actualizat la 31 decembrie 2018. Pag. 11. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf

Case of Berrehab v. The Netherlands (Application no. 10730/84) Judgment, Strasbourg. 21 June 1988. pct. 26. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57438%22%5D%7D>

⁵⁷²Case of Hoti versus Croatia (Application no. 63311/14), Judgment, Strasbourg. 26 April 2018, Final 26.07.2018. pct.126 Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182448%22%5D%7D>

⁵⁷³Idem, pct.122

⁵⁷⁴Case of Ünner v. The Netherlands (Application no. 46410/99). Judgment, Strasbourg. 18 October 2006. Pct. 59. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-77542%22%5D%7D>

⁵⁷⁵BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept Penal, Partea specială/ volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.1145-1156

îl va juca infracțiunea unică cuprinsă de interesul comun al migranților (a se vedea Capitolul IV).

Cu referire la prevederile CP RM, ajungem la concluzia că infracțiunea de organizare a migrației ilegale se săvârșește cu intenție directă. Iar scopul infracțiunii constă în tragerea de foloase, stipulate în dispoziția art. 362¹ CP RM. Astfel, infracțiunea este săvârșită în interesul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material.⁵⁷⁶ În acest context, suntem de acord cu pozițiile lui S. Brînza și V. Stati că, în lipsa acestui semn, fapta nu va fi încadrată conform art.362¹ CP RM, așa cum am arătat supra.⁵⁷⁷

Modalitatea de a obține consimțământul victimei deseori ține de starea psihică și emoțională a făptuitorului. Deseori, o singură manipulare poate induce în eroare. În acest caz, putem afirma că potențialul migrant nu cunoaște intenția autentică a făptuitorului.⁵⁷⁸ Deci vulnerabilitatea victimei va depinde de acțiunea făptuitorului, de condițiile de trai ale migrantului. Totodată, specificul scopului ascuns al subiectului infracțiunii constă în faptul că el este în strânsă legătură cu acțiunea prejudiciabilă și atitudinea față de respectarea drepturilor migranților de a nu fi traficați.

În viziunea lui A. Morin, vulnerabilitatea migrantului se manifestă într-o situație critică de viață, în care subiectul nu a putut obține rezultatul dorit, iar singura modalitate de realizare este săvârșirea unei infracțiuni.⁵⁷⁹ În viziunea noastră, manipularea sau asigurarea de a transporta migrantul peste frontiera de stat joacă un rol important subiectiv asupra obținerii consimțământului victimei conform normei privind traficul de migranți stipulate în Protocolul TIM. În cazul organizării migrației ilegale, aceasta este încă mai greu de determinat, deoarece fapta prejudiciabilă este formală. În acest context, manipularea poate fi un element medical care are strânsă legătură cu abilitățile emoționale ale subiectului infracțiunii.

Așadar, potrivit dicționarului explicativ, prin „manipulare” se înțelege următoarele: „acțiunea de a manipula, mânuire”.⁵⁸⁰ Termenul nu este definit de CP RM, deși interpretarea

⁵⁷⁶A se vedea art.362¹ CP RM.

⁵⁷⁷BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept Penal, Partea specială/ volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.1154; COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii. In: Revista națională de drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.48. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

⁵⁷⁸COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: Consimțământul victimei. In: Academia de Administrare Publică: Conferința internațională științifico-practică a studenților-doctoranzi: Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative, juridice și economice din 19 noiembrie 2022. Pag.236-240. Chișinău, 2022. ISBN 978-9975-3418-2-0. Disponibil: <https://aap.gov.md/files/conferinte/19.11.21/19.11.21.pdf>

⁵⁷⁹МОРИН, А. Влияние миграционных процессов на криминальную ситуацию в России: на материалах Приволжского федерального округа/ диссертация кандидата юридических наук. Н. Новгород, 2008 г. С. 110–113. Disponibilă:

<https://www.dissercat.com/content/vliyanie-migratsionnykh-protsessov-na-kriminalnyu-situatsiyu-v-rossii-na-materialakh-privo-0>; COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii. In: Revista națională de drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.48 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

⁵⁸⁰COMUȘLEA E., ȘERBAN V., TEIUȘ S., Dicționar explicativ al limbii române de azi, 2008. Pag. 492. ISBN 978-973-675-397-8

acestui nu este o noutate pentru CP RM. Legiuitorul moldovean folosește termenul „manipulare” în 6 articole din Partea generală și specială a CP RM.⁵⁸¹ Definiția din textul legii vine doar din conținutul art. 242¹ CP RM: „Încurajarea, influențarea sau instruirea unui participant”.⁵⁸²

În viziunea noastră, căutarea definițiilor în alte norme penale ne ajută să găsim un consens intern cu privire la aplicabilitatea sintagmei în cazul infracțiunii care presupune răspundere penală pentru organizarea migrației ilegale. În cazul dat, termenul nu se regăsește, ca atare, în dispoziția art.362¹ CP RM, dar este un element care delimitează infracțiunea în cauză de alte cauze penale conexe, cum am menționat mai sus.

În articolul „Infracțiunea de manipulare a unui eveniment”, V. Stati observă că „manipularea” cuprinde trei componente: de încurajare, influențare și instruire, având următoarele sensuri: pentru termenul „încurajarea” autorul propune următoarele activități faptice – sprijinirea, îndemnarea și stimularea.⁵⁸³ Autorul se inspiră din Codul penal al Bulgariei și determină termenul „influențare” astfel: „Infracțiunea prevăzută de acest articol constă în aplicarea violenței, înșelarea, intimidarea sau determinarea pe altă cale ilegală a unei persoane să influențeze asupra decurgerii unui eveniment sportiv”.⁵⁸⁴ Chiar dacă la baza argumentelor menționate stă doar opinia proprie a autorului, această viziune poate fi luată în considerare, deoarece legea nu este precisă la acest subiect și nu aduce o definiție care ar exclude arbitrariul din partea autorităților.

Nici din dispoziția art.362¹ CP RM nu reiese că fapta prejudiciabilă poate fi săvârșită prin acțiunea de „manipulare”. Or, din conținutul definiției referitoare la „traficul de migranți” se evidențiază termenul „asigurare” în schimbul celui de „manipulare” oferit de literatura de specialitate. Constatăm din articolul citat că V. Stati recunoaște că noțiunea „influențare” este parte componentă al celei de „manipulare”, care conține acțiuni precum „aplicarea violenței”. Totodată, această viziune este în contradicție cu ideea dicționarului explicativ precum că prin manipulare se exclude constrângerea. În viziunea noastră, aplicarea violenței este unul din elementele cheie ale constrângerii fizice. Or, dacă admitem că în cazul infracțiunii de organizarea migrației ilegale se va aplica constrângerea fizică sau psihică, atunci consimțământul victimei este redus la zero.⁵⁸⁵ În

⁵⁸¹A se vedea art. 134⁹ (instalația nucleară), art. 175¹ (Ademenirea minorului în scopuri sexuale), prin acțiunea de manipulare, art. 227 (poluarea solului), art. 242¹ (manipularea unui eveniment), art. 245¹ (manipularea pe piața de capital), art.373 (Încălcarea regulilor de mânăuire a armei, de manipulare a substanțelor și obiectelor ce prezintă un pericol sporit pentru cei din jur) CP RM.

⁵⁸²A se vedea art.242¹ CP RM.

⁵⁸³STATI, V., Infracțiunea de manipulare a unui eveniment (art.242¹ CP RM): Studiul de drept penal. Partea II. Revista Națională de Drept. Nr.12, 2013. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Infracțiunea%20de%20manipulare%20a%20unui%20eveniment%20%28art.2421%20CP%20RM%29%20studiu%20de%20drept%20penal%20Partea%20II.pdf

⁵⁸⁴Ibidem, pag. 7.

⁵⁸⁵TĂNASE, A. Infracțiunea de trafic de ființe umane (art.165 CP RM): obiectul juridic, obiectul material, victima/ Revista Națională de Drept. Nr.9-10, 2010, pag. 42-55. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/6.Infracțiunea%20de%20trafic%20de%20ființe%20umane.pdf

acest caz, norma de garanție a protecției drepturilor migranților este art.4 (Interzicerea sclaviei) CEDO. Iar în calitate de normă asiguratorie va fi infracțiunea care presupune răspundere penală pentru traficul de ființe umane (art. 165 CP RM) sau traficul de copii (art.206 CP RM).

În concluzie, autorul infracțiunii poate să nu aibă o intenție cu privire la exploatarea victimei. Această concluzie reiese din accepțiunea conceptului de „trafic de migranți”, prevăzută de Protocolul TIM, care sună în felul următor: „faptul de a asigura, în scopul obținerii, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material, intrarea ilegală într-un Stat Parte a unei persoane”.⁵⁸⁶ Deci, în viziunea noastră, există o similaritate a infracțiunii de organizare a migrației ilegale (art.362¹ CP RM) cu dispoziția Protocolului TIM. Această asemănare se manifestă prin următoarele aspecte: victima infracțiunii este liberă de constrângere fizică sau psihică și ea cunoaște despre ilegalitatea trecerii a frontierei de stat. Deci legiuitorul vrea să ne comunice că făptuitorul are un scop principal, care se manifestă în interes material, și două scopuri adiacente: de a obține consimțământul victimei cu privire la trecerea frontierei de stat; de a ascunde realitatea eventualei exploatare.

În viziunea noastră, legiuitorul a introdus definiția traficului de migranți în Protocolul TIM ca să asigure prin răspundere penală și situațiile când victima infracțiunii a știut despre comiterea infracțiunii și a dorit survenirea consecințelor ei. Totuși, chiar dacă victima cunoaște despre exploatare sau admite eventuale riscuri, aceasta nu este tolerat de o societate democratică. Or, asemenea circumstanțe vin în contradicție cu conținutul demnității umane și putem afirma că ele sunt vicii fundamentale care contravin standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului.

În literatura de specialitate există opinia că scopul urmărit de făptuitor în cazul „organizării migrației ilegale” diferă față de cel al „traficului de ființe umane” sau al „traficului de copii”. Diferența se manifestă în schimbarea permanentă sau temporară a reședinței în alt stat, iar în cazul traficului de ființe umane se manifestă în exploatarea victimei (de exemplu: prelevarea organelor).⁵⁸⁷ Deci, așa cum am menționat mai sus, organizarea migrației ilegale presupune o înțelegere dintre făptuitor și victimă, care poate îmbrăca forma unui act juridic civil.⁵⁸⁸

Sintagma „folos material sau financiar” nu se regăsește în textul CP RM. Totodată, în Codul civil al Republicii Moldova (CC RM) sintagmele nominalizate pot fi atribuite la actele cu titlu oneros care produc un folos patrimonial.⁵⁸⁹ Deci, în scopul justificării acestei afirmații,

⁵⁸⁶A se vedea lit. „a” al art.3 din Protocolul TIM la Convenția CTO. Disponibil:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117319&lang=ro

⁵⁸⁷BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept Penal, Partea specială/ volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.1155; COJOCARI, I. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii. In: Revista Națională de Drept (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.49 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

⁵⁸⁸A se vedea Capitolul 4 în teză: „organizarea migrației ilegale săvârșită asupra a două sau mai multor persoane”.

⁵⁸⁹A se vedea art.310 CC RM.

credem că ele sunt raportate la standardele internaționale și conțin o gamă mai largă de înțelegere a materiei și de a exclude omul ca marfă din relațiile civile.⁵⁹⁰ În viziunea lui A. Tănase, în cazul „traficului de ființe umane”, consimțământul victimei nu trebuie luat în considerare, deoarece el este viciat și redus la zero.⁵⁹¹ În legătură cu o asemenea poziție, referindu-ne la organizația ilegală, credem că nu sunt aplicabile aceleași condiții. Argumentul nostru este că modalitatea obținerii consimțământului este diferită.

În viziunea lui Brown, K. J. și Gordon, F. consimțământul și, respectiv, vulnerabilitatea sunt în funcție de vârsta sau starea materială a persoanei.⁵⁹² Potrivit Organizației Internaționale a Migrației, consimțământul victimei apare în urma anumitor factori: drepturi: demnitate, respect, nediscriminare, egalitate și echitate, participare, non-violență, confidențialitate; reședință: casă, apartament, cameră; planuri de viitor: carieră, copii, școlarizare, căsătorie, călătorii; securitate financiară: loc de muncă sau loc de muncă, sold bancar, economii, investiții; cei dragi: soț, copil, părinte, frate, cel mai bun prieten, partener; libertate: capacitatea de a vă deplasa după cum doriți; activitate preferată: dans, sport, arcade video, artă, muzică, animal de companie; interdependență: sprijin și acceptare a comunității, vecini, legături de familie, prietenii, poziție socială; viața socială: relație cu iubiții, prietenii, vecinii, colegii de muncă, familia.⁵⁹³

În legătură cu cele menționate, considerăm că poziția vulnerabilă a victimei infracțiunii de trafic de ființe umane poate cuprinde un spectru larg de relații sociale precum este demnitatea umană.⁵⁹⁴ Concluzionând, consimțământul victimei și poziția sa socială și economică vulnerabilă sunt în strânsă legătură cu scopul primordial al făptuitorului de a obține avantaje asupra consimțământului victimei, oferind victimei interes material financiar în schimbul distorsionării realității. În viziunea noastră, „traficul de ființe umane” sau „organizarea migrației ilegale” asigură scoaterea ființei umane din circuitul financiar. De aceea, prevederile alin.4 art.364¹ CP RM reprezintă o normă care acordă imunitate victimei infracțiunii pentru a nu-i fi atacată demnitatea umană și a respecta spiritul autentic al legii. De aceea, atunci când în calitate de subiect al infracțiunii este însuși migrantul, prevederile art.364¹ CP RM joacă un rol decisiv la respectarea

⁵⁹⁰COJOCARI, I. Ibidem.

⁵⁹¹TĂNASE, A., Infracțiunea de trafic de ființe umane (art.165 CP RM): obiectul juridic, obiectul material, victima. In: Revista Națională de Drept. Nr.9-10, 2010, pag. 42-55. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/6.Infracțiunea%20de%20trafic%20de%20ființe%20umane.pdf;

COJOCARI, I. Ibidem.

⁵⁹²BROWN K. GORDON, F. (2019). Older victims of crime: Vulnerability, resilience and access to procedural justice. In: International Review of Victimology, 25(2), 201-221. Disponibil:

https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/158996140/Older_Victims_of_Crime.pdf

⁵⁹³UN MIGRATION Investigating Human Trafficking Cases Using a Victim-centered Approach: A Trainer's Manual on Combating Trafficking in Persons for Capacity-building of Law Enforcement Officers in Antigua and Barbuda, Belize, Jamaica, and Trinidad and Tobago, International Organization for Migration (IOM), Mission in Jamaica 6th Floor, The Towers, 25 Dominca Drive Kingston 5, Jamaica, 2018, pag.11-12. Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/investigating_human_trafficking.pdf

⁵⁹⁴COJOCARI, I. Ibidem, pag.50.

angajamentelor prevăzute de dispozițiile Protocolului TIM de a reglementa relațiile dintre victima infracțiunii și subiectul infracțiunii. Legiuitorul reglementează și relațiile apărute migrant-victimă și migrant-subiect al infracțiunii. De aceea, în viziunea noastră, prevederile art.364¹ CP RM, nu sună absolutist. În aceste relații, autoritățile apără interesele migrantului care este victimă a infracțiunii, iar atragerea la răspundere penală a migrantului care este subiect al infracțiunii este absolut rațională, deoarece migrantul în asemenea situații nu face obiect al traficului de migranți în sensul Protocolului TIM.

Considerăm că există o diferență între victimele „traficului de ființe umane” și cele ale „organizației migrației ilegale”. Diferența este nu doar în doctrina dreptului penal și în cea de protecție a drepturilor omului. În dreptul penal, intenția cu privire la exploatarea victimei în cazul infracțiunii traficului de ființe umane poate apărea până la săvârșirea infracțiunii. În cazul organizării migrației ilegale o astfel de exploatare este exclusă, deoarece infracțiunea este formală, considerându-se consumată din momentul intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. În redacția actuală a Protocolului TIM, în cazul autentic al infracțiunii „traficului ilegal de migranți”, această exploatare poate apărea până la, în timpul sau imediat după obținerea consimțământului victimei. Este important că făptuitorul poate fi atras la răspundere penală conform unor fapte penale conexe, dacă exploatarea migrantului s-a produs peste o perioadă de timp, ce nu este caracterizată de semne obiective, ca circumstanțele în care a fost obținut consimțământul persoanei.

Conform Protocolului TIM, activitatea infracțională a făptuitorului este strâns legată de acțiunea de transportare a migranților.⁵⁹⁵ Totodată, în viziunea noastră, scopul exploatării victimei sau tragerea de foloase de pe urmele acesteia în cazul infracțiunii traficului de ființe umane apare exclusiv până la a contactul cu victima infracțiunii. De aceea, consimțământul victimei este, inițial, redus la zero. Totodată, realitatea constă în faptul că infracțiunea de organizare a migrației ilegale este exclusiv transnațională, de aceea scopul exploatării victimei poate apărea doar din momentul acceptării de către victimă a ofertei propuse de către subiectul infracțiunii. În acest context, realizarea faptei prejudiciabile poate fi atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și pe teritoriul altei țări, dacă scopul este determinabil și condiționat de situația trecerii sau ieșirii, șederii pe teritoriul unui alt stat. Această poziție este justificată atunci când corpul migrantului este obiect material al infracțiunii, ca exemplu infracțiunea care prevede răspundere penală pentru traficul de migranți conform CPR.⁵⁹⁶

În cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, motivul infracțiunii este de regulă

⁵⁹⁵A se vedea lit. „a” al art.3 din Protocolul TIM la Convenția CTO. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117319&lang=ro

⁵⁹⁶A se vedea art.263 CPR.

interesul material.⁵⁹⁷ La baza acestei concluzii este afirmația că obiectul principal pe care-l prevede Protocolul TIM este de a scoate migrantul din micro-mediul social. Iar riscul cel mai mare îl constituie tragerea de foloase din munca migranților. Chiar dacă migranții acceptă condițiile de muncă, neștiind salariul adevărat pe care-l primește intermediarul sau angajatorul, distorsionarea realității poate aduce la pângărirea demnității umane. Asemenea situații pot apărea atunci când condițiile de recrutare sunt arbitrare și infracționale, în măsură să „manipuleze” cu nevoile, statutul sau condițiile sociale și economice ale migrantului, în măsură să rupă rezistența migrantului care vrea să obțină condiții avantajoase pentru subiectul infracțiunii. Iar victima infracțiunii este prejudiciată, deoarece făptuitorii obțin beneficii ascunse pe seama migrantului, care consideră că activitatea contractuală este la prima vedere legală.

Conform poziției Organizației Internaționale a Muncii, „în cazurile ce implică adulții, consimțământul care a fost obținut prin orice mijloace necorespunzătoare – de exemplu, prin fraudă sau constrângere – devine irelevant și nu poate fi folosit pentru a absolve o persoană de responsabilitățile penale. Prin urmare, o persoană poate consimți să fie introdusă în trafic într-o țară, dar să nu fie exploatată la sosire.”⁵⁹⁸

În urma examinării acestui raport, consimțământul victimei va depinde de doi factori: consimțământul este obținut într-un mod necorespunzător sau viciat (de exemplu: prin fraudă sau constrângere), va fi sau nu victima exploatată la sosire. În virtutea prezumției, toate persoanele al căror consimțământ este viciat, se prezumă că sunt traficate. În această accepțiune facem diferența între «trafic de persoane» și «trafic de migranți» (similar cu sintagma «organizarea migrației ilegale»). În urma traficului de persoane, persoanele ulterior sunt exploatate, iar în cazul migranților acestea sunt libere de exploatare. În altă ordine de idei, victimele «organizării migrației ilegale» pot împărtăși aceleași circumstanțe. Rezultă, că depinde de modul în care va fi realizată fapta infracțională ulterior.⁵⁹⁹

Așadar, infracțiunea de organizare a migrației ilegale trebuie diferențiată de norma penală care incriminează traficul de migranți în România, nu doar prin obiectul material, ci și prin valorile fundamentale pe care normele penale le apără.⁶⁰⁰ De aceea, considerăm oportun de a lua

⁵⁹⁷BRÎNZA, S. STATI, V. *Tratat de Drept Penal, Partea specială/ volumul II*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.1154.

⁵⁹⁸UN MIGRATION. *Trafficking in Persons: Victim Identification and Assistance*, International Organization for Migration, 11 Haile Selassie Street Asokoro, Abuja, Nigeria PUB2019/054/EL, pag.6. Disponibil: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/trafficking-in-persons-training-guide.pdf>

⁵⁹⁹UNODC, *Global Study on Smuggling of Migrants 2018* (United Nations publication, Sales No. E.18.IV.9), pag.32. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glosom/GLOSOM_2018_web_small.pdf ; COJOCARI, I. *Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii*. In: *Revista națională de drept* (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.50 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

⁶⁰⁰COJOCARI, I. *Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii*. In: *Revista națională de drept* (ISSN 1811-0770). Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.51 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf

următoarea poziție în calcul: „în cazul «traficului de migranți» persoana este înșelată cu referire la realitățile de emigrare, însă scopul făptuitorului este de a trage foloase din procesul de emigrare al migrantului”.⁶⁰¹ Un alt aspect vulnerabil este și acesta: „obținerea documentelor false depășește limitele art.165 (traficul de ființe umane) și/sau art. 206 (traficul de copii), deoarece se aplică în coroborare cu art.361 CP RM”.⁶⁰² De aceea, considerăm că includerea în CP RM a normei care incriminează traficul de migranți ar ajusta legislația la subiectul protecției drepturilor migranților. Norma penală va conferi o protecție suplimentară migranților care pot fi victime potențiale în relațiile civile cu subiectul infracțiunii.

Latura subiectivă a componenței de infracțiune joacă un rol important în stabilirea momentului consumării faptei prejudiciabile. Or, infracțiunea de organizare a migrației ilegale presupune și răspundere penală pentru fapta prejudiciabilă săvârșită asupra a două sau mai multor persoane sau de două sau mai multe persoane. Totodată, scopul săvârșirii infracțiunii este tragerea de foloase de pe urma migrantului. Însă, acest scop deseori ascunde exploatarea victimei infracțiunii. De aceea, motivul infracțiunii cuprinde interesele materiale ale subiectului infracțiunii.

3.3 Concluzii la Capitolul 3

În urma analizei elementelor subiective ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 362¹ CP RM, am ajuns la următoarele concluzii:

- 1) Migrantul poate să fie subiect al infracțiunii de organizare a migrației ilegale sau al traficului de migranți dacă organizează fapta prejudiciabilă;
- 2) Subiect al infracțiunii poate fi și persoana juridică care a perfectat documentele false destinate intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova;
- 3) Statutul de rezident și de cetățean al Republicii Moldova al făptuitorului îi oferă posibilități mai mari de a obține informații sau de a prezenta informații false în declarații comparativ cu ce poate să obțină un migrant;
- 4) CP RM nu definește, nici în partea generală, nici în partea specială la norma care incriminează organizarea migrației ilegale, statutul persoanelor care solicită protecție umanitară internațională (al refugiaților și al solicitanților de azil) și dacă acestea pot fi atrase la răspundere penală pentru fapta nominalizată;
- 5) Infracțiunea se săvârșește cu intenție directă, iar scopul săvârșirii infracțiunii constă în obținerea

⁶⁰¹Ibidem.

⁶⁰²BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept Penal/ volumul II, Partea specială, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015, pag.1155; COJOCARI, I. Ibidem.

- directă sau indirectă a unui interes material sau financiar. Motivul săvârșirii infracțiunii derivă din interesul material;
- 6) În CP RM nu este clar stipulat în ce situații statutul de „migrant” se asimilează cu cel al „refugiatului” sau al „solicitantului de azil”. Or, ambele persoane nu sunt rezidenți sau cetățeni ai Republicii Moldova;
 - 7) Constrângerea fizică sau psihică a victimei infracțiunii nu cade sub incidența art.362¹ CP RM, aceasta se aplică în cazul infracțiunilor prevăzute de dispoziția art.165 și 206 CP RM. Astfel, în cazul art. 362¹ CP RM, persoana cunoaște despre fapta prejudiciabilă. Totodată, fiind manipulată de subiectul infracțiunii, dorește survenirea consecințelor acestora;
 - 8) Traficul de migranți, potrivit Protocolului TIM, conferă subiectului infracțiunii interese proprii față de cele ale migrantului. Subiectul infracțiunii poate avea un scop complementar de a trage de foloase și din alte activități ale migrantului. Deci traficanții îl înșală sau abuzează de încrederea migrantului pentru a-i obține consimțământul;
 - 9) Fapta prejudiciabilă de trafic de migranți se diferențiază de cea de organizare a migrației ilegale prin aceea că subiectul infracțiunii îndeplinește anumite acțiuni prin care o determină pe victimă să-și exprime dorința în săvârșirea infracțiunii. Deci subiectul infracțiunii îndeplinește anumite acțiuni preparatorii în vederea obținerii consimțământului victimei;
 - 10) Se cere introducerea în Partea generală a CP RM a noțiunii de „migrant” ca victimă a infracțiunii prevăzute la art.362¹ CP RM, pentru a clarifica impactul asupra sintagmelor „organizarea migrației ilegale asupra a două sau mai multor persoane” și „organizarea migrației ilegale săvârșită asupra a doi sau mai mulți migranți”;
 - 11) Rolurile autorului „nemijlocit” sau „mijlocit” diferă, iar abordarea subiectului ar clarifica neconcordanțele de aplicare atunci când la săvârșirea infracțiunii de organizare a migrației ilegale săvârșite de două sau mai multe persoane sunt mai mulți autori, inclusiv persoane care nu au capacitatea deplină de exercițiu;
 - 12) Statul trebuie să asigure previzibilitatea unei legii calitative, urmând scopul legal, în baza nevoii sociale, economice și politice a țării, pentru a avea explicație asupra faptului cine sunt persoanele responsabile de comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale. În mare parte, acest lucru a fost realizat. Totodată, raportarea sensului art.123¹ la prevederile art.123 CP RM al Republicii Moldova ar exclude arbitrariul. Aceste concluzii sunt determinate de confuzia că, potrivit art.123, funcționarul public este persoana publică, iar conform art.123¹, persoana publică străină și funcționarul internațional sunt două sintagme diferite. Astfel, pentru a armoniza legislația Republicii Moldova, în definiția „persoanei publice străine” trebuie să fie inclusă și „funcționarul public străin”, iar sintagma „funcționar internațional” trebuie să fie schimbată prin „funcționar al organizațiilor internaționale”;

- 13) Se cere reconceptualizarea, în Partea generală a CP RM, a noțiunii „asociație criminală” la art. 47 CPRM, care va cuprinde și activitățile infracționale ale persoanelor care nu intră în categoriile de participanți la infracțiune.

CAPITOLUL 4

REZULTATELE ȘTIINȚIFICE OBȚINUTE ASUPRA ANALIZEI INFRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

4.1 Rezultatele obținute asupra analizei elementelor constitutive obiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Obiectul infracțiunii. Din conținutul Capitolului XVIII „Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat” rezultă că infracțiunea de organizare a migrației ilegale are scopul de a reglementa condițiile de intrare, ieșire, ședere sau tranzitare a teritoriului Republicii Moldova. Prin urmare, infracțiunea de organizare a migrației ilegale reprezintă un răspuns al Republicii Moldova la obligația asumată prin ratificarea Protocolului TIM de a adopta norma care combate traficul de migranți și norma de protecție a drepturilor omului. Totodată, obligația pozitivă a statului constă în protejarea dreptului la respectarea vieții private, de familie și libertatea de circulație a migrantului.

În urma analizei cadrului legal care reglementează traficul de migranți, am determinat că există un consens internațional asupra definiției acestuia, și anume: „expresia «trafic ilegal de migranți» desemnează faptul de a asigura, în scopul obținerii, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material [...]”.⁶⁰³ Astfel, Republica Moldova a ratificat Protocolul TIM, iar ca urmare a respectării angajamentelor asumate, a adoptat norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale, având următoarea dispoziție: „organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material [...]”.⁶⁰⁴

Așadar, folosind metoda juridică pe orizontală și pe verticală, am stabilit coraportul dintre infracțiunea de organizare a migrației ilegale și definiția traficului de migranți conform Protocolului TIM. Analizând norma care incriminează la nivel național organizarea migrației ilegale, am identificat că ea se aseamănă, dar și diferă față de definiția traficului de migranți expusă în Protocolul TIM. Și anume: definiția ce se referă la traficul de migranți formulată în Protocolul TIM nu include termenul de „organizare”; dispoziția art. 362¹ CP RM nu include termenul „asigurare”; titlul și dispoziția infracțiunii „organizarea migrației ilegale” nu includ termenul „trafic”; infracțiunea amintită nu include termenul „migrant”. Protocolul TIM nu folosește termenul „migrație ilegală” pe care îl aplică legislația moldovenească. Cât privește faptele ce permit traficul de migranți, trebuie să ne referim la întocmirea, furnizarea sau dispunerea de acte frauduloase, acordarea, prin mijloace ilegale, a permisiunii de a rămâne în țară unei

⁶⁰³A se vedea lit. „a” art.3 Protocolul TIM

⁶⁰⁴A se vedea alin.1 art.362¹ CP RM

persoane străine care nu întrunește condițiile legale. În alin.1 al art.6 din Protocolul TIM s-a inclus scopul legal prevăzut de noțiunile „trafic de migranți”, „organizare a migrației ilegale”. Cele două protocoale citate sunt o completare a Convenției CTO. Se atestă o deferență în utilizarea expresiilor „trafic de migranți” (în norma privind traficul de ființe umane) și „trafic de persoane” după Protocolul TIM. Expresia „trafic de migranți” nu are o componentă identică cu cea de „trafic de persoane”, dacă nu se iau în calcul modalitățile faptice de „transportare” a migranților. Recrutarea, primirea, adăpostirea și transferul persoanelor ca modalități faptice nu sunt utilizate de Protocolul TIM.⁶⁰⁵

O altă diferență este consimțământul victimei, care în cazul „traficului de ființe umane” nu are importanță deoarece persoana este constrânsă, iar în cazul „traficului de migranți” acesta este viciat, adică obținut ilegal. Infracțiunea de organizare a migrației ilegale nu cuprinde modalitatea de obținere a consimțământului migrantului.⁶⁰⁶

În CP RM, norma care incriminează organizarea migrației ilegale se află la compartimentul „infracțiuni contra autorităților și securității naționale” și nu se găsește în Capitolul III al Părții Speciale a CP RM „Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității umane”.⁶⁰⁷ Prin urmare, am demonstrat că există divergențe în esență între noțiunile de organizare a migrației ilegale și traficul de migranți (Protocolul TIM).

În viziunea noastră, obiectul general și cel special al infracțiunii sunt într-o dependență de standardele internaționale de protecție a drepturilor omului. Deci, dacă există un mecanism de tip „*hard law*” sau obligatoriu, atunci angajamentul statului este de a respecta prevederile convenției asumate, fără o mare marjă de interpretare a legii. Totodată, dacă acest angajament în generale este respectat, deci convenția este ratificată și adoptată la nivel național, atunci conținutul legii poate fi interpretabil. În acest caz, singura întrebare care apare este în ce măsură interpretarea la nivel național corespunde raționamentului și conținutului legii la nivel internațional. Iar, pentru asigurarea unei calități a legii, este important a se stabili în ce măsură autoritățile statului utilizează recomandările de tip „*soft*” pentru a căuta un consens în vederea urmăririi scopului legal prevăzut în CEDO.

Astfel, am constatat că legea națională penală trebuie să asigure valorile fundamentale garantate de convențiile internaționale, introducând norma penală care asigură prevenirea traficului de ființe umane, femei, copii sau migranți.

Am determinat că valorile fundamentale pot fi divizate în două categorii:

⁶⁰⁵COJOCARI, I., Asemănările și deosebirile dintre infracțiunea de organizarea migrației ilegale și traficul ilegal de migranți. In: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională: „Tradiție și inovare în cercetarea științifică” (ISBN 978-9975-50-270-2.) ediția a X-a, Centrul universitar al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2022, pag. 159-163.

⁶⁰⁶Ibidem.

⁶⁰⁷Ibidem.

- a) care urmează a fi interpretate de CtEDO, în cazul unui drept absolut (de exemplu: tortura sau alte rele tratamente sau sclavia) sau al unui drept limitat (de exemplu: dreptul la libertate și la siguranță, atunci când limitarea unui drept fundamental este cert descris în CEDO);
- b) care urmează a fi interpretate de către instanțele judecătorești naționale în baza marginii de apreciere a legii (de exemplu: dreptul la respectarea vieții private și de familie; Atunci când norma este descrisă în CEDO, însă ea este de blanchetă, și se bazează pe normele penale explicative naționale).

Ținând cont de faptul că însăși Convenția CTO oferă statului discreția de a defini la nivel național faptul care conferă traficului de migranți calitatea de infracțiune, considerăm că nu există o politică internațională cum trebuie să fie intitulată infracțiunea – ca organizare a migrației ilegale sau ca trafic de migranți. Analizând prevederile legii penale în țări precum Belarus, Federația Rusă, Kazahstan, Polonia, România, Republica Moldova, Ucraina și altele, putem afirma că fiecare stat își are propria viziune cu referire la politicile penale pe această dimensiune.⁶⁰⁸

Totodată, atragem atenție că infracțiunea de organizare a migrației ilegale este una transnațională și poate oferi traficantilor anumite favoruri dacă legea nu este clară sau este prea larg interpretabilă. Cert este că există un consens internațional în lupta cu crima organizată, traficul de ființe umane, de copii, de femei sau de migranți, deoarece statele depun un efort în prevenirea acestor fenomene semnând și ratificând Convenția CTO și protocoalele adiționale. Totodată, nevoia socială de a limita un drept fundamental prin aplicabilitatea infracțiunii de organizare a migrației ilegale se va baza pe proporționalitatea pedepsei și modul în care este justificat acest fapt.

Făcând o paralelă cu situația în care statul are o marjă mai mare de apreciere a legii naționale, în cauza *Alekseyev versus Federația Rusă*, CtEDO a statuat că balanța restricționării unui eveniment public în scopul justificării securității publice trebuie să se bazeze pe motivele care justifică existența unei nevoi sociale.⁶⁰⁹ Totuși, dacă limitarea unui drept fundamental este justificată de la bun început, atunci în baza marginii de apreciere a legii naționale, CtEDO poate verifica limitarea dreptului îngădit când la nivel național există un consens cu privire la aplicabilitatea drepturilor omului și măsura în care infracțiunea apără drepturile tuturor victimelor.

⁶⁰⁸COJOCARI, I. Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state (ISBN 978-9975-88-037-4). In: Conferința științifică „Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ”, Ediția a IV, 14.12.2018, publicat de US "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul în 2019.

⁶⁰⁹Case of *Alekseyev v. Russia*, (Applications nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09), Judgment, Strasbourg, 21 October 2010, Final 11.04.2011. pct.79-83. (A se vedea cauza doar în detrimentul aplicării unei legi naționale atunci când autoritățile au pârghii lărgite. Astfel, aceste pârghii pot fi nejustificate dacă aplicarea legii nu este o măsură proporțională scopului legitim. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22alekseyev%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%222001-101257%22%5D%7D>)

Astfel, dacă nu este justificată limitarea unui drept fundamental, atunci există riscul ca norma care incriminează organizarea migrației ilegale să nu fie calitativă. Considerăm că lipsa unui consens nu înseamnă o încălcare a drepturilor omului. La fel, consensul trebuie înțeles în măsura condițiilor actuale de aplicabilitate a legii. În ciuda faptului că o normă aplicabilă la nivel național poate fi mai compatibilă cu principiile convenției, aceasta justifică contradicția critică a statului. De aceea, actualitatea ține de un „trend” sau de un curent politico-penal care să justifice aplicarea legii penale în țară. În aceste condiții statul se află într-o poziție mai bună decât CtEDO.

Raportând infracțiunea de organizare a migrației ilegale la prevederile CEDO, observăm tangențe între prevederile art.2 CP RM și art.8 CEDO. Astfel, în CP RM există norma care asigură protecția unui interes public de securitate a statului și, în general, ea este în corespundere cu standardul calității (adică inspiră o încredere legitimă de a fi aplicată). Reieșind din prevederile alin.2 art. 8 CEDO, putem să afirmăm următoarele:

- a) Limitarea vieții private a persoanei prin norma penală care incriminează organizarea migrației ilegale poate fi justificată prin menținerea sau protejarea interesului public, care se manifestă în forma de protecție a securității naționale.
- b) Interesul public poate să se manifeste și în alte forme, doar că aici va depinde ce drept fundamental va limita statul în scopul protecției interesului public, care este prevăzut de articolul corespunzător al CEDO sau al unei convenții ONU care protejează aceleași valori.⁶¹⁰

În viziunea noastră, obiectul juridic special al infracțiunii de organizare a migrației ilegale constă în relațiile sociale cu privire la desfășurarea în condiții de legalitate a organizării intrării, șederii sau tranzitării teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat. Totodată, nu este clar ce scop legal urmăresc autoritățile atunci când limitează un drept fundamental sub pretextul protecției securității naționale.

Pentru asemenea tipuri de situații, există testul necesității într-o societate democratică: „Marja de apreciere (căutarea echilibrului); balansarea dreptului care se limitează cu cel căruia i se dă prioritate (testele balansării); limitarea constituie o nevoie socială bazându-se pe prioritățile statului (de exemplu: strategiile, politicile etc.); limitarea unui drept fundamental este proporțională și prejudiciului cauzat, care afectează într-o mai mică măsură îngrădirea; limitarea dreptului fundamental se efectuează în baza principiilor și practicii care acordă o prioritate a unui drept fundamental (există consens); circumstanțele în care a fost limitat un drept sunt

⁶¹⁰European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. (a se vedea alin.2 al art.8-11 CEDO). Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf; International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and opened for signature, ratification, and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 23 March 1976, in accordance with Article 49. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

excepționale”.⁶¹¹ Adică limitarea unui drept fundamental este o nevoie socială bazată pe un criteriu democratic stabilit prin consensul statelor. Cele menționate reflectă cât este de importantă norma care incriminează organizarea migrației ilegale în protecția drepturilor omului în vederea respectării angajamentelor asumate prin ratificarea Convenției CTO.⁶¹² Astfel, această normă constituie o preocupare comună în lupta cu criminalitatea transnațională organizată. Prin urmare, interesele statului țin de următoarele: apărarea drepturilor migranților; apărarea interesului public de menținere a siguranței la frontiera Republicii Moldova, conform Protocolului TIM.

În opinia noastră, art.2 și art. 362¹ CP RM trebuie să existe într-o armonie cu prevederile scopului legal urmărit de CEDO și de CRM. Reieșind din accepțiunile menționate supra, am determinat că obiectul juridic special al art.362¹ CP RM este prea larg în comparație cu scopul legal urmărit (securitatea națională) specificat în CEDO. Această afirmație reiese din concluzia că relațiile sociale reglementate de art.362¹ CP RM, care pot sta la straja protejării mai multor drepturi fundamentale și/sau interese publice, reprezintă un argument al diferenței între obiectul general prevăzut la art.2 de obiectul juridic special specificat la art.362¹ CP RM.

Analizând prevederile legale cu privire la **victima infracțiunii** de organizare a migrației ilegale, am stabilit că aceasta este doar migrantul, adică persoana care nu este cetățean și rezident pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, în conformitate cu prevederile art. 31 al Convenției de la Geneva din 1951, nu se aplică fapta penală față de persoanele care solicită protecție umanitară internațională.⁶¹³ De aici, refugiații sunt victime potențiale în contextul ieșirii de pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, calitatea de victimă potențială nu o pot avea migranții care nu se bucură de aceeași protecție internațională umanitară de care se bucură refugiații sau solicitanții de azil.

Așadar, am determinat că sintagmele „migrare ilegală” și „migrant ilegal” nu au același sens, iar migrantul ilegal este asociat cu subiectul infracțiunii. Astfel, protocolul TIM combate traficul ilegal de migranți. Prin urmare, legiuitorul trebuie să pledeze doar pentru sintagma „migrant” sau „subiectul infracțiunii”, refuzând orice interpretare a sintagmei „migrant ilegal”. Or, legea va fi incertă, deoarece ilegalitatea nu va fi determinată de acțiunile manipulatorii ale subiectului infracțiunii față de migrant, ci de statutul migrantului care a acționat contrar legii. Prin urmare, am stabilit că diferența dintre traficul de migranți și organizarea migrației ilegale este că,

⁶¹¹GERARDS, J., *General Principles of the European Convention on Human Rights* (ISBN 978-1-108-71828-8). University Printing House, Cambridge CB2 8BS, United Kingdom 2019. Pag. 160.

⁶¹²Rezoluție adoptată de Adunarea Generală [fără referire la o comisie principală (A / 55/383)] 55/25. Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei transnaționale organizate. Disponibilă: https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf

⁶¹³Convention relating to the Status of Refugees, Adopted on 28 July 1951 by the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons convened under General Assembly resolution 429 of 14 December 1950. Entry into force: 22 April 1954, in accordance with article 43. Disponibilă: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.23_convention%20refugees.pdf

în cazul traficului de migranți, infracțiunea va cuprinde în calitate de **obiect material** și corpul migrantului. În cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, acest lucru este diametral opus. Mai mult ca atât, infracțiunea de organizare a migrației ilegale nu este cuprinsă de Capitolul III al Părții Speciale a CP RM „Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoane”. În viziunea noastră, această amplasare limitează scopul legal urmărit în garantarea protecției drepturilor migranților atunci când autoritățile investighează limitarea drepturilor fundamentale ale migratului (exemplu, dreptul la viață privată și de familie sau dreptul la libera circulație), deoarece investigarea este focusată nu pe faptul traficării migranților, ci pe trecerea ilegală a frontierei Republicii Moldova.

Săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. Analizând circumstanța agravantă în cauză, am constatat că „trafic de migranți” este un termen tradus din limba engleză, dar unde în locul cuvântului „trafic” figurează „smuggling”. Astfel, am stabilit că există o divergență în traduceri Protocoalelor TIM și TIP. Termenul „smuggling” are un conținut mai precis decât „trafic” (traducerea în română a Protocolului TIM) în protecția drepturilor migranților. Observăm că aceste sintagme depind de legislația internă a fiecărui stat și de consensul intern al practicii judecătorești naționale. Or, „trafic” în română presupune constrângere, iar în engleză „smuggling” se referă la înșelare. Prin urmare, utilizarea termenului „trafic” are o extindere și asupra definiției vieții private în sensul CEDO. Așadar, am determinat că utilizarea termenului „migrant” este mai potrivită, deoarece indică cu exactitate lupta cu viciul fundamental de obținere vicioasă a consimțământului unei victime, care nu cunoaște sau nu înțelege atitudinea subiectului infracțiunii față de traficarea. Or, migranții nu sunt obiecte care pot fi mișcate dintr-un loc în altul, chiar dacă aceștia acceptă traficarea, mișcarea sau transportarea, contrar spiritului legal și sfînțeniei demnității umane.

Analizând circumstanța agravantă în cauză, am determinat că nu există o diferență esențială între noțiunile „pluralitate” și „fapta săvârșită asupra a două sau mai multe persoane”, cu excepția că pluralitatea are un sens mai larg. Acest rezultat a fost obținut fiind folosită metoda filozofică și istorică în concluzie cu metoda sistemică și funcțională, care servește la determinarea apariției faptelor prejudiciabile legate de trecerea frontierei de stat și sfînțenia demnității umane. O astfel de perspectivă ne-a ajutat să înțelegem cum gândește legiuitorul și care ar fi spiritul legal de interpretare a sintagmelor asupra a două sau mai multor persoane pentru a respecta regulile și principiile de bază a verticalității legii penale în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

Poziția afirmativă a lui Immanuel Kant cu privire la imperativul categoric ne-a permis să înțelegem cum trebuia interpretată atitudinea subiectului infracțiunii față de o pluralitate de migranți. Analizând tezele lui Kant, am constatat că atitudinea diferită a subiectului infracțiunii față de victime poate duce la ideea că unii migranți sunt protejați mai efectiv de lege decât alții,

iar atitudinea legii față de unii poate fi asimilată cu atitudinea față de obiecte. Aceste idei fundamentale, reflectate în imperativul ipotetic și în cel categoric, conduc la ideea verticalității analizei infracțiunii în cauză prin prisma omorului săvârșit asupra a două sau mai multor persoane. Astfel, am stabilit că, dacă respectăm această regulă, în esență, nu există divergențe în ideile fundamentale. Prin urmare, demnitatea umană și drepturile garantate de standardele internaționale de protecție a drepturilor omului vor fi respectate.

Analizele arată că termenii „persoană” și „migrant” nu se contrazic, doar că termenul de persoană are o înțelegere mai vastă, poate cuprinde mai multe categorii. De aceea, considerăm că e necesară includerea în Partea Generală a CP RM a termenului de „migrant”. Or, noțiunea de migrant ar ajusta legea pe dimensiunea prevenirii încălcării drepturilor migranților și ar asigura respectarea legii de arbitrar în interpretarea ei.

Un alt rezultat obținut se referă la timpul săvârșirii infracțiunii în cazul faptei săvârșite asupra a două sau mai multor persoane. În viziunea noastră, sintagma „într-un timp” trebuie raportată la momentul când fapta prejudiciabilă nu este schimbată de semnele obiective exterioare în condițiile art.30 CP RM, iar elementele subiective sunt interdependente de aceste circumstanțe. Astfel, în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, timpul infracțiunii este perceput din momentul obținerii consimțământului victimei (semnarea actelor sau înțelegerii).

Latura obiectivă a infracțiunii. Analizând legislația Republicii Moldova și cea a Uniunii Europene, am stabilit că regimul de ședere diferă de cel de aflare pe teritoriul statului. Totodată, folosind metoda juridică, pe verticală, am analizat legislația României și cea a Poloniei care reglementează răspunderea penală pentru traficul de migranți. În urma analizei efectuate, am identificat că șederea ilegală diferă de traficul de ființe umane, astfel încât ele sunt separate de traficul de migranți. Prin urmare, am stabilit că legiuitorul moldovenesc a stabilit că fapta prejudiciabilă care se manifestă prin ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova prevăzută de dispoziția art.362¹ CP RM (organizarea migrației ilegale) este amplasată nejustificat, împreună cu celelalte acțiuni care sunt prevăzute de Protocolul TIM, deoarece au ca scop lupta cu traficul de migranți. Drept rezultat, infracțiunea de organizare a migrației ilegale comasează toate acțiunile prejudiciabile enunțate în cadrul Protocolului TIM ca acțiuni formale. Or, noțiunea traficului de migranți presupune transportarea migranților, adică a corpului uman, în condiții vicioase și contradictorii spiritului legal și sfînțeniei demnității umane. În viziunea noastră, acest lucru este inacceptabil. Republica Moldova expres pledează pentru prevenirea traficului de migranți, ratificând actele internaționale în acest sens. La fel, legislația Uniunii Europene acordă un anumit grad de protecție victimelor infracțiunii eliberându-le un permis special acestor categorii de persoane conform Directivei 2004/38/CE238 și Directivei 2009/52/CE.

Viceversa, în Federația Rusă nu există modalitatea de ieșire de pe teritoriul țării, iar în

Republica Belarus ieșirea se asimilează cu tranzitul. Astfel, infracțiunile care prevăd combaterea traficului de migranți se diferențiază esențial. În România aceasta înseamnă racolarea, îndrumarea, călăuzirea, transportarea, transferarea sau adăpostirea unei persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României.⁶¹⁴ Deci am stabilit că nu există un consens internațional cu privire la modalitatea de conferire a noțiunii de trafic de migranți.

Așadar, în dispoziția art. 263 CP RR, care prevede răspundere penală pentru infracțiunea „traficului de migranți”, nu se regăsește acțiunea de „recrutare” din toate celelalte modalități faptice menționate de dispoziția 210 CP RR (traficul de persoane). Însă latura obiectivă a componenței de infracțiune de trafic de migranți este completată cu încă două acțiuni de îndrumare sau racolare a unei persoane.

În viziunea noastră, diferența dintre traficul de migranți față de traficul de persoane este obiectul juridic special care reglementează relații sociale cu privire la frontiera Republicii Moldova. Însă norma care incriminează traficul de persoane are impact asupra libertății persoanei, conform viziunii legiuitorului român. Raportând cele menționate la legislația Republicii Moldova, determinăm că legiuitorul român și cel moldovenesc reglementează relațiile sociale pe aceeași dimensiune conform Protocolului TIM, având ca scop protecția securității frontierei de stat. Această afirmație apare în baza concluziei că ambele legi penale au amplasat infracțiunile în capitolele codului penal care reglementează relațiilor sociale apărute în legătură cu traversarea frontierei de stat. Adică, legiuitorul român nu a amplasat infracțiunea de trafic de migranți la categoria infracțiunilor contra persoanei. Iar legiuitorul moldav, în aceeași măsură, nu a amplasat infracțiunea de organizare a migrației ilegale în capitolul infracțiunilor contra libertății, cinstei și demnității persoanei. Totodată, modalitatea normativă de săvârșire a infracțiunii de trafic de migranți se aseamănă cu cea a traficului de persoane. În acest caz, trebuie să ne referim la cele două protocoale adiționale la Convenția CTO care descriu căutarea unui consens în incriminarea faptei pentru ambele infracțiuni. Pe de o parte, statul are o marjă de apreciere și posibilități largite privind conferirea calității de infracțiune a faptei care este împotriva ființei umane și sau a migranților. Pe de altă parte, statul trebuie să adopte o lege penală internă și să o armonizeze la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului. În viziunea noastră, nu există necesitatea de a face o comparație la nivel de legislație internă a termenilor „trafic” și „organizare”. Probabil, analiza importantă a acestui subiect ar fi trebuit să fie asupra diferențelor dintre cuvântul „migrant” și „persoană”. Însă, raportând situațiile celor menționate la protocoalele adiționale la Convenția CTO, această diferență își pierde sensul, deoarece Protocolul TIM prevede incriminarea faptei de trafic ilegal de migranți. Iar consimțământul migrantului a fost alterat în trecut prin fapta

⁶¹⁴A se vedea Capitolul II „infracțiuni privind frontiera de stat” Titlul III „infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat” a Părții Speciale a CPR.

prejudiciabilă de „asigurare”. Adică, legiuitorul sugerează că norma care incriminează traficul de migranți leagă trecutul cu viitorul. În viziunea noastră, această afirmație justifică faptul că legiuitorul încearcă în mai mare măsură să excludă persoana ca „ființă umană” din circuitul marfar. Or, traficul de migranți poate fi considerat un viciu fundamental. Iar pentru respectarea drepturilor omului, statele se angajează să incrimineze fapta prejudiciabilă în vederea asigurării protecției drepturilor omului.

Așadar, făptuitorul obține de la migrantul care acceptă să muncească ilegal în străinătate consimțământul de a-i facilita trecerea frontierei de stat.⁶¹⁵ În aceste condiții, traficul de ființe umane și de migranți se asimilează puțin. Considerăm că în cazul traficului de ființe umane consimțământul victimei este alterat sau redus la zero din start. Astfel, raportând situația în cauză la consensul penal intern al României, constatăm că răspunderea penală pentru traficul de migranți nu presupune inițial constrângere, ca în cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale din Republica Moldova, de aceea făptuitorul trebuie să obțină consimțământul victimei de a emigra sau imigra, constrângerea fiind un factor obligatoriu.⁶¹⁶ Or, în continuare se precizează că în cazul traficului de migranți, nu se știe dacă făptuitorul va exploata ulterior migrantul. Activitatea acestuia este frauduloasă reieșind din activitățile de traversare ilegală a frontierei de stat.⁶¹⁷ Analizând conținutul art. 263 CPR, determinăm că legiuitorul „admite că scopul subiectului nu este inițial cunoscut, iar acesta poate fi oricare.”⁶¹⁸ Explicația este următoarea: „România, fiind membră a Uniunii Europene, acordă un drept garantat fiecărui cetățean de a emigra legal în alt stat în căutarea unui loc de muncă. De aceea, perfectarea unui document pentru regiunea europeană, de a trece granița, poate avea o mai puțină importanță pentru legalizarea permisului de ședere în altă regiune a Europei”.⁶¹⁹

Am constatat că în practica judiciară și în literatura de specialitate din Republica Moldova există un consens referitor la momentul din care urmează a fi considerată infracțiunea: nu contează dacă subiectul infracțiunii a reușit să realizeze intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova, ci momentul perfectării documentelor destinării intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova.

Soldarea infracțiunii cu daune în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice. În urma analizei, am determinat că sintagma „interesele publice” se referă la următoarele:

⁶¹⁵COJOCARI, I. et al. Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infracțiunii. In: Studia Universitatis de Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01). Pag.212-219. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU

⁶¹⁶Ibidem.

⁶¹⁷Ibidem.

⁶¹⁸Ibidem.

⁶¹⁹Ibidem.

- a) Interesele private ale migrantului, care sunt prevăzute de art. 4 (Interzicerea sclaviei), alin.1 art.8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) CEDO, art.2 din Protocolul 4 Adițional la CEDO și alte standarde internaționale de protecție a drepturilor omului, precum Pactul despre drepturile civile și politice din 1966 etc.;
- b) Interesele publice se vor referi la prevederile care îngrădesc un drept fundamental, precum alin.2 art.8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) CEDO, după cum urmează: „securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”⁶²⁰ În legătură cu acest fapt, sintagma „interesul public” este înțeleasă în una din modalitățile menționate supra, prevăzute de alin.2 art.8 CEDO sau de alte norme materiale care oferă posibilitate autorităților de a îngrădi un drept fundamental prevăzut de lege.

În viziunea noastră, interesul public oferă posibilitate de a armoniza în societate drepturile fundamentale ale omului. Ținând cont că scopul legal prevăzut de dispoziția alin.2 art.8 CEDO este prea larg în interpretarea sa, atunci când nu există un consens internațional cu privire la claritatea obiectului protejat, statul substituie mecanismele internaționale și apreciază situația internă în lumina propriilor condiții sociale. De aceea, statul are prerogativa de a apăra drepturile migrantilor care sunt victime ale infracțiunii de migrații care sunt subiecți ai infracțiunii și care acționează contrar valorilor fundamentale ale omului.

Recunoaștem că obiectul reglementat de stat cu privire la intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova și protejat prin norma care incriminează organizarea migrației ilegale este un drept legitim al fiecărui stat. Totodată, interesele publice protejate sunt echilibrate cu drepturile migrantilor, unde statul are mai mare marjă de apreciere, deoarece nu există un consens comun internațional referitor la denumirea infracțiunii și ce măsuri trebuie să întreprindă statul în vederea combaterii viciilor fundamentale care afectează drepturile omului.

Așadar, s-a stabilit că sintagma „interesul ocrotit de lege” nu este definită în legislația Republicii Moldova. Totuși, interesul ocrotit de lege are o legătură strânsă cu standardele internaționale de protecție a drepturilor migrantilor. Fapt ce ne determină să pledăm pentru o definiție în acest sens. Sintagma „interes public” are legătură mai mult cu jurisprudența instanțelor judecătorești, cu un proces de legitimizare a unei hotărâri judecătorești, decât cu o interpretare legală a legii penale.

Sintagma „daune în proporții deosebit de mari”, conform dispoziției lit. „b” alin.3 art.362¹ CP RM, va fi aplicată în funcție de norma complinitoare prevăzută de art. 126 CP RM, adică daune

⁶²⁰European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

cauzate prin dobândire, primire, fabricare, distrugere, utilizare, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

4.2 Rezultatele obținute asupra analizei elementelor constitutive subiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Subiectul infracțiunii. Analizând elementele constitutive subiective ale infracțiunii, am determinat că nu există o definiție juridică a subiectului infracțiunii, iar condițiile de atragere la răspundere penală sunt caracterizate de vârsta, responsabilitatea și responsabilitatea redusă a persoanei fizice și juridice. Chestiunile privind stabilirea condițiilor de atragere la răspundere penală a persoanei sunt foarte strâns legate de legislația internă a statului. Această afirmație are la bază concluzia că statul deseori folosește propriile tendințe și măsuri în privința prevenirii infracțiunii. O altă explicație poate fi că nu există un consens internațional sau european privind vârsta minimă și responsabilitatea subiectului infracțiunii, prin care s-ar elucida condițiile în care persoana este pasibilă de a fi atrasă la răspundere penală. În general, vârsta de atragere la răspundere este de 14 ani. Pentru organizarea migrației ilegale, răspunderea penală va începe cu vârsta de 16 ani în Belarus, Federația Rusă, Kazahstan și Republica Moldova. Totodată, am stabilit că persoanele juridice sunt atrase la răspundere penală pentru organizarea migrației ilegale, deci există un consens aici.

Am determinat că limitarea unui drept fundamental în scopul protejării unui interes public sau privat, deseori, ține de un echilibru bazat pe standardele internaționale de protecție a drepturilor omului. De aceea, intervenirea trebuie să se axeze pe o lege clar definită, pe care autoritățile urmează s-o aplice, urmărind scopul legal stipulat în CEDO sau Convenția Internațională ONU privind drepturile civile și politice.⁶²¹ Justificarea admisibilă precum că statul apără un interes public atunci când limitează un drept fundamental îl constituie Protocolul TIM.⁶²² În această ordine de idei, orice drept fundamental îngrădit este pus în seama responsabilității statului. Astfel, în cazul organizării migrației ilegale obligația pozitivă a statului cuprinde următoarele:

- a) adoptarea infracțiunii pentru fapta prejudiciabilă a traficului de migrați conform

⁶²¹Council of Europe. European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Disponibilă: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf; International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and opened for signature, ratification, and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 23 March 1976, in accordance with Article 49. Disponibilă: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

⁶²²Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000, Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr.15-XV din 17.02.2005, Publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 2006, volumul 35, pag.333 Disponibilă:http://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_ONU_crima_transdroguri.pdf

dispoziția alin.4 al art.362¹ CP RM sunt descrise circumstanțele cu privire la statutul victimei infracțiunii, însă norma nu este absolută. În legătură cu acest fapt, constatăm că migrantul poate fi atât victimă, cât și subiect la săvârșirea infracțiunii. În confirmarea acestei afirmații aducem următorul argument: „victima infracțiunii este determinată în dependență de circumstanțele în care aceasta este dirijată sau manipulată conform elementelor subiective”.⁶²⁸

În viziunea noastră, în redacția actuală a CP RM, migrantul, adică persoana care nu este nici cetățean și nici rezident al statului, nu are un statut clar. De aceea, legiuitorul trebuie să stabilească clar statutul migrantului care acționează contrar legii, în sensul art.6 Protocolului TIM.

Săvârșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane. Previzibilitatea dispoziției normei juridice prevăzute la lit. „c” alin.2 art. 362¹ CP RM este destul de evidentă, însă ridică în consecință anumite întrebări cu privire la calificarea corectă a faptei și a echității sancțiunilor aplicabile. Această normă asigură protecția drepturilor fundamentale ale făptuitorului și ale victimei, ceea ce diferă de fapta săvârșită „asupra a două sau mai multor persoane”, unde legiuitorul atrage atenție mai mult asupra drepturilor și libertăților victimelor.

În urma analizei circumstanței agravante în cauză, am stabilit că:

- a) Norma protejează autorii care realizează latura obiectivă a infracțiunii prevăzută la art. lit.„c” alin.2 art. 362¹ CP ROM (fapta săvârșită de două sau mai multe persoane) ca aceștia să nu fie trași la răspundere conform lit. „a” alin.3 art.362¹ CP RM (fapta săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală) sau de cazuri similare. Astfel, calificarea corectă a faptei va acorda o imunitate în acest sens făptuitorilor de o neinterferență din partea autorităților statului, atunci când se va încadra norma juridică.
- b) Norma protejează și participații la infracțiune (organizatorul, instigatorul și/sau complicele) dependenți de autorii faptei care în comun asigură realizarea laturii obiective a componenței de infracțiune de o neinterferență din partea autorităților, atunci când se cere încadrarea juridică corectă a faptei;
- c) Norma protejează victima infracțiunii, deoarece făptuitorii vor fi pedepsiți echitabil conform principiului proporționalității și va putea cere restabilirea dreptului încălcat;
- d) Norma servește protecției suplimentare a făptuitorilor și a victimelor, atunci când sunt echilibrate drepturile și libertățile acestora în momentul în care fapta de organizare a migrației ilegale săvârșită „de două sau mai multe persoane” este săvârșită „asupra a două sau mai multor persoane”.

Respectarea principiului legalității impune regulile de exactitate și previzibilitate a faptei de organizare a migrației ilegale săvârșită de două sau mai multe persoane. Or, definiția neclară a prevederii legale poate fi interpretată diferit de instanțele judecătorești, ceea ce în consecință poate

⁶²⁸ Ibidem.

contravine principiului legalității stipulat la art. 3 CP RM.⁶²⁹ Atragerea atenției suplimentare asupra respectării principiului legalității la această componentă de infracțiune este o necesitate absolută. Concluzia respectivă reiese din faptul că componenta presupune o pluralitate de autori. Realizarea infracțiunii de două sau mai multe persoane la o infracțiune trebuie să servească obiectivului comun al infractorilor de a comite o infracțiune unică. Am determinat că subiectul infracțiunii care realizează organizarea migrației ilegale, în cazul circumstanței agravante în cauză, este autorul infracțiunii. Astfel, există o diferență între organizatorul în calitate de participant la infracțiune și autorul infracțiunii care realizează fapta prejudiciabilă. Astfel, dacă infracțiunea este săvârșită prin participare, acest lucru trebuie specificat cu referire la art.42 CP RM.

Autorii minori care au realizat fapta prejudiciabilă trebuie să fie atrași la răspundere conform participației pentru articolul corespunzător cu toate circumstanțele care atenuază pedeapsa. Totodată, dacă minorul nu a atins vârsta de 14 ani și nu este pasibil de a fi atras la răspundere penală, atunci autorul faptei care a împlinit capacitatea deplină de exercițiu nu trebuie atras la răspundere penală în calitate de coautor, ci prin determinarea minorilor la activitățile infracționale prevăzute de art.208 și art.362¹ CP RM, deoarece minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani este un mijloc de săvârșire a infracțiunii. În acest caz, minorul nu poate fi considerat autor, chiar dacă a realizat latura obiectivă a infracțiunii, deoarece latura subiectivă a infracțiunii nu poate cuprinde aceleași elemente ale minorului împreună cu intenția persoanei care a îndeplinit capacitatea deplină de exercițiu. În viziunea noastră, unicitatea intenției ar presupune aceleași valori intelective fundamentale ale ambilor autori. În asemenea circumstanțe, includerea în Partea generală a CP RM a sintagmelor „autor nemijlocit” sau „mijlocit” ar clarifica neconcordanțele de aplicare a legii penale, atunci când la infracțiunea de organizare a migrației ilegale săvârșite de două sau mai multe persoane sunt mai mulți autori, inclusiv persoane care nu au îndeplinit capacitatea deplină de exercițiu.

Săvârșirea infracțiunii de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional. În opinia noastră, noțiunea „persoana publică” din alin.(2) art.123 CP RM include două sensuri subsecvente: a) de funcționar public; b) de persoană publică, care nu este funcționar public, dar care se asimilează acestuia. În analiza pe care o vom efectua mai departe, se va putea observa că sintagma „funcționarul public cu statut special”, utilizată în alin.(2) art.123 CP RM nu întotdeauna desemnează un funcționar public în sensul strict al legii. În realitate, în unele cazuri, această sintagmă se referă la persoane care se asimilează unui funcționar public și care dețin grade speciale sau militare.

⁶²⁹ A se vedea art. 5 din CP RM.

Astfel, reieșind din conținutul dispoziției art. 123¹ CP RM, putem constata că legiuitorul face o diferență între „persoană publică străină” și „funcționarul internațional” nu doar prin atribuțiile speciale ale subiectului special, dar și prin sintagmele: „stat străin” și „internațional”. Ca exemplu: un judecător al unui stat străin, având calitatea de subiect special prevăzut la art.362¹ CP RM, va fi considerat persoană publică a unui stat străin. Totodată, dacă judecătorul exercită funcția în cadrul unei curți internaționale, atunci acesta va fi considerat funcționar internațional. În acest context, legiuitorul moldav a exclus termenul „public” pe care o utilizează pentru „funcționarii publici” la nivel național și utilizează termenul „internațional”. În acest context, ținem să menționăm că termenul „public” în legislația Republicii Moldova se asimilează cu ceva național sau cu ceva ce aparține unui stat, și nu cu un caracter internațional. Ar putea de aici să decurgă o interpretare problematică? Atragem atenție și asupra utilizării termenului de „funcționar” pentru judecătorii internaționali, care în cazul unui stat străin sunt considerați „persoane publice străine”, iar în legislația Republicii Moldova se utilizează sintagma „persoană cu demnitate publică”.

Totodată, sintagmele „funcționar public” și „funcționar internațional” trebuie înțelese diferit. Considerăm că introducerea sintagmelor „persoană publică străină” și „funcționar internațional” se datorează proiectului de lege referitor la modificarea și completarea unor acte legislative vin cu propunerea „de modificare și completare a prevederilor CP RM în vederea implementării prevederilor Convenției ONU împotriva corupției, Convenției penale a Consiliului Europei privind corupția și a Protocolului adițional la Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, prin introducerea suplimentară a conceptelor „persoană publică străină” și „funcționar internațional” al căror conținut va fi similar cu „agent public străin” și „funcționar al organizației publice internaționale””.⁶³⁰ Bineînțeles că multe definiții doctrinare ale noțiunii de „funcționar public” sau „funcționar internațional” prezintă semnificații ce au importanță pentru principiul securității juridice în planul elucidării modului de comportament al făptuitorului, în contextul previzibilității și esenței juridice a noțiunii de funcționar internațional. Este clară poziția legiuitorului moldovean care introduce sintagmele în art. 123¹ CP RM din rațiunea de a-i raporta pe subiecții speciali străini în definiția din alin.4 al art.1 al Convenției Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică privind combaterea corupției funcționarilor publici în tranzacțiile internaționale.

În viziunea noastră, statul trebuie să asigure previzibilitatea unei legi calitative, urmând scopul legal, în baza nevoii sociale, economice și politice a țării, pentru a avea explicație asupra

⁶³⁰ EFRIM, O. Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=943c175f-48ff-432e-b8c1-268c51c187ef ; POPOV, R. Subiecții speciali ai infracțiunilor prevăzute în cap. XV din Partea specială a codului penal (alții decât persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică). In: Revista națională de drept, Nr. 10, 2013, pag.82

faptului cine sunt persoanele responsabile de comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale. În mare parte, acest lucru a fost realizat, totuși raportarea sensului art.123¹ la prevederile art.123 CP RM ar exclude arbitrariul. Concluziile noastre se datorează confuziei că, potrivit art.123, funcționarul public este persoană publică, iar conform art.123¹ persoana publică străină și funcționarul internațional sunt două sintagme diferite. La fel, pledăm pentru excluderea sintagmei legale „persoană cu funcție de răspundere”, pentru că nu corespunde cu uniformizarea legislației. Totodată, am determinat că definiția conceptului „persoană publică străină” trebuie să-l cuprindă și pe cel de „funcționar public străin”, iar sintagma „funcționar internațional” să fie schimbată prin „funcționar al organizațiilor internaționale și regionale”. Această opțiune este justificată de necesitatea creării unui cadru legal cert, pentru a respecta standardele internaționale de protecție a drepturilor omului și ale persoanelor care beneficiază de protecție internațională.

Săvârșirea infracțiunii de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.

În vederea prevenirii și combaterii faptelor prejudiciabile de organizare a migrației ilegale (traficului de migranți), trebuie luată în calcul modalitatea de săvârșire a infracțiunii de un grup infracțional organizat sau de o organizație criminală.

În urma analizei agravantei, am constatat că persoanele fizice juridice pot fi subiecți ai infracțiunii nominalizate. Totodată, în cadrul infracționalității organizate, persoanele juridice care oferă servicii de transport sau angajează în câmpul muncii migranții pot elibera contracte fictive sau emite contrar legii unele acte necesare de transportare a migranților, în vederea obținerii consimțământului victimei pentru un scop ascuns, care se manifestă în interesul material. În cazul contractelor de transport, caracterul infracțional al faptei rezultă din relațiile contractuale între transportator și călător. Astfel, ilegalitatea faptei trebuie să rezulte din alte acțiuni, expres prevăzute de lege care ar persecuta activitățile companiilor de a trage foloase de pe urma organizării migrației ilegale. În viziunea noastră, contractele pot fi fictive, deoarece ele au fost încheiate fără a avea vreo legătură contractuală sau chiar fără bonul de plată. În acest context, considerăm că legislația este prea tolerantă în prevenirea drepturilor migranților atunci când companiile încheie pseudo-contracte, oferind servicii de transport sau de angajare în câmpul muncii în țară sau peste hotare. În realitate, persoanele supuse migrării pot fi puse în condiții de servitute sau chiar exploatate. Astfel, caracterul infracțional al faptei poate să se răsfrângă și asupra infracțiunilor prevăzute de dispozițiile art. 165 (traficul de ființe umane) și art. 206 (traficul de copii) CP RM. Deci serviciile de transportare sau de recrutare a migranților trebuie să garanteze că persoana, în viitor, nu va fi exploatată.

În opinia noastră, o companie de transport poate participa la infracțiunea de organizare a migrației ilegale, pentru a legaliza transportarea în condiții sigure și legale a migranților. În scopul ilustrării celor argumentate, propunem următorul exemplu: transportatorul se obligă să transporte

pasageri la un preț flexibil (negociat cu recrutorul), iar plata de transport să fie depășită considerabil de prețul oficial. În acest context, organizațiile criminale sau grupurile criminal organizate, prin intermediul companiilor de transport, pot trage foloase de la fiecare migrant în parte, dublând prețul la transport. Considerăm că relațiile contractuale trebuie justificate din punctul de vedere al ambelor țări și al companiilor care prestează servicii de muncă în beneficiul migrantului, precum și al companiilor de transport care s-au angajat să ofere o astfel de prestație. Relațiile contractuale dintre migrant și angajatorul străin trebuie să fie justificate din punctul de vedere al legislațiilor a două sau mai multor state, având la bază documente justificabile privind oferta, transportarea, traiul și condițiile de lucru, care atestă legitimitatea asupra intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. Aceste documente nu trebuie să fie obținute manipulator sau să fie false (adică să exprime un consimțământ al victimei care nu este expres). Or, în caz contrar, fapta va putea fi considerată prejudiciabilă, iar persoană pasibilă pentru a fi trasă la răspundere penală în conformitate cu prevederile dispoziției art.362¹ CP RM (organizarea migrației ilegale).

Considerăm că recrutorii trebuie să acorde informație suficientă migrantilor despre condițiile de lucru. De aceea, relațiile dintre angajator și migrant trebuie să fie în baza contractului de muncă. Această concluzie are la bază afirmația că deseori relațiile autentice dintre angajatori și recrutori sunt ascunse. Astfel, părțile pot trage foloase nejustificate pe seama migrantului, în următoarea formă: X (companie de recrutare), având o înțelegere cu Y (angajator), se obligă să presteze servicii de resurse umane în interesele companiei Y. Astfel, X în comun acord cu Y stabilesc un preț de 30 de zloți pe oră (bani polonezi) pentru care migrantul trebuie să acorde un serviciu de muncă. Totodată, compania X, având înțelegere cu Y, negociază cu migrantul prețul de 20 zloți pe oră și încheie contract la prețul nominalizat. Astfel, X va primi din munca fiecărui migrant câte 10 zloți pe oră. Considerăm că o astfel de atitudine contractuală nu este acceptabilă din punctul de vedere al riscului la care este supus migrantul și aduce la ideea îmbogățirii fără cauză justă. Astfel, nu se poate presta un serviciu pentru un venit permanent pe seama muncii umane, deoarece este disprețuită munca umană, iar migrantul devine obiect de îndeplinire a muncii. O asemenea abordare poate contraveni principiilor fundamentale de protecție a drepturilor omului, condițiile fiind îndreptate împotriva consimțământului migrantului, atunci când ele sunt garantate de standardele internaționale de protecție a drepturilor omului cu privire la interzicerea sclaviei, discriminării și protecția dreptului la respectarea vieții private și de familie a migrantului. În contextul menționat supra, obiectivul recrutării nu constă în prestarea serviciilor profesionale în calitate de experți în resurse umane, ci în interesul material de a trage foloase. Această abordare poate fi în contradicție cu ideea de respectare a muncii omului, de dezvoltare într-un cerc de profesioniști, de negociere directă cu angajatorul a prețului contractului. Drept rezultat, avem o

lege necalitativă de prevenire a traficării migranților. Or, infracțiunea de organizare a migrației ilegale nu acoperă relațiile sociale cu privire la angajarea în câmpul muncii sau transportarea, transferarea, adăpostirea migranților. Prin urmare, infracțiunea prevăzută de dispoziția art. 165¹ CP RM (utilizarea rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane) trebuie să cuprindă și traficul de migranți.

În vederea asigurării protecției drepturilor fundamentale ale migranților și prevenirii eventualelor încălcări, considerăm că relațiile dintre părți trebuie să conțină următoarele documente care să nu contravină legii:

- a) contractul de muncă între angajator și migrant, unde să fie stipulat obiectul contractului și prețul real al serviciului acordat;
- b) documentele anexe cu privire la imigrare și condițiile de ședere (pașaportul, viza, conturile bancare, codul personal social primit în țara imigrării, inclusiv adresa, telefonul angajatorului și al migrantului);
- c) documentele anexe cu privire la condițiile de trai (dacă angajatorul sau recrutorii se angajează să ofere spațiu de locuit);
- d) documente anexe cu privire la condițiile de călătorie a migrantului (dacă angajatorul sau recrutorul se angajează să ofere servicii oneroase de transport);
- e) confirmarea interviuării și scrisorii de selectare a candidatului (atât pentru muncitorii calificați cât și pentru muncitorii necalificați);
- f) confirmarea și acceptarea serviciilor „cookie”, „cookie law” sau „personal data” cu privire la prelucrarea, păstrarea, folosirea și ștergerea după o anumită perioadă de timp a datelor cu caracter personal online;⁶³¹
- g) confirmarea cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal offline.

Constatăm că relațiile între angajatori și recrutori trebuie să nu contravină intereselor migrantului. În același context, părțile chiar trebuie să acționeze în interesele migrantului. Or, ascunderea de către recrutor a prețului real oferit de angajator este un act de disprețuire față de activitatea recrutării în ce privește calitățile profesionale sau munca oferită de către muncitor (migrant).

Astfel, am stabilit că, pentru ca transportarea sau recrutarea să fie ilegală, aceasta trebuie

⁶³¹ CUSTERS, B. et al. EU Personal Data Protection in Policy and practice/ Information Technology And Law Series Vol. 29 (ISBN: 9462652821,9789462652828,9462652813, 9789462652811). Publisher: T.M.C. Asser Press/Springer. Germany, Berlin, 2019; The Data Protection Commission. Guidance note: Cookies and other tracking technologies (Cookie-urile sunt, de obicei, fișiere text mici stocate pe un dispozitiv, cum ar fi un computer, un dispozitiv mobil sau orice alt dispozitiv care poate stoca informații. Dispozitivele care pot folosi cookie-uri includ și așa-numitele dispozitive „Internet of Things” (IoT) care se conectează la internet). Pag 3. April 2020. Disponibil online (03.02.2022):

<https://www.dataprotection.ie/sites/default/files/uploads/2020-04/Guidance%20note%20on%20cookies%20and%20other%20tracking%20technologies.pdf>

să cuprindă următoarele elemente: „să fie vicioasă; să cauzeze prejudicii morale și materiale; traficantii să opereze cu informații factice; informațiile prezentate victimelor să nu corespundă adevărului (false)”.⁶³²

Analizând literatura de specialitate din Republica Moldova și din străinătate, am constatat că sintagmele „asociație criminală” și „organizație criminală” prevăzute la art. 46, 47 CP RM nu sunt sinonime. Analizele ne-au adus la constatarea necesității de includere în Codul penal a definiției pentru „asociație criminală”. Or, asociațiile criminale pot cuprinde asociații ale grupelor infracționale organizate sau a organizațiilor infracționale.

Totodată, pentru respectarea consensului intern al statului cu privire la definirea infracțiunilor, considerăm că sintagmele „crimă”, „grup criminal organizat” sau „organizație criminală” trebuie să fie schimbate în „infracțiune”, „grup infracțional organizat” sau „organizație infracțională”. Cu referire la termenul „crimă” observăm două aspecte diferite: pe de o parte, este un termen care nu este definit de către legiuitorul din Republica Moldova; iar, pe de altă parte, este un termen prea larg în esență, care poate cuprinde atât legislațiile altor state, cât și definițiile din dreptul internațional umanitar. În viziunea noastră, acest lucru este inacceptabil. Or, statul dispune de o marjă de apreciere a legii, în vederea securizării legislației sale conform principiul statului de drept, pentru a respecta uniformizarea legii conform valorilor sale interioare și consensului intern al jurisprudenței naționale.

Legea va fi mai clară și mai previzibilă dacă termenul „crimă” va fi substituit prin termenul „infracțiune”.

Latura subiectivă a infracțiunii se caracterizează prin intenție directă. Iar scopul infracțiunii prevăzute de dispoziția art. 362¹ CP RM constă în tragerea de foloase. Astfel, infracțiunea este săvârșită în interesul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material.

În urma analizei laturii subiective a infracțiunii, am constatat că infracțiunea este săvârșită cu scopul de a obține consimțământul victimei. Astfel, victima infracțiunii este deseori vulnerabilă, iar ofertele avantajoase propuse de subiectul infracțiunii și acceptate de migrant nu corespund realității. Deci atestăm o atitudine desprețuitoare a făptuitorului față de munca umană și față de demnitatea migranului.

Definiția pentru „traficul de migranți” conform Protocolului TIM elucidează în ce măsură acționează subiectul infracțiunii pentru a obține consimțământul victimei. Astfel, am constatat că definiția cuprinde sintagma „asigurare”. Prin urmare, subiectul infracțiunii îl asigură pe migrant

⁶³² COJOCARI, I., et al. Infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde „recrutarea”? In: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale). Pag. 120-125. Numărul 3(153) / 2022 / ISSN 1814-3199 / ISSN-e 2345-1017. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/16.%20p.%20120-125.pdf

că va migra în condiții bune și avantajoase pentru el. Profitând de starea sa dominantă, subiectul infracțiunii dispune de un scop ascuns de a trage foloase ilegale pe seama transportării sau recrutării ilegale a migrantului. Astfel, în vederea realizării infracțiunii, migrantul este asigurat de angajare în câmpul muncii prin manipulare de către subiectul infracțiunii care poate oferi prețuri convenabile, fotografii frumoase ș.a.m.d. În realitate, promisiunile sunt trucate și nu corespund adevărului sau sunt exagerate de angajator sau transportator, având ca scop ascuns exploatarea muncii migrantilor sau folosirea poziției vulnerabile a acestora. Astfel, am constatat că foloasele trase de către subiectul infracțiunii pe seama migrantilor sunt ascunse de migrați. Dacă migrantul înțelege acest lucru în momentul sosirii în țara de destinație, poziția sa ulterioară este vulnerabilă, el fiind gata să accepte condițiile inumane propuse de angajat (traficant).

În interpretarea critică a lui Immanuel Kant, o astfel de poziție este caracterizată prin imperativul ipotetic. Cu alte cuvinte, subiectul infracțiunii își protejează propriile interese, ignorându-le pe cele impuse de imperativul categoric. Or, atitudinea unui angajator sau transportator față de angajați sau pasageri trebuie să fie corespunzătoare bunului simț și protecției demnității umane, în măsură ca cel care oferă un serviciu să acționeze cu stăruință.

Prin urmare, obținerea consimțământului victimei este o condiție obligatorie la delimitarea infracțiunii de alte norme penale asemănătoare. Consimțământul victimei are ostrânsă legătură cu existența unei înțelegeri între traficant și victima infracțiunii. Astfel, înțelegerea între subiectul și victima infracțiunii poate fi acceptată de ambele părți, însă, în esență, să rămână manipulator, deoarece subiectul infracțiunii are un scop infracțional determinat de a trage foloase pe seama perfectării actelor și un scop nedeterminat (ascuns): de a-i organiza ulterior migrantului o ședere ilegală; de a-l implica la alt lucru decât cel indicat inițial în contract; de a trage foloase de pe seama transportării migrantilor etc. Prin urmare, nu are importanță dacă victima infracțiunii acceptă sau nu oferta de perfectare a actelor în țara de plecare și/sau șederea ilegală, angajarea în câmpul muncii în țara de destinație, deoarece asigurările cu oferirea serviciilor ilegale sunt manipulatorii și provocate la intenția subiectului infracțiunii. Dacă migrantul este constrâns fizic sau psihic, subiectul infracțiunii trebuie tras la răspundere penală în conformitate cu dispoziția art. 165 sau 206 CP RM.

În viziunea noastră, fără consimțământul victimei, nu este posibil de a obține realizarea intereselor materiale ale subiectului infracțiunii. De aceea, deseori, relațiile între victimă și subiectul infracțiunii pot îmbrăca forma unui act juridic civil. În asemenea condiții contractuale, făptuitorul are opțiunea de a domina și a manipula prin relații contractuale realitatea lucrurilor. Fapta prejudiciabilă de ședere ilegală pe teritoriul țării este, de regulă, condiționată de munca pe care trebuie s-o îndeplinească migrantul. De aceea, distorsionarea realității de către subiectul infracțiunii este obiectul de protecție a victimei prin Protocolului TIM de o eventuală exploatare.

Prin urmare, un comportament diferit rezultă din scopul ascuns infracțional urmărit de subiectul infracțiunii. O astfel de atitudine este inacceptabilă într-o societate democratică. Or, valorile fundamentale sunt garantate de către standardele internaționale de protecție a drepturilor omului și sunt asigurate prin normele penale naționale care corespund standardelor internaționale de prevenire a infracțiunilor transnaționale organizate și a traficului de migranți.

4.3 Concluzii la Capitolul 4

În Capitolul 4 am argumentat analiza efectuată în Capitolele 2 și 3 asupra semnelor obiective și subiective ale infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Prin urmare, am justificat legătura dintre standardele internaționale de protecție a drepturilor omului și legea penală a Republicii Moldova care acționează în vederea prevenirii traficului de migranți.

Am realizat următoarele:

- 1) A fost identificată sintagma care poate asocia fapta prejudiciabilă cu subiectul infracțiunii, și anume „migrația ilegală”, ea având legătură strânsă cu noțiunea de „migrant ilegal”. Totodată, considerăm că niciuna dintre cele două sintagme nu este reușită, deoarece nu sunt prevăzute de Protocolul TIM și de strategia națională cu privire la prevenirea traficului de migranți. Prin urmare, opinăm că sintagma „migrația ilegală” trebuie exclusă din art.362¹ CP RM, deoarece nu corespunde cu definiția traficului de migranți stipulată în Protocolul TIM.
- 2) Au fost stabilite două tipuri de documente care sunt destinate traficării migranților:
 - a) Documente destinate intrării, ieșirii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova – pașapoarte, vize, documente de călătorii etc.;
 - b) Documente destinate șederii pe teritoriul Republicii Moldova – angajarea în câmpul muncii etc., caz în care nu este obligatoriu ca intrarea, ieșirea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova să fie ilegală. Folosind metoda juridică, pe verticală, am identificat că art. 362¹ CP RM cuprinde cadrul legal care reglementează aceste tipuri de documente perfectate în scopul intrării, ieșirii, șederii sau tranzitării teritoriului Republicii Moldova. Însă esența juridică a normei care incriminează organizarea migrației ilegale reglementează relațiile sociale pe două dimensiuni: cu privire la traversarea frontierei Republicii Moldova în condiții ilegale și cu privire la traversarea frontierei Republicii Moldova în condiții legale. Astfel, în cazul șederii ilegale pe teritoriul Republicii Moldova, victima infracțiunii poate traversa frontiera de stat a Republicii Moldova în condiții legale, folosindu-se de dreptul la aflare. În circumstanțele enunțate, relațiile cu privire la traversarea frontierei de stat în condiții ilegale trebuie să difere de relațiile sociale care apar în legătură cu șederea ilegală. De aici, dispoziția art.362¹ CP RM urmează să fie divizată în două infracțiuni distincte. Deci s-a demonstrat

ipoteza că actuala prevedere legală poate afecta protecția drepturilor migranților;

- c) În urma analizei dispoziției art.362¹ CP RM, s-a constatat că, pentru a legaliza traversarea frontierei de stat, traficanții trebuie să perfecteze nu doar documente destinate intrării, șederii, ieșirii sau traversării frontierei Republicii Moldova, ci și documente destinate recrutării, transportării, transferului, adăpostirii și/sau primirii ilegale a unei persoane. Prin urmare, analizând prevederile legale stipulate în Protocolul TIM, am identificat că ele diferă de cele stipulate în Protocolul TIP. Astfel, utilizând metoda juridică (sistemică) am identificat că nu există un consens internațional comun în prevenirea traficului de migranți. Astfel, legiuitorul din Republica Moldova stipulează în art. 165 și art. 206 CP RM faptele de recrutare, transportare, transferare, adăpostire și primire a unei persoane. În scopul securizării legii naționale, infracțiunea care prevede răspundere penală pentru organizarea migrației ilegale trebuie să cuprindă aceleași acțiuni, cu excepția constrângerii fizice și psihice a victimei, pentru ca aceasta să coreleze cu dispozițiile Protocolului TIM;
- d) Termenul „asigurarea” prevăzut de Protocolul TIM nu corespunde cadrului juridico-penal al Republicii Moldova. Astfel, s-a stabilit că subiectul infracțiunii asigură, iar ulterior purcede, la recrutare, transportare, transferare, adăpostire sau primire a victimei. Prin urmare, dacă va fi inclus în legislația Republicii Moldova, termenul citat nu va asigura îmbunătățirea protecției drepturilor omului. Or, în acest caz subiectul infracțiunii joacă un rol pasiv la săvârșirea infracțiunii. Astfel, considerăm oportun ca termenul „illegal” stabilit în denumirea infracțiunii care incriminează organizarea migrației ilegale să rămână, din următoarele considerente: va face diferența între infracțiunile de organizare a migrației ilegale și traficul de migranți și/sau de copii (minori); va corespunde cu definiția traficului de migranți stipulat în Protocolul TIM.
- 3) Au fost identificate valorile fundamentale care sunt și care nu sunt protejate prin prisma normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale:
- a) Valorile protejate – interesele statului care constau în protecția relațiilor sociale apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea frontierei Republicii Moldova;
- b) Valorile neprotejate – interesele victimelor, care constau în protecția dreptului la respectarea vieții private și de familie, de a nu fi supus torturii sau tratamentelor inumane, dreptului la libera circulație. Considerăm că aceste circumstanțe nu sunt îndeajuns, deoarece norma penală trebuie să apere și corpul migrantului. Acest lucru va fi realizat doar dacă infracțiunea de organizare a migrației ilegale va fi reconceptualizată în trafic de migranți.

Prin urmare, infracțiunea de organizare a migrației ilegale necesită a fi reconceptualizată. Astfel, o parte a infracțiunii care prevede răspundere penală pentru ședere ilegală va fi amplasată într-o altă infracțiune, care se va intitula „organizare a șederii ilegale”. Art.165¹ (Utilizarea

rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane) CP RM se va completa cu „traficul de migranți”. Iar infracțiunea de „organizare a migrației ilegale” trebuie redenumită în „traficul de migranți”. Aceste schimbări vor avea impact asupra calității legii și vor asigura protecția drepturilor migranților în conformitate cu standardele internaționale de protecție a drepturilor omului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele cercetării derivă din analiza juridico-penală a infracțiunii de organizare a migrației ilegale din perspectiva standardelor internaționale privind drepturile omului. Rezultatele au fost obținute în urma cercetării lucrărilor științifice consacrate definirii infracțiunii de organizare a migrației ilegale și a traficului de migranți, publicate în Republica Moldova și în alte state. Prin urmare, s-au constatat următoarele: s-a remarcat importanța obiectului juridic al infracțiunii în contextul prevenirii organizării migrației ilegale; s-a determinat momentul consumării infracțiunii; s-a stabilit că infracțiunea este formală, însă ea devine materială pe post-semne obligatorii; s-au identificat pozițiile autorilor asupra termenilor de „manipulare”, „recutare”, „asigurare”, „consimțământul victimei”; s-a determinat că subiectul infracțiunii poate fi activ și pasiv; s-a stabilit că victima infracțiunii este subiectul pasival infracțiunii; s-a identificat că noțiunea de „migrant” diferă de noțiunile de „refugiat” și „solicitant de azil”; s-a identificat că infracțiunea se săvârșește din interese materiale; s-a stabilit că infracțiunea de organizare a migrației ilegale se deosebește prin constrângere de traficul de ființe umane și de cel de copii. Deosebirea de infracțiunea de escrocherie și cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere constă în natura juridică a acestora, deoarece sunt infracțiuni materiale.

Prin cercetarea de față am demonstrat *ipoteza* că organizarea migrației ilegale afectează grav drepturile omului și, în special, pe cele ale străinilor care nu au reședință și nu sunt rezidenți pe teritoriul Republicii Moldova. La fel, a fost justificată ipoteza că precizia legii va îmbunătăți legea națională în apărarea drepturilor și a garanțiilor migranților, precum și jurisprudența instanțelor judecătorești.

Datorită tratării exhaustive și complexe a *obiectului de cercetare*, a fost soluționată *o problemă actuală de importanță majoră*, care constă în următoarele: fundamentarea științifică a elementelor și semnelor obiective și subiective ale infracțiunii prin prisma standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului și înaintarea unui set de recomandări sub aspect de *lege ferenda*, în măsură să contribuie la acțiunile de prevenire a infracționalității transnațional organizate, în lupta cu traficul de migranți, care atentează la securitatea națională și la drepturile fundamentale ale migranților. Lipsa unei analize eficiente în literatura de specialitate din Republica Moldova și din alte state cu referire la infracțiunea de organizare a migrației ilegale, luând în considerare și frecvența aplicării art. 362¹ CP RM, justifică necesitatea cercetării subiectului abordat prin prisma standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului.

În vederea elucidării obiectivelor realizate, se propun următoarele **concluzii**:

- 1) Infracțiunea de organizare a migrației ilegale are legătură cu transportarea migranților peste frontierele de stat, deși în unele cazuri, acest transport peste frontiera de stat nu este

obligatoriu.

- 2) Există interdependențe între obiectul juridic special al infracțiunii și prevederile CEDO. Această interdependență se caracterizează prin: definiția traficului de migranți conform Protocolului TIM are ca scop de a asigura protecția drepturilor fundamentale ale persoanei; Deci relațiile sociale apărute în legătură cu intrarea, ieșirea, șederea sau tranzitarea teritoriului Republicii Moldova nu țin în exclusivitate doar de interesele statului cu privire la securitatea națională, dar primordial de interesele fundamentale ale victimei infracțiunii de a nu fi traficată.
- 3) Statului îi revine prerogativa de a defini norma care va incrimina traficul de migranți. Astfel, noțiunea „trafic de migranți” diferă de „organizarea migrației ilegale”. Iar, pentru a respecta angajamentele asumate, autoritățile Republicii Moldova trebuie să reconceptualizeze infracțiunea de organizare a migrației ilegale.
- 4) Instanțele judecătorești naționale au o marjă largă de apreciere a sintagmelor legale ca „victima infracțiunii”, „interes public” sau „interesele ocrotite de lege”. De aceea, atunci când este aplicată norma penală în cauză, instanțele judecătorești trebuie să echilibreze interesele publice și cele private ale migrantului, specificând interesul public protejat.
- 5) Termenii folosiți în literatura de specialitate „dirijarea” și/sau „manipularea” nu au o definiție juridică și sunt larg interpretabili. Iar, sintagma „migrant ilegal” nu se referă atât la fapta prejudiciabilă, cât la statutul victimei. De aceea, sintagma „migrant ilegal” poate fi echivalată cu subiectul infracțiunii.
- 6) Migrantul poate să nu fie doar victimă a infracțiunii, dar și făptuitor în cazul în care organizează migrația ilegală. Iar în raport cu persoanele care solicită protecție umanitară internațională, trebuie să aibă suficiente garanții de protecție ca să nu fie persecutat.
- 7) Sintagma „ședere ilegală” diferă de cea de „aflare” pe teritoriul Republicii Moldova. Deci, pentru a respecta măsurile de prevenire a infracționalității organizate, considerăm oportun de a introduce o infracțiune nouă, care se va intitula „organizarea șederii ilegale pe teritoriul Republicii Moldova”.

Din punct de vedere interdisciplinar (în dreptul penal, dreptul civil, dreptul constituțional, dreptul internațional umanitar și dreptul internațional de protecție a drepturilor omului), protecția drepturilor migranților este asigurată și garantată prin prisma normelor juridice naționale și internaționale care reglementează respectarea vieții private și de familie sau libera circulație. Prin urmare, viața privată a persoanei are tangență cu definiția demnității umane consfințită atât în CRM, CC RM, cât și în standardele internaționale umanitare și în cele de protecție a drepturilor omului. Nerespectarea acestor curente științifice readuce circumstanțe care nu sunt tolerate de o societate democratică: violența, sclavia și condițiile similare ei, asimilarea

omului cu un obiect etc.

Descrierea contribuțiilor personale cu sublinierea semnificației teoretice și valorii practice a acesteia. *Contribuțiile personale* rezultă din elaborarea unor concepte, teze și noțiuni menite să stabilească o previzibilitate și claritate a normei penale care incriminează organizarea migrației ilegale în conformitate cu standardele internaționale de protecție a drepturilor migranților. Referitor la *situația științifică anterioară*, am stabilit că doar un autor din Republica Moldova s-a pronunțat asupra definiției traficului de migranți. Acesta a pledat pentru definiția traficului de migranți conform CPR, diferită de definiția propusă de noi, care este în conformitate cu prevederile Protocolului TIM. În rest, autorii din Republica Moldova și din străinătate nu au făcut analize pentru a delimita între infracțiunea de organizare a migrației ilegale și definiția traficului de migranți stipulată în Protocolul TIM.

Semnificația teoretică a tezei rezidă din lipsa unui consens internațional în prevenirea traficului de migranți. În urma cercetării efectuate, am observat că nu există suficiente cercetări pe dimensiunea analizei juridico-penale a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Iar în vederea soluționării divergențelor apărute în practică, propunem concluzii și recomandări de perfecționare a cadrului normativ.

Valoarea practică a tezei de doctorat rezultă din identificarea corectă și interpretarea pluriaspectuală a normei prevăzute de dispoziția art.362¹ CP RM care va avea un impact asupra căutării unui consens în jurisprudență, asupra elaborării unei politici eficiente de prevenire a traficului de migranți în concordanță cu principiul statului de drept și al securității juridice. Astfel, aspectele teoretice ale tezei vor avea un impact la unificarea practicii judiciare.

Date privind aprobarea rezultatelor. Concluziile și ideile expuse în teză au fost discutate la conferințele tematice naționale și internaționale aprobate de Agenția Națională pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare (ANACEC): Conferința științifică cu participare internațională: „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, organizată de Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, în data de 08.10.2021; Conferința internațională științifico-practică a studenților-doctoranzi: „Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative, juridice și economice” din 19 noiembrie 2021, organizată de către Academia de Administrare Publică din Moldova; Conferința internațională științifică și practică „Stat, securitate și drepturile omului în era digitală” organizată de către Universitatea de Stat din Moldova la 08-09 decembrie 2021; Conferința internațională științifică „Infracțiunea – Răspunderea penală – Pedepsa. Drept și Criminologie”, Ediția a II-a, 24-25 martie 2022 organizată de către USM. Drept rezultat al cercetării au fost publicate 10 articole științifice care au contribuit la elaborarea tezei, cercetările fiind utilizate și în cadrul lecției publice din 11 octombrie 2022 în procesul de formare a avocaților la Centrul de Instruire a Avocaților.

Indicarea limitelor rezultatelor obținute, cu stabilirea problemelor rămase nerezolvate. Rezultatele obținute sunt limitate multidirecțional: 1) cercetarea este consacrată exclusiv aspectelor juridico-penale, ținând cont de specialitatea aleasă; 2) natura juridică a faptelor care formează securitatea națională și libertatea persoanei; 3) prin schimbările legislative operate în CP RM. Reieșind din limitele enunțate, constatăm că unele aspecte ale cercetării cuprind alte domenii de cercetare care sunt în curs de dezvoltare, precum: dreptul umanitar internațional sau dreptul internațional de protecție a drepturilor omului și dreptul internațional public. Prin urmare, am reușit să obținem și unele date interdisciplinare cu caracter criminologic, psihologic și sociologic care au contribuit la fundamentarea conceptului juridico-penal al infracțiunii de organizare a migrației ilegale prevăzute la art.362¹ CP RM.

În urma celor menționate *supra*, propunem următoarele **recomandări**:

1) Reformularea denumirii și conținutului normei juridice care incriminează organizarea migrației ilegale conform dispoziției art.362¹ CP RM, în traficul de migranți, cu amplasarea acesteia în Capitolul III a Părții Speciale CP RM.

„Art. 165² CP RM Traficul de migranți

(1)Recrutarea, transportarea, transferul, primirea sau adăpostirea ilegală a unei persoane pe teritoriul Republicii Moldova, fără ca aceasta să fie rezident permanent sau cetățean al Republicii Moldova, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar ori un alt folos material,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2)Aceleași acțiuni săvârșite:

a) asupra a două sau mai multor persoane;

b) de două sau mai multe persoane;

c) de o persoană publică, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 4000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(3)Acțiunile prevăzute la alin. 1 sau 2:

- a) săvârșite de un grup infracțional organizat sau de o organizație infracțională;
- b) soldate cu daune în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice,
- se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1150 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 5 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.
- (4)Victima infracțiunii este absolvită de răspundere penală pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false.”

2) Introducerea art.165³ în Capitolul III din Partea Specială a CP RM care ar incrimina organizarea șederii ilegale pe teritoriul Republicii Moldova.

„Articolul 165³ Organizarea șederii ilegale pe teritoriul Republicii Moldova

- (1)Organizarea șederii ilegale pe teritoriul Republicii Moldova a unei persoane care nu este nici cetățean, nici rezident permanent pe teritoriul Republicii Moldova, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar ori un alt folos material,
- se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.
- (2)Aceleași acțiuni săvârșite:
- d) asupra a două sau mai multor persoane;
- e) de două sau mai multe persoane;
- f) de o persoană publică, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional,
- se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 4000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.
- (3)Acțiunile prevăzute la alin. 1 sau 2:
- c) săvârșite de un grup infracțional organizat sau de o organizație infracțională;
- d) soldate cu daune în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice,

se pedepesc cu amendă în mărime de la 1150 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 5 la 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4)Victima infracțiunii este absolvită de răspundere penală pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false.”

3) completarea infracțiunii de utilizare a rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane prevăzute la art. 165¹ CP RM cu sintagma „de migranți”.

„Art. 165¹ CP RM Utilizarea rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane și de migranți

(1)Utilizarea produselor și/sau serviciilor care constituie rezultatul exploatării în infracțiunile de trafic de ființe umane sau trafic de migranți prestate de o persoană despre care beneficiarul știe că este victima acestor infracțiuni, dacă această faptă nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale traficului de migranți,

se pedepsește cu închisoare de la 2 la 5 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2)Persoana care a săvârșit fapta prevăzută la alin. (1) este liberată de răspundere penală în cazul în care a declarat benevol despre comiterea de către alte persoane a infracțiunilor de trafic de ființe umane sau trafic de migranți a ajutat la descoperirea infracțiunilor respective sau a contribuit activ la cercetarea acestor cazuri.”

BIBLIOGRAFIE

A. Surse în limba română

1. Acțiunea Comună adoptată de Consiliu Europei în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene (98/733/JAI)/Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 19/Volumul 01, 31998F0733, L 351/1, din 21 decembrie 1998. Disponibilă:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:31998F0733>
2. AGACHI, S. Cauze și consecințe ale fenomenului migrația ilegală. În: Analele științifice. Seria științe juridice, nr.8, Chișinău 2005;
3. AVORNIC, G. Istoricul apariției proceselor de migrație ilegală în Republica Moldova. În: Revista națională de drept, nr.9, Chișinău 2003;
4. BARBĂNEAGRĂ, A., et al. Codul Penal al Republicii Moldova/Comentariu. Chișinău 2009;
5. BARBĂNEAGRĂ, A. Codul Penal al Republicii Moldova/ Comentariu: Cu modificările de până la 8 august 2003, ed. Hadârcă M., Chișinău 2003.
6. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Anuarul statistic al Republicii Moldova/ Статистический ежегодник Республики Молдова/ Statistical Yearbook of the Republic of Moldova. Chișinău, 2020. Disponibil:
https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2020/Anuar_statistic_editia_2020.pdf
7. BOTNARU, S. et al. Drept penal, Partea generală. Ediția a II-a, septembrie 2005, Ch.: Cartier, 2005 (ISBN 9975-79-329-0 CZU 343.2(075.8) D 82 ISBN 9975-79-329-0. Disponibilă:
<http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>
8. BRÎNZA, S. et al, Drept Penal, Partea specială/ Ed. a 2-a . Chișinău, 2005 (Combinatul Poligraf.). Vol. 2. – 2005. – 804 p. CZU 343(075.8) D 82 ISBN 9975-79-325-8, pag.61, Chișinău. Disponibil: <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>
9. **BRÎNZA, S., COJOCARI, I.**, Infracțiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii. In: Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice pag. 83-88 (11(01)) (ISSN 2587-4233). Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>
10. BRÎNZA, S. STATI, V. Tratat de Drept penal, Partea specială/ volum II, Chișinău 2015.
11. BRÎNZA, S. Definiția legislativă a noțiunii „persoană cu funcție de demnitate publică”: analiza evoluției. În: Revista de drept. Universitatea de Stat din Moldova, CZU: 34.047:[342.53:342.55](478);
12. BRÎNZA, S. STATI, V. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016, 14.09.2020. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/9959/observatii-critice-pe-marginea->

[proiectului-de-lege-nr-268-din-2016.html](#)

13. BRÎNZA, S. STATI, V. Drept Penal, Partea specială. Tipografia Centrală, volumul II, Chisinau, 2011;
14. BRÎNZA, S. STATI, V. Infrațiunea de organizare a migrațiunii ilegale (art.362¹ CP RM): analiză juridico-penală. In: Revista națională de drept, 2007, nr.11;
15. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005;
16. BRÎNZA, S. STATI, V. Delimitarea traficului de ființe umane și a traficului de copii de infrațiuni conexe. Sugestii pe marginea hotărârilor Plenului CSJ a Republicii Moldova. În: Revista Institutului Național al Justiției nr.4. Chișinău 2008. Disponibil la 24.01.2002: https://www.researchgate.net/publication/346107654_DELIMITAREA_TRAFICULUI_DE_FIINTE_UMANE_SI_A_TRAFICULUI_DE_COPII_DE_INFRACTIUNILE_CONEXE
17. BUNEA, C. DEACONU, Ș. Respectarea drepturilor omului în domeniul migrației și azilului în contextul luptei împotriva terorismului/ Teza de doctor. București 2014;
18. BUZESCU, G. Locul și rolul funcționarului public în aparatul de stat. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2008, (Application no. 9214/80; 9473/81; 9474/81), Judgment, Strasbourg. 28.05.1985, pct. 67. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57416%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57416%22]})
19. CHEIANU-ANDREI, D., Raport: Vulnerabilitatea migranților la trafic de ființe umane și la exploatare pe teritoriul Republicii Moldova. A. Norwegian Ministry of Foreign Affairs și La Strada Moldova. Chișinău, 2019. Disponibil: http://lastrada.md/pic/uploaded/Raport_migratie_ro_2019.pdf
20. CĂȘUNEANU, F., Măsurile de combatere a grupului criminal organizat adoptate la nivelul Uniunii Europene, Revista Dreptul (Uniunea Juristilor) nr. 3/2012, 14 februarie 2012. Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/gm3tmmzyg44a/masuri-de-combatere-a-grupului-criminal-organizat-adoptate-la-nivelul-uniunii-europene>
21. CIUNCAN, D. Jurisprudență și doctrină penală în materia corupției. București: Lumina LEX, 2004;
22. Cod de procedură penală a Republicii Moldova, publicat la 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699. Modificat prin LP10 din 12.02.21, MO108-110/30.04.21 art.114; în vigoare 30.10.21. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126190&lang=ro#
23. Codul civil al Republicii Moldova. Publicat la 22-06-2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86 art. 661. Modificat prin LP205 din 26.11.20, MO360-371/25.12.20 art.295; în vigoare 25.12.20. Articolul 310. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125043&lang=ro#

24. Codul penal al Republicii Moldova, modificările publicate la 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195, prin LP116 din 09.07.20, MO193/27.07.20, art.372; în vigoare 27.07.20. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122429&lang=ro#
25. Codul penal al României (Legea nr. 286/2009 1)) (M.Of. nr. 510 din 24 iulie 2009). Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/223635>
26. **COJOCARI, I.** Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale: analiza materialelor științifice publicate în alte state. În: Conferința științifică „Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ”, Ediția a IV, 14.12.2018, publicat de US "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul în 2019. ISBN 978-9975-88-037-4. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/111540
27. **COJOCARI, I.** et al. Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: latura obiectivă a infracțiunii. În: Studia Universitatis de Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2021, nr.11 (01) Pag.212-219. ISSN 2587-4233. Disponibil: https://zenodo.org/record/5796002#.Yevc_v5BzIU
28. **COJOCARI, I.** Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: subiectul infracțiunii. În: Revista națională de drept. Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.138. ISSN 1811-0770. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf
29. **COJOCARI, I.** Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: latura subiectivă a infracțiunii. . În: Revista națională de drept. Publicație periodică științifico-practică Nr. 2 (244), anul 22 Chișinău 2021. Pag.47. ISSN 1811-0770. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/136-143_8.pdf
30. **COJOCARI, I.** Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: săvârșirea infracțiunii asupra a două sau mai multor persoane. În: Modern Scientific Challenges and Trends/ a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 September, 2021. Sciencecentrum.pl, issue 8(42). Pag: 98-106. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Pages: 98-106. ISBN 978-83-949403-3-1
31. **COJOCARI, I.** Criminalitatea Organizată- Răspunderea penală pentru organizarea migrației ilegale. În: Revista națională de drept nr.3 (245), 2021. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/93-101_6.pdf
32. **COJOCARI, I.** Asemănările și deosebirile dintre infracțiunea de organizarea migrației ilegale și traficul ilegal de migranți. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională: Tradiție și inovare în cercetarea științifică, (ISBN 978-9975-50-270-2.) ediția a X-a, organizată de Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, în data de 08.10.2021, pag. 159-163, Centrul universitar al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2022. Disponibil:

- Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/159-163_24.pdf
33. **COJOCARI, I.** Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: Consimțământul victimei. În: Academia de Administrare Publică: Conferința internațională științifico-practică a studenților-doctoranzi: Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative, juridice și economice din 19 noiembrie 2022. Pag.236-240. Chișinău, 2022. ISBN 978-9975-3418-2-0. Disponibil: <https://aap.gov.md/files/conferinte/19.11.21/19.11.21.pdf>
34. **COJOCARI, I.,** et al. Infrațiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde „recrutarea”? În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale). Pag. 120-125. Numărul 3(153) / 2022 / ISSN 1814-3199 /ISSNe 2345-1017. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/16.%20p.%20120-125.pdf
35. **COJOCARI, I.** Is there consensus to combat smuggling of migrants in the digital age? În: Conferința științifico-practică internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”), 08-09 decembrie 2021, Chișinău. Universitatea de Stat din Moldova. Disponibil: <https://zenodo.org/record/6393014#.YnN5bNpBzIU>
36. COMUȘLEA E., ȘERBAN V., TEIUȘ S., Dicționar explicativ al limbii române de azi, 2008. ISBN 978-973-675-397-8;
37. Consiliul Europei. Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Ghid privind art. 4 din Convenția europeană a drepturilor omului/ Interzicerea sclaviei și a muncii forțate/ Actualizat la 31 august 2018. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_ROM.pdf
38. Constituția Republicii Moldova, din 29.07.1994, Monitorul Oficial Nr. 1, Data intrării în vigoare : 27.08.1994. Disponibilă: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro
39. CUCIURCĂ, A., CUCIURCĂ, R. Inițiative și măsuri legislative europene privind prevenirea și combaterea migrației ilegale. În: Legea și viața, 2013, nr.4;
40. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr.1a-859/13 din 10.06.2013. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/df409bf3-2fe9-e211-9393-005056a5d154
41. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1245/14 din 02.07.2014. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e926732f-2508-e411-8e3e-005056a5d154
42. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr.1a-691/2015 din 11.06.2015. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/462f8918-cc2a-e511-b888-005056a5d154
43. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr.1a-2070/2014 din 08.07.2015. Disponibilă:

- https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/09899f40-ac2e-e511-b888005056a5d154
44. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr.1a-2114/2014 din 14.07.2015. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/906066c3-7b2c-e511-b888-005056a5d154
 45. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr.1a-1628/16 din 01.12.2015. Disponibil : https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4d4da19a-c8bd-e511-a1ab-005056a5d154
 46. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-2125/18 din 04.02.2018. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e6468b05-6c3f-e911-80d8-0050568b7027
 47. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr. 1a-208/18 din 01.10.2018. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/092dea1b-d6dc-e811-80d6-0050568b7027
 48. Decizia Colegiului penal a CA Chișinău. Dosar nr. 1a-69/19 din 05.03.2019. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/cf597a4c-a065-e911-80d8-0050568b7027
 49. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr.1a-2404/18 din 02.04.2019. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/52da3c2b-5d7d-e911-80d8-0050568b7027
 50. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr.1a-1254/18 din 21.05.2019. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/b52e6c12-5c93-e911-80d8-0050568b7027
 51. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosarul nr. 1a-401/20 din 06.10.2020. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/45a48956-ffce-41a6-b69f-738840948ab4
 52. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-660/20 din 12.10.2020. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/b13519e7-8a1a-418f-925e-c44e9d22c085
 53. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1343/20 din 18.12.2020. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7575e7f6-daa4-4fc0-9ccb-a4f2ca0d33ed
 54. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-345/20 din 31.05.2021. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/d6f38c7c-6855-4579-b176-454ea32696da

55. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-975/18 din 07.12.2021. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a21e976c-ceaf-427c-ba77-3375d7aa6f22
56. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-1698/21 din 09.11.2021. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/de8a9c04-9575-4ea5-bf08-984fd216a0ad
57. Decizia Colegiului penal al CA Chișinău. Dosar nr. 1a-358/22 din 06.07.2022. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/c2f938f8-ffd0-4091-beaa-f80a8d5ccf7e
58. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-1245/2013 din 18.03.2013. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1025
59. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 4 - 1re -133/14 din 13.03.2014. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=373
60. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-1496/2014 din 25.11.2014. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=3356
61. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-78/2016, din 20.01.2016. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5555
62. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-31/2016 din 26.01.2016. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5560
63. Decizia Colegiului penal CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-44/2016 din 15.03.2016. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6010
64. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosar nr. 4-1re-231/2016 din 10.11.2016. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1129
65. Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosarul nr. 1ra-496/2017 din 05.04.2017. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8623
66. Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosar nr. 4-1rre-141/2019 din 10.09.2019. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1882
67. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra 1180/2019 din 10.12.2019. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15038
68. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-241/2020 din 23.01.2020. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15276
69. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-51/2020 din 04.02.2020. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15408
70. Decizia Colegiului penal al CSJ al RM. Dosar nr.1a-130/20 din 14.07.2020. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/89e71f90-7925-4943-ac47-2bd2a1e2ee65

71. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-1193/2020 din 21.10.2020. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16953
72. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-802/2021 din 17.03.2021. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18302
73. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM nr. 1ra-279/21 din 20.04.2021. Disponibil : http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18616
74. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr. 1ra-710/2021 din 28.06.2021. Disponibilă:http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19049
75. Decizia Colegiului penal al CSJ a RM. Dosarul nr.1ra-1246/2021 din 20.10.2021.Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19691
76. Decizia Colegiului penal CSJ a RM. Dosar nr. 1ra-359/2022 din 16.05.2022. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=21175
77. Decizia-Cadru 2008/841/JAI a Consiliului, din 24 octombrie 2008, privind lupta împotriva crimei organizate, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 11.11.2008, L300/42 Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0841>
78. Decizia de inadmisibilitate a Curții Constituționale al Republicii Moldova din 14.05.2019, privind excepția de neconstituționalitate a art.362¹ CP RM. Sesizarea nr. 87g/2019. Disponibil: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_68_2019_87g_2019_rou.pdf
79. Decizia de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 161g/2020 și nr. 179g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 38 alin. (1) lit. c) și alin. (4) din Legea nr. 288 din 16 decembrie 2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne pct. 28 (a se vedea, mutatis mutandis, DCC nr. 104 din 7 octombrie 2019, § 21). Disponibilă: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_136_2020_161g_2020_rou.pdf
80. DINICU, A. Globalizarea criminalității: Evaluarea pericolului crimei organizatetransnaționale Kofi Annan. Disponibil: <http://www.armyacademy.ro/biblioteca/anuare/2004/a28.pdf>
81. Directiva 2002/90/CE a Consiliului, din 28 noiembrie 2002, de definire a facilitării intrării, tranzitului și șederii neautorizate 19/Volumul 06, RO, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene,<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002L0090&from=ES>
82. Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004, privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente, 19/vol. 7 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, pag.35. Disponibilă:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0081&from=RO>

83. Directiva 2009/52/CE a Parlamentului European din 18 iunie 2009, de stabilire a standardelor minime privind sancțiunile și măsurile la adresa angajatorilor de resortisanți din țări terțe aflați în situație de ședere ilegală. Disponibilă:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=celex%3A32009L0052>
84. Efrim O. Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Disponibil:
www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=943c175f-48ff-432e-b8c1-268c51c187ef
85. FRUMUSACHI V. Reglementările internaționale privind migrația. Revista Națională de Drept Nr.3 (245), anul 22 (2021). Disponibil:
https://uspee.md/wp-content/uploads/2022/03/RND-nr.-3_2021_final.pdf
86. FRUMUSACHI V. Standardele Europene privind migrația și particularitățile specific Republicii Moldova. Revista Națională de Drept Nr.1 (247), anul 23 (2022). Disponibil:
https://uspee.md/wp-content/uploads/2022/08/RND-nr.-1_22.pdf
87. Ghid practic cu privire la condițiile de admisibilitate. Actualizat la 30 aprilie 2020. European Court on Human Rights. Disponibil:
https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_ROM.pdf
88. Ghid privind art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului. Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței. Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Actualizat la 31 decembrie 2018. Pag. 11. Disponibil:
https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf
89. Ghid privind art. 4 din Convenția europeană a drepturilor omului/ Interzicerea sclaviei și a muncii forțate/ Actualizat la 31 august 2018. Disponibil:
https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_ROM.pdf
90. GRAMA, M. BOTANRU, S. Participarea la infracțiunile săvârșite cu vinovăție dublă. Revista Națională de Drept nr.5, 2003;
91. GUMENCO, A. Crima organizată în Republica Moldova. Catedra “Drept Public” al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI. „Științe sociumane, ediția a XII-a, nr.2 ”. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Crima%20organizata%20in%20RM.pdf
92. GURBULEA, V. Proiect, privind modificarea și completarea unor acte legislative, Disponibil:
<http://www.procuratura.md/file/traficul%20de%20fiinte%20umane%20tim%20Guv.pdf>
93. GUREV, D. Răspunderea penală pentru răpirea unei persoane. Chișinău: ÎS Tipografia Centrală, 2018;
94. HADÎRCĂ, I. COPEȚCHI, S. Calificarea acțiunilor/inacțiunilor participanților la infracțiune/ Drept penal și contravențional. Publicat la 25.02.2020. Disponibil:
<https://juridicemoldova.md/7064/calificarea-actiunilor-inactiunilor-participantilor-la->

[infractiune.html](#)

95. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova HCC nr. 24 din 17.10.2019, privind controlul constituționalității unor prevederi legale. Disponibilă:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118717&lang=ro#
96. Hotărârea Curții Constituționale privind incriminarea organizării migrației ilegale/ Comunicatul prezentat la 07.02.2017. Disponibil:
<http://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=946&t=/Media/Noutati/Prevederile-privind-incriminarea-organizarii-migratiei-ilegale-constitutionale>
97. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.461: Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia. 22 mai 2018. În, Monitorul Oficial nr.167-175 art.512, publicat la 25 mai 2018;
98. Hotărârea Guvernului nr.468 din 22.05.2018, Strategia Națională privind combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023. (Anexa nr. 1);
99. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova Nr. 1298 din 24-07-1997 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această Publicat: 21-08-1997 în Monitorul Oficial Nr. 54-55;
100. Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova nr. 8 din 11.11.2013 „Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale”. Disponibilă:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=127
101. Hotărârea Plenului CSJ a RM „cu privire la la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii” nr.37 din 22.11.2004. Disponibilă:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=230
102. Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova „Cu privire la judecarea de către instanțele judecătorești a plângerilor declarate împotriva actelor nelegitime ale organelor administrației publice și ale persoanelor cu funcții de răspundere ce lezează drepturile cetățenilor”, nr.6 din 23.02.1998 . În: Culegere de hotărâri explicative, 2000;
103. Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM)/ Buletinul CSJ a Republicii Moldova, 2013. Disponibilă:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=318
104. Informația-operativă privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna mai 2021. Disponibil:
http://mai.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202021/mai_0.xls_1
105. Informația-operativă privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii

- Moldova pentru luna aprilie 2021. Disponibil:
<http://mai.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202021/aprilie.xls>
106. Informația-operativă privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna martie 2021. Disponibil:
<http://mai.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202021/martie.xls>
107. Informația-operativă privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna august 2022. Disponibil:
<https://mai.gov.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202022/august.xls>
108. Informația-operativă privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna noiembrie 2022. Disponibil:
<https://www.mai.gov.md/sites/default/files/date%20statistice/date%20statistice%202022/Noiembrie.xls>
109. Informația privind fluxul de refugiați din Ucraina în perioada 24.02.2022- 06.12.2022. Consiliul Uniunii Europene. Disponibilă la 05.01.2023:
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/>
110. Legea integrității Nr. 82 din 25.05.2017. Publicat : 07-07-2017 în Monitorul Oficial Nr. 229-243 art. 360;
111. Lege cu privire la intrarea, ieșirea în Republica Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 09.11.1994. În Monitorul Oficial 26.01.1995. Nr. 6;
112. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, publicat la 23-12-2008 în Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840. modificat prin LP10 din 12.02.21, MO108-110/30.04.21 art.114; în vigoare 30.10.21;
113. Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 10.11.1994. În Monitorul Oficial la 29.12.1994 Nr. 20. Abrogată prin Abrogată prin LP244 din 03.11.16, MO453-458/23.12.16 art.895; în vigoare 23.12.16;
114. Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, publicată la 05.10.2010 în Monitorul Oficial Nr. 194-196 art. 637. Modificată prin LP257 din 16.12.20, MO353-357/22.12.20 art.288; în vigoare 01.01.21;
115. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.06.2007. În Monitorul Oficial 0308.2007 Nr. 112-116 art. 504;
116. Legea pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, publicată la 04.03.2005 în Monitorul Oficial Nr. 36-38 art. 122;
117. Legea privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, publicat la 09.02.1995 în

- Monitorul Oficial Nr. 9;
118. Legea privind azilul în Republica Moldova. publicat la 13.03.2009 în Monitorul Oficial Nr. 53-54 art. 145 modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20;
119. Legea privind Clasificatorul unic al funcțiilor publice, publicat la 04.10.2011 în Monitorul Oficial Nr. 164-165 art. 480. Modificat prin LP257 din 16.12.20, MO353-357/22.12.20 art.288; în vigoare 01.01.21;
120. Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova. Publicat la 24.09.2010 în Monitorul Oficial Nr. 179-181 art. 610;
121. Legea privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sînt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova. Publicat la 03.01.2014 în Monitorul Oficial Nr. 1-3 art. 02.. Versiune în vigoare din 31.07.15 în baza modificărilor prin LP278 din 29.11.18, MO30-37/01.02.19, în vigoare 01.03.19;
122. Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, publicat la 21.01.2014 în Monitorul Oficial Nr. 14-16 Nr : 32;
123. Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, publicată la 31.12.1999 în Monitorul Oficial Nr. 156 art. 764, MODIFICAT, LP38 din 28.02.20, MO103/14.04.20 art.176; în vigoare 14.05.20;
124. Legea securității statului, publicată la 13.02.1997 în Monitorul Oficial Nr. 10-11 art. 117 MODIFICAT prin LP73 din 05.07.19, MO223-229/12.07.19 art.279; în vigoare 12.07.19;
125. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova, nr. 376 din 29.12.2005, publicată la 31.01.2006 în Monitorul Oficial Nr. 20;
126. MEGHEREA, M. Infrațiuni care afectează regimul frontierei de stat a Republicii Moldova, Teză de doctor în drept. Chișinău 2018. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2018/54168/marin_meghera_thesis.pdf
127. MELINTE, D. Persoana cu funcție de răspundere în legislația penală Română. În: Revista națională de drept, Nr.12, 2010.
128. Monitorul Fiscal al Republicii Moldova. 11.06.2016. Disponibil (accesat la 02.02.2022): https://monitorul.fisc.md/monitorul/munca_nedeclarata_intre_efecte_opportunitati_si_sanctiuni.html
129. NEGULESCU, P., Tratat de drept administrativ, Mărvan, București, 1934. Disponibil: <https://www.anticariat-unu.ro/tratat-de-drept-administrativ-volumul-i-principii-generale-de-paul-negulescu-1934-prezinta-cateva-sublinieri-cu-pixul-p241365>

130. NICOARĂ, V., SPÎNU, I. Sesizările depuse către Curtea Constituțională (Sesizarea Nr.149g și Sesizarea 145g/2016), în cadrul unor cauze aflate pe rolul Curții de Apel. Disponibil: <https://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=946&t=/Media/Noutati/Prevederile-privind-incriminarea-organizarii-migratiei-ilegale-constitutionale>
131. OBADĂ, D. și CAZACICOV, A. Grupul infracțional organizat în contextul criminalității transnaționale. În: Revista Institutului Național al Justiției NR. 2 (45), 2018. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/24-31_2.pdf
132. POPA, V. et al. Drumul ascensiunii Studium in honorem. Chișinău: ULIM, 2009. ISBN 978-9975-934-66-4. Disponibil: <http://library.ulim.md/pdf/2009/victor%20popa.pdf>
133. POPA, V. Drept parlamentar al Republicii Moldova. (monogr) / Univ. Liberă Intern. din Moldova. Chișinău, 1999;
134. POPA, V. Funcția publică în contextul reformei serviciului public. În: Revista Politici Publice, nr.1, Ianuarie 2007;
135. POPA, R. Subiecții speciali ai infracțiunilor prevăzute în cap. XV din partea specială a codului penal (alții decât persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică) În: Revista națională de drept, Nr. 10, 2013.
136. POPOV, R. Cercetări științifice privind subiectul infracțiunilor prevăzute în capitolele XV și XVI din partea specială a Codului penal. În: Studia Universitatis Moldaviae. Seria științe sociale. ISSN 1814-3199, nr.8 (88), pag.129-143. Chișinău, 2015. Disponibil: <https://oaji.net/articles/2015/2053-1448354829.pdf>
137. Acord de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele membre ale acestora”. Disponibil: <https://mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>
138. PRISĂCARU, V. Funcționarii publici. București, 2004;
139. Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.1176, (Codul penal – art.123, 123¹, 140 etc.), publicat la 06.05.2011 în Parlamentul Republicii Moldova);
140. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea CP RM nr.985-XV din 18.04.2002 elaborat de Procuratura Generală privind modificările asupra art. 165, 165¹, 206, 207 CP RM, și adptarea art.206¹ CP RM. Disponibil: http://procuratura.md/file/2021-03-25_proiect%20lege%20modificare%20CP.pdf
141. RĂILEAN, M. Problemele controversate la încălcarea infracțiunii de organizarea migrației ilegale. În: Conferința științifico-practică internațională “Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene”, Chișinău, 2010;
142. Sistemul juridic Romano-German. Disponibil pe Răsfoiesc.com. Disponibil: <https://www.rasfoiesc.com/legal/drept/SISTEMUL-ROMANO-GERMAN73.php>

- 143.Regulamentul (CE) Nr. 767/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 9.07.2008, privind Sistemul de informații privind vizele (VIS) și schimbul de date între statele membre cu privire la vizele de scurtă ședere (Regulamentul VIS). Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A02008R0767-20190611>
- 144.RUSU, O. Organizarea migrației ilegale ca formă de manifestare a criminalității organizate transnaționale. În: Materialele științifico-practice internaționale din 26.06.2018. Disponibil (accesat la 02.02.2022): https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/181-187_6.pdf
- 145.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosarul nr. 1-551/2012, din 21.01.2013. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fb33ce31-b567-e211-8c81-00215ae00343
- 146.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr.138/2014 din 16.10.2014. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ffd64bcf-3955-e411-8956-005056a5fb1a
- 147.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosarul nr. 1-71/2014 din 24.10.2014. Disponibilă: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/09899f40-ac2e-e511-b888-005056a5d154
- 148.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr. 1-222/15 din 02.03.2015. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/2b723938-13da-e411-a983-005056a5fb1a
- 149.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr.1-809/2014 din 17.05.2015. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/169b6e45-4ddf-e311-844c-005056a5fb1a
- 150.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr. 1-280/14 din 19.05.2015. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154
- 151.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosarul nr.1-944/2017 din 30.01.2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4454828c-f005-e811-80d4-0050568b021b
- 152.Sentința Judecătoriei Anenii Noi. Dosar nr. 1-58/16 din 20.04.2018. Disponibil: https://jan.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/03797f75-8d44-e811-80d5-0050568b7027
- 153.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosar nr. 12-1-73818-03112017 din 21.06.2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/court-decisions?pdf_content=Sofroni%20Aliona&type=Any&apply_filter=1
- 154.Sentința Judecătoriei Chișinău. Dosarul nr. 1-699/2014 din 13.07.2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7b5c0063-8989-4e93-851f-6cbae6f4f578

- 155.Sentința judecătorei Chișinău. Dosar 1-649/2018 din 21.09.2018.
Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/c7c8bbc9-a6bd-e811-80d5-0050568b021b
- 156.Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-76/16 din 08.10.2018. Disponibilă:
https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fe943217-0acb-e811-80d5-0050568b021b
- 157.Sentința Judecătorei Chișinău. Dosarul nr. 1-348/2018 din 16.11.2018. Disponibilă:
https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1e02e5fb-55ea-e811-80d5-0050568b021b
- 158.Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-102/2014 din 22.11.2018.
Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/b89617d6-2af3-e811-80d5-0050568b021b
- 159.Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-691/2018 din 05.03.2019.
Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/9ebdd7f9-1040-e911-80d7-0050568b021b
- 160.Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-3280/2019 din 04.12.2019. Disponibilă:
https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/202541f5-0815-4213-961d-a163a83a4f8b
- 161.Sentința Judecătorei Chișinău. Dosar nr. 1-1069/2021 din 09.11.2021.
Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/de8a9c04-9575-4ea5-bf08-984fd216a0ad
- 162.Sentința Judecătorei Strășeni. Dosar nr.1-170/2021 din 28.12.2021. Disponibilă:
https://jst.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0adfce9a-6224-43cf-b5c2-f22fc9e1e803
- 163.STATI, V. Probleme actuale ale apărării penale a vieții copilului nou-născut. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2007, nr.1-3;
- 164.STATI, V. Infrațiunea de manipulare a unui eveniment (art.2421 CP RM): Studiul de drept penal. Partea II. În: Revista națională de drept. Nr.12, 2013. Disponibil:
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Infrațiunea%20de%20manipulare%20a%20unui%20eveniment%20%28art.2421%20CP%20RM%29%20studiu%20de%20drept%20penal%20Partea%20II.pdf
- 165.STRETEANU F. Drept penal. Partea Generală. București: Ed. Rosetti, 2003;
- 166.TANISLAV, A., Aspectele teoretice și de practică judiciară privind infrațiunile de trafic de persoane. Rezumatul tezei de doctorat., București 2009. Disponibil: https://www.univnt.ro/wp-content/uploads/doctorat/rezumat_doctorat/Tanislav_Adina.pdf
- 167.TĂNASE, A. Infrațiunea de trafic de ființe umane (art.165 CP RM): obiectul juridic,obiectul

material, victima. Revista națională de drept. Nr.9-10. 2010.

Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/6.Infractiunea%20de%20trafic%20de%20fiinte%20umane.pdf

168. ȚĂRĂLUNGĂ, V. FRANGULEA, S. Colaborarea Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în domeniul prevenirii și combaterii migrației ilegale și a traficului ilegal de migranți. În: Realizări și perspective. Conferința Științifică Internațională anuală a tinerilor cercetători . Ediția a VII-a, Chișinău. 30 mai 2013;
169. VIDAICU, M. DOLEA, I. Combaterea traficului de ființe umane (Drept material și procesual penal). Suport de curs. Institutul Național al Justiției (ISBN 978-9975-9792-4-5). Cartea XXI. Chișinău, 2009. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Combating_Trafficking_-_Moldova.pdf?fbclid=IwAR1CJ15qIxxvJUI_Qp_R7C9QV5N484PuCWpqVyYlpSF8dvn9nSa5hdeKxN60

B. Surse în limba rusă

170. АБРЕШЕВА, С.М. К вопросу о совершенствовании национального уголовного законодательства в сфере противодействия торговле людьми и рабству. Вестник КазНУ, пособие. Алматы, 2017. Disponibil: <https://articlekz.com/article/18916>
171. АНДРИАНОВ, А. Преступная организация и преступное сообщество - самостоятельные уголовно-правовые категории. В: Уголовное право. 2004 г., N 1;
172. АНДРЮШЕНКОВ, В.А. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции. Специальность 12.00.08. – Уголовное право и криминология; уголовно исполнительное право, диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Научный руководитель: кандидат юридических наук, доцент М.С. Министерство образования и науки Российской Федерации Омский государственный университет им. Ф.М. Достоевского Фокин, Омск 2016;
173. АРЕНДАРЕНКО, А.В. Принцип социальной справедливости в системе уголовного права Российской Федерации. В: Журнал «адвокат», номер 5, 2007;
174. БАЙБУРИНА, Э. Р. Организация незаконной миграции/уголовно-правовые и криминологические аспекты/ специальность: 12.00.08 - уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право, диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, диссертация выполнена на кафедре уголовного права/ ФГОУ ВПО Уфимского юридического института МВД России. Челябинск 2010.

- Disponibil: <http://www.dissercat.com/content/organizatsiya-nezakonnoi-migratsii>
- 175.БОРЕЦКИЙ, А. В. Особенности выдвижения версий при расследовании торговли людьми. В: Вестник Казахского национального университета. Серия юридическая. 2010. № 3 (55);
- 176.БЫШЕВСКИЙ Ю. Ю. К вопросу о юридической природе уголовной ответственности за организацию незаконной миграции. В: Российский следователь. 2005;
- 177.ГАЛИАКБАРОВ, Р. Как квалифицировать убийства и изнасилования, совершенные групповым способом . В: Российская юстиция. 2000. № 10;
- 178.ГОРБУНОВ, В. А. Соотношение частного и публичного интереса в конституционном законодательстве Российской Федерации/ Аспирант кафедры конституционного и муниципального права Тюменский государственный университет, Тюмень, Россия. Disponibil: https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2007/25/vgorbunov@utmn.ru.pdf
- 179.ГЫРЛА, Л. Г., ТАБАРЧА, Ю. М. Уголовное право, часть особенная/ учебник с изменениями и дополнениями на 10 октября 2010 г., том.2, Кишинэу 2010;
- 180.ДАГЕЛЬ, П. С., КОТОВ, Д. П. Субъективная сторона преступления и ее установление. Главы I-V и VII написаны проф. П. С. Дагелем; главы VI и VIII - доц. Д. П. Котовым. Печатается по решению Ученого совета юридического факультета ВГУ от 3 января 1973 года. Научный редактор - проф. Г. Ф. Горский. Издательство Воронежского Университета. Воронеж 1974;
- 181.ДЖАЯНБАЕВ, К. И. Уголовно-правовая характеристика, организации незаконной миграции. В: Вестник ном.1 УДК 343.343.6, 2015 г. Disponibil la 20.02.202: https://www.ksla.kg/media/vestnik/2015_1/dzhayanbaev_k_i.pdf
- 182.ДИХТЯР, А. И. РОГОЖИН, Н.А. Обеспечение баланса частных и публичных интересов в судебных решениях Конституционного Суда РФ. Закон и право, № 12. 17.12.2002. Articol online. Disponibil (accesat la 07.02.2022): http://www.echr.ru/news/msg.asp?id_msg=97
- 183.ЖЕРЕБЦОВ, А. Н. Административно-правовой статус незаконных мигрантов в Российской Федерации нуждается в законодательном закреплении. В: Общество и право. 2009. № 2;
- 184.Закон Украины о государственной службе 2016 (текст), опубликован в Ведомостях Верховной Рады (ВВР), 2016. Введен в действие с 1 мая 2016 г. Disponibil: http://zib.com.ua/ru/print/120374-zakon_ukraini_o_gosudarstvennoy_sluzhbe_2016_tekst.html
- 185.ЗАМОСКОВЦЕВ, П. В. Проблема уголовно-правовой охраны в свете марксистко-ленинской теории ценностей. Автореферат, 1973 г.;

186. ИГНАТОВ, А. Н., КРАСИКОВ, Ю. А. Уголовное право России: Учебник для вузов: В2-х т. /Т. 1: Общая часть. М., 1998 г.;
187. Исполнительный Комитет Содружества Независимых Государств-Аналитический отдел/ Незаконная миграция в СНГ. Проблемы, пути решения. Disponibil: <http://cis.minsk.by/page.php?id=13734>
188. КВИЦИНИЯ, А. Взятничество и борьба с ним. Сухуми: Алатара, 1980 г.;
189. КЕЧЕРУКОВ, Р. Уголовная ответственность за организацию незаконной миграции : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.08 / Кечеруков Руслан Кемалович; [Место защиты: Кубан. гос. аграр. ун-т]. - Краснодар, 2007. - 162 с.;
190. КОЗЛОВ, В. Ф., ФРОЛКИН, Н. П. Организация незаконной миграции/ уголовно-правовая и криминалистическая характеристика: монография. М.: Юрлитинформ. 2011 г. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/v/2013-01-047-kozlov-v-f-frolkin-n-p-organizatsiya-nezakonnoy-migratsii-ugolovno-pravovaya-i-kriminalisticheskaya-harakteristika-m>
191. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141), Із змінами, внесеними згідно із Законами. Disponibil: <http://meget.kiev.ua/zakon/konstitutsia-ukraini/razdel-2/>
192. КРЕМНЕВА, Е. В. Защита прокурором публичных интересов в арбитражном процессе: пособие / Е.В. Кремнева, Ю.В. Малышева, В.С. Выскуб; Акад. Ген. прокуратуры Рос. Федерации. М., 2015. Disponibil: <https://sci-lib.biz/hozyaystvennyiy-protsess-arbitrajnyiy/ponyatie-publichnogo-interesa-ego-48298.html>
193. ЛАРИОНОВ, И. А. Уголовно-правовая характеристика и криминологическая характеристика/ статья представлена научной редакцией «Право», 11.05.2012 г. Disponibil: <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/361/image/361-111.pdf>
194. ЛЕКШАС, И. Вина как субъективная сторона преступного деяния. Die Schuld als subjektive seite der verbrecherischen handlung. Straftat. Государственное издательство юридической литературы. Перевод С. Л. Либермана. Москва 1958;
195. ЛЫСОВ, М. Ответственность должностных лиц по советскому уголовному праву. Казань, 1972;
196. ЛЮБАВИНА, М. А. Субъект преступления/ Учебное пособие/ Уголовное право России. Общая часть: Учебник / Под ред. В.П. Ревина. М.: Юстицинформ. 2016; Disponibil: www.ipkiot.ru/doc/п.р.-Ревина-В.П.-Уголовное-право-России.-Общая-часть.pdf
197. МАКАРОВ, М. Организация незаконной миграции (ст.322.1). Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования

- «Сибирский Федеральный Университет», Юридический институт, кафедра уголовного права. Красноярск 2021. Disponibil: https://elib.sfu-kras.ru/bitstream/handle/2311/145336/makarov_diss.pdf?sequence=1&fbclid=IwAR1gwdMlcwuSd2FHq0epSrKXmE07OhVo7CXIdmgzhzA1icZjlO4uCRgFUWo
198. МАШАБАЕВ, А. Ж. Ограничение торговли людьми от смежных составов преступлений, В: Вестник КазНУ, Караганда 2014;
199. МИРОСЛАВОВИЧ, И. З. Уголовная ответственность за незаконное пересечение государственной границы/ Диссертационный совет Д. 12.10.421, На правах рукописи УДК 343.3 (575.2) (043.3), Научный руководитель: доктор юридических наук, профессор Сыдыкова Лейла Чынтургановна. Disponibil: <http://lawtheses.com/ugolovnaya-otvetstvennost-za-organizatsiyu-nezakonnoy-migratsii>
200. МИТРОФАНОВА, И.И., доц., Гайкова Т.В., Кримінальна відповідальність біженців, які вчинили злочини/ Гуманітарні науки, УДК 343.01, Кременчуцький державний університет імені Михайла Остроградського 39600 м. Випуск 5/2009 (58). Частина 1;
201. МОНДОХОНОВ, А.Н. Ответственность за организацию преступного сообщества (преступной организации) или участие в нем (ней)/ научно-практический комментарий: научная специальность 12.00.08 "Уголовное право, криминология, уголовно-исполнительное право/ ЮНИТИ-ДАНА, Москва, 2011. Disponibil: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/36708-prestupnaya-organizaciya-prestupnoe-soobshhestvo>
202. МОРИН, А. В. Влияние миграционных процессов на криминальную ситуацию в России: на материалах Приволжского федерального округа/ диссертация кандидата юридических наук. Н. Новгород, 2008. Disponibilă: <https://www.dissercat.com/content/vliyanie-migratsionnykh-protsesov-na-kriminalnuyu-situatsiyu-v-rossii-na-materialakh-privo-0>
203. МУСАБЕКОВ, А. О. Связи торговли людьми и незаконной миграции. В: Вестник КазНУ, Алматы 2012;
204. ПИОНТКОВСКИЙ, А. А. Курс советского уголовного права / Часть общая. Т. 2: Преступление. М., 1970;
205. ПОПОВ, А. Н. Убийство совершенное преступной группой (п. "ж" ч. 2 ст. 105 УК РФ), Санкт-Петербург. 2002 г.;
206. ПОПОВ, С. Н. УЛЬЯНОВА Н.А. Правоведение: учебное пособие. Барнаул: Изд-во АГАУ, 2006. 323 с. 2006 Disponibil: <http://scicenter.online/osnovyi-prava-pravovedenie-scicenter/osnovnyie-pravovye-sistemyi-102421.html>
207. ПОХИЛА, І.Б. Обставини, що підлягають установленню, у справах про незаконне переправлення осіб через державний кордон України, Актуальні проблеми держави і

- права. Disponibil: <http://www.apdp.in.ua/v27/35.pdf>
- 208.РАРОГ, А.И. Субъективная сторона и квалификация преступлений. УДК 34,ББК 67.408,ООО Профобразование. Москва 2001. Disponibil: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009_2/RAROG_2001.pdf
- 209.РАРОГ, А. И. Квалификация преступлений по субъективным признакам / А. И. Рарог. СПб.: «Юридический центр Пресс», 2002;
- 210.РАХИМОВ, М.С. Разграничение торговли людьми со смежными составами преступлениями. В: Государство и Право, № 10. 2008 г.;
- 211.РЕВИНА, В.П. Уголовное право России, Общая Часть/ Учебник для бакалавров образовательных учреждений, обучающихся по специальности «Юриспруденция/ Издание 4-е, исправленное и дополненное Москва Юстицинформ 2016 г. Disponibil: www.ipkiot.ru/doc/п.р.-Ревина-В.П.-Уголовное-право-России.-Общая-часть.pdf
- 212.РОМАНОВСКИЙ, С. Comentariu la legea federală nr. 100 din 1 septembrie 2013 care introduce modificări semnificative în Codul civil al Federației Ruse. Disponibil: <https://pravo.ru/news/view/119600/>
- 213.СВЕТЛОВ, А. Ответственность за должностные преступления. Киев: Наукова Думка, 1978.;
- 214.Следственный Комитет Республики Беларусь. Articol online publicat. Disponibil: <https://sk.gov.by/ru/news-ru/view/v-brestskoj-oblasti-pered-sudom-predstanet-muzhchina-obvinjaemyj-v-organizatsii-nezakonnoj-migratsii-3944/>
- 215.СОКОЛОВ, Д. А. Криминологическая характеристика организации незаконной миграции/ диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, научный руководитель: А.И Долгова, Работа выполнена в федеральном государственном казенном образовательном учреждении высшего профессионального образования «Академия Генеральной прокуратуры Российской Федерации», 2013 Disponibilă:<https://www.twirpx.com/file/1916966/>
- 216.Соглашение между Правительством Республики Казахстан и Правительством Республики Молдова о реадмиссии лиц с незаконным пребыванием. Disponibil: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1500000724>
- 217.Соглашение между Правительством Республики Казахстан и Правительством Республики Беларусь от 4 октября 2013 года, о реадмиссии. Disponibil: https://eec.eaeunion.org/upload/directions_files/71b/71b523ee2b2a109a2b66a06b8b8438f5.pdf
- 218.Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Казахстан о реадмиссии от 7 июня 2012 года (вступило в силу 25 сентября

- 2015 года). Disponibil:
<http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201509250032?index=5&rangeSize=1>
- 219.СТРЕЛЬЦОВ, С.Л. ПРИТУЛА, А.М. „Незаконне переправлення осіб через державний кордон України: склад злочину”. ISBN 978-966-438-401-5, Одеса Фенікс 2011;
- 220.СУДЕНКО, В. Е. Уголовное право. Общая часть : лекции / В. Е. Суденко ; под ред. Н. А. Духно. М. : Юридический институт МИИТа, 2016. Disponibil:
https://miit.ru/content/%D0%9E%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%BA%D0%B0.pdf?id_vf=107100
- 221.СУХАРНИКОВА, А.В. Незаконная миграция и миграционный контроль в России. В: Административное право и административный процесс в России. 2013. № 2;
- 222.ТИТОВ, С. Н. О справедливости в уголовном праве. В: Журнал ЗаконодательствоНомер 7, 2017, pag. 66-72;
- 223.Уголовный Кодекс Киргизской Республики г.Бишкек, от 1 октября 1997 года N 68. (В редакции Законов КР от 21 сентября 1998);
- 224.Уголовный Кодекс Республики Беларусь, 9 июля 1999 г. № 275-3, Принят Палатой представителей 2 июня 1999 года Одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года, Закон Республики Беларусь от 26 мая 2021 г. Disponibil: <http://xnctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/>
- 225.Уголовный Кодекс Республики Казахстан от 03.07.2014 N 226-V ЗПК. Disponibil:
<https://pavlodar.com/zakon/index.html?dok=00087&oraz=08&noraz=330-2>
- 226.Уголовный кодекс Республики Таджикистан, Ахбори Маджлиси Оли Республики Таджикистан, 1998 год, №9, ст. 68; №22, ст.306; 1999 год.;
- 227.Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 01.07.2021), п. "в" введен Федеральным законом от 04.11.2019 № 354-ФЗ. Disponibil:
http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/42d9c8d66e7f43d449b0fb8ec66a566a488dbbc9/
- 228.Уголовный кодекс Украины, действующий с изменениями и дополнениями на 04.10.2018, от 05.04.2001 № 2341-III. Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30418109#pos=2951;-36
- 229.ФЕДОСЕЕВ, В.В., Незаконне переправлення осіб через державний кордон України як форма об'єктивної сторони злочину, перебаченого ст. 332 КК України, ФП 2012-4,ISNN 1995-6134, pag . 970-974;
- 230.ФРОЛОВ, Е.А. Объект уголовно-правовой охраны и его роль в организации борьбы с посягательством на социальную собственность: автореферат/ Диссертация на соискание учебной степени кандидата юридических наук. Свердловск 1971 г. С.20-22;

- 231.ФОМЕНКО, Д. Д. Организация незаконной миграции в контексте Российского, международного и зарубежного опыта криминализации. 12.00.08 – уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Кубанский государственный аграрный университет имени И.Т. Трубилина». Disponibil la 03.03.2023:
<https://kubsau.ru/upload/iblock/b3b/b3b727c83ffd60dc18a3e3e45d987c8d.pdf?fbclid=IwAR2UbJ8-BhmvN7WcbeA7y1vww0RL21Xn-5TFVCg1S3kplRIHIGGIYN5-Vvo>
- 232.ЧЕРЕМНОВА, Н.А. și МИХАЛЬ О.А. Квалифицирующие признаки организации незаконной миграции. В: Юридическая наука и правоохранительная практика 4 (38) 2016;
- 233.ШИДЛОВСКИЙ, А. В. организация незаконной миграции иностранных граждан и лиц без гражданства в республике Беларусь. В: Белорусская юридическая энциклопедия: В4 т.- Т. 2. - Минск, 2009. - С.510-511. Disponibil:
<http://www.elib.bsu.by/handle/123456789/91138?mode=full>
- 234.ШКИЛЕВ, А. Н. Миграция: уголовно-правовые и криминологические аспекты/ Автореферат диссертация на соискание кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2006;
- 235.ШТЁЛЬТИНГ, Э. Мафия как метод. Перевод Л. Макаровой. In: Рубеж. 1995. №6-7. с. 119-142. Германия 1995 г. Disponibil: <https://ecsocman.hse.ru/data/975/439/1216/RUBEV6-7x20-x200119-142.pdf>
- 236.ЯКИМОВ, О. ЯКИМОВА, С. Организация незаконной миграции/ проблемы уголовной ответственности. В: Уголовное право, 2005 г., № 1.

C. Surse în limba engleză

- 237.Affaire Orban et Autres c. France (Requête no 20985/05), Arret, Strasbourg, 15.01.2009, Definitif 15.04.2009. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-90662%22%5D%7D>
- 238.AKANJI-KOMBE Positive obligations under the European Convention on Human Rights. A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights. In: Human rights handbooks, No. 7. Strasbourg 2007. Disponibil: <https://rm.coe.int/168007ff4d>
- 239.Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part. 30.8.2014. Disponibil:

- [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830(01)&from=EN)
240. BABIN, I. Problems arising from the application of the decisions of the European Court of Human Rights by Ukrainian courts in tax cases/ Features of the Application of the Decisions of the European Court of Human Rights by Ukrainian Courts in Tax Cases. 21.04.2020. Disponibil: <https://content.sciendo.com/view/journals/danb/11/1/article-p75.xml?language=en>
241. BANTEKAS, I., OETTE, L. International Human Rights Law (ISBN 978-1-108-71175-3). Third edition. | Cambridge, United Kingdom ; New York, NY : Cambridge University Press, 2020;
242. BEGALOV, Y. The current state of scientific investigation of the investigation of illegal transfer of persons across the state border of Ukraine/ Visegrad Journal on human rights, Applicant of the research laboratory on problems of expert-forensic provision National Academy of Internal Affairs, No 5, 2017;
243. Boujlifa v. France , (122/1996/741/940), ARRET/JUDGMENT, STRASBOURG, 21 octobre/October 1997, pct.42 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58106%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58106%22]})
244. BROWN, K. J., & GORDON, F. (2019). Older victims of crime: Vulnerability, resilience and access to procedural justice In: International Review of Victimology, 25(2), 201-221. Disponibil: https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/158996140/Older_Victims_of_Crime.pdf
245. BUTLER, W. Russian Law in Comparative Legal Studies. In: Вестник университета: юридическое наследие. Pag.202-223. Disponibil: <https://vestnik.msal.ru/jour/article/viewFile/1106/1127>
246. Cambridge Dictionary online. Disponibil: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/smuggle>
247. Case of Adrian Constantin versus Romania, ECHR., pct.23 (Cererea nr. 21175/03), Hotărâre, Strasbourg, 12.03.2011, Definitivă, 12.07.2011. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-123828%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-123828%22]})
248. Case of Alekseyev v. Russia, (Applications nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09), Judgment, Strasbourg, 21 October 2010, Final 11.04.2011. pct.79-83. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22fulltext%22:\[%22alekseyev%22\],%22documentcollection](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22fulltext%22:[%22alekseyev%22],%22documentcollection)

id2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-101257%22]}

249. Case of Amuur versus France, (Application no. 19776/92), Judgment, Strasbourg, 25.06.1996. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22\%22CASE%20OF%20AMUUR%20v%20FRANCE\%22%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-57988%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22\%22CASE%20OF%20AMUUR%20v%20FRANCE\%22%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-57988%22]})
250. Case of Anheuser-Busch Inc. versus Portugal (Application no. 73049/01), Judgment, Strasbourg, 11.01.2007. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-78981%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-78981%22]})”;
251. Case of B.A.C. c. Grèce, (Requête no 11981/15), Arrêt, Strasbourg, 13.10.2016, DÉFINITIF pct.46. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-167805%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-167805%22]})
252. Case of Berrehab v. The Netherlands (Application no. 10730/84) Judgment, Strasbourg. 21 June 1988. pct. 26. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57438%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57438%22]})
253. Case of Blokhin versus Russian Federation (application no. 47152/06). Judgement, Strasbourg, 16.03.2016. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22fulltext%22:\[%22blokhin%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22fulltext%22:[%22blokhin%22]})
254. Case of Cantoni versus France, pct. 29, (Application no. 17862/91), judgment, Strasbourg, 11.11.2019. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58068%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58068%22]})
255. Case of Ciad versus Libia, International Court of justice, Burchino Faso versus Mali, Burchino Faso versus Nigeria;
256. Case of Engel and others versus the Netherlands, pct.82 (Application no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72), Judgment, Strasbourg, 08.06.1976. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/368931876/CASE-OF-ENGEL-AND-OTHERS-V-THE-NETHERLANDS>
257. Case of Handyside v. The United Kingdom, (5493/72) 07.12.1976. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22handyside%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-57499%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22handyside%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-57499%22]})
258. Case of Hans-Jürgen Witzsch v. Germany. Decision as to the admissibility of Application no. 7485/03. 13.12.2005. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-72786%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-72786%22]})
259. Case of Hoti versus Croatia (Application no. 63311/14), Judgement, Strasbourg. 26 April

- 2018, Final 26.07.2018. pct.126 Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-182448%22>}}
260. Case of I.E.M. S.R.L. and others versus Italy, ECHR, pct. 242, (Applications nos. 1828/06 and 2 others – see appended list), Judgment, Strasbourg, 28.06.2018. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-184525%22>}}
261. Case of Ilașcu and Others v. Moldova and Russia (application no. 48787/99), Judgment, Strasbourg. 08.07.2004. Disponibilă:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22fulltext%22:%22ilascu%22,%22itemid%22:%22003-1047258-3021881%22>}}
262. Case of Iran versus United States, friendly agreement form 1955, International Court Of Justice, 2016. Disponibil: <https://www.icj-cij.org/en/case/164>
263. Case of Ukraine versus Russia, International Court of Justice, 2017. Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation). Disponibil: <https://www.icj-cij.org/en/case/166>
264. Case of Jersild v. Denmark (Application no. 15890/89), Judgment, Strasbourg, 23 September 1994. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-57891%22>}}
265. Case of Jeunesse v. The Netherlands (Application no. 12738/10), Judgment, Strasbourg, 3 October 2014. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-147117%22>}}
266. Case of Jorgic versus Germany, (Application no. 74613/01), Judgment, Strasbourg, 12 July 2007, Final, 12/10/2007. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%2274613/01%22,%22itemid%22:%22001-81608%22>}}
267. Case of Kafkaris v. Cyprus (application no. 21906/04), Judgment, Strasbourg. 12.02.2008. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22fulltext%22:%22Kafkaris%22,%22itemid%22:%22003-2266462-2424484%22>}}
268. Case of Kasymakhunov and Saybalatov v. Russia (Applications nos. 26261/05 and 26377/06), Judgment, Strasbourg, 14.03.2013, FINAL, 14.06.2013. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-117127%22>}}
269. Case of Kokkinakis versus Greece, pct. 40. (Application no. 14307/88), Judgment, Strasbourg, 25.05.1993. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-57827%22>}}
270. Case of Kotov v. Russia (Application no. 54522/00). Judgment, Strasbourg, 3 April 2012.

- Pct.93. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-110023%22%5D%7D>
271. Case of Lehideux and Isorni v. France (55/1997/839/1045), Judgment, Strasbourg, 23.09.1998.
Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58245%22%5D%7D>
272. Case of Liivik v. Estonia (application no. 12157/05). Judgment, Strasbourg, 25.06.2009.
Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22fulltext%22:%5B%22Liivik%22%5D,%22itemid%22:%5B%22003-2780947-3044226%22%5D%7D>
273. Case of Lozovyie versus Russia (Application no. 4587/09), Judgment, Strasbourg, 24.03.2018. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182452%22%5D%7D>
274. Case of M. and others versus Italy and Bulgaria, (Application no. 40020/03), Judgment, Strasbourg, 31.07.2012, FINAL, 17/12/2012. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-112576%22%5D%7D>
275. Case of M'Bala M'Bala versus France (Application nr. 25239/13), Judgment, Strasbourg. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-160358%22%5D%7D>
276. Case of Mark Anthony Norwood v. the United Kingdom. Decision, as to the admissibility of Application no. 23131/03. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-67632%22%5D%7D>
277. Case of Mozer v. the Republic of Moldova and Russia (application no. 11138/10) Judgment, Strasbourg. 23.02.2016. Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22fulltext%22:%5B%22mozer%22%5D%7D>
278. Case of Nicaragua versus United States of America, International Court of justice 1987. Disponibil: <https://www.icj-cij.org/en/case/70>
279. Case of Niemietz versus Germany, (Application no. 13710/88), Chamber, Judgment, Strasbourg. 16.12.1992. Disponibil : <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#%7B%22fulltext%22:%5B%22niemietz%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-57887%22%5D%7D>
280. Case of Nottebohm, "Liechtenstein versus Guatemala"/International Court of Justice, second phase judgment of april 6th, 1955, Disponibil: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-EN.pdf>
281. Case of Opuz v. Turkey (Application no. 33401/02) Judgment, Strasbourg. 09.06.2009. Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168069454a>
282. Case of Ozdil and others versus the Republic of Moldova, (Application no. 42305/18) Chamber, Judgement, Strasbourg, 11 June 2019, Final, 11.09.2019. Disponibil:

- [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-193614%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-193614%22]})
283. Case of Pavel Ivanov v. Russia. Decision as to the admissibility of Application no. 35222/04. 20.02.2007. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-79619%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-79619%22]})
284. Case of Perincek v. Switzerland (Application no. 27510/08), Judgment, Strasbourg, 15 October 2015. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-158235%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-158235%22]})
285. Case of Perna v. Italy (application no. 48898/99), Judgment, Strasbourg. 25.07.2001. Disponibilă: [https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22fulltext%22:\[%22perna%22\],%22itemid%22:\[%22003-68400-68868%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22fulltext%22:[%22perna%22],%22itemid%22:[%22003-68400-68868%22]})
286. Case of Radio France and others v. France (53984/00) Decision, Court (Second Section) 23.09.2003. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-67328%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-67328%22]})
287. Case of Rantsev versus Cyprus and Russia (Application no. 25965/04), Judgment, Strasbourg, 07.01.2010, Final, 10.05.2010, pct.282. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-96549%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-96549%22]})
288. Case of Romanov versus Ukraine (Application no. 63782/11), Judgment, Strasbourg, This version was rectified on 24.08.2020, under Rule 81 of the Rules of Court. 16.07.2020. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-203559%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-203559%22]})
289. Case of S and Marper v. the United Kingdom Applications nos. 30562/04 and 30566/04), Grand Chamber Judgement, Strasbourg, 4 December 2008. Pct.102. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22fulltext%22:\[%22marper%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-90051%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22fulltext%22:[%22marper%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-90051%22]})
290. Case of S.M. v. Croatia (Application no. 60561/14), Judgment, Strasbourg, 19.07.2018, Referral to the Grand Chamber, 03.12.2018. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-184665%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-184665%22]})
291. Case of Schenck v. United States 249 U.S. 47 (1919). Disponibil: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/249/47/#tab-opinion-1928047>
292. Case of Soering v. The United Kingdom (Application no. 14038/88), Judgment, Strasbourg. 07.07.1989. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22fulltext%22:\[%22soering%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-57619%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22fulltext%22:[%22soering%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-57619%22]})
293. Case of Stoll v. Switzerland (Application no. 69698/01), Judgment, Strasbourg. 10 December 2007. Disponibil:

- <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%20languageisocode%20:%20ENG%20,%20appno%20:%202269698/01%20,%20documentcollectionid%20:%20GRANDCHAMBER%20,%20itemid%20:%2022001-83870%20>
294. Case of Tănase v. Moldova, (Application no. 7/08), Judgment, Strasbourg 27.03.2010. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20itemid%20:%2022001-98428%20>
295. Case of Ukraine versus Russia, European Court on Human Rights, inter-state case. (reCrimea) (no. 20958/14). Disponibil:
https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=hearings&w=2095814_11092019&language=en
296. Case of Varnava and others v. Turkey (Applications nos. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 and 16073/90), Judgment, Strasbourg. 18 September 2009. Disponibil:<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20itemid%20:%2022001-94162%20>
297. Case of Varvara versus Italy, pct.71, (Application no. 17475/09), Judgment, Strasbourg. 29.10.2013, Final, 24.03.2014. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20itemid%20:%2022001-128094%20>
298. Case of Vona v. Hungary (Application no. 35943/10), Judgment, Strasbourg. 9 July 2013, Final, 09.12.2013. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20itemid%20:%2022001-122183%20>
299. Case of Üner v. The Netherlands (Application no. 46410/99). Judgment, Strasbourg. 18 October 2006. Pct. 59. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%20itemid%20:%2022001-77542%20>
300. Case of Zigarella versus Italy (Application nr. 48154/99), 03.10.2002. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/tur#%20itemid%20:%2022001-23428%20>
301. Case of Ukraine versus Russia, European Court on Human Rights, inter-state case. Disponibil:
<https://european-court-help.ru/wp-content/uploads/2021/07/inter-state-case-brought-by-russia-against-ukraine.pdf>
302. CHARLOTTE Ku and PAUL F. DIEHL International Law: Classic and Contemporary Readings: International Law as Operating and Normative Systems: An Overview. THIRD EDITION. ISBNs: 978-1-58826-627-9 pb. 2009. Disponibil:
<https://www.riener.com/uploads/48ecece989ffb.pdf>
303. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice, San Francisco, California, on June 26, 1945. Disponibil:
<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>
304. CERNA, C.M. Regional Human Rights Systems (ISBN 13: 978-1-4094-3911-0). First

- published 2014 by Ashgate Publishing. Published 2016 by Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN 711 Third Avenue, New York, NY 10017, USA Georgetown University Law Centre, USA 2014;
- 305.Children's Act of Nepal, 2048 (1992). Elimination of child labour, protection of children and young persons. Recent Laws of Nepal, 1992-05, Vol. 4, No. 3, pp. 35-44. 1992-05-20. Secțiunea 11 alineatele (1) și (2). Disponibil:
http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=30034&p_country=NPL&p_count=117
- 306.Cod de procedură penală al Țărilor de Jos. Secțiunea 486. Act on the Partial Amendment of a Number of Acts in the Area of Security and Justice [Verzamelwet Veiligheid en Justitie] (Bulletin of Acts and Decrees [Staatsblad] 2011, 500). Disponibil:
https://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/2014%20seminars/Omsenie/WetboekvanStrafvordering_ENG_PV.pdf
- 307.Codul penal al Pakistanului. Act XLV of 1860. October 6th, 1860. Secțiunea 82-83.Disponibil:
<http://www.pakistani.org/pakistan/legislation/1860/actXLVof1860.html>
- 308.Codul penal thailandez 1956. Secțiunile 73 și 74(1)-(5). Disponibil:
<https://www.samuiforsale.com/law-texts/thailand-penal-code.html#58>
- 309.Codul penal al Sri Lanca. Secțiunile 75 și 76, modificate în mai 2018. Disponibil:
http://hrlibrary.umn.edu/research/srilanka/statutes/Penal_Code.pdf
- 310.Codul penal al Singapore 1871. Ediție revizuită cu toate modificările până la 1 decembrie2021 inclusiv și intră în funcțiune la 31 decembrie 2021 Secțiunile 82 și 83. Disponibil:
<https://sso.agc.gov.sg/Act/PC1871>
- 311.Compendium of United Nations standards and norms in crime prevention and criminal justice, New York, UN, 2006. Disponibil:
https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Compendium_UN_Standards_and_Norms_CP_and_CJ_English.pdf
- 312.Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 18 December 1979. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>
- 313.Convention relating to the Status of Refugees Adopted on 28 July 1951 by the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons convened under General Assembly resolution 429 (V) of 14 December 1950 Entry into force: 22 April 1954. Disponibilă:https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocitiy-crimes/Doc.23_convention%20refugees.pdf
- 314.Council of Europe. SOME DEFINITIONS/ Negative and positive obligations. Disponibil:
<https://www.coe.int/en/web/echr-toolkit/definitions>

315. Council of Europe/ Conventions and ratifications. Disponibil:
https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/country/MOL?p_auth=ZNkWdKtA
316. Criminal and penal law of Syrian Arab Republic. Legislative Decree No. 110 of 2011 amending Penal Code No. 148 of 1949. Juvenile Act 1974, Article 10 (as amended by Legislative Decree No. 52 of 2003). Disponibil:
http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=90201
317. CUSTERS, B. et al. EU Personal Data Protection in Policy and practice. Information Technology And Law Series Vol. 29 (ISBN: 9462652821, 9789462652828, 9462652813, 9789462652811). Publisher: T.M.C. Asser Press/Springer. Germany, Berlin, 2019;
318. De Londras, F. Dzehtsiarou, K. Great Debates on the European Convention on Human Rights (ISBN 978-1-137-60731-7), page 98, PALGRAVE Macmillan Education, London 2018;
319. Decision on application no. 31098/08 HIZB UT-TAHRIR and others against Germany. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-111532%22%5D%7D>
320. Declaration on Human Rights Defenders, General Assembly Resolution [A/RES/53/144](#). Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/issues/srhrdefenders/pages/declaration.aspx#:~:text=The%20Declaration's%20full%20name%20is,Declaration%20on%20human%20rights%20defenders%E2%80%9D>.
321. Declarația Universală pentru drepturile omului din 1948, Preambula și art. 11, was proclaimed by the United Nations General Assembly in Paris on 10 December 1948 (General Assembly resolution 217 A) Disponibil:
<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
322. Decretul Republican al Yemenului, Legea nr. 12 din 1994 privind infracțiunile și pedepsele, Secțiunea 31. Disponibil: <https://www.refworld.org/docid/3fec62f17.html>
323. DECKER, S.H. CHAPMAN, M. T. Drug smugglers on drug smuggling. Lessons from the inside. Temple University Press. (ISBN 13: 978-1-59213-642-1). USA, 2008;
324. DEMIAN, A.V. (2018) Soft Law Concept in Globalized World: Issues and Prospects. Pravo. Zhurnal Vysshey shkoly ekonomiki, no 4, pp. 49–73 (in English). Disponibil (accesat la 24.01.20220). Disponibil:
<https://lawjournal.hse.ru/data/2019/01/14/1146823287/%D0%94%D1%91%D0%BC%D0%B8%D0%B D.pdf>
325. Dicționarul Inuktut Tusaalanga. Two actions happening at the same time. Disponibil:
<https://tusaalanga.ca/node/2592>
326. DONNELLY, J. International human rights: a regime analysis. The MIT Press. Vol. 40, No.3, pp. 602;

- 327.DUGUIT, M. Internet Archive. Manuel de droit constitutionnel, Paris, 1923, pag.28.
Disponibil: <https://archive.org/details/manueldedroitcon00duguuoft>
- 328.DZEHTSIAROU, K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights (ISBN 978-1-107-04103-5), page 55, University Printing House, Cambridge University Press CB2 8BS, United Kingdom, 2015;
- 329.ECOSOC Resolution 2005/22 Action to promote effective crime prevention.
Disponibi:https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Resolution_2005-22.pdf
- 330.ECOSOC Resolution 2008/24, Strengthening prevention of urban crime: an integrated approach.
Disponibil:https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/resolution_2002-13.pdf
- 331.European Convention on Human Rights and Freedoms, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Disponibil:
https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
- 332.European Commission/ The use of confidentiality rings in antitrust access to file proceedings.
Disponibil: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/conf_rings.pdf
- 333.European Committee on Legal Co-operation (CDCJ). Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on online dispute resolution mechanisms in civil and administrative court proceedings - Explanatory Memorandum/10 Legal questions 1407th meeting, 16 June 2021. Disponibil :
https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a2cf97&fbclid=IwAR1_23I7rGeUrHQGfaBIpbAtgjr2LzSb9IFUai7rZVa1-w2YKQ5_80XkCdg#globalcontainer
- 334.Eursostat Statistics Explained "Migration and migrant population statistics". Disponibil:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migrant_population:_23_million_non-EU_citizens_living_in_the_EU_on_1_January_2020
- 335.For the OSCE Today/ OSCE Network of Think Tanks and Academic Institutions. Vienna December 2017. Disponibil:
https://osce-network.net/file-OSCE-Network/Publications/Road_to_the_Charter_of_Paris_final_report.pdf
- 336.FRANK LA RUE. Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, 16 May 2011, A/HRC/17/27, para 84. Article International Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance. Final Version 10 July 2013. Disponibil:
<https://www.eff.org/files/necessaryandproportionatefinal.pdf>

337. General Assembly of the United Nations “Setting international standards” Fourthy-firstsession Third committee A/C.3/41/L.71/Rev.1 21november 1986. Disponibil:
<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N86/315/71/IMG/N8631571.pdf?OpenElement>
338. General Assembly of United Nations. Resolution adopted by the General Assembly [without reference to a Main Committee (A/55/383)] 55/25. United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 8 January 2001. Disponibil:
https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf
339. GERARDS, J., General Principles of the European Convention on Human Rights (ISBN 978-1-108-71828-8). University Printing House, Cambridge CB2 8BS, United Kingdom 2019 340.
340. GINGERAS, R. Heroin, Organized Crime, and the Making of Modern Turkey (ISBN 978-0-19-871602-0), page 7. Oxford Press, United Kingdom 2014;
341. GLONTI, G. LOBJANIDZE, G. Professional Crime in Georgia (Thieves in the Law). Monograph. The Georgia Office of the American University's Transnational Crime and Corruption Center Printed in "Polygraph" Ltd. #2, May, Sq., Tbilisi, Georgia 2004. Disponibil:
https://www.ecoi.net/en/file/local/1005080/1329_1202462516_h11072-thieves-2004.pdf
342. GOLDIN, I, POTT, A., NABARRO, B. BOYLE, K., Migration and the Economy//Economic Realities. Disponibil:
<https://www.citibank.com/commercialbank/insights/assets/docs/2018/migration-economy.pdf>
343. GREGORY, C. SHAFFER and MARK A. POLLACK. Hard vs. Soft Law: Alternatives, Complements, and Antagonists in International Governance. P-717. Disponibil:
http://www.minnesotalawreview.org/wp-content/uploads/2011/08/ShafferPollack_MLR.pdf
344. GUYER, P. Kant’s Critique of the power of judgment/ Critical essays. ISBN 0-7425-1418-8 (hardcover). Rowan & Littlefield Publishers, Inc. Lanham, Boulder, New York, Oxford, United Kingdom 2003. Pages.1-63 (Kant’s principles);
345. GUILD, E. et al. Justice, Freedom and Security/ Internal border controls in the Schengen area: is Schengen crisis-proof? European Parliament, European Union, 2016. Disponibil:
http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571356/IPOL_STU%282016%29571356_EN.pdf
346. Hizb UT-TAHRIR and others versus Germany (Application no. 31098/08) Decision, Strasbourg. Disponibil:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-111532%22%5D%7D>
347. The information provided by INTERPOL on complex criminal networks facilitate the illegal passage of migrants across borders – for a price. Disponibil la 06.12.2022:
<https://www.interpol.int/Crimes/Peoplesmuggling#:~:text=The%20United%20Nations%20Off>

- ice%20on,7%20billion%20for%20people%20smugglers.
348. Interhandel Case (Switz. v. U.S.), 1959 I.C.J. 6 (Mar. 21) Disponibil: http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1959.03.21_interhandel.htm
349. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, Adopted by General Assembly resolution 45/158 of 18 December 1990. Disponibilă: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CMW.aspx>
350. International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and opened for signature, ratification, and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 23 March 1976, in accordance with Article 49. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>
351. International Organization for Migration of the United Nations. International Organization for Migration/Glossary on Migration, ISSN 1813-2278, pag. 14-16. Geneva 2019 pag 123. Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf
352. Internet Encyclopedia of Philosophy. Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau, Social Contract Theory/ A Peer-Reviewed academic resource. Disponibil: <https://iep.utm.edu/soc-cont/#H2>
353. Investigating Human Trafficking Cases Using a Victim-centered Approach: A Trainer's Manual on Combating Trafficking in Persons for Capacity-building of Law Enforcement Officers in Antigua and Barbuda, Belize, Jamaica, and Trinidad and Tobago, International Organization for Migration (IOM), Jamaica, 2018. Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/investigating_human_trafficking.pdf
354. JENNIFER M. CHACON, Unsecured Borders: Restricții de imigrare, Controlul Crimei și Securitatea Națională, Conn. L. Rev. 1827, 1827–32 (2007);
355. JENS T. THEILEN European Consensus between Strategy and Principle. Beiträge zum ausländischen öffentlichen Recht und Völkerrecht, The Uses of Vertically Comparative Legal Reasoning in Regional Human Rights Adjudication. Includes bibliographic references. ISBN 978-3-8487-8091-4 ,1st Edition 2021;
356. JURGENS, E. The principle of the Rule of Law. Report of Committee on Legal Affairs and Human Rights URGENS Doc. 11343, 6 July 2007, Netherlands, Socialist Group. Disponibil: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=11593&lang=EN>
357. KERNAGHAN, K. LANGFORD, J. The responsible public service. Second Edition ((paper) ISBN: 978-1-55061-000-0). Published by the Institute of Public Administration of Canada. 2014 Cover and book layout by: Jennifer Dany Aubé. Disponibil: www.JenniferDany.ca
358. KRUESSMANN T. Human rights in combating organised crime and the problem of illegal migration in Europe. Journal of the Belarusian State University and University of Graz, 15/C3

- Universitätsstraße, Graz 8010, Austria. Law. Disponibil:
<https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/257905/1/24-29.pdf>
- 359.LARRY A., FERZAN K., MORSE, S., Crime and culpability. Cambridge introductions to philosophy (ISBN-13 9780511507090). Cambridge University Press The Edinburgh Building, Cambridge CB2 8RU, UK 2009;
- 360.LEGOMSKY S.H., RODRIGUEZ C.M., Immigration and refugee law and policy 1294–95 (5th ed. 2009) (referencing a table by Robert A. Mautino, Acquisition of Citizenship, IMMIGRATION BRIEFINGS 5, 8, 12–13 (1990)) Disponibil:
<https://epdf.pub/immigration-and-refugee-law-and-policy-5th-university-casebooks.html>
- 361.LUBAN, D. Legal Ethics and Human Dignity. In: Cambridge Studies in Philosophy and Law (ISBN-13: 978-0-511-35551-6), page. 65. Cambridge University Press, Year: 2007;
- 362.LINDA, J. MAKI, General Principles of Human Rights Law Recognized by all Nations: Freedom from Arbitrary Arrest and Detention. W. Int'l L.J. 272 (1980). Disponibil:
<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/calwi10&div=17&id=&page=3>
- 363.LUYTEN, K. BRENDA-SMIALOWSKI, S. Understanding EU action against migrant smuggling. Briefing, EU policies – Insights. E 659.450 – January 2021. Disponibil:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/659450/EPRS_BRI\(2021\)659450_EN.pdf?fbclid=IwAR1_cR7Lv1d9ifGnAkIuzgCuOwqN_wo-t-dU5Y86iEidawSnTtiYvuYQ00](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/659450/EPRS_BRI(2021)659450_EN.pdf?fbclid=IwAR1_cR7Lv1d9ifGnAkIuzgCuOwqN_wo-t-dU5Y86iEidawSnTtiYvuYQ00)
- 364.MALAN, J. et al. The Impact of Schemes revealed by the Panama Papers on the Economy and Finances of a Sample of Member States. Study for the Panama Committee/ European Parliament. Policy Department D for Budgetary Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 572.717 - April 2017. Disponibil:
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/572717/IPOL_STU\(2017\)572717_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/572717/IPOL_STU(2017)572717_EN.pdf)
- 365.MICHAEL, KÜHNEN, against the Federal Republic of Germany Decision as to the admissibility of application No. 12194/86, by Michael KÜHNEN, against the Federal Republic of Germany <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-230%22%7D>
- 366.MUHAMETGALIEVA S. HAMITOVNA et al. Influence of the Roman Law on Formation of the Romano-Germanic Legal Family. In: Review of European Studies; Vol. 7, No. 6; 2015 ISSN 1918-7173 E-ISSN 1918-7181. Disponibil:
<https://pdfs.semanticscholar.org/4961/79536be5244b996d686897a23a23eb14635f.pdf>
- 367.NUNLIST, C. et al. The Road to the Charter of Paris Historical Narratives and Lessons for the OSCE Today. OSCE Network of Think Tanks and Academic Institutions. Vienna

- December 2017. Disponibil: [https://osce-network.net/file-OSCE-Network/Publications/Road to the Charter of Paris final report.pdf](https://osce-network.net/file-OSCE-Network/Publications/Road%20to%20the%20Charter%20of%20Paris%20final%20report.pdf)
368. Office for Official Publications of the European Communities This publication reproduces the text of the Treaty on European Union, as signed in Maastricht on 7 February 1992 Cataloguing data can be found at the end of this publication. Brussels Luxembourg, 1992 Printed in Germany;
369. Office of the United Nations High Commissioner for human rights. The International Convention on Migrant Workers and its Committee Fact Sheet No. 24 (Rev.1) UNITED NATIONS, New York and Geneva, 2005. Disponibil: <https://www.ohchr.org/documents/publications/factsheet24rev.1en.pdf?fbclid=IwAR3pGIXFuSPj21w2TGTOGvdxMVMPZqJgx1LUDLfZ7SDPIOvM6tzvIgSqLRE>
370. Online Etymology Dictionary. Disponibil: <https://www.etymonline.com/word/standard> 371.
371. OCONTRILLO PABLO RODRIGUEZ. Non-criminalization of smuggled migrants (Notes on the interpretation of article 5 of the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) UNHCR 2014. Disponibil: <https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9791.pdf>
372. PANOS, K., University of Portsmouth, Vassilis P. T., University of Liverpool, Building Consensus on European Consensus, Judicial Interpretation of Human Rights in Europe and Beyond// Cambridge University Press Online publication date: January 2019 Print publication year: 2019. Disponibil: <https://www.cambridge.org/core/books/building-consensus-on-european-consensus/B6972F0C557B12712101F0E674A4B1AA>
373. POLNER, M. Coordinated border management: from theory to practice. World Customs Journal. Volume 5, Number 2. Disponibil: http://www.wcoomd.org/en/topics/research/activities-and-programmes/~/_media/799443EF399B48C0B18DA2285B034F36.ashx
374. Preventing violations and strengthening protection of human rights, including in situations of conflict and insecurity, UNHCR. Disponibil: <https://www.ohchr.org/EN/AboutUs/ManagementPlan/Pages/preventing-violations.aspx>
375. Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime New York, 15 November 2000. Disponibil: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-b&chapter=18
376. Protocol No. 15 amending the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_ENG.pdf
377. Protocol Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women

- and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (New York, 15 November 2000;
378. Resolution adopted by the General Assembly/ without reference to a Main Committee (A/55/L.2)] 55/2. United Nations Millennium Declaration;
379. ROWLES, J. P., Nicaragua versus United States of America/ Issues of law and Policy, International Court of Justice 1987. Disponibil:
<https://scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2439&context=til>
380. SANCHEZ, G.E., Human smuggling and border crossing. London; New York: Routledge, 2015. 160p., Reviewer: November 2015. Disponibil:
<https://clcjbooks.rutgers.edu/books/human-smuggling-and-border-crossings/>
381. SHELTON DINAH, L. The role of Non-Binding Norms in the International legal System. Oxford University 2000. Disponibil:
http://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1228&context=faculty_publications
382. Social Impacts & Political Choices Citi GPS: Global Perspectives & Solutions, [E6GYB6412478], Oxford Martin School, University of Oxford, City, September 2018 Citigroup Global Markets Inc. M. Disponibil:
<https://www.citi.com/commercialbank/insights/assets/docs/2018/migration-economy.pdf>
383. Stanford Encyclopedia of Philosophy Archive. Kant's Moral Philosophy/ First published Mon Feb 23, 2004; substantive revision Thu Jul 7, 2016. Disponibil:
<https://plato.stanford.edu/entries/kant-moral/>
384. STEFANELLI, J. N. International Legal Materials (ILM)/ Alleged Violations of the 1955 Treaty of Amity, Economic Relations, and Consular Rights (Islamic Republic of Iran v. United States of America). Cambridge University Press: 07 March 2019. Disponibil:
<https://www.cambridge.org/core/journals/international-legal-materials/article/alleged-violations-of-the-1955-treaty-of-amity-economic-relations-and-consular-rights-islamic-republic-of-iran-v-united-states-of-america-request-for-the-indication-of-provisional-measures-icj/9BB5210CEBE1B13C17F17A1B232A929C>
385. SUOMINEN, A. What Role for Legal Certainty in Criminal Law Within the Area of Freedom, Security and Justice in the EU? / Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice. Volume 2, Issue 1, 2014, pp. 1-31. Disponibil: <https://www.legal-tools.org/doc/7d0cc5/pdf/>
386. The Crown Prosecution Service. Human Trafficking, Smuggling and Slavery/ Legal Guidance, International and organised crime. updated: 30 April 2020. Disponibil:
<https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/human-trafficking-smuggling-and-slavery>
387. The Data Protection Commission. Guidance note: Cookies and other tracking technologies

- April 2020. Disponibil online (03.02.2022):
<https://www.dataprotection.ie/sites/default/files/uploads/2020-04/Guidance%20note%20on%20cookies%20and%20other%20tracking%20technologies.pdf>
- 388.The Economist. Internet article. The minimum age of criminal responsibility continues to divide opinion. Archived from the original on 20 May 2017. Retrieved 20 May 2017. Disponibil:<https://www.economist.com/graphic-detail/2017/03/15/the-minimum-age-of-criminal-responsibility-continues-to-divide-opinion>
- 389.The Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe, Aug. 1, 1975, 14 I.L.M. 1292 (Helsinki Declaration).<http://hrlibrary.umn.edu/osce/basics/finact75.htm>
- 390.UN MIGRATION. Trafficking in Persons: Victim Identification and Assistance, International Organization for Migration, 11 Haile Selassie Street Asokoro, Abuja, Nigeria PUB2019/054/EL, pag.6. Disponibil: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/trafficking-in-persons-training-guide.pdf>
- 391.United Nations, Office on Drugs and Crime. An Assessment of transnational organised crime in Central Asia. New York, 2007. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Central_Asia_Crime_Assessment.pdf
- 392.United Nations Convention against Transnational Organized Crime A/RES/55/25 General Assembly Distr.: General 8 January 2001. Disponibilă: https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf
- 393.United Nations Office on Drugs and Crime, “Travaux Préparatoires of the negotiations for the elaboration of the United Nations Convention against Organized Crime and the Protocols thereto”, United Nations, New York, 2006, Notes by the Secretariat, p. 483. Disponibil: http://www.unodc.org/pdf/ctoccop_2006/04-60074_ebook-e.pdf
- 394.United Nations, Office on Drugs and Crime Prevention is the first imperative of justice (United Nations document S/2004/616, para. 4) Disponibil: <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/CrimePrevention.html>
- 395.Universal Declaration on Human Rights, proclaimed by the United Nations General Assembly in Paris on 10 December 1948 (General Assembly resolution 217 A);
- 396.UNODC. Global Study on Smuggling of Migrants 2018 (United Nations publication, Sales No. E.18.IV.9). Disponibil: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glosom/GLOSOM_2018_web_small.pdf
- 397.Vienna Convention on Diplomatic Relations, Vienna, 18 April 1961 Entry into force, 24 April 1964, in accordance with article 51. Registration: 24 June 1964;
- 398.ZIMRING, F. Juvenile Justice in Global Perspective (ISBN 978-1-4798-9044-6). NYU Press.2015. Page 21;

399.ZANE, S. N., Explaining variation in juvenile punishment/ The role of communities and systems. Routledge studies in juvenile justice and Delinquency (ISBN 9780367471866). New York, NY: Routledge, 2021.

D. Surse în limba poloneză

400. Kodeks karny, Dz.U.2020.1444 t.j. | Akt obowiązujący, Wersja od: 22 czerwca 2021 r. do: 31 grudnia 2021 r. USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. Disponibil: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Bar Association of the Republic of Moldova
Centrul de Instruire a Avocaților

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e-mail: uniunea.avocailor.rm@gmail.com, www.uam.md avocatintruit@gmail.com

ADEVERINȚĂ

Prin prezenta, se confirmă că rezultatele cercetărilor obținute în cadrul tezei de doctorat la tema „Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale”, elaborate de dl Ion COJOCARI, sunt utilizate în cadrul procesului de instruire a avocaților la Centrul de Instruire a Avocaților.

Adeverința este eliberată pentru susținerea tezei de doctorat.

av. Nina LOZAN

Director, Centrul de Instruire a Avocaților

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Bar Association of the Republic of Moldova
Centrul de Instruire a Avocaților

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e_mail: uniunea.avocailor.rm@gmail.com, www.uam.md avocatinstruit@gmail.com

ACT

de implementare a rezultatelor cercetărilor din cadrul
tezei de doctor cu tema „Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale”,
elaborate de avocatul Ion COJOCARI

Prin prezentul, se confirmă că rezultatele obținute în cadrul tezei de doctorat cu
tema „Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale”, elaborate de dl Ion
Cojocari, și prezentată la lecția publică destinată avocaților din 11 octombrie 2022 la
Centrul de Instruire a Avocaților, pot fi utilizate în activitatea practică a avocaților în
calitate de ghid teoretic-practic necesar perfecționării abilităților profesionale.

Prezentul act este eliberat pentru susținerea tezei de doctorat.

av. Nina LOZAN

Director, Centrul de Instruire a Avocaților

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul Ion Cojocari, doctorand la Universitatea de Stat din Moldova, declar pe răspundere personală că teza de doctorat este elaborată doar de mine, pe baza efortului personal de cercetare și redactare. În cadrul lucrării precizez sursa tuturor ideilor, datelor și formulărilor care nu îmi aparțin, conform normelor de citare a surselor și a respectării legislației privind drepturile de autor. Declar că toate afirmațiile din lucrare referitoare la datele și informațiile analizate, la metodele prin care acestea au fost obținute și la sursele din care le-am obținut sunt adevărate. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Ion Cojocari

CURRICULUM VITAE

Nume, prenume: Cojocari Ion

Cetățenia: Republica Moldova / România

Studii universitare

2003-2008 - Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept (Licențiat în Drept);
2008-2010 - Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept (Master în Drept);
2015-prezent - Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept (Studii doctorale);
2016-2017 - Universitatea de Stat din Wroclaw (Polonia), Facultatea de Drept (Studii postuniversitare).

Activitatea profesională

2008-2009 – Avocat stagiar în Biroul Asociat de Avocați „Triumf”;
2009-2016 – Avocat în Cabinetul Avocatului „Ion Cojocari”;
2017 - Stagiari la Fundația Helsinki pentru Drepturile Omului (Polonia);
2017-2018 - Judecător, Judecătoria Comrat;
2019 - Consilier UE în probleme de imigrare (Regatul Unit);
2020 - Asistent universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Facultatea de Drept;
2020-2022 - Coordonator de Program „Profesiile Juridice” în Amnesty International;
2021-prezent - Formator, Centrul de Instruire a Avocaților

Domenii de interes științific: Dreptul penal

Participări la manifestări științifice: Conferința științifică cu participare internațională: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică* din 08.10.2021, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți;
Conferința internațională științifico-practică a studenților-doctoranzi: *Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative, juridice și economice* din 19.11.2021, Academia de Administrare Publică din Moldova;
Conferința internațională științifică și practică: *Stat, securitate și drepturile omului în era digitală* din 08-09. 12. 2021, Universitatea de Stat din Moldova la 08-09. 12. 2021;
Conferința internațională științifică: *Infracțiunea – Răspunderea penală – Pedepsa. Drept și Criminologie* din 24-25 03. 2022, Universitatea de Stat din Moldova.

Lucrări științifice publicate : 10 publicații științifice.

Cunoașterea limbilor: Româna - fluent; Rusa - fluent; Engleza - Fluent; Poloneza - Fluent; Franceza - intermediar.

Date de contact: Tel. (+373) 69077100; Email. ioncojocarimihail@gmail.com